

Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

Η Ελληνική Οικονομία

2/12

Τριμηνιαία Έκθεση

Αρ. Τεύχους 68, Ιούλιος 2012

Οι Συγγραφείς

Η ανάλυση της πορείας της Ελληνικής Οικονομίας αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των ερευνητών του ΙΟΒΕ. Τα κείμενα αυτά είναι ανυπόγραφα και οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν τη συνισταμένη των διαφόρων αντιλήψεων και απόψεων. Επίσης, οι απόψεις που εκφράζονται εδώ δεν ανταποκρίνονται κατ' ανάγκη προς αυτές των οργανισμών που υποστηρίζουν, χρηματοδοτούν ή συνεργάζονται με το Ίδρυμα.

Το ΙΟΒΕ

Το **Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών** είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωνικής ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε με σκοπό να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής.

Copyright © 2012 Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών

ISSN 1106 – 4315

Χορηγός Τεύχους

Απαγορεύεται η με οιονδήποτε τρόπο ανατύπωση ή μετάφραση οποιουδήποτε μέρους της μελέτης, χωρίς την άδεια του εκδότη.

Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ)

Τσάμη Καρατάση 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ. (+30210 9211200-10), Fax:(+30210 9233977)

<http://www.iobe.gr>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
«ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»	7
1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	15
Παραμένει σε υψηλά επίπεδα η ύφεση στην Ελλάδα	15
Βασικοί τομείς της ελληνικής οικονομίας μεταξύ αυτών που πλήττονται περισσότερο από την ύφεση	16
Ισχυρή η ένταση της ύφεσης στην ελληνική οικονομία καθ' όλο το 2012	17
Ήπια αποκλιμάκωση του πληθωρισμού το 2012, αναντίστοιχη όμως της πτώσης της ζήτησης	19
Ειδική μελέτη: «Αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου»	19
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	21
2.1 Τάσεις και Προοπτικές της Διεθνούς Οικονομίας	21
Το Παγκόσμιο Περιβάλλον	21
Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης.....	29
2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα	36
Οικονομικό κλίμα.....	36
Δημοσιονομικές Εξελίξεις και Προοπτικές.....	43
3. ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	49
3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις	49
3.2 Εξελίξεις και προοπτικές σε βασικούς τομείς της Οικονομίας	62
3.3 Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελληνικής Οικονομίας	73
3.4 Απασχόληση - Ανεργία	77
3.5 Τιμές Καταναλωτή	85
Οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών	85
Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις	88
3.6 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών	92
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.....	92
Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων	93
Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών.....	93
4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ	99
5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	113

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το IOBE εκδίδει τη δεύτερη έκθεσή του για το 2012, στο πλαίσιο των περιοδικών επισκοπήσεων της ελληνικής οικονομίας.

Όπως όλες οι εκθέσεις του IOBE, έτσι και αυτή αναπτύσσεται σε **τέσσερις ενότητες**, ενώ συνοδεύεται από το **Παράρτημα** των διαρθρωτικών δεικτών, στο πλαίσιο της ποσοτικής παρακολούθησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Η έκθεση περιλαμβάνει ένα εισαγωγικό κείμενο το οποίο, χαρτογραφεί τις προτεραιότητες της οικονομικής πολιτικής, στο σημερινό μετεκλογικό περιβάλλον. Τα βασικά συμπεράσματά της έκθεσης αποδίδονται στη συνοπτική επισκόπηση, ενώ αναλυτικότερα οι υπόλοιπες ενότητες περιλαμβάνουν τα εξής:

Η **πρώτη ενότητα** αποτελεί τη **συνοπτική επισκόπηση** της έκθεσης, στην οποία παρουσιάζονται τα βασικά σημεία της, που αναλύονται λεπτομερώς στις επόμενες ενότητες. Η **δεύτερη ενότητα** εστιάζει στο γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και περιλαμβάνει: α) την ανάλυση του **διεθνούς περιβάλλοντος**, με βάση τις πλέον πρόσφατες εκθέσεις των ΟΟΣΑ, Ευρ. Επιτροπής και ΔΝΤ, β) την αποτύπωση του **οικονομικού κλίματος** στην Ελλάδα, όπως αυτό σκιαγραφείται από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE, γ) την παρουσίαση των τελευταίων εξελίξεων στο πεδίο των **δημόσιων οικονομικών**, καθώς και την υλοποίηση του προϋπολογισμού στο πρώτο πεντάμηνο του 2012.

Η **τρίτη ενότητα** εστιάζει στις τρέχουσες επιδόσεις της ελληνικής οικονομίας. Χαρτογραφείται καταρχήν το τρέχον **μακροοικονομικό περιβάλλον**, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές του. Καταγράφονται οι **εξελίξεις** σε **βασικούς παραγωγικούς τομείς κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012**, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζονται οι **εξαγωγικές επιδόσεις** της ελληνικής οικονομίας στο ίδιο χρονικό διάστημα. Στη συνέχεια, αποδελτιώνονται οι εξελίξεις σε όρους **απασχόλησης και ανεργίας** από τις αρχές της χρονιάς. Επίσης, αναλύεται η πορεία του **πληθωρισμού** κατά την ίδια περίοδο, ενώ η ενότητα ολοκληρώνεται με την παρουσίαση της πορείας του **ισοζυγίου εξωτερικών συναλλαγών**.

Στην **τέταρτη ενότητα** παρουσιάζεται μελέτη του IOBE σχετικά με την αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου.

Σε μεθοδολογικό επίπεδο η έκθεση αναφέρεται και στηρίζεται σε στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι τις 3/07/2012. Η επόμενη τριμηνιαία έκθεση του IOBE για την ελληνική οικονομία θα εκδοθεί στα τέλη Σεπτεμβρίου του 2012.

«ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»

Η χώρα μας πέρασε μια μακρά περίοδο πολιτικής αβεβαιότητας με τις διπλές εκλογές του Μαΐου και του Ιουνίου, μια αβεβαιότητα που δεν αφορούσε απλώς το ερώτημα του ποια θα είναι η επόμενη κυβέρνηση, αλλά τον πυρήνα του στρατηγικού προσανατολισμού της χώρας και ενδεχομένως τη συμμετοχή της ή όχι στη ζώνη του Ευρώ. Τα αποτελέσματα των εκλογών του Ιουνίου κατέγραψαν με σαφήνεια την προτίμηση του ελληνικού λαού υπέρ της παραμονής στο Ευρώ, θέση την οποία υποστήριξαν δυνάμεις από όλες σχεδόν τις πλευρές του πολιτικού φάσματος.

Η χώρα έχει πλέον κυβέρνηση στηριζόμενη σε ευρεία και ποικίλης πολιτικής προέλευσης κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Το IOBE αισθάνεται τιμή και ικανοποίηση από το γεγονός ότι την καίρια θέση του Υπουργού Οικονομικών στην κυβέρνηση αυτή καταλαμβάνει ο πρώην Γενικός Διευθυντής του Ιδρύματος. Του ευχόμαστε κάθε επιτυχία και είμαστε βέβαιοι ότι η πείρα, ο χαρακτήρας και οι ικανότητές του αποτελούν την καλύτερη εγγύηση για την ευόδωση αυτής της ευχής.

Ο σχηματισμός της νέας κυβέρνησης με προοπτικές κοινοβουλευτικής σταθερότητας και άρα μακράς πνοής, φαίνεται ότι είχε ήδη θετικές επιπτώσεις στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία. Έτσι, στην πολύ πρόσφατη έκθεση της οικονομικής συγκυρίας του Ιουνίου, ενώ οι επιχειρηματικές προσδοκίες συνεχίζουν να εμφανίζουν επιδείνωση, η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώνεται. Η αντιστροφή του αρνητικού κλίματος μετά τις εκλογές υποδηλώνεται και στη σοβαρή επιστροφή καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα που εκδηλώθηκε έκτοτε.

Η νέα κυβέρνηση αναλαμβάνει τα καθήκοντά της σε μια εξαιρετικά κρίσιμη στιγμή όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά για ολόκληρη την Ευρώπη. Καλείται λοιπόν όχι μόνον να διαχειριστεί την τρέχουσα συγκυρία οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών που ταλανίζει τον ελληνικό λαό, αλλά να θέσει τα θεμέλια για μια ριζική μεταμόρφωση του οικονομικού προτύπου πάνω στο οποίο θα βασιστεί η μελλοντική αναπτυξιακή πορεία της χώρας. Καλείται να είναι συνεπής σε μια πολιτική που οδηγεί σε δημιουργία πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος και όχι σε πολιτικές που έστω και βραχυπρόθεσμα αυξάνουν το δημόσιο χρέος. Καλείται επίσης να διαδραματίσει το ρόλο που της αναλογεί στην διαδικασία αναδιάρθρωσης βασικών αρχών του Ευρωπαϊκού οικονομικού συστήματος.

Πριν προχωρήσουμε στην καταγραφή των επί μέρους στόχων τους οποίους η νέα κυβέρνηση καλείται να επιτύχει, θεωρούμε καίριας σημασίας την πρόταξη ενός που αποτελεί προϋπόθεση για την προσέγγιση οποιουδήποτε άλλου:

Αποκατάσταση της αξιοπιστίας της χώρας

Οι προηγούμενες αβεβαιότητες, η μη τήρηση ανειλημμένων υποχρεώσεων, η αβουλία στην προώθηση μεταρρυθμίσεων και ενδεχομένως κάποιοι ατυχείς χειρισμοί, έχουν φέρει την αξιοπιστία της χώρας κυριολεκτικά στο ναδίρ. Η δυσπιστία την οποία αντιμετωπίζουμε ως Έλληνες έχει επεκταθεί όχι μόνο στους εκπροσώπους του δημοσίου αλλά και στις υγιέστερες ακόμη επιχειρήσεις μας. Η αντιστροφή αυτού του κλίματος αποτελεί λοιπόν έναν στόχο που δεν προσφέρεται μεν για παραμετροποίηση ή άλλου είδους ποσοτική καταγραφή, αλλά του οποίου η συστηματική επιδίωξη και επίτευξη αποτελεί *sine qua non* προϋπόθεση για την προσέγγιση οποιουδήποτε από τους επί μέρους. Η αποκατάσταση της αξιοπιστίας της Ελλάδας και των Ελλήνων θα απαιτήσει προσπάθεια συστηματική, επίπονη και στοχευμένη. Η Ελλάδα πρέπει να πείσει τους εταίρους της ότι το πιστεύει, και ότι θα κάνει ότι χρειάζεται για να εφαρμόσει, τις οικονομικές και θεσμικές μεταρρυθμίσεις που είναι απαραίτητες για το μέλλον της χώρας και τις οποίες έχει προσυπογράψει.

Οι επί μέρους στόχοι

Οι στόχοι τους οποίους καλείται να επιτύχει η κυβέρνηση μπορούν να καταταγούν σε τέσσερις κατηγορίες, διακριτές και διαδοχικές ως προς την ολοκλήρωσή τους αλλά συναφείς και ταυτόχρονες ως προς την έναρξη των ενεργειών για την προσέγγισή τους. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

1. Ένα πρόγραμμα βραχυχρόνιων παρεμβάσεων, ένα «πρόγραμμα 100 ημερών» για την ταχεία άμβλυση των πολύ αρνητικών συνθηκών που έχουν μακροχρόνια παγιωθεί στον πυρήνα της πραγματικής οικονομίας.
2. Η διαμόρφωση των προϋποθέσεων για αναθεώρηση του μείγματος οικονομικής πολιτικής.
3. Η κατάρτιση της νέας εθνικής στρατηγικής για το νέο αναπτυξιακό και κοινωνικό πρότυπο της ελληνικής οικονομίας.
4. Η σύμπραξη με άλλα πρόθυμα κράτη-μέλη στη βελτίωση της οικονομικής πολιτικής στο σύνολο της Ευρωζώνης.

Το πρόγραμμα των «100 πρώτων ημερών».

Οι άμεσες ανάγκες της χώρας συνιστούν ένα πρόγραμμα βραχυχρόνιων παρεμβάσεων, ένα πρόγραμμα «100 ημερών» για την ταχεία αλλαγή του οικονομικού κλίματος και την άμβλυση των πολύ αρνητικών συνθηκών που έχουν παγιωθεί στο πυρήνα της πραγματικής οικονομίας.

Στο πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνονται οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι που έχουν επείγοντα χαρακτήρα και ταυτόχρονα, είναι εφικτοί. Η βασική έμφαση πρέπει να δοθεί σε στόχους και

πολιτικές για την ανάσχεση της ύφεσης, την επανεκκίνηση της οικονομίας και την αντιστροφή της τάσης αύξησης της ανεργίας. Είναι γνωστές και σαφείς οι δυσκολίες αυτού του εγχειρήματος υπό συνθήκες δημοσιονομικής λιτότητας. Ωστόσο, το βάθος της ύφεσης, που δεν είναι μόνον αποτέλεσμα της δημοσιονομικής λιτότητας αλλά και της μη πραγματοποίησης αναπτυξιακών μεταρρυθμίσεων, έχει υπερβεί κάθε πρόβλεψη, κάτι που αναγνωρίζεται και ευρύτερα και πολύ πέρα από τα σύνορα της χώρας μας. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, συγκεκριμένα μέτρα σε ένα τέτοιο πλαίσιο θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτά από τους εταίρους μας στο βαθμό που θα ήταν αποτελεσματικά και αξιόπιστα.

Σε αυτό το βραχυπρόθεσμο πλαίσιο, πέραν των συμφωνηθέντων μεταρρυθμίσεων γι' αυτή την περίοδο, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί σε στόχους που βελτιώνουν άμεσα τη ρευστότητα στον επιχειρηματικό τομέα, όπως: α) η άμεση εκταμίευση 6,5 δισ. ευρώ από το δάνειο των 130 δισ. ευρώ για την εξόφληση των συσσωρευμένων υποχρεώσεων του δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα, μια ενέργεια που θα συμβάλει στη ρευστότητα της αγοράς κατά πολλαπλάσιο μέγεθος. β) η διοχέτευση όλων των διαθέσιμων κονδυλίων σε έναν μικρό αριθμό μεγάλων έργων υποδομής πανελλαδικής εμβέλειας με υψηλό οικονομικό πολλαπλασιαστή και εξασφαλισμένη χρηματοδότηση, είτε από άμεσα διαθέσιμα κονδύλια του ΕΣΠΑ, με μεγαλύτερη ευελιξία στα κριτήρια επιλεξιμότητας ή ακόμη και με την έκδοση ομολόγων καλυμμένων με περιουσιακά στοιχεία, γ) Η πίεση για αύξηση των κεφαλαίων της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων για επενδύσεις στην Ελλάδα και στο νότο ευρύτερα και η παροχή εγγυήσεων ώστε να καλυφθεί το κενό χρηματοδότησης, επιβεβαιώνοντας τον ουσιαστικό θεσμικό ρόλο μιας μη εμπορικής τράπεζας, δ) η ταχύτερη δυνατή ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης του τραπεζικού συστήματος και ε) η γρηγορότερη δυνατή επαναφορά των χρηματοδοτήσεων της δανειακής σύμβασης στην προβλεπόμενη ροή τους, για την υπέρβαση των καθυστερήσεων που ήταν το αποτέλεσμα της παρατεταμένης προεκλογικής περιόδου, με αντάλλαγμα βεβαίως την ταχύτερη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που έχει ανάγκη πρωτίστως η χώρα και λιγότερο οι πιστωτές μας.

Οι παραπάνω βραχυπρόθεσμοι στόχοι αφορούν παρεμβάσεις στην πλευρά της προσφοράς στην οικονομία. Με δεδομένο το δημοσιονομικό πρόβλημα, παρεμβάσεις για την τόνωση της ζήτησης είναι πολύ πιο δύσκολες, σίγουρα δε η πιο αποτελεσματική παρέμβαση που είναι δυνατή βρίσκεται στην πλευρά των επενδύσεων. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλα περιθώρια πρωτοβουλιών με σημαντικό δυνητικό αποτέλεσμα. Μία τέτοια πρωτοβουλία θα ήταν η τήρηση με συνέπεια της προεκλογικής δέσμευσης ότι δεν πρόκειται να θιγούν περαιτέρω μέσω άμεσων μειώσεων και νέων φορολογικών επιβαρύνσεων τα χαμηλότερα εισοδήματα, ιδιαίτερα εκείνα των χαμηλοσυνταξιούχων. Αντίστοιχα σημαντικό δυνητικό αποτέλεσμα θα έχει η θαρραλέα αντιμετώπιση της διαφθοράς στην καταβολή των κοινωνικών επιδομάτων. Αυτά θα αντέστρεφαν αποφασιστικά τις αρνητικές προσδοκίες ενός μεγάλου μέρους της ελληνικής κοινωνίας για την εξέλιξη των εισοδημάτων, ενισχύοντας έτσι σημαντικά την καταναλωτική εμπιστοσύνη. Στο ίδιο πλαίσιο, θα μπορούσε να προταθεί η χρονική επέκταση του επιδόματος ανεργίας, και το συγκεκριμένο ποσό να προέλθει από ευρωπαϊκούς διαρθρωτικούς πόρους, ώστε να μην επιβαρύνεται το πρωτογενές δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Το μέγεθος της

ύφεσης και η τεράστια αύξηση της ανεργίας ενισχύουν τις πιθανότητες ένα τέτοιο μέτρο να γίνει αποδεκτό από τους εταίρους μας, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι η Ελλάδα θα είναι συνεπής στην τήρηση όλων των άλλων υποχρεώσεων που έχει αναλάβει, κυρίως δε ότι θα επιτευχθεί ο στόχος δημιουργίας πρωτογενών πλεονασμάτων.

Τέλος, τα προβλήματα του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης και η ευστάθεια του ενεργειακού συστήματος της χώρας, απαιτούν επίσης άμεσες παρεμβάσεις παρόλο ότι είναι θέματα που χρήζουν αντιμετώπισης σε μεσο-μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Οι προϋποθέσεις αναθεώρησης του μείγματος οικονομικής πολιτικής

Η αναθεώρηση του μείγματος οικονομικής πολιτικής που χαρακτήριζε την προηγούμενη περίοδο, κυρίως όσον αφορά στην καταπολέμηση της ύφεσης που εξακολουθεί να βαθαίνει, αποτελεί επιθυμία που εκφράστηκε από το εκλογικό σώμα και δέσμευση των πολιτικών αρχηγών που στηρίζουν την παρούσα κυβέρνηση. Ωστόσο, η οριοθέτηση των εθνικών στόχων, όσο και οι πόροι για την επίτευξή τους θα απαιτούν για μεγάλο χρονικό διάστημα στο μέλλον τη συναίνεση των εταίρων της χώρας στην Ευρωζώνη. Άρα, η οικονομική πολιτική θα πρέπει να είναι σε θέση να πείθει για την ιεράρχηση των στόχων της όχι μόνο την ελληνική κοινωνία, αλλά και τους διεθνείς φορείς από τους οποίους εξαρτάται το μέλλον της χώρας.

Η προσπάθεια αναθεώρησης των ισχυουσών συμφωνιών της χώρας με τους δανειστές της και το ενδεχόμενο της απ' ευθείας χρηματοδότησης του τραπεζικού συστήματος από τον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι θα ευδοκιμήσει και ότι, άρα, οι παραπάνω στόχοι θα γίνουν άμεσα αποδεκτοί. Ωστόσο, οι πιθανότητες επιτυχίας ενισχύονται σημαντικά αν η Ελλάδα προσέλθει στη συζήτηση ικανοποιώντας αξιόπιστα και με συνέπεια μια σειρά προϋποθέσεων.

Πρώτη προϋπόθεση είναι η επανεκκίνηση της προώθησης συμφωνηθέντων και ώριμων δι-αρθρωτικών αλλαγών στην κατεύθυνση της απελευθέρωσης αγορών και επαγγελματιών, της διοικητικής μεταρρύθμισης του Κράτους (όχι απλώς με την ύπαρξη του αρμόδιου υπουργείου), της άρσης της γραφειοκρατίας και ειδικά των αντικινήτρων στις επενδύσεις, με παρακάμψεις (bypass) ή ταχύτερες διαδικασίες (fast track) στις επενδύσεις, αλλά και με θεσμικές παρεμβάσεις που ενισχύουν τις συνθήκες ανταγωνισμού σε όλους τους κλάδους. Ακόμα πιο εμφαντική πρέπει να είναι όμως η έμπρακτη απόδειξη ότι αυτή τη φορά η κυβέρνηση προτίθεται να εφαρμόσει τις μεταρρυθμίσεις που ψηφίζονται από τη Βουλή, επιβεβαιώνοντας την πολιτική της βούληση να συγκρουστεί με όσους δημιουργήσουν ενδεχομένως νέα εμπόδια ώστε να ακυρώσουν, να καθυστερήσουν ή να ανατρέψουν την εφαρμογή τους.

Δεύτερη προϋπόθεση είναι η επιτάχυνση της διαδικασίας των ιδιωτικοποιήσεων και γενικότερα της αξιοποίησης της δημόσιας περιουσίας. Σημειώνεται ότι όλες οι τυχόν επιφυλάξεις που διατυπώνονται κατά περίπτωση μπορούν να προβλεφθούν και να τύχουν κατάλληλης διαχείρισης σε συμβατικό επίπεδο, ενώ υπάρχουν σύγχρονα εργαλεία μακροχρόνιας μίσθω-

σης που εξυπηρετούν τους βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους στόχους της χώρας για αποδοτικότερη χρήση των πόρων της.

Τρίτη προϋπόθεση είναι η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών πληροφορικής και των δυνατοτήτων που προσφέρουν στην καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης στο πλαίσιο ενός συνολικού σχεδίου μεταρρύθμισης του φορολογικού συστήματος.

Τέταρτη προϋπόθεση είναι η ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών για την αναμόρφωση της δημόσιας διοίκησης, μια δραστηριότητα που δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει τη μείωση των φορέων του δημοσίου χωρίς ουσιαστικό αντικείμενο, τον εξορθολογισμό των απασχολούμενων σε αυτούς και τη βελτίωση της αποδοτικότητας των υπηρεσιών με ανάθεση έργου προς φορείς του ιδιωτικού τομέα (outsourcing).

Το όραμα για την «Ελλάδα της δεκαετίας του 2020»

Η χώρα πρέπει, χωρίς άλλη καθυστέρηση, να αποκτήσει σαφή και συγκροτημένη μακροπρόθεσμη εθνική στρατηγική. Μια στρατηγική με στόχο όχι μόνο την οριστική υπέρβαση της κρίσης αλλά και μια νέα ισχυρή και βιώσιμη οικονομία που θα επιτρέψει στην Ελλάδα να κατακτήσει οριστικά μια σημαντική θέση στο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο σύστημα.

Η περιγραφή ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, η δρομολόγησή του σε προγραμματικό επίπεδο και η συγκεκριμενοποίησή του στη μορφή ενός εθνικού σχεδίου, αποτελεί χρέος της κυβέρνησης, ακόμη περισσότερο σημαντικό από τις όποιες βραχυπρόθεσμες διαπραγματευτικές της κινήσεις. Αυτό το εθνικό σχέδιο που θα περιγράφει την «Ελλάδα του 2020» πρέπει να αποτελέσει όραμα για την εικόνα της Ελλάδος και του λαού της στο μέλλον. Θα είναι ένα πρόγραμμα αξιόπιστο, διαφανές, μετρήσιμο που θα απολαμβάνει της εμπιστοσύνης και αποδοχής του ελληνικού λαού, ένα πρόγραμμα που θα υπερβαίνει τους εκλογικούς κύκλους, θα ενσωματώνει τις πραγματικές ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και θα περιλαμβάνει αλλαγές και μεταρρυθμίσεις που ευνοούν το δημόσιο συμφέρον, παρόλο που μπορεί να θίγουν σίγουρα κάποιους στενούς συντεχνιακούς θύλακες.

Η Ελλάδα πρέπει να συμμετάσχει στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας περισσότερο ως παραγωγός –κατά προτίμηση προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας– και λιγότερο ως καταναλωτής. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών είναι από τους βασικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες για τη μακροχρόνια βιωσιμότητα της οικονομίας. Η εξωστρέφεια επανέρχεται έτσι ως ένας στόχος υψηλής προτεραιότητας της οικονομικής πολιτικής, προκειμένου η χώρα να αντεπεξέλθει στις σύγχρονες απαιτήσεις της παγκοσμιοποιημένης πλέον οικονομίας και να σταθεί με αξιώσεις στο διεθνές περιβάλλον. Άλλωστε, η πίεση από τις νέες αναδυόμενες οικονομίες που γνωρίζουν ταχύτατους ρυθμούς ανάπτυξης (Κίνα, Ινδία, Ρωσία κλπ.), κάνουν ακόμα πιο επιτακτική την ανάγκη αλλαγών και προσαρμογών που θα διευκολύνουν τη δημιουργία των προϋποθέσεων για μια ισχυρότερη δυναμική εξωστρέφειας.

Στο πλαίσιο αυτό, η σύνθεση του ΑΕΠ της χώρας το 2020 θα πρέπει να μεταβληθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε το ποσοστό συμμετοχής της ιδιωτικής κατανάλωσης να περιοριστεί σε επίπεδα αισθητά χαμηλότερα από τα σημερινά, με ισόποση ενίσχυση της συνιστώσας των εξαγωγών. Για την επίτευξη αυτής της αναδιάρθρωσης απαιτούνται όμως παρεμβάσεις παραγωγικής ανασυγκρότησης της χώρας, επανεκπαίδευσης και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού, προτεραιοποίησης των δραστηριοτήτων και των τομέων εκείνων όπου διαθέτουμε στρατηγικά πλεονεκτήματα, μιας και οι διαθέσιμοι πόροι είναι πιο πιθανό να περιορίζονται παρά να αυξάνονται στο μέλλον, αλλά και συμμαχιών με όσους εντός ή εκτός Ελλάδος μπορούν να βοηθήσουν σε αυτή τη διαδικασία.

Κυρίως όμως πρέπει να είναι ένα πρόγραμμα που θα προσανατολίσει ανάλογα όλες τις διαθέσιμες δυνάμεις και θα ενεργοποιήσει την κοινωνία σε μια οραματική κατεύθυνση, στην οποία θα συμμετέχουν αν είναι δυνατόν όλα τα στρώματα της κοινωνίας. Είναι σαφές ότι η κοινωνία δεν έχει πάντα το δυναμισμό να επιβάλλει συγκεκριμένες κατευθύνσεις ή να παράγει επαρκή συναίνεση σε δύσκολες και κοστοβόρες για κάποιους μεταρρυθμίσεις. Γι αυτό και είναι κεντρικός ο ρόλος της εφαρμοζόμενης πολιτικής, η οποία πρέπει να αναπληρώσει τις όποιες ανεπάρκειες των κοινωνικών δυνάμεων και να προσφέρει την απαιτούμενη ηγετική ώθηση, η οποία ήταν ελλειμματική μέχρι σήμερα.

Επιδίωξη αλλαγής οικονομικής πολιτικής στην Ευρωζώνη

Η νέα κυβέρνηση αναλαμβάνει τα καθήκοντά της σε μια εξαιρετικά κρίσιμη στιγμή για την Ευρώπη. Από τη μια πλευρά, είναι φανερό ότι η Ευρώπη έχει, μέχρι στιγμής, αποτύχει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και πειστικά την κρίση χρέους που ταλανίζει έναν ολοένα αυξανόμενο αριθμό κρατών-μελών της. Φυσικό επακόλουθο αυτής της αποτυχίας είναι η διαρκής αμφισβήτηση της βιωσιμότητας του κοινού νομίσματος, με όλους τους κινδύνους που αυτό συνεπάγεται για την ευρωπαϊκή, αλλά και την παγκόσμια οικονομία. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο –και ως απάντηση σε αυτή την κατάσταση-, δυναμώνουν οι φωνές που απαιτούν τη στροφή της ευρωπαϊκής πολιτικής, με μεταφορά της έμφασης από τη δημοσιονομική λιτότητα στην ανάπτυξη.

Προφανώς η άμβλυση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων είναι επιβεβλημένη ωστόσο οι υφεσιακές επιπτώσεις της δεν είναι δυνατόν πλέον να αγνοούνται. Αυτό σημαίνει ότι τουλάχιστον η ταχύτητα της δημοσιονομικής προσαρμογής, ακόμα και οι ακριβείς ετήσιοι ποσοτικοί στόχοι πρέπει να προσαρμόζονται στον οικονομικό κύκλο και να αναθεωρούνται, λαμβάνοντας υπόψη ιδιαίτερα τις επιπτώσεις στην ανεργία. Η σύζευξη της δημοσιονομικής προσαρμογής με τη μακροοικονομική διαχείριση της ανάπτυξης είναι μια στροφή επιβεβλημένη. Μια τέτοια στροφή απαιτεί όμως επίσης εξαιρετικά σημαντικές αλλαγές της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής, με μεγαλύτερη ταχύτητα στην πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση.

Μια Ευρώπη με υψηλότερη πολιτική, δημοσιονομική και τραπεζική ολοκλήρωση, βασισμένη σε ισχυρότερο βαθμό στην αλληλεγγύη και στην επανεκκίνηση της ανάκαμψης, συνιστά λοιπόν το ιδανικό πλαίσιο και για την ελληνική εθνική στρατηγική. Εφόσον δε κατορθώσει να

αποκαταστήσει την αξιοπιστία της, η Ελλάδα μπορεί και πρέπει να αποκτήσει πρωταγωνιστικό ρόλο στις διεργασίες που σήμερα ξεκινούν για τη διαμόρφωση μιας νέας Ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής. Χρειάζεται λοιπόν να συμπράξει με άλλα πρόθυμα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης και να συνεισφέρει ενεργά στη συζήτηση για την αλλαγή της οικονομικής πολιτικής στο σύνολο της Ευρωζώνης, ούτως ώστε αυτό να μην έχει αποκλειστικό στόχο τη δημοσιονομική προσαρμογή, αλλά και την οικονομική ανάπτυξη.

Εν κατακλείδι υπογραμμίζεται ότι στη σημερινή συγκυρία, η επιδίωξη κάθε διαπραγμάτευσης από ελληνικής πλευράς, δεν αφορά τους σημερινούς εφήμερους διαπραγματευτές αλλά γίνεται πλέον εν ονόματι των επόμενων γενιών, οποιεσδήποτε δε «κόκκινες γραμμές» αφορούν στην ισχυρή παρουσία της Ελλάδας στις αναπτυσσόμενες οικονομίες του κόσμου.

1. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Παρά τη μικρή αναθέρμανση της παγκόσμιας οικονομίας στις αρχές του 2012, αναμένεται επιβράδυνση στην περιοχή του 3,5% σε ετήσια βάση. Η Ευρωζώνη εισέρχεται σε ύφεση, λόγω των ισχυρών αβεβαιοτήτων που δημιουργούν οι δημοσιονομικές εξελίξεις.

Ελαφρά επιτάχυνση παρουσίασε ο ρυθμός μεγέθυνσης της παγκόσμιας οικονομίας στο πρώτο τρίμηνο του 2012 σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο. Πιο συγκεκριμένα, **στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 1,2% στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους (από περίπου 0,8% στο τελευταίο τρίμηνο του 2011), ενώ οι αναπτυσσόμενες οικονομίες αναπτύχθηκαν κατά 6% (από περίπου 5% το προηγούμενο τρίμηνο)**. Η μεγαλύτερη ενίσχυση της παραγωγικής δραστηριότητας μεταξύ των ισχυρότερων οικονομιών σημειώθηκε στην Ιαπωνία, καθώς τη μικρή ύφεση που παρουσίαζε στα τέλη του περασμένου έτους (-0,5%), διαδέχθηκε ανάπτυξη με ρυθμό 2,5%, αντανakλώντας τη σταδιακή υπέρβαση των προβλημάτων που προκλήθηκαν από τις περυσινές φυσικές καταστροφές. Στον αντίποδα, επιβράδυνση της μεγέθυνσης τους παρουσίασαν οι οικονομίες των ΗΠΑ και της Γαλλίας, ενώ στην Ιταλία η ύφεση οξύνθηκε.

Οι τάσεις ήπιας διεύρυνσης όμως της παγκόσμιας ανάπτυξης, αναμένεται να αντιστραφούν σταδιακά στη συνέχεια του 2012, λόγω των επιπτώσεων από τα προγράμματα δημοσιονομικής προσαρμογής σε χώρες της Ευρωζώνης, της παρα-

τεταμένης αβεβαιότητας διεθνώς για τη δυνατότητα αντιμετώπισης των δημοσιονομικών προβλημάτων που αυτή αντιμετωπίζει, της ανησυχίας για ισχυρό αντίκτυπο από την όξυνσή τους στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά και των χαμηλότερων εξαγωγών προς την Ευρώπη, των αναπτυσσόμενων χωρών. Η μεγέθυνση των τελευταίων θα επηρεαστεί, εκτός από την κάμψη της ζήτησης από την Ευρωζώνη, και από την εξασθένηση της εγχώριας ζήτησής τους. Από την άλλη πλευρά, την επιβράδυνση της παγκόσμιας ανάπτυξης θα συγκρατήσει η κλιμάκωση της οικονομικής δραστηριότητας σε ΗΠΑ και Ιαπωνία. Οι παραπάνω εξελίξεις και τάσεις στη διεθνή οικονομία, εκτιμάται ότι θα διαμορφώσουν το ρυθμό ανάπτυξης της στο 3,5% το 2012, ελαφρά χαμηλότερα από ότι πέρυσι (3,9%). Στην Ευρωζώνη θα επικρατήσει φέτος ύφεση της τάξης του (-0,3%).

Παραμένει σε υψηλά επίπεδα η ύφεση στην Ελλάδα

Η ολοκλήρωση στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2012 εφαρμογής των μέτρων που αποφασίστηκαν κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2011 (νέα μείωση αφορολόγητου ορίου, τέλος ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών, περικοπές συντάξεων), η νέα όξυνση της ανεργίας μετά την κλιμάκωση της ύφεσης, οι ισχυρές πιέσεις στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον από την έντονη απαισιοδοξία σχετικά με τα μέτρα που συνοδεύουν τη νέα δανειακή συμφωνία, ιδίως όσα αφορούν στις αμοιβές των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα και στις συντάξεις, αλλά και

οι αβεβαιότητες για την επιτυχή ολοκλήρωση των παρατεταμένων διαπραγματεύσεων για το PSI, διατήρησαν σε υψηλά επίπεδα την ύφεση στην Ελλάδα για ακόμα ένα τρίμηνο, στις αρχές του 2012. **Υπό αυτές τις επιδράσεις, η πτώση του ΑΕΠ έφτασε το 6,5% στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, σημαντικά υψηλότερη σε σχέση με τις προβλέψεις διεθνών και εγχώριων οργανισμών για το σύνολο του 2012 (Ευρ. Επιτροπή & ΔΝΤ: -4,7%, Τράπεζα της Ελλάδος: -5,0%, IOBE τουλάχιστον -5%).**

Σε επίπεδο βασικών συνιστωσών του ΑΕΠ, η υποχώρηση της ιδιωτικής κατανάλωσης παρέμεινε ο κύριος προσδιοριστικός παράγοντας της πτώσης του, φθάνοντας το 7,5%, ρυθμός χαμηλότερος πάντως του αντίστοιχου περυσινού (-8,9%). Σαφώς ηπιότερος ήταν ο περιορισμός της δημόσιας κατανάλωσης, στο -3,2%, έναντι περιστολής της κατά 10,6% στην ίδια περίοδο του 2011. Ισχυρή είναι και η μείωση που σημειώθηκε στις ακαθάριστες επενδύσεις (-33%), που φθίνουν για πέμπτο συνεχές έτος, προερχόμενη κυρίως από τις επενδύσεις σε εξοπλισμό μεταφορών και σε κατοικίες. Ενθαρρυντικές επιδόσεις σημείωσε ο εξωτερικός τομέας της οικονομίας, παρά την κάμψη της μεγέθυνσης του παγκόσμιου εμπορίου. Η συνεχιζόμενη για τέταρτη χρονιά υποχώρηση του ελλείμματός του, που απέτρεψε μεγαλύτερη ύφεση, προήλθε κυρίως από την εξασθένιση της ζήτησης για εισαγωγές (-16,6%), αλλά και από μικρή άνοδο των εξαγωγών (+1,1%).

Βασικοί τομείς της ελληνικής οικονομίας μεταξύ αυτών που πλήττονται περισσότερο από την ύφεση

Η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία παραγωγής ήταν κατά 6,6% χαμηλότερη στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου φέτος σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα του προηγούμενου έτους. Αντανακλώντας την ισχυρή πτώση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου σε κατοικίες και γενικότερα σε κατασκευές, ο κατασκευαστικός κλάδος παρουσίασε τη μεγαλύτερη υποχώρηση προϊόντος, που ξεπέρασε το 20%, από -14,6% πέρυσι στο α' τρίμηνο. Σημαντική, σχεδόν 10% είναι η συρρίκνωση δραστηριότητας στους τομείς της βιομηχανίας, των επαγγελματικών-επιστημονικών-τεχνικών δραστηριοτήτων και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων κ.α.. Στο 8,9% διαμορφώθηκε η μείωση της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στο χονδρικό/λιανικό εμπόριο-μεταφορές/ αποθηκεύσεις-ξενοδοχεία-εστιατόρια. Στον αντίποδα, η ηπιότερη κάμψη παραγωγικής δραστηριότητας σημειώθηκε στη δημόσια διοίκηση-άμυνα-υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση (-2,8%), ενώ στη γεωργία-δασοκομία-αλιεία και στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας επικράτησαν σταθεροποιητικές τάσεις (οριακή πτώση 0,1% και πολύ μικρή άνοδος 0,1% αντίστοιχα).

Εντός στόχων ο Κρατικός Προϋπολογισμός στο πρώτο πεντάμηνο του 2012 – αποκλίσεις σε βασικά μεγέθη του απειλούν την υλοποίησή του

Σύμφωνα με τα στοιχεία για την υλοποίηση του Κρατικού Προϋπολογισμού στο πρώτο πεντάμηνο του 2012, το έλλειμμα του έφθασε τα € 10,9 δισεκ., μέγεθος που είναι περίπου € 2 δισεκ. χαμηλότερο σε σχέση με το στόχο που είχε τεθεί για τη συγκεκριμένη περίοδο, αλλά κατά σχεδόν € 460 εκ. υψηλότερο από ότι πέρυσι. Η έως τώρα επίτευξη των φετινών στόχων προέρχεται σχε-

δόν αποκλειστικά από το πρωτογενές αποτέλεσμα. Παρά την αρνητική απόκλιση των εσόδων, που υπολείπονται κατά περισσότερα από €930 εκατ. των αναμενόμενων, οι εξοικονομήσεις στις πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού (€1,4 δισεκ.) και οι σημαντικές περικοπές του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (€1,4 δισεκ.) συνέβαλαν στη βελτίωση του πρωτογενούς ελλείμματος.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τα έσοδα, η συνέχιση των υστερήσεων στο υπόλοιπο του έτους μπορεί να οδηγήσει σε απόκλιση των εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού της τάξης του 1,5% του ΑΕΠ (€ 3 δισεκ.). Στο σκέλος των δαπανών, οι σημειούμενες υπερβάσεις στις κοινωνικές δαπάνες, ιδίως στις επιχορηγήσεις προς τα ασφαλιστικά ταμεία, αντισταθμίζονται εν μέρει, προς το παρόν, από την καλύτερη της προβλεπόμενης (βάσει στόχων) πορεία των δαπανών για μισθούς και συντάξεις, το μεγαλύτερο περιορισμό των χρηματοδοτήσεων στους ΟΤΑ και τη συγκράτηση των δαπανών του ΠΔΕ. Όμως, κρίνεται ιδιαίτερα αμφίβολη η συνέχιση των δύο τελευταίων περικοπών στο υπόλοιπο του έτους. Επιπλέον, η επιτευχθείσα μείωση δαπανών στο πεντάμηνο Ιανουαρίου-Μαΐου υπολείπεται του στόχου που έχει τεθεί στον προϋπολογισμό. **Με τα έως τώρα δεδομένα, η υπέρβαση του ελλείμματος του Κρατικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι μπορεί να φθάσει τα €4,5 δισεκ.**

Από την άλλη πλευρά, **οι υστερήσεις που παρουσιάζονται στην πλευρά των εσόδων οφείλονται και σε παρατάσεις προθεσμιών-μεταθέσεις πληρωμών**, όπως στην παράταση υποβολής

φορολογικών δηλώσεων και ρύθμισης ληξιπρόθεσμων οφειλών, στην καθυστέρηση πληρωμής του ΕΤΑΚ, του ΦΜΑΠ και του ΦΑΠ, καθώς και του τέλους ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών. Επίσης, **η περιστολή των δαπανών θα ήταν ευρύτερη**, εφόσον δεν είχαν μετατεθεί χρονικά οι περικοπές στις συντάξεις, κύριες και επικουρικές, που περιλαμβάνονται στο δεύτερο μνημόνιο και έγιναν με το νόμο 4051/2012.

Ισχυρή η ένταση της ύφεσης στην ελληνική οικονομία καθ' όλο το 2012

Η ολοκλήρωση της δεύτερης εκλογικής διαδικασίας με το σχηματισμό κυβέρνησης, επιτρέπει την εξασθένιση της αβεβαιότητας που είχε προκληθεί ήδη πριν τις πρώτες εκλογές από τη ρευστότητα γύρω από το εκλογικό αποτέλεσμα, τη δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης και τις προτεραιότητες-στρατηγικές της χώρας σε πολιτικό επίπεδο. Αυτή η αβεβαιότητα κλιμακώθηκε ύστερα από τη μη συγκρότηση κυβέρνησης μετά τις πρώτες εκλογές. Τα αρκετά πιο σαφή χαρακτηριστικά του μετεκλογικού περιβάλλοντος διευκολύνουν επιχειρήσεις και νοικοκυριά στον προγραμματισμό τους. Ωστόσο, η ένταση των παραγόντων που προκάλεσαν την υψηλή ύφεση του πρώτου τριμήνου παραμένει ισχυρή, ενώ δεν αποκλείεται περαιτέρω ενδυνάμωση ορισμένων εξ' αυτών.

Δεδομένων των παραπάνω, η συνέχιση και κλιμάκωση της πτώσης της εγχώριας καταναλωτικής ζήτησης, αναμένεται να αποτελέσει τον πλέον καθοριστικό παράγοντα της πορείας του ΑΕΠ στην Ελλάδα στο υπόλοιπο του 2012. **Οι καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών, προβ-**

λέπεται να δεχθούν πρόσθετες πιέσεις, προερχόμενες, όπως είχε προεξοφληθεί στην προηγούμενη τριμηνιαία έκθεση, κυρίως από τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας (συνεχής άνοδος ανεργίας, πτώση αμοιβών, μετά και τις ρυθμίσεις για το μισθολογικό κόστος στο δεύτερο μνημόνιο). Ο περαιτέρω περιορισμός του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών θα προέλθει και από την εφαρμογή των μετατεθειμένων χρονικά περικοπών στις συντάξεις, καθώς και από τυχόν νέα εισοδηματικά μέτρα που θα ληφθούν κατά τις προσεχείς διαπραγματεύσεις με την τρόικα για το τρέχον έτος (πχ. περικοπές ειδικών μισθολογίων). Σε ότι αφορά το σκέλος των καταναλωτικών δαπανών που προέρχεται από το δημόσιο τομέα, η ήπια περιστολή τους στις αρχές του 2012 θα κλιμακωθεί στη συνέχεια της χρονιάς, προκειμένου να αποφευχθεί σημαντική απόκλιση σε αυτό το σκέλος του προϋπολογισμού από το στόχο που έχει τεθεί.

Σε ότι αφορά την επενδυτική δραστηριότητα, το ιδιαίτερα δυσμενές επενδυτικό κλίμα που είχε δημιουργηθεί από τις αρχές του έτους εξαιτίας κυρίως των πολυκύμαντων διαπραγματεύσεων για το δεύτερο μνημόνιο και το PSI, αλλά και λόγω των αβεβαιοτήτων κατά την περίοδο των εκλογών, που ήδη αποτυπώθηκε στην κατακόρυφη πτώση των επενδύσεων στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου, εκτιμάται ότι θα αμβλυνθεί στο δεύτερο εξάμηνο του έτους. **Με την ολοκλήρωση των εκλογικών διαδικασιών, πέρα από την άρση των σχετικών επιφυλάξεων, δίνονται οι δυνατότητες αξιοποίησης θετικών εξελίξεων και αλλαγών στο επιχειρηματικό και στο επενδυτικό**

περιβάλλον που έχουν λάβει χώρα σε πολλά επίπεδα και ακόμα δεν έχουν αποδώσει (εφαρμογή πρόσφατων νόμων-αποφάσεων για τη διευκόλυνση-στήριξη επενδυτικών πρωτοβουλιών, περάτωση εκκρεμών αδειοδοτικών διαδικασιών για μεγάλα επενδυτικά σχέδια, πρόωθηση-ολοκλήρωση αποκρατικοποιήσεων, πραγματοποίηση μεταρρυθμίσεων του δεύτερου μνημονίου που ευνοούν τις επενδύσεις (πχ. ολοκλήρωση περιφερειακών πολεοδομικών σχεδίων). Οι επιδράσεις αυτών των παραγόντων αναμένεται να μετριάσουν το άσχημο επενδυτικό κλίμα της προηγούμενης περιόδου και να τονώσουν την επενδυτική δραστηριότητα, περιορίζοντας τις απώλειες.

Στην πλευρά του εξωτερικού τομέα της οικονομίας, η σημειούμενη νέα βελτίωση του ισοζυγίου στις αρχές του έτους, θα συνεχιστεί στη διάρκεια του 2012, πρωτίστως λόγω της συρρίκνωσης της ζήτησης για εισαγωγές, που εκτιμάται ότι θα εξασθενήσει περαιτέρω. Η τάση μείωσης του ελλείμματος του εξωτερικού τομέα μάλλον θα διακοπεί μόνο στο τρίτο τρίμηνο, ως αποτέλεσμα της σαφώς χαμηλότερης έλευσης ξένων τουριστών στην Ελλάδα σε σχέση με το περυσινό καλοκαίρι. **Συνισταμένη των τάσεων που περιγράφηκαν στις βασικές συνιστώσες του ΑΕΠ αποτελεί η επιδείνωση της πρόβλεψης για την ύφεση της ελληνικής οικονομίας το 2012 σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση του IOBE, που πλέον αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 6,9%.**

Νέα αύξηση της ανεργίας στις αρχές 2012 – θα παραμείνει σε ανοδική τροχιά, με μικρότερη ταχύτητα, καθ' όλο το έτος

Για ακόμα ένα τρίμηνο, στην περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου, η ανεργία διευρύνθηκε σημαντικά, κατά 1,9 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και κατά 6,7 εκατοστιαίες μονάδες έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2011. Η έκταση της νέας επιδείνωσης, που προήλθε από την προσαρμογή που έκαναν οι επιχειρήσεις στο ανθρώπινο δυναμικό τους μετά την απότομη κλιμάκωση της ύφεσης στα τέλη της περασμένης χρονιάς, αντανακλάται κυρίως στο γεγονός ότι η άνοδος της ανεργίας προήλθε από την κάθετη πτώση της απασχόλησης κατά 8,5%. Σημαντική εξέλιξη στην αγορά εργασίας αποτελεί και η όξυνση της αδήλωτης εργασίας, που ανήλθε στο 36,2% στο πρώτο τετράμηνο φέτος, από 28,9% στο ίδιο χρονικό διάστημα πέρυσι. Σε ότι αφορά τις βραχυπρόθεσμες εξελίξεις, η συνέχιση της υποχώρησης της εγχώριας ζήτησης από τις αρχές του τρέχοντος έτους με υψηλό ρυθμό στο υπόλοιπο του 2012, αναμένεται να πλήξει περαιτέρω την απασχόληση. **Υπό την επίδραση των παραγόντων που αναλύθηκαν, το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να διαμορφωθεί το 2012 στην περιοχή του 23,6%.**

Ήπια αποκλιμάκωση του πληθωρισμού το 2012, αναντίστοιχη όμως της πτώσης της ζήτησης

Ο πληθωρισμός υποχώρησε στο πρώτο πεντάμηνο του έτους από το 2,3% τον Ιανουάριο στο 1,4% τον Μάιο, με το μέσο επίπεδό του στη συγκεκριμένη περίοδο να

διαμορφώνεται στο 1,9%, σχεδόν 2,5 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από το αντίστοιχο του 2012. Η επιβράδυνσή του προήλθε κυρίως από την εξασθένηση της εγχώριας ζήτησης, ωστόσο είναι μάλλον αναντίστοιχη της μείωσής της. Ανασχετικά στην κάμψη του πληθωρισμού λειτούργησαν εξωγενείς στη ζήτηση παράγοντες, όπως η αύξηση των τιμών φυσικού αερίου και ηλεκτρικού ρεύματος, καθώς επίσης οι υψηλές διεθνείς τιμές πετρελαίου μέχρι και τον Απρίλιο και εισαγόμενων πρώτων υλών. Όμως, στην ήπια αποκλιμάκωσή του εκτιμάται ότι συνέτειναν και οι στρεβλώσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν σε πολλές αγορές στην Ελλάδα. Η φθίνουσα εγχώρια ζήτηση θα συνεχίσει να επενεργεί επιβραδυντικά τον πληθωρισμό τουλάχιστον μέχρι τις αρχές του φθινοπώρου, όταν θα επιδράσει αντίρροπα στην υποχώρησή του η εξίσωση του ειδικού φόρου στο πετρέλαιο θέρμανσης και κίνησης, που ενδεχομένως θα την ανακόψει. **Συνεκτιμώντας τις παραπάνω επιδράσεις, ο πληθωρισμός προβλέπεται να κινηθεί το 2012 κοντά στο 1,5%.**

Ειδική μελέτη: «Αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου»

Στο τελευταίο κεφάλαιο της έκθεσης παρουσιάζονται συνοπτικά τα αποτελέσματα μελέτης που διεξήγαγε το IOBE, με αντικείμενο την αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου. Η μελέτη εξετάζει δύο βασικά ζητήματα: α) εστιάζει στις μακροοικονομικές επιδράσεις από τη μείωση του δημοσίου χρέους που θα προέλθει από την πώληση τμημάτων

της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου (ΙΠΔ). Για αυτό το σκοπό, εξετάζεται η επίπτωση στα βασικά μακροοικονομικά μεγέθη (ΑΕΠ, στοιχεία της ζήτησης, απασχόληση, τιμές κλπ) των δημοσιονομικών μέτρων περιστολής δαπανών ή/και αύξησης εσόδων που θα έπρεπε να ληφθούν προκειμένου να επιτευχθεί ένα ισοδύναμο αποτέλεσμα στο χρέος με αυτό που επιτυγχάνει η αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου. β) αποτιμώνται οι επιπτώσεις από την επενδυτική και **καταναλωτική** δραστηριότητα καθώς και των γενικότερων συνεργειών που θα προκύψουν από την πολύπλευρη αξιοποίηση των περιοχών που θα παραχωρηθούν/ εκχωρηθούν.

Το συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι η αξιοποίηση της Ι.Π.Δ. πέραν της συμβολής της στην ελάφρυνση του δημόσιου χρέους μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό αναπτυξιακό εργαλείο άμεσης απόδοσης, που επιπλέον θα συμβάλει ουσιαστικά, ώστε να περιοριστούν τα υψηλά βραχυχρόνια κόστη σε όρους απασχόλησης και προϊόντος που συνεπάγεται η εφαρμογή της τρέχουσας δημοσιονομικής πολιτικής. Εκτιμάται ότι με την εφαρμογή του προγράμματος, το ΑΕΠ μπορεί να είναι κατά 3% υψηλότερο και να προστεθούν 140 χιλ. νέες θέσεις εργασίας.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

2.1 Τάσεις και Προοπτικές της Διεθνούς Οικονομίας

Το Παγκόσμιο Περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία αναπτύχθηκε με ελαφρά υψηλότερους ρυθμούς το α' τρίμηνο του 2012 (2,9%) σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, με τις αβεβαιότητες όμως στο διεθνές περιβάλλον να παραμένουν υψηλές, επιβεβαιώνοντας τις εκτιμήσεις ότι η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας θα είναι αδύναμη και ασταθής, ως αποτέλεσμα την βαθιάς χρηματοπιστωτικής κρίσης. Στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, ο ρυθμός ανάπτυξης διαμορφώθηκε στην περιοχή του 1,2% στο πρώτο τρίμηνο του έτους (από περίπου 0,8% στο τελευταίο τρίμηνο του 2011), ενώ στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, ο ρυθμός μεγέθυνσης έφτασε στο 6% (από περίπου 5% το προηγούμενο τρίμηνο), σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις του ΔΝΤ¹. Ωστόσο, οι συγκεκριμένοι ρυθμοί είναι χαμηλότεροι σε σχέση με προηγούμενες προβλέψεις για φέτος (Σεπτέμβριος 2011, ΔΝΤ).

Η ευρωπαϊκή κρίση χρέους και οι προσπάθειες διαχείρισής της αποτέλεσαν τη σημαντικότερη πηγή αβεβαιότητας στο πρώτο εξάμηνο του 2012. Οι εκλογές σε Ελλάδα και Γαλλία, η ρευστότητα γύρω από την ένταξη στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) της Ισπανίας και της Κύπρου, αλλά και η πολιτική κρίση στην Ολλανδία, αύξησαν τις εστίες κλυδωνισμών και την ανησυχία στην Ευρώπη. Η αλλαγή του πολιτικού σκηνικού στη Γαλλία και η επιστροφή μεγάλων οικονομιών (Ισπανία, Ιταλία, Μεγάλη Βρετανία, Ολλανδία) σε ύ-

φεση, οδήγησαν την ΕΕ να αλλάξει την προσέγγισή της αναφορικά με την αποτελεσματική αντιμετώπιση της κρίσης χρέους. Οι πρόσφατες αποφάσεις των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για στήριξη της ανάπτυξης με €120δισ. και ενίσχυση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών απευθείας από τα ευρωπαϊκά ταμεία στήριξης, χωρίς να επιβαρύνονται οι κρατικοί προϋπολογισμοί, καθώς και η παρέμβαση των ευρωπαϊκών μηχανισμών (EFSF/ESM) απευθείας στην αγορά ομολόγων (πρωτογενή, δευτερογενή) για την αποσυμπίεση του κόστους δανεισμού των κρατών, αποτελούν ορόσημα για την εξέλιξη της διαχείρισης της κρίσης χρέους στην ΕΖ-17. Επίσης, η μείωση του επιτοκίου αναφοράς από την ΕΚΤ κάτω από το 1% αναμένεται να συμβάλλει στη βελτίωση των συνθηκών ρευστότητας στην ΕΖ-17.

Για τη συνέχεια του 2012, οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας βελτιώνονται ελαφρώς. Ωστόσο, η δυναμική της ανάκαμψης παραμένει εύθραυστη, με το παγκόσμιο ΑΕΠ να εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 3,5% το 2012 (από 3,9% το 2011) και κατά 4,1% το 2013, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Αυτές οι εκτιμήσεις είναι οριακά υψηλότερες από τις προηγούμενες (Ιανουάριος 2012). Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες εκτιμάται ότι θα επιτύχουν ρυθμούς μεγέθυνσης 1,4% το 2012 (από 1,6% το 2011), λόγω κυρίως της επιτάχυνσης της ανάπτυξης σε ΗΠΑ και Ιαπωνία, ενώ η ΕΖ-17 προβλέπεται να κινηθεί σε αρνητικό έδαφος, πρωτίστως λόγω των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής. Μικρή επιβράδυνση εκτιμάται για τις αναδυόμενες οικονομίες το τρέχον έτος,

¹ IMF – World Economic Outlook – April 2012

στην περιοχή του το 5,7% (από 6,2% πέρυσι), κυρίως λόγω της σημαντικής αποκλιμάκωσης της οικονομικής δραστηριότητας στις χώρες της Κεντρικής-Ανατολικής Ευρώπης (στο 1,9% το 2012 από 5,3% το 2011). Η μικρή ενίσχυση των προοπτικών ανάκαμψης στο σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας προέρχεται από τη βελτίωση των χρηματοπιστωτικών συνθηκών και τις συγκριτικά ηπιότερες δημοσιονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται λιτότητας σε σχέση με το προηγούμενο έτος, καθώς σε ειδικούς παράγοντες (πχ. ανοικοδόμηση περιοχών της Ιαπωνίας και της Ταϊλάνδης). Στο πεδίο της νομισματικής πολιτικής, πολλές Κεντρικές Τράπεζες αντέδρασαν στην επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας με περαιτέρω μείωση του επιτοκίου αναφοράς και επέκταση των έκτακτων μέτρων νομισματικής 'χαλάρωσης'.

Σε ότι αφορά το παγκόσμιο εμπόριο, η αύξηση του όγκου του αναμένεται να επιβραδυνθεί περαιτέρω το 2012, στο 4% (από 5,8% το 2011 και 12,9% το 2010), πλήττοντας ιδιαίτερα τις αναπτυσσόμενες χώρες με ισχυρό εξαγωγικό προσανατολισμό. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών στις αναπτυσσόμενες χώρες εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει στο 2,3% το 2012 (από 5,3% το 2011), όταν οι αναπτυσσόμενες οικονομίες προβλέπεται να διατηρήσουν την εξαγωγική δυναμική τους (αύξηση 6,6% φέτος, έναντι 6,7% το 2011).

Σημαντική υποχώρηση προβλέπεται και στον ρυθμό αύξησης της τιμής του πετρελαίου το τρέχον έτος, στο 10,3%, μετά την ανοδική τάση που παρατηρήθηκε το 2011 (+31,6%). Γενικότερα, το επόμενο διάστημα προβλέπεται αποκλιμάκωση των πληθωριστικών πιέσεων στην παγκόσμια οικονομία, με αποτέλεσμα ο ρυθμός πληθωρισμού

να διαμορφώνεται στο 1,9% το 2012 (από 2,7% το 2011). Ωστόσο, οι κλιμακούμενες γεωπολιτικές εντάσεις στην περιοχή της Μέσης Ανατολής αποτελούν σημαντικό παράγοντα δυνητικής αστάθειας, που ενδέχεται να ασκήσει ανοδικές πιέσεις στην τιμή του πετρελαίου.

Επισημαίνεται πάντως ότι οι εκτιμήσεις για την παγκόσμια οικονομία ενσωματώνουν σημαντικές πηγές αποκλίσεων, η κυριότερη των οποίων είναι η επιφυλακτικότητα για την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης της κρίσης χρέους στην ΕΖ-17 και τη ρευστότητα του χρηματοπιστωτικού της τομέα. Η εντεινόμενη μεταβλητότητα και ανησυχία στην ΕΖ-17 έχουν οδηγήσει σε επιδείνωση των συνθηκών στη διατραπεζική αγορά. Οι συνθήκες πιστωτικής επιβράδυνσης (ή και συρρίκνωσης) επηρεάζουν ακολούθως τα μεγέθη της πραγματικής οικονομίας. Επιπλέον, η ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού των ευρωπαϊκών τραπεζών (δάνεια) εξακολουθεί να αποτελεί παράγοντα ανησυχίας, ενώ η εντεινόμενη τάση απομόχλευσής τους και ο περιορισμός της πιστωτικής επέκτασης στις αναδυόμενες αγορές, ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά την αύξηση της επενδύσεων.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τις σημαντικότερες οικονομίες παγκοσμίως, αυτή των **ΗΠΑ** κατέγραψε αύξηση του ΑΕΠ κατά 1,9% το 1^ο τρίμηνο του 2012 σε σχέση με την ίδια περυσινή περίοδο, όμως ο ρυθμός μεγέθυνσης υποχώρησε αρκετά σε σύγκριση με το τελευταίο τρίμηνο του 2011 (3%). Η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης διαμορφώθηκε στο 2,7% (από 2,1% το 8^ο τρίμηνο πέρυσι), εξαιτίας της σταδιακής αποκατάστασης της εμπιστοσύνης και της βελτίωσης των συνθηκών στην αγορά εργασίας, παρά το γεγονός ότι η αύξηση των μισθών ήταν περιο-

ρισμένη. Στον αντίποδα, η αύξηση των επενδύσεων επιβραδύνθηκε σημαντικά, στο 1,9% (από 5,2% το προηγούμενο τρίμηνο). Στον εξωτερικό τομέα, παρά το γεγονός ότι οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 7,2% το α' τρίμηνο του έτους (από 2,7%), οι καθαρές εξαγωγές είχαν αρνητική επίπτωση στο ΑΕΠ κατά 0,08 π.μ., καθώς και οι εισαγωγές παρουσίασαν αύξηση, της τάξης του 6,1% (έναντι αύξησης 3,7% στο δ' τρίμηνο του 2011). Στην αγορά εργασίας εμφανίστηκαν σημάδια βελτίωσης των συνθηκών με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, που είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσοστού ανεργίας στο αρχικό τρίμηνο του 2012 στο 8,2%, που είναι το χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας τριετίας.

Η περιοριστική δημοσιονομική πολιτική συνεχίστηκε στο φετινό διάστημα Ιανουαρίου-Μαρτίου, με τη δημόσια δαπάνη (για κατανάλωση & επενδύσεις) να παραμένει σε πτωτική τροχιά (-3,9%), ενώ αντίθετα, η νομισματική πολιτική παραμένει επεκτατική, με τη δέσμευση της FED για διατήρηση των επιτοκίων σε μηδενικά επίπεδα από τα μέσα του 2013 έως το τέλος του 2014. Ο πληθωρισμός μειώθηκε στην ίδια περίοδο στο 2,7%, παραμένει ωστόσο πολύ ευαίσθητος σε αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου και του φυσικού αερίου. Σε ότι αφορά την αγορά ακινήτων, που αποτέλεσε και την πηγή της χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007, παραμένει αδύναμη και συνεχίζει να αποτελεί σημαντικό κίνδυνο για την αμερικάνικη οικονομία καθώς διατηρείται σε ένα φαύλο κύκλο υπερπροσφοράς και υποτονικής ζήτησης. Χαρακτηριστικό αυτών των συνθηκών αποτελεί το ότι στο πρώτο τρίμηνο του 2012 το ποσοστό ιδιόκτητης κατοικίας υποχώρησε στο χαμηλότερο επίπεδο των τελε-

υταίων 15 ετών, καθώς περισσότεροι Αμερικανοί προτιμούν την ενοικίαση ακινήτων.

Οι προβλέψεις για την αμερικάνικη οικονομία συγκλίνουν σε ήπια ανάκαμψη, χωρίς ισχυρό υπόβαθρο. Σύμφωνα με τις τελευταίες εκτιμήσεις του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ αναμένεται να διαμορφωθεί στο 2% το 2012, με τις επενδύσεις να αποτελούν το βασικό αναπτυξιακό καταλύτη, καθώς εκτιμάται ότι θα καταγράψουν ετήσια αύξηση 6,4%. Οι εξαγωγές αναμένεται να ενισχυθούν με ετήσιο ρυθμό (4,9%), ενώ η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης προβλέπεται να παραμείνει σε υποτονικά επίπεδα (+2%). Στην αγορά εργασίας αναμένεται σημαντική βελτίωση, με το ρυθμό αύξησης της απασχόλησης να διαμορφώνεται στο 1,8% φέτος (0,6% πέρυσι) και το ποσοστό ανεργίας να μειώνεται στο 8,2% (από 9,2%). Στο πεδίο του πληθωρισμού, εκτιμάται αποκλιμάκωση του ρυθμού αύξησης των τιμών στο 2,1% το 2012 (από 3,1% το 2011). Στο σκέλος των δημοσιονομικών μεταβλητών, η προσαρμογή αναμένεται να συνεχιστεί προκειμένου να μειωθεί το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης από 9,6% του ΑΕΠ το 2011 στο 8,3% του ΑΕΠ φέτος, ενώ ο ρυθμός αύξησης του δημόσιου χρέους φαίνεται να μετριάζεται, με το δείκτη χρέος / ΑΕΠ να διαμορφώνεται στο 109% το 2012 (από 103,5% το 2011).

Επισημαίνεται πάντως ότι, παρά τα σημάδια σταθεροποίησης της αμερικάνικης οικονομίας, η συνεχιζόμενη κρίση χρέους στην Ευρωζώνη θα μπορούσε να απειλήσει την πορεία ανάκαμψης των ΗΠΑ, μέσω αναταραχών στις χρηματοπιστωτικές αγορές και αποδυνάμωσης της παγκόσμιας ζήτησης. Ένας άλλος κίνδυνος που ενδεχομένως να κληθεί να αντιμετωπίσει η αμερικάνικη οικο-

νομία είναι αυτός που επισύρει η εφαρμογή των μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Στην **Ιαπωνία**, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,6% το α' τρίμηνο του 2012 σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (έναντι μείωσης 0,5% στο δ' τρίμηνο του 2011), εξέλιξη ιδιαίτερα θετική, που δεν αναμενόταν. Τα έως τώρα στοιχεία επιβεβαιώνουν την εκτίμηση ότι η ιαπωνική οικονομία αρχίζει να ανακάμπτει μετά τη στασιμότητα που εμφάνισε λόγω των μεγάλων φυσικών καταστροφών. Η διεύρυνση της οικονομικής δραστηριότητας αποδίδεται πρωτίστως στην αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 3,4% (από αύξηση 0,8% στα τέλη του 2011) και δευτερευόντως, στην αύξηση των επενδύσεων κατά 2,8% (από +3,7%). Σημειώνεται όμως ότι η αύξηση της κατανάλωσης των νοικοκυριών, που αποτελεί περίπου το 60% του συνολικού ΑΕΠ, προήλθε κυρίως από δημόσιες επιχορηγήσεις για την τόνωση της αγοράς αυτοκινήτων, και άρα δεν αναμένεται να είναι συνεχής. Επίσης, η ανάγκη για εκτεταμένη δημοσιονομική προσαρμογή προκειμένου να μειωθεί το χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, που έφτασε το 211% το 2011, θα περιορίσει τα εισοδήματα των νοικοκυριών, με αρνητικές συνέπειες στην καταναλωτική δαπάνη, καθώς προβλέπονται μειώσεις των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων και των συντάξεων μέσα στο 2012. Επίσης, η επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των επενδύσεων οφείλεται στη μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων (λόγω της ανατίμησης του εγχώριου νομίσματος, σε συνδυασμό με την επιβράδυνση της οικονομίας της Κίνας και την ύφεση σε πολλές οικονομίες της ΕΖ-17), η οποία αντισταθμίστηκε μερικώς από την αυξημένη κρατική δαπάνη για επενδύσεις για την ανοικοδόμηση περιοχών

μετά τον περυσινό καταστροφικό σεισμό και τις πλημμύρες.

Στον εξωτερικό τομέα, παρά το γεγονός ότι οι εξαγωγές δείχνουν να ανακάμπτουν, σημειώνοντας οριακή αύξηση κατά 0,9% στο α' τρίμηνο του έτους (έναντι μείωσης 2,4% στο δ' τρίμηνο του 2011), ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών ενισχύεται περισσότερο, κατά 6,7% (δ' τρίμηνο 2011:+5,9%), εξαιτίας των αυξημένων αναγκών πετρελαίου μετά το κλείσιμο των πυρηνικών εργοστασίων. Ως εκ τούτου, οι καθαρές εξαγωγές συνέβαλαν ελάχιστα στο ΑΕΠ της χώρας.

Στο πεδίο των τιμών, η Ιαπωνική οικονομία παραμένει σε κατάσταση αποπληθωρισμού, με το δομικό πληθωρισμό να βρίσκεται το πρώτο τρίμηνο του 2012 στο -0,5% και τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ στο -1,2%. Η Τράπεζα της Ιαπωνίας παραμένει προσηλωμένη στην επίτευξη πληθωρισμού της τάξης του 1% μέσα από επιθετικές πολιτικές «ποσοτικής χαλάρωσης», παρέχοντας έτσι στήριξη στην οικονομία κυρίως μέσω της αποδυνάμωσης του γεν και ενίσχυσης των εξαγωγών. Συγκεκριμένα, η Τράπεζα της Ιαπωνίας ανακοίνωσε δεύτερο πακέτο τόνωσης της οικονομίας από την αρχή του έτους, μέσω διεύρυνσης του προγράμματος αγοράς ομολόγων, προκειμένου να ενισχυθεί η οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, η νομισματική αρχή της χώρας διατήρησε τα επιτόκια παρέμβασης σε μηδενικά επίπεδα.

Για το 2012, οι εκτιμήσεις για τον ρυθμό ανάπτυξης της Ιαπωνικής οικονομίας από ΕΕ και ΔΝΤ κυμαίνονται στην περιοχή του 2% (από -0,7% το 2011). Η αύξηση του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα προέλθει τελικά από την αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 1,4% (έναντι 0% πέρυσι) αλλά και των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου κατά 4,3%

(από 0,5% το 2011). Από την άλλη πλευρά, η συνέχιση ανατίμησης του γιεν αναμένεται να αποτελέσει το βασικό ανασχετικό παράγοντα, καθώς η αύξηση της ισοτιμίας πάνω από ένα ορισμένο όριο, επιβαρύνει το σημαντικό για την ιαπωνική οικονομία εξαγωγικό σκέλος της. Κατ' επέκταση, η εγχώρια ζήτηση θα έχει θετική επίπτωση στο ΑΕΠ κατά 1,8 π.μ., ενώ αντίθετα ο εξαγωγικός τομέας θα συμβάλλει αρνητικά κατά 0,2 π.μ..

Στην **Κίνα**, ο ρυθμός ανάπτυξης επιβραδύνθηκε στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου φέτος στο 8,1% (από 8,9% στο τελευταίο τρίμηνο του 2011), καταγράφοντας την χαμηλότερη επίδοση των τελευταίων 3 ετών. Η επιβράδυνση της οικονομίας οφείλεται κυρίως στην αρνητική επίπτωση που είχε ο εξωτερικός τομέας στο ΑΕΠ (-0,8 π.μ.), με τις εξαγωγές να αυξάνονται κατά 7,9% και τις εισαγωγές κατά 8,2% σε ετήσια βάση. Επίσης, επιβράδυνση παρουσίασαν και οι επενδύσεις, με τον σχηματισμό παγίου κεφαλαίου να αυξάνεται κατά 18,2%, λόγω σημαντικής εξασθένησης στον κατασκευαστικό κλάδο (αποτελεί το 13% του ΑΕΠ), ιδίως στις κατοικίες (+19% το α' τρίμηνο του 2012, από + 30% το 2011). Η χαμηλότερη ανάπτυξη της κινέζικης οικονομίας προήλθε από την τόνωση της εγχώριας καταναλωτικής ζήτησης, καθώς η κατανάλωση είχε θετική συμβολή στο ΑΕΠ κατά 6,2 π.μ., ενώ το πραγματικό κατά κεφαλήν διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών στις αστικές περιοχές αυξήθηκε κατά 9,8%. Αυτές οι εξελίξεις αντικατοπτρίζονται στις λιανικές πωλήσεις (+11% ετησίως τον Μάρτιο). Στο πεδίο των τιμών, ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε στο 3,8% το α' τρίμηνο του 2012, συνεχίζοντας την πτωτική πορεία του.

Για το σύνολο του τρέχοντος έτους, το ΔΝΤ εκτιμά ότι ο ρυθμός ανάπτυξης στην Κίνα θα διαμορφωθεί στο 8,2% (έναντι 9,2% πέρυσι), με την ανάπτυξη να προέρχεται κυρίως από την τόνωση της εγχώριας ζήτησης και λιγότερο από τη συμβολή του εξωτερικού τομέα, λόγω της επιβράδυνσης της παγκόσμιας οικονομίας και της αναμενόμενης ύφεσης στην ΕΖ-17, επιβεβαιώνοντας ότι η οικονομία της Κίνας είναι πολύ ευαίσθητη στις μεταβολές της παγκόσμιας ζήτησης. Η ανατίμηση του ρέμνιμπι έναντι του δολαρίου κατά 10% από τα μέσα του 2010 συνέβαλε επίσης στη σταδιακή αποδυνάμωση της συμβολής των καθαρών εξαγωγών στο κινεζικό ΑΕΠ. Ακόμα, η «χαλαρή» νομισματική πολιτική αναμένεται να ευνοήσει τις επενδύσεις την επόμενη περίοδο, μέσω της αύξησης των επιχειρηματικών δανείων. Γενικότερα, αναμένεται ενίσχυση της ρευστότητας στην οικονομία, μέσω της άρσης των πιστωτικών ελέγχων στις τράπεζες και της μείωσης του δείκτη υποχρεωτικών ρευστών διαθέσιμων. Επίσης, προβλέπεται ότι ο πληθωρισμός θα υποχωρήσει σημαντικά το 2012, στο 3,3%, από 5,4% πέρυσι, παρόλο που υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που είναι δύσκολο να σταθμιστούν (όπως η άνοδος των τιμών των εμπορευμάτων) και ενδέχεται να διατηρήσουν τις πληθωριστικές πιέσεις.

Στη **Ρωσία** παρατηρήθηκε μικρή επιτάχυνση της ανάπτυξης το α' τρίμηνο του 2012 στο 4,9% (από 4,8% το δ' τρίμηνο του 2011), καταδεικνύοντας την ανθεκτικότητα της ρώσικης οικονομίας στη διάχυτη αβεβαιότητα και αναταραχή που προκαλεί η δημοσιονομική κρίση στην Ευρωζώνη. Η δημόσια κατανάλωση και οι καθαρές εξαγωγές αποτέλεσαν τους κύριους μοχλούς της ανάπτυξης. Σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση των εξαγωγών διαδραμάτισε η άνοδος της

τιμής της ενέργειας. Το διαθέσιμο εισόδημα αυξήθηκε κατά 2,8% ετησίως στο πρώτο τρίμηνο, ενώ η ανεργία μειώθηκε στο 5,8% τον περασμένο Μάιο. Ο πληθωρισμός συνέχισε την πτωτική πορεία του στο α' τρίμηνο, υποχωρώντας στο 3,9%, λόγω μείωσης των τιμών στα τρόφιμα.

Στο υπόλοιπο του 2012, η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να στηρίξει τους ρυθμούς ανάπτυξης της ρώσικης οικονομίας, λειτουργώντας ως αντίβαρο στις επιδεινούμενες συνθήκες του εξωτερικού περιβάλλοντος, κυρίως στις επιπτώσεις της κρίσης στην Ευρώπη. Οι τελευταίες εκτιμήσεις για την ανάπτυξη της ρωσικής οικονομίας το 2012 κυμαίνονται στο 4%, ελαφρά χαμηλότερα από πέρυσι (+4,3%). Σημειώνεται ότι οι προοπτικές της ρωσικής οικονομίας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την πορεία των τιμών των εμπορευμάτων. Έτσι, η αναμενόμενη αποκλιμάκωση της ανόδου των τιμών της ενέργειας θα έχει ως συνέπεια την επιβράδυνση των εξαγωγών (στο 3,6% το 2012 από 6% το 2011), ενώ οι εισαγωγές αναμένεται να καταγράψουν μικρότερη ετήσια αύξηση (9,1% φέτος, από 18,8%). Οι προβλέψεις για την αγορά εργασίας συνεχίζουν να είναι ευνοϊκές, με την ανεργία να εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στο 6,2% το 2012 (από 6,6% το 2011). Επίσης, αναμένεται υποχώρηση του

πληθωρισμού στο 4,8% το 2012 (από 8,4%).

Η συγκρατημένη αισιοδοξία που επικρατεί για την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας αντανακλάται στην εξέλιξη του σχετικού δείκτη οικονομικού κλίματος που εκτιμά το ινστιτούτο IFO, καθώς το β' τρίμηνο του 2012 συνεχίστηκε η βελτίωση που παρατηρήθηκε στο προηγούμενο χρονικό διάστημα. Καταλυτικό ρόλο στην ανοδική πορεία του δείκτη έπαιξε η μεγάλη άνοδος κατά περίπου 21 μονάδες του σχετικού δείκτη προσδοκιών το εν λόγω διάστημα. Γενικότερα, τα αποτελέσματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η παγκόσμια οικονομία επανέρχεται σταδιακά σε τροχιά ανάκαμψης, η οποία όμως θα είναι δύσκολη και σαφώς ηπιότερη απ' ότι είχε αρχικά εκτιμηθεί.

Αναλυτικότερα, ο δείκτης οικονομικού κλίματος στην παγκόσμια οικονομία το β' τρίμηνο του έτους σημείωσε αύξηση σε σύγκριση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (Πίνακας 2.2). Παρόλα αυτά, εξακολουθεί να παραμένει οριακά χαμηλότερα από τον μακροχρόνιο μέσο όρο του (96,9 μονάδες). Η βελτίωση του εν λόγω δείκτη οφείλεται αποκλειστικά στις πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις για τις προοπτικές της κατάστασης της οικονομίας τους επόμενους 6 μήνες

Πίνακας 2.1

Διεθνές Περιβάλλον - Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ετήσια % μεταβολή, σε πραγματικές τιμές)

	2010	2011	2012	2013
ΗΠΑ	3,0	1,7	2,1	2,4
Ιαπωνία	4,4	-0,7	2,0	1,7
Αναπτυσσόμενη Ασία	9,7	7,8	7,3	7,9
Κίνα	10,4	9,2	8,2	8,8
ASEAN-5	7,0	4,5	5,4	6,2
Ευρωζώνη	1,9	1,4	-0,3	0,9
Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών (CIS)	4,8	4,9	4,2	4,1
εκ των οποίων				
Ρωσία	4,3	4,3	4,0	3,9
Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική	4,9	3,5	4,2	3,7
Υποσαχάρια Αφρική	5,3	5,1	5,4	5,3
Παγκόσμια οικονομία	5,3	3,9	3,5	4,1

Αναπτυσσόμενη Ασία: Βιετνάμ, Ινδία, Ινδονησία, Κίνα, Μαλαισία, Ταϊλάνδη, Φιλιππίνες.

ASEAN5: Βιετνάμ, Ινδονησία, Μαλαισία, Ταϊλάνδη, Φιλιππίνες.

Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική: Αίγυπτος, Αλγερία, Μαρόκο, Ην. Αραβικά Εμιράτα, Ιορδανία, Ιράκ, Ιράν, Κατάρ, Κουβέιτ, Λίβανος, Λιβύη, Μαυριτανία, Μπαχρέιν, Ομάν, Σαουδική Αραβία, Σουδάν, Συρία, Υεμένη, Τζιμπουτί, Τυνησία.

Υποσαχάρια Αφρική: Αγκόλα, Αιθιοπία, Ακτή Ελεφαντοστού, Γκαμπόν, Ισημερινή Γουινέα, Καμερούν, Κένυα, Κογκό, Μαυρίκιος, Μποτσουάνα, Ναμίμπια, Νιγηρία, Νότια Αφρική, Ουγκάντα, Πράσινο Ακρωτήριο, Σεϋχέλλες, Σουαζιλάνδη, Τανζανία, Τσαντ, κ.α.

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, April 2012

Πίνακας 2.2

IFO - Εκτιμήσεις για την παγκόσμια οικονομία (Δείκτες, 2005=100)

Τρίμηνο / Έτος	II/10	III/10	IV/10	I/11	II/11	III/11	IV/11	I/12	II/12
Οικονομικό Κλίμα	104,1	103,2	98,6	106,8	107,7	97,7	78,7	82,4	95,0
Παρούσα Κατάσταση	80,4	93,5	95,3	102,8	108,4	99,1	86,0	84,1	87,9
Προσδοκίες	126,3	112,3	101,8	110,5	107,0	96,5	71,9	80,7	101,8

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES 05/2012

Πίνακας 2.3

IFO - Δείκτης οικονομικού κλίματος στις οικονομικές ζώνες (2005=100)

Τρίμηνο / Έτος	II/10	III/10	IV/10	I/11	II/11	III/11	IV/11	I/12	II/12
Βόρεια Αμερική	95,4	88,7	82,8	104,6	98,7	81,2	69,5	87,9	95,4
Δυτική Ευρώπη	99,3	102,2	105,2	113,2	115,1	105,2	81,4	82,4	99,3
Ασία	113,2	107,9	95,6	105,3	101,8	94,7	77,2	74,6	90,4

Πηγή: IFO, World Economic Survey, WES 05/2012

Επιπλέον, η αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης κατέγραψε θετική μεταβολή σε σχέση με την αμέσως προηγούμενη περίοδο, για πρώτη φορά ύστερα από ένα χρόνο. Όσον αφορά στις προσδοκίες για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας, αυτές κατέγραψαν αξιοσημείωτη βελτίωση, συνεχίζοντας την ανοδική πορεία που ξεκίνησε στο αρχικό τρίμηνο του 2012, κυρίως λόγω της άρσης των ανησυχιών για πληθωριστικές πιέσεις και της προσδοκίας ότι τα επιτόκια θα παραμείνουν σταθερά βραχυχρόνια ή/και θα καταγράψουν μικρή μείωση τους επόμενους 6 μήνες. Οι κίνδυνοι για την παγκόσμια οικονομία φαίνεται να έχουν υποχωρήσει σημαντικά τους τελευταίους μήνες. Η εμπιστοσύνη μεταξύ των καταναλωτών και των επιχειρήσεων έχει αρχίσει να ανακάμπτει στις περισσότερες γεωγραφικές περιοχές, μετά το σημαντικό πλήγμα που δέχτηκε στο β' εξάμηνο του 2011. Επίσης, ο ρυθμός ανάκαμψης του παγκόσμιου ΑΕΠ αυξήθηκε ελαφρά, μετά τη σημαντική απώλεια της δυναμικής του το β' εξάμηνο του προηγούμενου έτους. Παρόλα αυτά, η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας παραμένει εύθραυστη, καθώς η ευρωπαϊκή κρίση χρέους εξακολουθεί να μην αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά και να αποτελεί σημαντική απειλή για τη σταθεροποίηση της παγκόσμιας οικονομίας. Επιπλέον, ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας στις αναδυόμενες οικονομίες θα είναι περιορισμένος εξαιτίας της αδύναμης ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες για την περίοδο πρόβλεψης.

Σε επίπεδο οικονομικών ζωνών (Πίνακας 2.3), το οικονομικό κλίμα βελτιώθηκε στη Βόρεια Αμερική, συνεχίζοντας την ανοδική πορεία που καταγράφηκε το προηγούμενο τρίμηνο και παραμένοντας υψηλότερα από τον μακροχρόνιο μέσο όρο. Καθοριστικό ρόλο έπαιξαν οι πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις

για τις προοπτικές της οικονομίας τους επόμενους 6 μήνες, σε σχέση με τις αντίστοιχες προσδοκίες πριν 3 μήνες. Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση στις ΗΠΑ σημείωσε μικρή βελτίωση, αλλά παραμένει δυσμενής εξαιτίας της κατάστασης στην αγορά εργασίας και των υψηλών δημοσιονομικών ελλειμμάτων, καθώς και της έλλειψης εμπιστοσύνης στην οικονομική πολιτικής της Κυβέρνησης. Στη Δυτική Ευρώπη, το οικονομικό κλίμα σημείωσε θετική μεταβολή, εξαιτίας των πιο αισιόδοξων προοπτικών για τους επόμενους 6 μήνες. Από την άλλη πλευρά, η αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης της οικονομίας βελτιώθηκε οριακά σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, ενισχύοντας τον σκεπτικισμό για τη διατηρησιμότητα της ανοδικής τάσης. Με την κρίση χρέους στην Ευρωζώνη σε πλήρη εξέλιξη και με νέες χώρες (Ισπανία, Κύπρος) να εισέρχονται στον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF), η ανησυχία για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών διατηρείται, αναζωπυρώνοντας τους φόβους για πιστωτική ασφυξία. Στις περισσότερες χώρες της Ευρωζώνης, η αυξανόμενη ανεργία, τα δημοσιονομικά ελλείμματα και η ανεπαρκής ζήτηση αποτελούν τα σημαντικότερα προβλήματα. Όσον αφορά την Ασία, τα στοιχεία δείχνουν μια σημαντική αντιστροφή της πορείας του δείκτη οικονομικού κλίματος, καθώς αυτός αυξήθηκε κατά 16 μονάδες το β' τρίμηνο του 2012, ύστερα από 4 συνεχόμενα τρίμηνα πτώσης. Και σε αυτή την περίπτωση, οι εκτιμήσεις για την προοπτική των επόμενων 6 μηνών συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάκαμψη του οικονομικού κλίματος. Παρά το γεγονός ότι η αξιολόγηση της τρέχουσας κατάστασης της οικονομίας σημείωσε μικρή βελτίωση, εντούτοις τα σημαντικότερα προβλήματα της περιοχής εξακολουθούν να είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης στην

κυβερνητική πολιτική και ο κίνδυνος του πληθωρισμού.

Οικονομίες της ΕΕ και της Ευρωζώνης

Το πρώτο τρίμηνο του 2012, το **ΑΕΠ** στην Ευρωζώνη συρρικνώθηκε με ετήσιο ρυθμό 0,1%, έναντι αύξησης 0,7% στο δ' τρίμηνο του 2011. Σε επίπεδο ΕΕ-27, ο ρυθμός μεγέθυνσης επιβραδύνθηκε από 0,8% στο τελευταίο τρίμηνο του 2011 σε 0,1% το α' τρίμηνο του 2012². Σημειώνεται ότι ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης επιβραδύνθηκε σε όλες τις χώρες της ΕΕ-27 (εκτός από τη Φιλανδία και τη Σουηδία) σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, με 3 επιπλέον χώρες να καταγράφουν αρνητικές επιδόσεις (Τσεχία, Ισπανία, Μεγάλη Βρετανία), αυξάνοντας τον αριθμό των χωρών που βρίσκονται σε ύφεση το α' τρίμηνο του 2012 στις 10. Η περαιτέρω μείωση της κατανάλωσης (ιδιωτικής και δημόσιας) καθώς και η ανακοπή της ανόδου των επενδύσεων, αποτελούν τα κύρια αίτια της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας. Σε επίπεδο κλάδων παραγωγής, το μεγαλύτερο πλήγμα δέχτηκε η βιομηχανία, ενώ σημαντική επιβράδυνση σημειώθηκε στον πρωτογενή τομέα και στον κλάδο των χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών δραστηριοτήτων.

Τα στοιχεία δείχνουν ότι η προσδοκώμενη ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής οικονομίας είναι εξαιρετικά εύθραυστη, ενώ παράλληλα διευρύνεται η ανησυχία για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της κρίσης χρέους και αυξάνονται οι αμφιβολίες για την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού κλάδου σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Επίσης, παρά το γεγονός ότι οι πιστωτικές συνθήκες βελτιώθηκαν τους πρώτους μήνες του 2012 με την παρέμβαση της ΕΚΤ για χρηματοδότηση του χρηματο-

πιστωτικού κλάδου, η πιστωτική επέκταση προς την πραγματική οικονομία παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα και δεν αναμένεται να αυξηθεί το προσεχές διάστημα, καθώς τόσο η ζήτηση όσο και η προσφορά για πίστωση παραμένουν χαμηλές.

Οι εαρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πορεία του ΑΕΠ σε ΕΕ-27 και ΕΖ-17 το τρέχον έτος αναθεωρήθηκαν επί τα χείρω σε σχέση με τις αντίστοιχες φθινοπωρινές προβλέψεις τον Οκτώβριο του 2011, κατά 0,6 και 0,8 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ αντίστοιχα, επιβεβαιώνοντας την άποψη ότι η ανάκαμψη που ακολουθεί μετά από μια βαθιά χρηματοπιστωτική κρίση είναι αναιμική³. Συγκεκριμένα, οι νέες εκτιμήσεις κάνουν πλέον λόγο για μηδενική ανάπτυξη στην ΕΕ-27 και για μικρή ύφεση στην ΕΖ-17 (-0,3%) για το 2012. Το 2013 αναμένεται να ενισχυθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης λόγω της ανάκτησης της εμπιστοσύνης και της βελτίωσης των ρυθμών μεγέθυνσης του πραγματικού εισοδήματος, στο 1,3% για την ΕΕ-27 και στο 1,0% για την ΕΖ-17. Η ανάπτυξη θα κυμανθεί σε χαμηλά επίπεδα προκειμένου να αντιστραφεί η πτώση του δείκτη ανεργίας μέχρι τα τέλη του 2013. Κατ' επέκταση, περιορίζονται οι πληθωριστικές πιέσεις για το 2012 και 2013, με τις τιμές να εξαρτώνται κατά κύριο λόγο από την πορεία των τιμών ενέργειας και την έμμεση φορολογία.

Η αποδυνάμωση της προοπτικών μεγέθυνσης στην ΕΕ στο δεύτερο εξάμηνο του 2011, παράλληλα με τη μεγάλη επιδείνωση του διεθνούς οικονομικού κλίματος, την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας, καθώς και τη συνεχιζόμενη αβεβαιότητα που απορρέει από την κρίση χρέους, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην καθοδική ανα-

² Eurostat News Release 85/2012

³ European Economic Forecast, Spring 2012, European Commission, May 2012

θεώρηση των εκτιμήσεων ανάπτυξης για φέτος. Επίσης, η υιοθέτηση πρόσθετων μέτρων δημοσιονομικής λιτότητας από πολλά κράτη-μέλη συνέβαλε καθοριστικά στην επιβάρυνση των βραχυπρόθεσμων αναπτυξιακών προοπτικών της Ευρώπης.

Σε επίπεδο κρατών-μελών, οι οικονομικές ασυμμετρίες είναι εμφανείς στις διαφοροποιήσεις και αποκλίσεις στους ρυθμούς ανάπτυξης, εξαιτίας παραγόντων όπως η ανάγκη δημοσιονομικής εξυγίανσης, τα κόστη χρηματοδότησης, η ικανότητα του τραπεζικού τομέα να στηρίξει την εγχώρια παροχή ρευστότητας, καθώς και οι συνθήκες στην αγορά εργασίας. Για το 2012 αναμένεται συρρίκνωση στην Ελλάδα (-4,7%), στην Ισπανία (-1,8%), στην Ιταλία (-1,4%), στην Κύπρο (-0,8), στην Πορτογαλία (-3,3%), στη Σλοβενία (-1,4%), στην Ολλανδία (-0,9%) και στην Ουγγαρία (-0,3%), ενώ η Πολωνία (+2,7%), η Λιθουανία (+2,4%), η Λετονία (+2,2%), η Σλοβακία (+1,8%) και η Εσθονία (+1,6%) αναμένεται να καταγράψουν ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι οι αναπτυξιακές προοπτικές για τη πλειοψηφία των χωρών της ΕΕ-27 αναθεωρήθηκαν καθοδικά, ενώ σε πολλές χώρες η οικονομική δραστηριότητα θα είναι ουσιαστικά αμετάβλητη το 2012 σε σύγκριση με πέρυσι.

Το πρώτο τρίμηνο του 2012, η συνολική **κατανάλωση** κατέγραψε οριακά αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, σημειώνοντας πάντως μικρή επιβράδυνση της πτώσης της. Αναλυτικότερα, η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε κατά 0,6% στην ΕΖ-17 και κατά 0,3% στην ΕΕ-27 σε ετήσια βάση (σε σχέση με μείωση 0,7% και 0,5% αντίστοιχα στο δ' τρίμηνο του 2011). Η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά 0,3%

ετησίως στην ΕΖ-17, ενώ παρέμεινε αμετάβλητη στην ΕΕ-27 (έναντι πτώσης 0,6% και 0,5% αντίστοιχα το δ' τρίμηνο του 2011). Σύμφωνα με τις νεότερες εκτιμήσεις της ΕΕ, η καταναλωτική ζήτηση δεν θα αυξηθεί στο σύνολο του 2012, ενώ προβλέπεται επιστροφή της σε θετικό έδαφος στο δεύτερο εξάμηνό του. Συγκεκριμένα, για το σύνολο του 2012 προβλέπεται ότι η ιδιωτική κατανάλωση θα μειωθεί με ρυθμό 0,3% στην ΕΕ-27 (από αύξηση 0,1% το 2011) και κατά 0,6% στην ΕΖ-17 (από αύξηση 0,2%). Υποχώρηση αναμένεται και στο σκέλος της δημόσιας κατανάλωσης εξαιτίας των προγραμμάτων λιτότητας, με περαιτέρω μείωση κατά 0,5% το 2012 στην ΕΕ-27 (μετά από πτώση 0,1% το 2011) και κατά 0,8% στην ΕΖ-17 (-0,1% το 2011). Η προς τα κάτω αναθεώρηση των εκτιμήσεων της ΕΕ για τη πορεία της ιδιωτικής κατανάλωσης ήταν εκτεταμένη, επισημαίνοντας την πίεση που αναμένεται να δεχθεί το διαθέσιμο εισόδημα των καταναλωτών την προσεχή περίοδο εξαιτίας της συρρίκνωσης της απασχόλησης και των περιορισμένων αυξήσεων στις αποδοχές. Εξάλλου, η κλιμάκωση της αβεβαιότητας λόγω της κρίσης χρέους είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της τάσης αποταμίευσης των νοικοκυριών, επιβαρύνοντας τις προοπτικές της κατανάλωσης. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι για πρώτη φορά ύστερα από το 2009, η συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης στο ΑΕΠ της ΕΕ αναμένεται να είναι αρνητική το 2012 (κατά 0,2 και 0,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε ΕΕ-27 και ΕΖ-17 αντίστοιχα). Περιοριστικά αναμένεται να λειτουργήσει στο ΑΕΠ και η πορεία της δημόσιας κατανάλωσης.

Στο σκέλος των **επενδύσεων**, οι επιδόσεις του α' τριμήνου ήταν απογοητευτικές, ενώ η καθοδική αναθεώρηση των εκτιμήσεων για το σύνολο του έτους είναι σημαντική. Ανα-

λυτικότερα, το πρώτο τρίμηνο του 2012 ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου συρρικνώθηκε κατά 2,2% ετησίως στην ΕΖ-17 (από +1% στο δ' τρίμηνο του 2011) και κατά 0,9% ετησίως στην ΕΕ-27 (έναντι +1,2% το δ' τρίμηνο του 2011). Οι αρνητικές εξελίξεις προέρχονται από την επιδείνωση των προοπτικών της ευρωπαϊκής οικονομίας που εμφανίστηκαν στο β' εξάμηνο του 2011, με τον παράγοντα 'αβεβαιότητα' να διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο στην υποχώρηση των επενδυτικών πρωτοβουλιών. Άλλοι παράγοντες που επηρέασαν αρνητικά την πορεία των επενδύσεων ήταν η απογοητευτική κερδοφορία των επιχειρήσεων, η μειούμενη αξιοποίηση της παραγωγικής δυναμικότητας, οι συνθήκες πιστωτικής στενότητας και η τάση απομόχλευσης των εταιριών. Για το 2012, η ΕΕ εκτιμά ότι οι συνολικές επενδυτικές δαπάνες θα μειωθούν κατά 0,9% στην ΕΕ-27 (από αύξηση 1,3% το 2011) και κατά 1,5% στην Ευρωζώνη 17 (από αύξηση 1,3% το 2011), όταν στις προηγούμενες εκτιμήσεις της προβλεπόταν μικρή επέκτασή τους. Η συμβολή των επενδύσεων στο ΑΕΠ αναμένεται να είναι αρνητική (κατά 0,2 και 0,3 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε ΕΕ-27 και ΕΖ-17 αντίστοιχα), για πρώτη φορά ύστερα από τη διετία 2008-2009.

Στο πεδίο των **εξαγωγών**, που αποτέλεσαν τον αναπτυξιακό καταλύτη του 2011, η τάση επιβράδυνσης συνεχίστηκε στο αρχικό τρίμηνο του 2012, με τον ετήσιο ρυθμό ανόδου να μειώνεται στο 2,9% στην ΕΕ-17 (από 3,3% στο τελευταίο τρίμηνο του 2011) και στο 2,1% στην ΕΕ-27 (από 3,4% το δ' τρίμηνο του 2011). Παρά το γεγονός ότι η αποδυνάμωση του ευρώ ενίσχυσε την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών εξαγωγών, η συνεχιζόμενη τάση απομόχλευσης του χρηματοπιστωτικού κλάδου δημιουργεί

προβλήματα στη ρευστότητα του παγκόσμιου εμπορίου. Ως εκ τούτου οι εκτιμήσεις για την πορεία των εξαγωγών το 2012 είναι συντηρητικές, με τον ετήσιο ρυθμό αύξησης να επιβραδύνεται σημαντικά στο, 2,4% στην ΕΕ-27 (6,3% το 2011) και στο 2,1% στην ΕΖ-17 (6,2% το 2011). Επίσης, η συμβολή των εξαγωγών στο Ευρωπαϊκό ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί περίπου στο 1% φέτος (από 2,5% πέρυσι). Επισημαίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την επιβράδυνση του παγκόσμιου εμπορίου θα είναι ηπιότερες σε χώρες που οι εξαγωγές τους κατευθύνονται στις αναδυόμενες οικονομίες. Επίσης, εκτιμάται ότι οι χώρες που κατάφεραν να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα τιμών θα παρουσιάσουν συγκριτικά μεγαλύτερη αύξηση των εξαγωγών έναντι των χωρών των οποίων επιδεινώθηκε η ανταγωνιστικότητα κόστους.

Στο άλλο σκέλος του εξωτερικού τομέα, οι **εισαγωγές** το α' τρίμηνο του 2012 είχαν αρνητικό πρόσημο και στις δυο γεωγραφικές περιοχές, αντικατοπτρίζοντας την επιδείνωση του οικονομικού περιβάλλοντος και τις συνέπειες της αποδυνάμωσης της εγχώριας καταναλωτικής ζήτησης. Πιο συγκεκριμένα, το υπό εξέταση χρονικό διάστημα οι εισαγωγές συρρικνώθηκαν με ετήσιο ρυθμό 0,3% στην ΕΖ-17 (+0,3% στο δ' τρίμηνο του 2011) και 0,1% στην ΕΕ-27 (+0,6% στα τέλη του 2011). Η πτώση των εισαγωγών οφείλεται στην συρρίκνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, στην αύξηση των τιμών εισαγωγών, καθώς και στις επιπτώσεις της υποτίμησης του ευρώ στο β' εξάμηνο του 2011. Επιπλέον, η απώλεια δυναμικής της αύξησης των εξαγωγών είχε ως αποτέλεσμα και την πτώση των εισαγόμενων πρώτων υλών. Για το σύνολο του 2012 προβλέπεται οι εισαγωγές να καταγράψουν οριακά θετικούς ρυθμούς μεταβολής (0,9% στην ΕΕ-27

από 3,9% το 2011, 0,4% στην EZ-17 από 3,8% το 2011) εξαιτίας της πτώσης της κατανάλωσης αλλά και της συρρίκνωσης των επενδύσεων.

Σύμφωνα με τις εκτιμώμενες τάσεις στην πορεία των εξαγωγών και εισαγωγών, οι **καθαρές εξαγωγές** αναμένεται να συνεχίσουν να συμβάλουν στο ίδιο περίπου ποσοστό του ΑΕΠ της ΕΕ το 2012 με το προηγούμενο έτος (περίπου 0,8% του ΑΕΠ από 1% το 2011), καταγράφοντας ετήσια αύξηση κατά 0,7% στην ΕΕ-27 και 0,8% στην EZ-17 (από 1% το 2011). Στο πεδίο της αγοράς εργασίας, το α' τρίμηνο του 2012 η **ανεργία** στην EZ-17 ανήλθε στο 10,9% (από 10,6% το δ' τρίμηνο του 2011 και 9,9% το α' τρίμηνο του 2011), ενώ σε επίπεδο ΕΕ-27 το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώθηκε στο 10,1% (από 10% το δ' τρίμηνο του 2011 και 9,5% το α' τρίμηνο του 2011). Πρόκειται για τα υψηλότερα επίπεδα ανεργίας στην Ευρώπη από το 1997, ενώ υπολογίζεται ότι το 2012 οι άνεργοι θα ανέλθουν περίπου στα 25 εκ. στην ΕΕ-27 (17 εκ. στην EZ-17). Οι γεωγραφικές ανισορροπίες στην αγορά εργασίας μεταξύ των χωρών-μελών είναι εμφανείς, με την Ισπανία και την Ελλάδα να σημειώνουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας (άνω του 20%), ενώ στον αντίποδα η αγορά εργασίας σε Αυστρία (4%), Ολλανδία (5%), Λουξεμβούργο (5,2%) και Γερμανία (5,6%), φαίνεται να επηρεάζεται λιγότερο από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και την επιβράδυνση

των ρυθμών ανάπτυξης. Για το 2012, η επιδείνωση των οικονομικών προοπτικών και η εκτιμώμενη μείωση της απασχόλησης στον δημόσιο τομέα σε πολλές χώρες-μέλη, αναμένεται να έχουν αντίκτυπο και στην αγορά εργασίας, με τα ποσοστά ανεργίας να αυξάνονται περισσότερο από τις αρχικές εκτιμήσεις, τόσο στην ΕΕ-27 (10,3%) όσο και σε EZ-17 (11%). Αντίστοιχα, η απασχόληση αναμένεται να συρρικνωθεί κατά 0,2% στην ΕΕ-27 (από αύξηση 0,2% το 2011) και κατά 0,5% στην EZ-17 (από αύξηση 0,1% το 2011). Λαμβάνοντας ακόμα υπόψη ότι οι εξελίξεις σε επίπεδο απασχόλησης έπονται της πορείας του ΑΕΠ με μια χρονική υστέρηση από 2 έως 4 τρίμηνα, τα ποσοστά ανεργίας αναμένεται να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα και το 2013. Ωστόσο, εξαιτίας της προώθησης μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας σε πολλά κράτη-μέλη, τα οφέλη που θα προκύψουν στην αγορά εργασίας μετά την σταθεροποίηση και ανάκαμψη της οικονομίας θα είναι αυξανόμενα.

Ο **πληθωρισμός** το α' τρίμηνο του 2012 διαμορφώθηκε στο 2,9% στην ΕΕ-27 και στο 2,7% στην EZ-17 (περίπου στα ίδια επίπεδα με το 2011, 3,1% και 2,7% αντίστοιχα). Τα επίπεδα αυτά αντανakλούν την επίπτωση της αύξησης των τιμών των εμπορευμάτων (κυρίως του πετρελαίου), με αποτέλεσμα να αυξηθεί η συμβολή των ενεργειακών τιμών στη διαμόρφωση του πληθωρισμού.

Πίνακας 2.4

Βασικά Μακροοικονομικά Μεγέθη, ΕΕ27, Ευρωζώνη (ετήσιες % μεταβολές)

	ΕΕ-27			Ευρωζώνη		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013
ΑΕΠ	1,5	0,0	1,3	1,5	-0,3	1,0
Ιδιωτική Κατανάλωση	0,1	-0,3	0,7	0,2	-0,6	0,5
Δημόσια Κατανάλωση	-0,1	-0,5	-0,1	-0,1	-0,8	0,0
Επενδύσεις	1,3	-0,9	2,2	1,3	-1,5	1,9
Απασχόληση	0,2	-0,2	0,2	0,1	-0,5	0,0
Ανεργία (%)	9,7	10,3	10,3	10,2	11,0	11,0
Πληθωρισμός	3,1	2,6	1,9	2,7	2,4	1,8
Εξαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	6,3	2,4	4,8	6,2	2,1	4,6
Εισαγωγές αγαθών – υπηρεσιών	3,9	0,9	3,9	3,8	0,4	3,9
Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-4,5	-3,6	-3,3	-4,1	-3,2	-2,9
Χρέος Γεν. Κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	83,0	86,2	87,2	88,0	91,8	92,6
Ισοζύγιο Τρεχουσών. Συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-0,7	-0,4	0,0	-0,3	0,1	0,6

Πηγή: European Economic Forecast, Spring 2012, European Commission, May 2012

Επιπλέον, η αύξηση της έμμεσης φορολογίας και των κρατικά καθοριζόμενων τιμών (ως μέρος των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής σε αρκετές χώρες), συνέβαλαν στη διατήρηση του πληθωρισμού σε σχετικά υψηλά επίπεδα, παρά την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας. Η αναμενόμενη μικρή εξασθένιση του πληθωρισμού αντανακλά τη συμπίεση που έχει δεχθεί το κόστος εργασίας την τελευταία περίοδο, την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας και της ζήτησης καθώς και τη σταδιακή υποχώρηση των τιμών των εμπορευμάτων. Για το 2012, οι εκτιμήσεις της ΕΕ προβλέπουν μικρή υποχώρηση του πληθωρισμού στην ΕΖ-17, στο 2,4% (από 2,7% το 2011) και στο 2,6% για την ΕΕ-27 (από 3,1% το 2011).

Σχετικά με τις δημοσιονομικές επιδόσεις, τα στοιχεία δείχνουν ότι το **έλλειμμα** της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε στο 4,5% του ΑΕΠ στην ΕΕ-27 το 2011 (από 6,5% του ΑΕΠ το 2010) και στο 4,1% του ΑΕΠ στην ΕΖ-17 (έναντι 6,2% του ΑΕΠ το 2010). Παράλληλα όμως, καταγράφηκε αύξηση του

δημόσιου χρέους στο 83% του ΑΕΠ το 2011 για την ΕΕ-27 (από 80,2% του ΑΕΠ το 2010) και στο 88% του ΑΕΠ για την ΕΖ-17 (από 85,6% του ΑΕΠ το 2010). Παρά τη συγκεκριμένη αύξηση, πρέπει να σημειωθεί ότι το χρέος στην ΕΖ-17 είναι αισθητά χαμηλότερο έναντι των δυο άλλων μεγάλων αναπτυγμένων οικονομιών (των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας). Για το 2012 προβλέπεται περαιτέρω μείωση των ελλειμμάτων στο 3,4% του ΑΕΠ για την ΕΕ-27 και στο 3,2% του ΑΕΠ στην ΕΖ-17, ως αποτέλεσμα των διαφόρων προγραμμάτων δημοσιονομικής εξυγίανσης που εφαρμόζονται σε πολλές χώρες της ΕΖ-17. Από την άλλη μεριά, η αναιμική ανάκαμψη της οικονομίας και οι αυξημένες δαπάνες για τόκους, αναμένεται να οδηγήσουν τους δείκτες χρέους-προς-ΑΕΠ υψηλότερα το 2012, στο 86% του ΑΕΠ στην ΕΕ-27 και στο 92% του ΑΕΠ στην ΕΖ-17.

Η προς τα κάτω αναθεώρηση των ρυθμών μεταβολής του ΑΕΠ της ευρωπαϊκής οικονομίας και η επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης αποτυπώνεται και στην πορεία των πρόδρομων δεικτών, όπως ο **δείκτης οικο-**

νομικής δραστηριότητας⁴ και οι δείκτες οικονομικού κλίματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG EGFIN), που δείχνουν επιδείνωση του κλίματος, επιτείνοντας τη διάχυτη αβεβαιότητα που υπάρχει σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη. Αναλυτικότερα, ο δείκτης οικονομικής δραστηριότητας €-COIN για την Ευρωζώνη σημείωσε σημαντική πτώση τον Ιούνιο, αντιστρέφοντας την ανοδική πορεία των προηγούμενων μηνών, κυρίως λόγω των σημαντικά αρνητικών εκτιμήσεων των επιχειρήσεων και των καταναλωτών. Σημειώνεται ότι ο δείκτης εξακολουθεί να κινείται σε αρνητικό έδαφος (από τον Νοέμβριο 2011), παρέχοντας ενδείξεις ότι το β' τρίμηνο του 2012 προοιωνίζεται αρνητική (ή μηδενική) μεταβολή του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη, σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο.

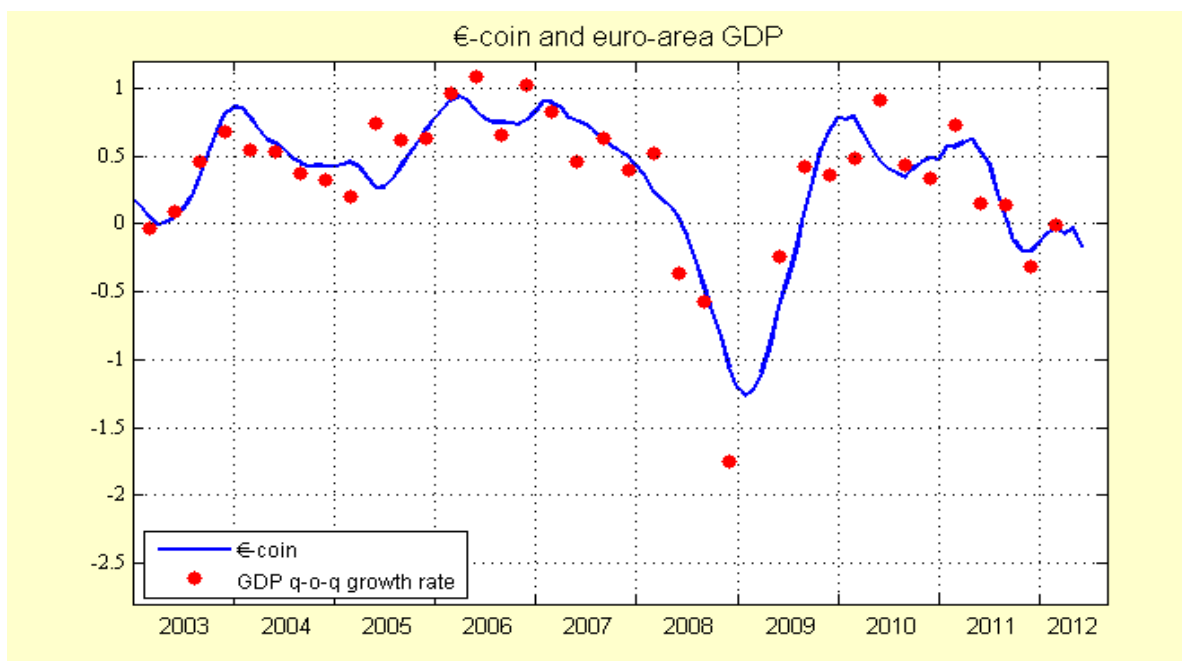
Επίσης, οι δείκτες **οικονομικού κλίματος** της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε Ευρωζώνη και ΕΕ-27, οι οποίοι στην Ελλάδα εκτιμώνται από το IOBE, κινήθηκαν πτωτικά τον Μάιο, απέχοντας πλέον σημαντικά από το μακροχρόνιο μέσο όρο τους και στις δύο ζώνες.

Η επιδείνωση οφείλεται στην πτώση των προσδοκιών σε όλους τους τομείς, με εντονότερη την υποχώρηση στη Βιομηχανία και το Λιανικό εμπόριο. Αναλυτικότερα, η πτώση των δεικτών επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία οφείλεται στην υποχώρηση των προβλέψεων για την εξέλιξη της παραγωγής, ενώ ελαφρώς μεγαλύτερη είναι η μείωση των δεικτών που αφορούν στις εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών. Επίσης, στον κλάδο του Λιανικού Εμπορίου, σημαντικό ρόλο στην πτωτική πορεία του δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών διαδραμάτισε η επιδείνωση των εκτιμήσεων των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους, ενώ πτωτικά κινήθηκαν και οι προβλέψεις για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες. Αντιθέτως, η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** κερδίζει έδαφος σε ΕΕ-27 και Ευρωζώνη, σημειώνοντας μικρή άνοδο τον Μάιο, εξέλιξη η οποία οφείλεται στην ήπια βελτίωση των μέσων ευρωπαϊκών προβλέψεων για την μελλοντική οικονομική κατάσταση της κάθε χώρας, αλλά και στον ήπιο περιορισμό των πολύ δυσοίωνων προβλέψεων για την εξέλιξη της ανεργίας.

⁴ Το ερευνητικό κέντρο Center of Economic Policy Research σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ιταλίας εκτιμά κάθε μήνα τον πρόδρομο δείκτη οικονομικής δραστηριότητας €-COIN για την Ευρωζώνη. Ο δείκτης συνιστά πρόβλεψη της εξέλιξης του και προκύπτει από τη σύνθεση ποικίλων διαφορετικών δεδομένων, όπως η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής, των τιμών, στοιχείων από την αγορά εργασίας, καθώς και χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Διάγραμμα 2.1

Μηνιαίος Δείκτης €-COIN του CEPR

Πηγή: CEPR (www.cepr.org)

Πίνακας 2.5

Ευρ. Επιτροπή – Δείκτης Οικονομικού Κλίματος ΕΕ-27 & Ευρωζώνης (1990-2010=100)*

Μήνας	Ιαν-11	Φεβ-11	Μαρ-11	Απρ-11	Μάι-11	Ιουν-11	Ιουλ-11	Αυγ-11	Σεπτ-11	Οκτ-11	Νοε-11	Δεκ-11
ΕΕ-27	105,5	107,0	106,8	104,7	104,9	104,1	101,9	97,1	93,6	93,6	92,6	91,6
Ευρωζώνη	106,3	107,6	106,7	105,6	105,1	104,9	102,5	98,1	94,6	94,4	93,5	92,8

Μήνας	Ιαν-12	Φεβ-12	Μαρ-12	Απρ-12	Μάι-12	Ιουν-12	Ιουλ-12	Αυγ-12	Σεπτ-12	Οκτ-12	Νοε-12	Δεκ-12
ΕΕ-27	92,8	97,0	93,2	93,2	90,5							
Ευρωζώνη	93,4	94,5	94,5	92,9	90,6							

*Από τον Μάιο του 2010, τα στοιχεία των ερευνών των επιχειρήσεων για το οικονομικό κλίμα, ταξινομούνται πλέον σύμφωνα με την νέα NACE Rev. 2 της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αντιστοιχεί στην εθνική ΣΤΑΚΟΔ 08

Πηγή: European Commission (DG ECFIN), May 2012

2.2 Το οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα

A) Οικονομικό κλίμα

Οι έρευνες οικονομικής συγκυρίας του IOBE αντανακλούν τις εξελίξεις στην οικονομία τους τελευταίους μήνες, τόσο από την πλευρά των επιχειρήσεων, όσο και από την πλευρά των καταναλωτών.

Το οικονομικό κλίμα εμφάνιζε τάσεις σταθεροποίησης από την αρχή του τρέχοντος έτους, σε πολύ χαμηλά όμως επίπεδα. Η προεκλογική περίοδος δημιουργεί συνήθως υψηλότερες προσδοκίες σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά, όμως ειδικά σε αυτές τις εκλογές οι αβεβαιότητες για την πορεία της οικονομίας κυριαρχούν. Αν και ιστορικά – από το 1981, όταν και εισήχθησαν οι έρευνες οικονομικής συγκυρίας στην Ελλάδα - κάθε φορά που πλησίαζε μια εκλογική διαδικασία η βελτίωση του οικονομικού κλίματος ήταν εμφανής, καθώς ενισχύονται σημαντικά οι θετικές προσδοκίες νοικοκυριών και επιχειρήσεων, στις δύο πρόσφατες εκλογικές αναμετρήσεις ο «κανόνας» δεν επαληθεύτηκε στο βαθμό που αναμενόταν κυρίως από την πλευρά της προσφοράς.

Από την άλλη πλευρά, οι πολίτες – καταναλωτές, φαίνεται να ήταν πιο «ευαίσθητοι» στις προεκλογικές δεσμεύσεις και να προεξόφλησαν αλλαγές στο μίγμα της εφαρμοζόμενης πολιτικής. Έτσι η καταναλωτική εμπιστοσύνη ενισχύθηκε σταθερά από τον Απρίλιο και μετά. Οι αβεβαιότητες και οι προβληματισμοί για την πορεία της οικονομίας ωστόσο παραμένουν μεγάλες, με αποτέλεσμα να παγιώνεται ένα περιβάλλον μετεκλογικής αναμονής. Είναι άλλωστε βέβαιο ότι αυτές οι ε-

ξελίξεις θα καθορίσουν πλέον τις κρίσιμες επιλογές της οικονομικής πολιτικής και άρα και τις νέες παραμέτρους της κοινωνικοοικονομικής ζωής στην Ελλάδα στο επόμενο διάστημα.

Πιο συγκεκριμένα, ο **Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου του 2012 βελτιώνεται ήπια σε σχέση με τα επίπεδα του προηγούμενου τριμήνου και διαμορφώνεται περίπου στις 76 μονάδες**. Το οικονομικό κλίμα έχει σταθεροποιηθεί σε αυτά τα επίπεδα τον τελευταίο χρόνο, αφού και σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο καταγράφει οριακή μείωση. Ταυτόχρονα όμως απέχει σημαντικά συγκριτικά από το μακροχρόνιο μέσο όρο της περιόδου 2001-2011 (96,3 μονάδες). **Σε ευρωπαϊκό επίπεδο το κλίμα έχει επιδεινωθεί σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του έτους, ιδιαίτερα στην Ευρωζώνη, πλησιάζοντας τις 91 μονάδες σε αμφότερες τις δύο ζώνες**. Σε σχέση άλλωστε με το ίδιο διάστημα πέρυσι, έχει σημειωθεί σημαντική κάμψη και στους δύο ευρωπαϊκούς δείκτες (104,6 και 105,2 μονάδες αντίστοιχα).

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην Ελλάδα παραμένουν σχετικά σταθερές με τάση οριακής ανόδου το εξεταζόμενο τρίμηνο σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του έτους στις Υπηρεσίες και τις Κατασκευές, ενώ στη Βιομηχανία και το Λιανικό Εμπόριο καταγράφουν ελαφρώς μεγαλύτερη άνοδο. Σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, οι σχετικοί μέσοι δείκτες έχουν υποχωρήσει στις Υπηρεσίες, ενώ στο Λιανικό Εμπόριο και τη Βιομηχανία παραμένουν στα ίδια επίπεδα και στις Κατασκευές σημειώνουν οριακή ανάκαμψη.

Από την πλευρά της ζήτησης, η καταναλωτική εμπιστοσύνη βελτιώνεται στο υπό εξέταση τρίμηνο, παραμένοντας όμως χαμηλότερα σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης στην Ελλάδα, μετά τα ιστορικά χαμηλά του πρώτου τριμήνου του 2012, το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου ανακάμπτει ελαφρά, λόγω κυρίως του εκλογικού κύκλου και της αναθέρμανσης των καταναλωτικών προσδοκιών που παρατηρούνται προεκλογικά. Έτσι ο δείκτης διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στις -75 μονάδες, από -81 μονάδες το πρώτο τρίμηνο και -71 μονάδες στην αντίστοιχη περσινή περίοδο. Οι Έλληνες καταναλωτές παραμένουν πάντως σταθερά τα τελευταία 2½ έτη οι πλέον απαισιόδοξοι Ευρωπαίοι. Οι αντίστοιχοι μέσοι ευρωπαϊκοί δείκτες τρίμηνο διαμορφώνονται στις -20 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη, αισθητά υψηλότερα έναντι του ελληνικού δείκτη, αλλά σημαντικά χαμηλότερα έναντι της αντίστοιχης περσινής επίδοσής τους (-12 και -11 μονάδες αντίστοιχα).

Οι προβλέψεις των Ελλήνων καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών τους και την οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο 12μηνο βελτιώνονται το τελευταίο τρίμηνο, σε σχέση με την ιστορικά χαμηλή επίδοση του πρώτου τριμήνου. Συγκεκριμένα, το 77% των καταναλωτών κατά μέσο όρο το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου είναι απαισιόδοξο για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, έναντι 83% κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους. Παρόμοιο είναι το ποσοστό των καταναλωτών που διατυπώνει δυσοίωνες προβλέψεις σχετικά με την οικονομική κατάσταση της χώρας (από 87% το πρώτο τρίμηνο). Ως προς την πρόθεση

για αποταμίευση καταγράφεται αντίθετα οριακή επιδείνωση στο σχετικό δείκτη συγκριτικά με τις αρχές του έτους, παρά την άνοδο τον Ιούνιο. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας το επόμενο 12-μηνο αντικατοπτρίζουν τους φόβους των καταναλωτών για τις δυσμενείς εξελίξεις στην αγορά εργασίας, με το ποσοστό εκείνων που αναμένουν άνοδο της ανεργίας να φθάνει το 91% κατά μέσο όρο (από 94% το πρώτο τρίμηνο).

Το ποσοστό των καταναλωτών που αναφέρει ότι είναι «χρεωμένο» παραμένει στο 15-16% από τις αρχές του έτους, ενώ μόνο ένας στους 10 καταναλωτές δηλώνει ότι αποταμιεύει λίγο ή πολύ. Τέλος, το 56-57% των καταναλωτών δηλώνουν το τελευταίο εξάμηνο ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα», ενώ περιορίζεται στο 16% (από 18% το πρώτο τρίμηνο) το ποσοστό εκείνων που δηλώνουν ότι «αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους».

Στον τομέα της **Βιομηχανίας**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών το δεύτερο τρίμηνο του 2012 κινείται κατά μέσο όρο στις 80 μονάδες, πέντε μονάδες υψηλότερα σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και δύο μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Από τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής το β' τρίμηνο είναι θετικές με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στις +3 από -8 μονάδες το α' τρίμηνο, παρά την εκ νέου πτώση του σε αρνητικά επίπεδα τον Ιούνιο. Λιγότερο αρνητικές είναι και οι εκτιμήσεις για το επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης (στις -49 από -54 μονάδες ο σχετικός δείκτης), ενώ ως προς τα αποθέματα ετοιμών προϊόντων, ο σχετικός δείκτης κινείται σταθερά περί τις +15 μονάδες, ελαφρώς χαμηλότερα σε σχέ-

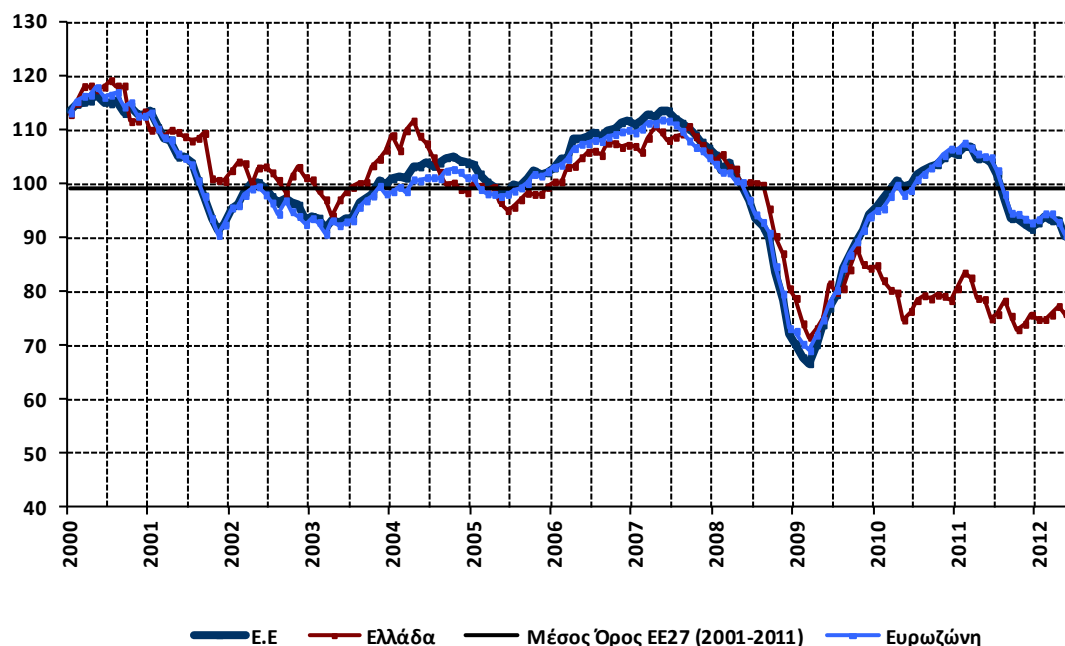
ση με την αντίστοιχη περσινή επίδοση. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, η εξαγωγική δυναμική του τομέα βελτιώνεται σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες, ενώ το αρνητικό ισοζύγιο στις προβλέψεις απασχόλησης στον τομέα περιορίζεται στις -17 μονάδες (από -27 μονάδες το πρώτο τρίμηνο), σε επίδοση ελαφρώς υψηλότερη σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο όρο της περσινής χρονιάς (-14 μονάδες). Ως προς το ποσοστό χρησιμοποίησης του εργοστασιακού δυναμικού, αυτό ενισχύεται ήπια στο 65% στις αρχές του έτους (από 63%) χαμηλότερα πάντως έναντι της αντίστοιχης περσινής επίδοσης (68%). Τέλος, οι μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής παραμένουν και αυτό το τρίμηνο κατά μέσο όρο στους 4, στα ίδια ακριβώς επίπεδα σε σχέση με πέρυσι.

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου διαμορφώνεται στις 56,3 από 53,5 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο, περίπου στα περσινά επίπεδα. Η άνοδος αυτή εκπορεύεται κυρίως από την άμβλυση του αρνητικού δείκτη στις προβλέψεις των επιχειρήσεων για τις βραχυπρόθεσμες πωλήσεις τους, η οποία όμως εν μέρει αντισταθμίζεται από τη διόγκωση των αποθεμάτων. Πάντως, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -66 μονάδες και το 74% των επιχειρήσεων να αξιολογούν και πάλι τις πωλήσεις τους ως μειωμένες σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα. Σε σχέση όμως με τις έντονα αρνητικές προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες πωλήσεις, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται κατά μέσο όρο κατά 9 μονάδες υψηλότερα σε σύγκριση με το προηγούμενο

μέσο τρίμηνο, στις -47 μονάδες, κατώτερα όμως της αντίστοιχης περσινής επίδοσης (-41 μονάδες). Αντίθετα, ο δείκτης των αποθεμάτων διευρύνεται στις +2 μονάδες, σημαντικά χαμηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή τιμή του (+16 μονάδες και -2 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο). Οι αρνητικές προβλέψεις για τις παραγγελίες προς προμηθευτές εξομαλύνονται ελαφρώς, αν και παραμένουν αρνητικές (στις -53 από -62 μονάδες στις αρχές του έτους), ενώ σχετικά με την απασχόληση του τομέα, το εν λόγω ισοζύγιο κερδίζει έδαφος και διαμορφώνεται κατά 25 μονάδες υψηλότερα σε σχέση με το προηγούμενο διάστημα και την ιστορικά χαμηλή επίδοσή του, στις -30 μονάδες. Τέλος, σε όρους τιμών, κυριαρχούν σταθερά οι αποπληθωριστικές προσδοκίες, τις οποίες και υιοθετεί το 38% των ερωτηθέντων, έναντι των προσδοκιών ανόδου, τις οποίες εκφράζει μόλις το 7%. Στους επιμέρους εξαταζόμενους κλάδους, καταγράφεται μικρή άνοδος στα Υφάσματα-Ένδυση-Υπόδηση, τα Είδη οικιακού εξοπλισμού και στα Οχήματα & Ανταλλακτικά αυτό το τρίμηνο σε σχέση με το προηγούμενο, με τις προσδοκίες των επιχειρήσεων να παραμένουν εν γένει σε χαμηλά επίπεδα.

Διάγραμμα 2.2

Δείκτες Οικονομικού Κλίματος: Ε.Ε.-27, Ευρωζώνη και Ελλάδα
(1990-2011=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN

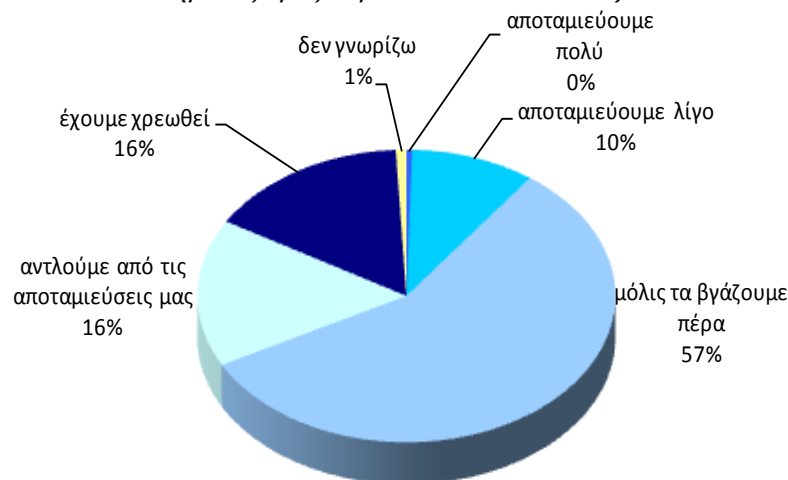
Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις Κατασκευές παραμένουν στα ίδια σχεδόν επίπεδα κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους σε σχέση με το πρώτο, στις 38-39 μονάδες, σε επίδοση ελαφρώς υψηλότερη έναντι της αντίστοιχης περσινής (32 μονάδες). Οι προοπτικές ανάκαμψης στον τομέα το επόμενο διάστημα είναι εξαιρετικά περιορισμένες, παρά τη μικρή άμβλυση των αρνητικών προσδοκιών στην απασχόληση.

Οι έντονα αρνητικές προβλέψεις των επιχειρήσεων για το επίπεδο προγράμματος εργασιών τους διευρύνονται το εξεταζόμενο τρίμηνο, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -80 μονάδες (από -77 μονάδες το προηγούμενο αλλά και το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο). Την αρνητική αυτή μεταβολή αν-

τισταθμίζει η ανάκαμψη στον ήδη πολύ αρνητικό δείκτη της απασχόλησης του τομέα, ο οποίος κερδίζει 6 μονάδες, φθάνοντας στις -45. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι έντονα αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για το τρέχον επίπεδο προγράμματος των εργασιών τους διατηρούνται στα ίδια σχεδόν επίπεδα, καταγράφοντας οριακά θετική μεταβολή (στις -55 μονάδες). Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας ενισχύονται στους 8,6 (από 6,7), όταν πέρυσι την ίδια περίοδο ξεπερνούσαν το έτος (13,2 μήνες).

Διάγραμμα 2.3

Στοιχεία έρευνας καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους
(μέσος όρος Απριλίου – Ιουνίου 2012)

Πηγή: ΙΟΒΕ

Πίνακας 2.6

Βραχυχρόνιοι Δείκτες Οικονομικής Συγκυρίας

Μήνας/ Έτος	Δείκτες Οικονομικού Κλίματος ¹		Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών ² (Ελλάδα)				Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης ¹
	Ε.Ε-27	Ελλάδα	Βιομηχανία	Κατασκευές	Λιαν. Εμπόριο	Υπηρεσίες	
2002	97,3	102,0	101,2	114,0	93,3	82,8	-27
2003	95,4	100,1	97,9	115,0	102,0	85,5	-39
2004	103,3	104,8	99,1	81,5	104,8	94,6	-26
2005	100,8	98,1	92,6	63,0	96,8	93,6	-34
2006	108,3	104,9	101,5	91,1	110,8	103,7	-33
2007	111,0	108,4	102,8	92,5	120,8	106,6	-28
2008	93,3	97,4	91,9	95,2	102,5	97,8	-46
2009	79,3	79,7	72,1	65,5	80,4	70,1	-46
2010	101,2	79,3	76,2	45,2	59,5	62,9	-63
2011	100,3	77,6	76,9	34,2	58,9	61,7	-74
Ιαν-11	105,5	80,6	76,6	29,1	57,5	60,1	-72
Φεβ-11	107,0	83,5	80,6	34,6	64,8	57,5	-67
Μαρτ-11	106,8	82,6	80,5	26,3	66,7	59,2	-66
Απρίλ-11	104,7	78,8	78,3	29,4	62,0	62,9	-70
Μάιος-11	104,9	78,6	78,1	36,4	52,9	61,9	-69
Ιούν-11	104,1	75,0	76,2	29,9	55,0	64,0	-75
Ιούλ-11	101,9	75,8	77,5	28,8	56,9	65,4	-77
Αυγ-11	97,1	78,3	81,0	33,7	57,2	69,1	-71
Σεπτ-11	93,6	75,5	76,2	44,3	57,1	66,8	-74
Οκτ-11	93,6	73,0	74,0	40,6	62,8	62,1	-84
Νοεμ-11	92,6	74,0	72,6	37,1	59,7	56,5	-82
Δεκ -11	91,6	75,7	70,9	40,7	54,1	55,2	-82
Ιαν-12	92,8	74,9	71,4	36,4	56,0	54,2	-80
Φεβ-12	93,9	74,9	71,6	43,4	52,7	53,4	-84
Μαρτ-12	93,2	75,7	75,7	33,2	51,9	55,2	-79
Απρίλ-12	93,2	77,3	81,6	40,8	52,4	56,1	-79
Μάιος-12	90,4	76,0	77,1	36,5	58,2	57,4	-76
Ιούν-12	90,4	74,1	74,1	40,0	58,2	53,0	-70

Πηγές: ¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG ECFIN, ² ΙΟΒΕ

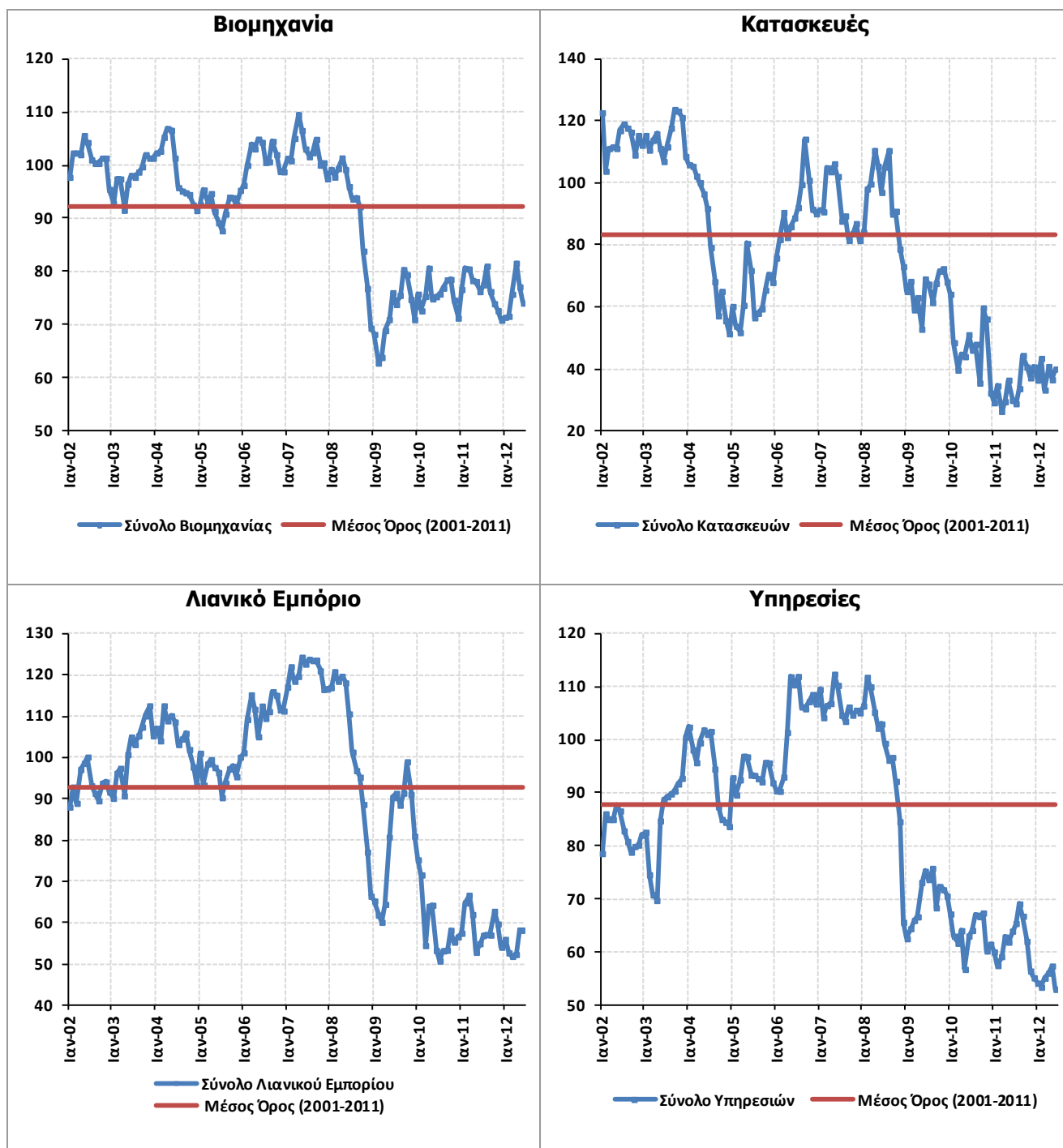
Σε σχέση με τις προβλέψεις των τιμών, τα 2/5 των επιχειρήσεων αναμένουν μείωσή τους το τελευταίο εξάμηνο, ενώ τέλος, μόνο το 6% των επιχειρήσεων κατά μέσο όρο από τις αρχές του έτους εκτιμά ότι δεν αντιμετωπίζει προσκόμματα στη λειτουργία του, με το 41% να κρίνει ως σημαντικότερο εμπόδιο την ανεπαρκή χρηματοδότηση, το 33% τη χαμηλή ζήτηση και ένα 19% παράγοντες όπως η γενική οικονομική κατάσταση της χώρας και η ύφεση, η υψηλή φορολογία και η έλλειψη έργων, η καθυστέρηση πληρωμών από το Κράτος, οι μεγάλες εκπτώσεις, κ.α ως βασικότερα λειτουργικά προσκόμματα. Ανά κλάδο, οι προσδοκίες κινούνται θετικά αυτό το τρίμηνο σε σχέση με τους πρώτους μήνες του νέου έτους στις Κατασκευές Δημοσίων Έργων, ενώ αντίθετα στις Ιδιωτικές Κατασκευές σημειώνουν πτώση.

Στον τομέα των **Υπηρεσιών**, ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου παραμένει στα ίδια σχεδόν επίπεδα σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, καταγράφοντας οριακή αύξηση στις 55,5 μονάδες (63 μονάδες το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο). Στην τρέχουσα δραστηριότητα και την πορεία της ζήτησης, οι σχετικοί αρνητικοί δείκτες αμβλύνονται, εξέλιξη η οποία αντισταθμίζεται εν πολλοίς από τις δυσμενέστερες προβλέψεις της ζήτησης για το επόμενο διάστημα. Συγκεκριμένα, το ισοζύγιο των εκτιμήσεων των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους κερδίζει 6 μονάδες, κινούμενο στις -36 μονάδες. Θετικά μεταβάλλονται και οι εκτιμήσεις για την τρέ-

χουσα ζήτηση σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο, με το ποσοστό εκείνων που την εκτιμούν ως αυξημένη σχεδόν να διπλασιάζεται στο 13%, με τα 2/5 των επιχειρήσεων να δηλώνουν το αντίθετο. Αντίθετα ενισχύονται οι αρνητικές προβλέψεις για τη ζήτηση με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -29 μονάδες (από -20 το πρώτο τρίμηνο και -11 μονάδες πέρυσι), ενώ και οι προβλέψεις για την απασχόληση βαίνουν δυσμενέστερες (στις -31 από -25 μονάδες ο σχετικός δείκτης). Ως προς τις τιμές, οι σχετικές προσδοκίες παραμένουν αποπληθωριστικές, σύμφωνα με το 35% των επιχειρήσεων. Τέλος, περιορίζεται στο 12% (από 17% το πρώτο τρίμηνο) το ποσοστό εκείνων που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με τα 2/5 των ερωτηθέντων να δηλώνουν την ανεπάρκεια ζήτησης ως το βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία τους, το 28% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 18% τους παράγοντες που συνδέονται με τη γενική οικονομική κατάσταση και την κρίση, την αδυναμία δανεισμού, την υψηλή φορολογία, την καθυστέρηση πληρωμών, τη διεθνή συγκυρία, το υποβαθμισμένο κέντρο της πρωτεύουσας, την άνοδο της εγκληματικότητας κ.ά. Από τους επιμέρους κλάδους που εξετάζονται, οι Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, οι Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες και τα Ξενοδοχεία & Εστιατόρια είναι οι κλάδοι στους οποίους οι επιχειρηματικές προσδοκίες κινούνται ανοδικά αυτό το τρίμηνο σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του έτους.

Διάγραμμα 2.4

Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών¹

1. Στον υπολογισμό των δεικτών χρησιμοποιείται περίοδος βάσης, αντί για έτος βάσης. Έτσι οι τομείς της Βιομηχανίας, των Κατασκευών και του Λιανικού εμπορίου αποκτούν κοινή περίοδο βάσης (1996-2006=100) και στις Υπηρεσίες χρησιμοποιείται η περίοδος (1998-2006=100) αφού δεν υπάρχουν μετρήσεις του τομέα πριν το 1998. Η αλλαγή αυτή επιτρέπει την ακριβέστερη αποτύπωση των διακυμάνσεων της επιχειρηματικών προσδοκιών σε μία μακρά περίοδο, ενώ παράλληλα δίνει τη δυνατότητα κατασκευής συγκρίσιμων επιμέρους κλαδικών δεικτών. **Πηγή:** ΙΟΒΕ

B) Δημοσιονομικές Εξελίξεις και Προοπτικές

Υλοποίηση του κρατικού προϋπολογισμού (Ιανουάριος-Μάιος)

Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε το ΓΛΚ, ο Προϋπολογισμός κατά το πρώτο πεντάμηνο του έτους παρουσίασε καθαρό έλλειμμα € 10,9 δισ., περίπου € 2 δισ. βελτιωμένο σε σχέση με τον στόχο που είχε τεθεί (Πίνακας 2.7). Η βελτίωση αυτή οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στο πρωτογενές αποτέλεσμα. Παρά τη συνεχιζόμενη υστέρηση των εσόδων, η οποία έφθασε τα €932 εκατ., οι εξοικονομήσεις στις πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού (€1,4 δισ.) και οι σημαντικές περικοπές του ΠΔΕ (€1,4 δισ.) συνέβαλαν στη βελτίωση του πρωτογενούς ελλείμματος. Ειδικότερα, τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού (προ επιστροφών φόρων) παρουσίασαν υστέρηση €751 εκατ., στην οποία προστέθηκε και η χαμηλότερη κατά €265 εκατ. απορρόφηση του ΠΔΕ.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 2.8, οι εισπράξεις αμέσων φόρων υπολείπονται σημαντικά του στόχου, παρά την κατακόρυφη αύξηση των φόρων περιουσίας, ενώ των στόχων υπολείπονται και οι έμμεσοι φόροι, με τη μεγαλύτερη απόκλιση να παρουσιάζεται στον ΦΠΑ, ο οποίος παρουσιάζει μείωση 12,7% έναντι του στόχου -7%.

Αυτό σημαίνει ότι είναι ορατός ο κίνδυνος υστέρησης της τάξης του €1 δισ. στον ΦΠΑ στο τέλος του έτους, δεδομένου μάλιστα του σημαντικού περιορισμού της ζήτησης. Όσον αφορά στους φόρους εισοδήματος, η επίτευξη του ετήσιου στόχου σημαίνει ότι στους επόμενους επτά μήνες του έτους θα πρέπει να συγκεντρωθούν περί τα €11 δισ., δηλαδή 29% περισσότερο απ' ό τι τους τελευταίους επτά μήνες του 2011. Οποιαδήποτε απόκλιση από το μέγεθος αυτό (καθώς και των μη φορολογικών εσόδων) θα προστεθεί στην υστέρηση του ΦΠΑ.

Πίνακας 2.7

Η Εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού 2012, Ιανουάριος-Μάιος

(€ εκατ.)	Στόχος	Υλοποίηση	Απόκλιση
I. Καθαρά Εσοδα Κρατικού Προϋπ/σμού (1+2)	20.593	19.661	-932
1. Καθαρά έσοδα τακτικού προϋπολογισμού (A+B-Γ)	18.835	18.168	-667
Α. Έσοδα προ επιστροφών φόρων	20.151	19.400	-751
Β. Ειδικά έσοδα από εκχώρηση αδειών/δικαιωμάτων του Δημοσίου	40	0	-40
Γ. Επιστροφές φόρων	1.356	1.232	-124
2. Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	1.758	1.493	-265
II. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	33.488	30.541	-2.947
1. Δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού (A+B+Γ+Δ+Ε)	30.753	29.243	-1.510
Πρωτογενείς δαπάνες	21.219	20.069	-1.150
Λοιπές πρωτογενείς δαπάνες	872	649	-223
Τόκοι	8.662	8.525	-137
2. Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	2.735	1.298	-1.437
Πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού	-4.233	-2.355	1.878
Καθαρό Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού	-12.895	-10.880	2.015

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους **Επεξεργασία Στοιχείων:** IOBE

Πίνακας 2.8

Έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού 2012, Ιανουάριος-Μάιος

(€ εκατ.)	2011	2012	Δ%	Δ% στόχος
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ ΚΡΑΤ. Π/Υ	19.031	19.661	3,3%	5,1%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ	18.358	18.168	-1,0%	2,6%
ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΦΟΡΩΝ	2.234	1.232	-44,9%	-27,9%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	20.592	19.400	-5,8%	-0,3%
ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	18.339	17.931	-2,2%	3,0%
ΑΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	6.865	7.333	6,8%	15,8%
<i>Φόροι εισοδήματος</i>	4.207	3.909	-7,1%	17,0%
<i>Φόροι στην περιουσία</i>	173	1.633	843,9%	148,0%
<i>Άμεσοι φόροι Π.Ο.Ε</i>	1.065	1.017	-4,5%	14,4%
<i>Λοιποί άμεσοι φόροι</i>	1.420	774	-45,5%	-23,3%
ΕΜΜΕΣΟΙ ΦΟΡΟΙ	11.474	10.598	-7,6%	-6,1%
<i>Φόροι συναλλαγών</i>	7.704	6.724	-12,7%	-7,0%
<i>Φόροι κατανάλωσης</i>	3.489	3.493	0,1%	-4,9%
<i>Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ</i>	142	249	75,4%	0,4%
<i>Λοιποί έμμεσοι</i>	139	132	-5,0%	0,3%
ΜΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	2.253	1.469	-34,8%	-25,0%
ΑΠΟΛΗΨΕΙΣ ΑΠΟ Ε.Ε.	71	21	-70,4%	-39,8%
ΜΗ ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ	630	470	-25,4%	8,3%
ΑΔΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	0	0		-76,7%
ΛΟΙΠΑ	1.552	978	-37,0%	-25,1%
Π.Δ.Ε.	673	1.493	121,8%	41,2%

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους **Επεξεργασία Στοιχείων:** ΙΟΒΕ

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού των δαπανών παρουσιάζει μία ανάμικτη εικόνα, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 2.9. Στο σύνολό τους οι πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού παρουσιάζουν μία μείωση της τάξης του €1,2 δισ., η οποία, όμως, υπολείπεται του ετήσιου στόχου. Ενώ οι δαπάνες για μισθούς και συντάξεις εκτελούνται καλύτερα του αναμενομένου, οι κοινωνικές δαπάνες δεν παρουσιάζουν την προγραμματισθείσα μείωση, κυρίως λόγω των αυξημένων αναγκών για επιχορηγήσεις στα ασφαλιστικά Ταμεία, τα οποία στο πεντάμηνο είχαν ήδη απορροφήσει το 56% των ετησίων πιστώσεών τους. Αν εξακολουθήσουν με αυτό τον ρυθμό, τότε στο τέλος του έτους οι επιπλέον ανάγκες χρηματοδότησής τους ίσως υπερβούν και το €1,5 δισ. Παρόμοια ανησυχητική εικόνα ως προς την απόκλιση από τους στόχους παρουσιάζουν και οι λειτουργικές και

λοιπές δαπάνες, οι οποίες περιλαμβάνουν και επιχορηγήσεις σε άλλους φορείς εκτός των Ταμείων. Συνολικά παρουσιάζουν αύξηση 13,4% έναντι στόχου μείωσης 9,8%, με πιθανότητα να επιβαρύνουν το έλλειμμα με περίπου μισό δισ..

Τέλος, οι αποδιδόμενοι πόροι, οι οποίοι αφορούν σε μεγάλο βαθμό στην χρηματοδότηση των ΟΤΑ, παρουσιάζουν ρυθμό μείωσης υπερδιπλάσιο του στόχου, κάτι που θεωρητικά θα σήμαινε συνολική εξοικονόμηση της τάξης του €1 δισ. μέχρι το τέλος του έτους.

Εδώ, όμως, υπάρχει αμφιβολία κατά πόσο η συγκράτηση αυτών των δαπανών μπορεί να συνεχιστεί με αυτό τον ρυθμό. Παρόμοια εκτίμηση μπορεί να γίνει και για τις δαπάνες του ΠΔΕ στη βάση του τρέχοντος ρυθμού μεταβολής τους.

Πίνακας 2.9

Δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού 2012, Ιανουάριος-Μάιος

	2011	2012	Δ%	Δ%
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ Π/Υ	29.448	30.541	3,7%	στόχος
ΤΟΚΟΙ	5.844	8.525	45,9%	(PSI)
ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ Π/Υ	23.604	22.016	-6,7%	-6,5%
ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΔΑΠΑΝΕΣ Τ.Π.	21.903	20.717	-5,4%	-8,1%
ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ	8.922	8.343	-6,5%	-5,6%
Μισθοί	5.781	5.447	-5,8%	-4,9%
Λοιπές παροχές	484	225	-53,5%	-55,2%
Συντάξεις	2.657	2.671	0,5%	0,2%
ΑΣΦΑΛΙΣΗ, ΠΕΡΙΘ., ΚΟΙΝ. ΠΡΟΣΤ.	7.879	7.884	0,1%	-10,9%
Επιχορηγήσεις ασφαλιστικών ταμείων	6.960	7.121	2,3%	-10,4%
Κοινωνική προστασία	311	275	-11,6%	-2,6%
Επιχορήγηση στον ΟΑΕΔ	409	279	-31,8%	-34,8%
Λοιπές δαπάνες περίθ., ασφάλισης	199	208	4,7%	-10,5%
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	2.819	3.196	13,4%	-9,8%
Επιχορηγήσεις	616	594	-3,6%	-10,1%
Καταναλωτικές δαπάνες	333	408	22,4%	-12,3%
Αντικριζόμενες δαπάνες	1.256	1.545	23,0%	-7,7%
Λοιπές δαπάνες *	613	649	5,8%	-39,2%
ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ	2.283	1.294	-43,3%	-20,7%
Π.Δ.Ε.	1.701	1.298	-23,7%	6,0%

* Περιλαμβάνουν μη κατανεμημένες δαπάνες, εξόφληση χρεών νοσοκομείων, εξοπλιστικές δαπάνες και πληρωμές εγγυήσεων.

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους **Επεξεργασία Στοιχείων**: ΙΟΒΕ

Η δημοσιονομική προσαρμογή 2010-2011 ως οδηγός για το μέλλον.

Η δημοσιονομική προσαρμογή μεταξύ 2009 και 2011 ήταν σημαντική, ύψους €16,4 δισ. και προήλθε εξ ολοκλήρου από την πλευρά των δαπανών, ιδιαίτερα δε της Κεντρικής Κυβέρνησης (Πίνακας 2.10). Ειδικότερα, οι δαπάνες της Κεντρικής Κυβέρνησης μειώθηκαν €13,8 δισ. (παρά την αύξηση των τόκων κατά €3,4 δισ.), των ΟΤΑ €1,3 δισ. και των ΟΚΑ €2,5 δισ., ενώ τα έσοδα μειώθηκαν στο σύνολό τους κατά περίπου μισό δισ.. Αντιθέτως, η αύξηση των εσόδων της Κεντρικής Κυβέρνησης υπερκαλύφθηκε κατά περίπου μισό δισ. από τη μείωση στα έσοδα των ΟΤΑ και των ΟΚΑ. Στη συνέχεια αναλύονται ξεχωριστά οι εξελίξεις στα έσοδα και τις δαπάνες, χρησιμοποιώντας ως έτος σύγκρισης βάση το πριν το δημοσιονομικό εκτροχιασμό

έτος 2007. Από τα στοιχεία που παρατίθενται προκύπτει, ότι με δεδομένη την ύφεση, η δημοσιονομική προσαρμογή, χωρίς να αμελήσει τον περιορισμό της σπατάλης και την ανακατανομή των δημοσίων δαπανών, θα πρέπει να στραφεί σοβαρά πλέον προς την πλευρά των εσόδων, αναζητώντας πόρους από τον εξορθολογισμό του φορολογικού συστήματος και την εφαρμογή αποτελεσματικής φορολογικής διοίκησης.

Έσοδα

Μεταξύ 2007 και 2009 τα έσοδα μειώθηκαν στο σύνολό τους κατά €2,3 δισ., ενώ περαιτέρω μείωση περίπου μισού δισ. είχαμε μεταξύ 2009 και 2011 (Πίνακας 2.11). Μετά το 2009, παρά την αύξηση των εσόδων της Κεντρικής Κυβέρνησης κατά €2,7 δισ., το ασφαλιστικό σύστημα (αλλά και οι ΟΤΑ) επιβάρυναν σημαντικά την υστέρηση εσόδων.

Πίνακας 2.10

Πηγές Δημοσιονομικής Προσαρμογής 2009-2011 (€ εκατ.)

	ΔΑΠΑΝΕΣ						ΕΣΟΔΑ				
	Γ.Κ.	Κ.Κ.	Ο.Τ.Α.	Ο.Κ.Α.	Ε.Μ.		Γ.Κ.	Κ.Κ.	Ο.Τ.Α.	Ο.Κ.Α.	Ε.Μ.
Κατανάλωση	-7.395	-5.205	-969	-1.221		Προϊόν	-215	-242	-350	377	
Μισθοί	-4.936	-4.066	-201	-669		Φόροι Παραγωγής-Δασμοί	457	1.648	-31	-1.160	
Φόροι	-84	-84				Έσοδα περιουσίας	-97	163	8	85	
Επιδότησεις	-13	-13				Φόροι εισοδήματος, περιουσίας	-1.201	-1.269	22	46	
Τόκοι	3.113	3.394	15	57	-353	Εισφορές κοιν. Ασφάλισης	-1.955	-63	0	-1.892	
Κοινωνικές παροχές	-1.946	-1.260	821	-1.507		Τρέχουσες μεταβιβάσεις	766	745	484	-1.191	
Τρέχουσες μεταβιβάσεις	-911	-1.691	-94	146	728	Φόροι κεφαλαίου	-275	-266	-9		
Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	275	-896	1	810	360	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	1.994	1.994	-837	477	
Επενδύσεις κ.λπ.	-4.980	-3.945	-918	-117		Σύνολο εσόδων	-526	2.710	-713	-3.258	
Σύνολο δαπανών	-16.877	-13.766	-1.345	-2.501	735					-735	

Γ.Κ.=Γενική Κυβέρνηση, Κ.Κ.=Κεντρική Κυβέρνηση, Ο.Τ.Α.=Αποκεντρωμένη και Τοπική Διοίκηση, Ο.Κ.Α.=Όργανο Κοινωνικής Ασφάλισης, Ε.Μ.=Ενδοτομεακές μεταβιβάσεις

Πηγή: Eurostat **Επεξεργασία Στοιχείων: IOBE**

Οι εισφορές παρουσίασαν μείωση 5%, η οποία εξηγείται από τη μείωση της απασχόλησης (8,6% για μισθωτούς και 6,8% για ελεύθερους επαγγελματίες μεταξύ 2007 και 2011), καθώς και τις μειώσεις μισθών (το συνολικό κονδύλι μισθοδοσίας στην οικονομία παρουσιάζει μείωση 5,7% για την ίδια περίοδο). Μείωση 6,4% σε σχέση με το 2007 (περίπου €1,8 δισ.) έχουν παρουσιάσει οι φόροι στην παραγωγή. Η ύφεση είναι ίσως η προφανής αιτία, δεδομένου όμως ότι η φορολογική βάση δεν υπέστη τόσο μεγάλη πτώση (μεταξύ 2007 και 2011 η τελική κατανάλωση των νοικοκυριών σε ονομαστικούς όρους παρουσίασε αύξηση 4%), πιθανόν οι λόγοι θα πρέπει να αναζητηθούν στην αύξηση της φοροδιαφυγής και τη μη καταβολή βεβαιωμένων φόρων, λόγω της μείωσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων. Οι φόροι εισοδήματος παρουσίασαν μικρότερη μείωση, κυρίως λόγω των εκτάκτων φόρων που μπόηκαν.

Γενικά, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 2.11, τα έσοδα του 2011 ήταν περί τα €3 δισ. χαμηλότερα από αυτά του 2007, παρότι το ΑΕΠ ήταν στα ίδια περίπου επίπεδα. Οι κύριες πηγές απόκλισης των εσόδων εντοπίζονται στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και τους φόρους προϊόντος για τους λόγους που αναφέρονται παραπάνω. Δεδομένου ότι οι δύο

παραπάνω κατηγορίες εσόδων, μαζί με τους φόρους εισοδήματος, αποτελούν περί το 80% των συνολικών εσόδων, φαίνεται ότι στο μέλλον η δημοσιονομική προσπάθεια πρέπει να στραφεί κυρίως στην αύξηση των εσόδων από τους φόρους εισοδήματος και τις εισφορές της κοινωνικής ασφάλισης, η οποία, πέραν της τετριμμένης πλέον «πάταξης της φοροδιαφυγής», πρέπει να προέλθει από την αποκατάσταση της οικονομικής δραστηριότητας και τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, παρά από την αύξηση των ονομαστικών φορολογικών συντελεστών.

Δαπάνες

Το 2011 οι πρωτογενείς δαπάνες του δημοσίου ήταν μειωμένες κατά €2,6 δισ. σε σχέση με το 2007, παρά την αύξησή τους κατά €17,4 δισ. (+18,2%) τη διετία 2008-2009. Παρατηρώντας τον Πίνακα 2.12, εντύπωση κάνει η ραγδαία αύξηση των μισθών κατά την περίοδο 2007-2009, η οποία έφτασε το 21,7%⁵. Η τάση αυτή αντιστράφηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου την περίοδο 2010-2011, οπότε και το κόστος μισθοδοσίας προσέγγισε το επίπεδο του 2007, αν και παρέμεινε περί τα €600 εκατ. υψηλότερο. Εν τούτοις, η προ-

⁵ Εντύπωση προκαλεί η αύξηση της μισθοδοσίας στους ΟΤΑ κατά €488 εκατ. μεταξύ 2007 και 2009 (+28%), η οποία στη συνέχεια περικόπηκε κατά €201 εκατ.

σαρμογή αυτή, στην έκταση που δεν έγινε με μείωση της απασχόλησης, επιτεύχθηκε με μείωση των μισθών. Δηλαδή, το τελικό αποτέλεσμα είναι η διατήρηση σημαντικού τμήματος της αύξησης της απασχόλησης της περιόδου 2007-2009 στο δημόσιο με χαμηλότερες, όμως, αποδοχές.

Γίνεται φανερό, λοιπόν, ότι οποιαδήποτε προσπάθεια βελτίωσης των ατομικών αμοι-

βών στο δημόσιο, διατηρώντας το συνολικό κόστος σταθερό, θα πρέπει να περάσει από μείωση της απασχόλησης. Θεαματική παρουσιάζεται η μείωση της δημόσιας κατανάλωσης, η οποία είναι €5,3 δισ. χαμηλότερη σε σχέση με το 2007, ενώ παρόμοια μείωση (€5,2 δισ.) δυστυχώς σημείωσαν και οι δημόσιες επενδύσεις.

Πίνακας 2.11

Έσοδα Γενικής Κυβέρνησης 2007-2011 κατά Υποτομέα και Κατηγορία (€ εκατ.)

		2007	2008	2009	2010	2011	
Γενική Κυβέρνηση	Προϊόν	5.014	5.491	5.513	6.104	5.298	↔
	Φόροι Παραγωγής-Δασμοί	28.425	28.985	26.153	27.344	26.610	↓
	Έσοδα περιουσίας	2.443	2.421	1.604	1.425	1.507	↓
	Φόροι εισοδήματος, περιουσίας	18.219	18.714	19.146	17.515	17.945	↔
	Εισφορές κοιν. Ασφάλισης	28.962	30.748	29.457	29.764	27.502	↓
	Τρέχουσες μεταβιβάσεις	2.131	3.238	3.491	3.488	4.257	↑
	Φόροι κεφαλαίου	333	599	524	249	249	↔
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	5.388	4.637	2.713	4.358	4.707	↓
Σύνολο εσόδων Γ.Κ.	90.915	94.833	88.601	90.247	88.075	↓	
Κεντρική Κυβέρνηση	Προϊόν	3.177	3.358	3.244	3.307	3.002	↔
	Φόροι Παραγωγής-Δασμοί	26.509	26.794	24.164	26.502	25.812	↓
	Έσοδα περιουσίας	1.598	1.604	1.195	1.282	1.358	↔
	Φόροι εισοδήματος, περιουσίας	18.008	18.475	18.907	17.226	17.638	↓
	Εισφορές κοιν. Ασφάλισης	5.206	6.082	6.693	6.322	6.630	↑
	Τρέχουσες μεταβιβάσεις	1.944	2.517	2.690	2.957	3.435	↑
	Φόροι κεφαλαίου	238	509	447	165	181	↔
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	5.388	4.637	2.713	4.358	4.707	↓
Σύνολο εσόδων Κ.Κ.	62.068	63.976	60.053	62.119	62.763	↓	
ΟΤΑ	Προϊόν	1.507	1.609	1.871	1.867	1.521	↔
	Φόροι Παραγωγής-Δασμοί	279	301	183	212	152	↔
	Έσοδα περιουσίας	36	45	43	32	51	↔
	Φόροι εισοδήματος, περιουσίας	211	239	239	259	261	↔
	Εισφορές κοιν. Ασφάλισης	0	0	0	0	0	↔
	Τρέχουσες μεταβιβάσεις	2.641	2.894	3.565	2.587	4.049	↑
	Φόροι κεφαλαίου	95	90	77	84	68	↔
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	1.112	1.331	1.589	855	752	↓
Σύνολο εσόδων ΟΤΑ	5.881	6.509	7.567	5.896	6.854	↑	
ΟΚΑ	Προϊόν	330	524	398	930	775	↑
	Φόροι Παραγωγής-Δασμοί	1.637	1.889	1.806	630	646	↓
	Έσοδα περιουσίας	1.191	1.193	1.126	1.295	1.211	↔
	Φόροι εισοδήματος, περιουσίας	0	0	0	30	46	↔
	Εισφορές κοιν. Ασφάλισης	23.755	24.666	22.764	23.442	20.872	↓
	Τρέχουσες μεταβιβάσεις	14.651	17.843	22.879	19.206	21.688	↑
	Φόροι κεφαλαίου	0	0	0	0	0	↔
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	716	1.593	330	6.381	807	↔
Σύνολο εσόδων ΟΚΑ	42.280	47.708	49.303	51.914	46.045	↑	

↔ Διαφορά 2011 από 2007 μικρότερη από ± €300 εκατ.
 ↑ Αύξηση εσόδων
 ↓ Μείωση εσόδων

Πηγή: Eurostat **Επεξεργασία Στοιχείων: IOBE**

Η αύξηση των πληρωμών για τόκους κατά €4,3 δισ. στην ίδια περίοδο δείχνει την πίεση που το συγκεκριμένο μέγεθος ασκούσε στο έλλειμμα και το χρέος, γεγονός που τελικά οδήγησε στο PSI. Τέλος, πολύ σημαντική είναι η αύξηση €7,1 δισ. που παρουσιάστηκε στις κοινωνικές παροχές και αυτό, μάλιστα, μετά τη μείωσή τους κατά €1,9 δισ. μετά το

2009 (την περίοδο 2007-2009 οι συγκεκριμένες δαπάνες παρουσίασαν αύξηση 22,6%).

Τέλος, η μείωση €1,1 δισ. στις λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις (κυρίως επιχορηγήσεις) εξουδετερώθηκε από την αύξηση €1,4 δισ. των μεταβιβάσεων κεφαλαίου (κυρίως καταπτώσεις εγγυήσεων).

Πίνακας 2.12

Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης 2007-2011 κατά Υποτομέα και Κατηγορία (€ εκατ.)

	2007	2008	2009	2010	2011		
Γενική Κυβέρνηση	Κατανάλωση	15.030	15.067	17.135	13.692	9.740	↓
	Μισθοί	25.464	27.986	31.002	27.770	26.066	↑
	Φόροι παραγωγής	10	13	40	23	35	↑
	Επιδότησεις	144	70	123	129	110	↑
	Τόκοι	10.684	11.937	11.917	13.193	15.030	↑
	Λοιπές πληρωμές περιουσίας	1	0	0	0	0	↑
	Φόροι εισοδήματος	120	257	101	42	22	↑
	Κοινωνικές παροχές	39.941	45.757	48.972	47.220	47.026	↑
	Λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις	3.500	3.711	3.345	3.293	2.434	↓
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	3.246	4.228	4.410	3.548	4.685	↓
Επενδύσεις κ.λπ.	7.869	8.937	7.601	5.196	2.621	↓	
Σύνολο πρωτ. δαπανών	95.325	106.026	112.729	100.913	92.739		
Σύνολο	106.009	117.963	124.646	114.106	107.769	↑	
Κεντρική Κυβέρνηση	Κατανάλωση	9.447	9.285	10.750	7.248	5.545	↓
	Μισθοί	18.914	20.793	23.141	20.621	19.075	↑
	Φόροι παραγωγής	10	13	40	23	35	↑
	Επιδότησεις	144	70	123	129	110	↑
	Τόκοι	10.973	12.265	12.575	14.280	15.969	↑
	Λοιπές πληρωμές περιουσίας	1	0	0	0	0	↑
	Φόροι εισοδήματος	120	257	101	42	22	↑
	Κοινωνικές παροχές	6.743	7.689	8.755	8.215	7.495	↑
	Λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις	19.997	23.120	28.480	23.794	26.789	↑
	... προς S1313	2.398	2.608	3.206	2.321	3.843	↑
	... προς S1314	14.536	17.237	22.261	18.748	20.671	↑
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	4.776	6.849	6.081	10.473	5.185	↑
	... προς S1313	1.112	1.331	1.589	855	752	↓
... προς S1314	716	1.593	330	6.381	807	↑	
Επενδύσεις κ.λπ.	6.074	7.001	5.429	3.623	1.484	↓	
Σύνολο	77.199	87.342	95.475	88.448	81.709	↑	
ΟΤΑ	Κατανάλωση	1.611	1.766	2.261	1.999	1.292	↓
	Μισθοί	2.434	2.738	3.123	2.844	2.922	↑
	Τόκοι	70	83	87	76	102	↑
	Κοινωνικές παροχές	3	3	4	3	825	↑
	Λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις	247	263	206	122	112	↓
	... προς S1311	171	170	176	95	100	↑
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	136	123	55	38	56	↓
Επενδύσεις κ.λπ.	1.512	1.699	1.915	1.383	997	↓	
Σύνολο	6.013	6.675	7.651	6.465	6.306	↑	
ΟΚΑ	Κατανάλωση	3.972	4.016	4.124	4.445	2.903	↓
	Μισθοί	4.116	4.455	4.738	4.305	4.069	↑
	Τόκοι	23	9	15	21	72	↑
	Κοινωνικές παροχές	33.194	38.065	40.213	39.002	38.706	↑
	Λοιπές τρέχουσες μεταβιβάσεις	361	344	302	639	448	↑
	... προς S1311	0	0	0	98	301	↑
	Μεταβιβάσεις κεφαλαίου	162	180	193	273	1.003	↑
Επενδύσεις κ.λπ.	282	237	257	190	140	↓	
Σύνολο	42.110	47.306	49.842	48.875	47.341	↑	

Διαφορά 2011 με 2007 μικρότερη από ± €300 εκατ.

Αύξηση δαπανών

Μείωση δαπανών

Πηγή: Eurostat **Επεξεργασία Στοιχείων: IOBE**

3. ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

3.1 Μακροοικονομικές Εξελίξεις

Εξελίξεις το α' τρίμηνο του 2012

Μικρή επιβράδυνση παρουσίασε η πτώση του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας στις αρχές του τρέχοντος έτους, στο 6,5% από 7,5% το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο και 8,0% την αντίστοιχη περίοδο του 2011, παραμένει ωστόσο ιδιαίτερα ισχυρή. Η ύφεση διατηρήθηκε για ακόμα ένα τρίμηνο σε υψηλά επίπεδα, πρώτον, από την έντονη ανησυχία για τα μέτρα που θα συνόδευαν τη νέα δανειακή συμφωνία και το πρόγραμμα απομείωσης της αξίας των ελληνικών κρατικών ομολόγων, ιδίως για εκείνα που θα αφορούσαν στις αμοιβές των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, δεύτερον, από την ανασφάλεια που δημιούργησαν οι εκτεταμένες μειώσεις μισθών και τρίτον, από την εκδήλωση των επιπτώσεων της ταχείας ανόδου της ανεργίας στο τελευταίο τρίμηνο του 2011. Το εγχώριο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον επιδείνωσαν και οι κλυδωνισμοί σε κυβερνητικό επίπεδο γύρω από τη νέα δανειακή σύμβαση και τα καινούργια μέτρα, που κορυφώθηκαν με την απόσυρση της στήριξης στην κυβέρνηση από το ένα από τα τρία κόμματα που είχαν συνομολογήσει στη δημιουργία της. Συνισταμένη των παραπάνω επιδράσεων αποτελεί η **αρκετά μεγαλύτερη υποχώρηση του ΑΕΠ στο πρώτο τρίμηνο του 2012 σε σύγκριση με την αναμενόμενη από διεθνείς-εγχώριους οργανισμούς και φορείς πτώση του στο σύνολο του έτους, κατά 6,5% (Ευρ. Επιτροπή & ΔΝΤ: -4,7%, Τράπεζα της Ελλάδος: περιοχή του 5,0%)**. Η σωρευτική μείωση του ΑΕΠ

από το πρώτο τρίμηνο του 2008 έφθασε το 17,4%.

Σε επίπεδο βασικών συνιστωσών του Α-ΕΠ, η συρρίκνωση της ιδιωτικής κατανάλωσης είναι σταθερά ο κύριος προσδιοριστικός παράγοντας της πτώσης του, ακολουθούμενη από τις φθίνουσες με ιδιαίτερα υψηλό ρυθμό επενδυτικές δαπάνες. Αρκετά ηπιότερος ήταν ο περιορισμός της δημόσιας κατανάλωσης το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου φέτος σε σύγκριση με το ίδιο χρονικό διάστημα 2011, αλλά και με το σύνολο της περασμένης χρονιάς. Ενθαρρυντικές επιδόσεις σημείωσε ο εξωτερικός τομέας της οικονομίας, καθώς η συνεχιζόμενη για τέταρτη χρονιά υποχώρηση του ελλείμματός του που απέτρεψε μεγαλύτερη ύφεση, προήλθε όχι μόνο από την καθίζηση των εισαγωγών, αλλά και λόγω μικρής αύξησης των εξαγωγών.

Πιο συγκεκριμένα, οι **καταναλωτικές δαπάνες του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα συνολικά, ήταν 7,5% χαμηλότερες το πρώτο τρίμηνο του 2012** έναντι της αντίστοιχης περυσινής περιόδου, όταν υποχωρούσαν κατά 8,9%. Τα νοικοκυριά συμπίεσαν εκ νέου στις αρχές του έτους τα καταναλωτικά τους έξοδα, στον ίδιο βαθμό που το είχαν κάνει στο αρχικό τρίμηνο του 2011, κατά περίπου 8,5%. Οι έντονες περικοπές των τελευταίων δύο ετών έχουν περιορίσει την ιδιωτική κατανάλωση κοντά στα επίπεδα του 2003. **Σαφώς μικρότερης έκτασης σε σύγκριση με την αντίστοιχη το 2011 ήταν η πιστολή της κατανάλωσης των δημόσιων φορέων: δεν ξεπέρασε το 3,2%, ενώ πέρυσι έφθασε το 10,6%. Ωστόσο, βρέθηκε στο χαμηλότερο επίπεδο της για τη συγ-**

κεκριμένη περίοδο του χρόνου από το 2002.

Σε ότι αφορά τις επενδύσεις, παρά τη συνεχή, ισχυρή πτώση τους από τις αρχές του 2008, συνεχίζουν να παρουσιάζουν ιδιαίτερα σημαντικές απώλειες. Περιορίστηκαν κατά 33,4% στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του τρέχοντος έτους, στα € 4,08 δισεκ., μέγεθος το οποίο αντιστοιχεί περίπου στο 1/3 αυτού στο ίδιο τρίμηνο του 2007, που είναι το μέγιστο που έχει σημειωθεί σε πρώτο τρίμηνο. Από την άλλη πλευρά, σε αυτή τη δυσμενή εξέλιξη συνέβαλε αναμφισβήτητα και ένα συγκυριακό γεγονός που αποτέλεσε εστία έντονης αβεβαιότητας για τους επενδυτές, οι διαπραγματεύσεις για το δεύτερο Μνημόνιο και για την απομείωση της αξίας των ελληνικών κρατικών ομολόγων. Η υποχώρηση των επενδυτικών δαπανών εκδηλώθηκε σε όλες τις κατηγορίες παγίου κεφαλαίου. **Σε συνέχεια των τάσεων του 2011, οι επενδύσεις σε εξοπλισμό μεταφορών και σε κατοικίες παρουσίασαν τη μεγαλύτερη μείωση, της τάξης του 33,9% και 30,9% αντίστοιχα.** Ακολούθησαν τα μεταλλικά προϊόντα-μηχανήματα (-14,2%), οι λοιπές κατασκευές (-10%) και τα αγροτικά μηχανήματα (-7,2%). Η ηπιότερη πτώση σημειώθηκε στα λοιπά προϊόντα (-3,5%).

Ο εξωτερικός τομέας ενισχύει την ανασχετική του επίδραση στην ύφεση για τέταρτο συνεχές έτος. Το έλλειμμα του σε εθνολογιστικούς όρους, περιορίστηκε εκ νέου στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου φέτος, κατά 42,5% ή 5 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, αρκετά περισσότερο από ότι τα τρία προηγούμενα χρόνια. Έτσι, διαμορφώθηκε για τη συγκεκριμένη περίοδο στα € 3,3 δισεκ. (8,1% του

ΑΕΠ). **Η σημαντική εξασθένηση της ζήτησης για εισαγωγές αποτέλεσε για ακόμα ένα τρίμηνο το βασικό παράγοντα βελτίωσης του εξωτερικού ισοζυγίου.** Οι εισαγωγές ήταν κατά 16,6% λιγότερες στις αρχές του 2012 σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2011, στο οποίο μειώθηκαν κατά 9,8%. Η υποχώρησή τους ήταν σαφώς ευρύτερη στο σκέλος των εισαγωγών προϊόντων από ότι στις εισαγωγές υπηρεσιών (-18,0% έναντι -10,5%).

Ωστόσο, σε αντίθεση με τις τάσεις που επικράτησαν πέρυσι, η συρρίκνωση του ελλείμματος του εξωτερικού τομέα στους πρώτους μήνες του 2012 προήλθε και από την αύξηση των εξαγωγών. Κινήθηκαν ανοδικά σε αυτή την περίοδο, κατά 1,4%, όταν πριν ένα χρόνο παρουσίαζαν υποχώρηση της τάξης του 2,4%. Η διεύρυνση τους προήλθε εξολοκλήρου από την ενίσχυση των εξαγωγών αγαθών κατά 3,3%, καθώς οι εξαγωγές υπηρεσιών περιορίστηκαν κατά 1,1%. Παρότι το μέγεθος της αύξησης είναι χαμηλό, έλαβε χώρα σε μια περίοδο στην οποία ο ρυθμός αύξησης του όγκου εμπορίου παγκοσμίως ήταν πολύ μικρότερος από ότι το 2011 (2,5% έναντι 5,7%), ειδικά σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο πέρυσι (9,5%)⁶.

Προσεγγίζοντας το ΑΕΠ από την πλευρά της παραγωγής, **η εγχώρια ακαθάριστη προστιθέμενη αξία παραγωγής υπολειπόταν κατά 6,6% στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του τρέχοντος έτους του επιπέδου της στο ίδιο διάστημα πέρυσι.** Αντανακλώντας την ισχυρή πτώση των επενδύσεων

⁶ World Trade Monitor April 2012, CPB Netherlands, June 2012

παγίου κεφαλαίου σε κατασκευές, ο κατασκευαστικός κλάδος **παρουσίασε τη μεγαλύτερη υποχώρηση παραγωγικής δραστηριότητας, που ξεπέρασε οριακά το 20% (-14,6% στο α' τρίμηνο 2011)**. Οι τομείς της βιομηχανίας, των επαγγελματικών-επιστημονικών-τεχνικών δραστηριοτήτων και των τεχνών-ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων κ.α. ακολούθησαν σε υποχώρηση, της τάξης του 9,7%. Στον αντίποδα, η ηπιότερη κάμψη παραγωγικής δραστηριότητας σημειώθηκε στη δημόσια διοίκηση-άμυνα-υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση (-2,8%), ενώ σταθεροποιητικές τάσεις επικράτησαν στη γεωργία-δασοκομία-αλιεία (-0,1%) και στη διαχείριση ακίνητης περιουσίας (0,1%).

Η παραμονή της ύφεσης σε υψηλά επίπεδα και η έντονη αβεβαιότητα για τις προοπτικές της χώρας στους αμέσως επόμενους μήνες, λόγω των εκτεταμένων, πολυκύμαντων διαπραγματεύσεων για το δεύτερο Μνημόνιο και το πρόγραμμα PSI, επιδείνωσαν περαιτέρω τα δεδομένα στην αγορά εργασίας. Παρά την άνοδο της ανεργίας κατά 3 εκατοστιαίες μονάδες μεταξύ διαδοχικών τριμήνων για πρώτη φορά στο τελευταίο τρίμηνο του 2011, που την ώθησε πάνω από το 20%, η αύξηση της συνεχίστηκε υπό την επίδραση των παραπάνω παραγόντων με υψηλό ρυθμό στο αρχικό τρίμηνο του 2012. **Έτσι, το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 22,6% το περασμένο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου, 7,7 εκατοστιαίες μονάδες υψηλότερα από ότι στην αντίστοιχη περίοδο του 2011 και 3 μονάδες από το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο.**

Από την άλλη πλευρά, η καθίζηση της ιδιωτικής κατανάλωσης, που προκάλεσε κατά κύριο

λόγο την ισχυρή πτώση του ΑΕΠ, δεν επέφερε σημαντική επιβράδυνση του πληθωρισμού. Το μέσο επίπεδο του στις αρχές του τρέχοντος έτους διαμορφώθηκε στο 2,0%, μόλις 0,8 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερα από ότι στο τέταρτο τρίμηνο του 2011. Η ανθεκτικότητα του πληθωρισμού οφείλεται κατά κύριο λόγο στις αυξήσεις που επιβλήθηκαν στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος, καθώς και στις υψηλές τιμές του πετρελαίου διεθνώς, αλλά και του ειδικότερα του πετρελαίου θέρμανσης στη χώρα μας.

Ανακεφαλαιώνοντας, όπως είχε επισημανθεί στην προηγούμενη έκθεση, οι παρατεταμένες διαβουλεύσεις εντός και εκτός Ελλάδας για τη νέα δανειακή σύμβαση με την τρόικα και για το πρόγραμμα ανταλλαγής των κρατικών ομολόγων που διακρατούσε ο ιδιωτικός τομέας, διαμόρφωσαν κατά κύριο λόγο τις εγχώριες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες, αλλά και ευρύτερα, τις εξελίξεις στην Ευρωζώνη και σε ορισμένο βαθμό στην παγκόσμια οικονομία στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου. Ωστόσο, η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων στα μέσα Μαρτίου δεν οδήγησε σε σταδιακή εξασθένιση της αβεβαιότητας που επικρατούσε κατά τη διάρκειά τους σε εγχώριο και διεθνές επίπεδο, καθώς ακολούθησε σε σύντομο χρονικό διάστημα η προκήρυξη εκλογών, με τα προγνωστικά να δίνουν αυξημένες πιθανότητες μη σχηματισμού κυβέρνησης από το αποτέλεσμα τους, διατηρώντας έτσι την επιφυλακτικότητα σε υψηλά επίπεδα.

Πίνακας 3.1

Εξέλιξη βασικών μακροοικονομικών μεγεθών –Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί (σταθερές τιμές 2005)

Τρίμηνο	ΑΕΠ		Τελική Κατανάλωση		Επενδύσεις		Εξαγωγές		Εισαγωγές	
	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ.	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής	εκατ. €	Ετήσιος ρυθμός μεταβολής
2001	165.023	18,9%	146.095	18,9%	38.908	22,4%	39.522	16,6%	59.274	13,4%
2002	170.700	5,2%	153.724	5,2%	39.399	1,3%	36.205	-8,4%	58.532	-1,3%
2003	180.847	2,4%	157.479	2,4%	46.687	18,5%	37.262	2,9%	60.267	3,0%
2004	188.746	3,8%	163.422	3,8%	45.578	-2,4%	43.712	17,3%	63.682	5,7%
2005	193.050	3,8%	169.662	3,8%	41.322	-9,3%	44.807	2,5%	62.741	-1,5%
2006*	203.750	5,5%	176.229	3,9%	49.240	19,2%	46.195	3,1%	67.913	8,2%
α' 2007	49.107	5,2%	46.417	5,2%	11.410	20,0%	9.941	7,4%	18.633	15,0%
β' 2007	52.647	3,0%	46.471	3,6%	12.649	3,5%	12.179	6,6%	18.644	7,3%
γ' 2007	54.980	3,7%	46.026	4,2%	12.409	18,1%	16.183	6,8%	19.650	16,8%
δ' 2007	53.121	0,4%	45.243	5,1%	17.739	4,4%	11.100	7,1%	20.932	19,6%
2007*	209.855	3,0%	184.157	4,5%	54.207	10,1%	49.402	6,9%	77.858	14,6%
α' 2008	49.188	0,2%	47.873	3,1%	11.269	-1,2%	10.358	4,2%	20.314	9,0%
β' 2008	52.928	0,5%	48.162	3,6%	12.774	1,0%	12.866	5,6%	20.870	11,9%
γ' 2008	54.972	0,0%	47.204	2,6%	11.467	-7,6%	16.906	4,5%	20.604	4,9%
δ' 2008	52.438	-3%	45.991	1,7%	14.357	-19,1%	10.753	-3,1%	18.645	-10,9%
2008*	209.525	-0,2%	189.230	2,8%	49.867	-8,0%	50.883	3,0%	80.433	3,3%
α' 2009	47.024	-4,4%	45.549	-4,9%	8.858	-21,4%	8.232	-20,5%	15.665	-22,9%
β' 2009	50.605	-4,4%	47.613	-1,1%	8.169	-36,0%	10.474	-18,6%	15.702	-24,8%
γ' 2009	53.063	-3,5%	48.005	1,7%	7.866	-31,4%	13.237	-21,7%	16.081	-22,0%
δ' 2009	52.022	-0,8%	47.984	4,3%	11.706	-18,5%	9.029	-16,0%	16.735	-10,2%
2009*	202.714	-3,3%	189.152	0,0%	36.599	-26,6%	40.972	-19,5%	64.183	-20,2%
α' 2010	47.202	0,4%	47.227	3,7%	6.903	-22,1%	8.405	2,1%	15.416	-1,6%
β' 2010	50.228	-0,7%	46.256	-2,9%	7.697	-5,8%	10.671	1,9%	14.340	-8,7%
γ' 2010	50.605	-4,6%	44.591	-7,1%	7.675	-2,4%	13.403	1,3%	14.894	-7,4%
δ' 2010	47.549	-8,6%	42.750	-10,9%	9444	-19,3%	10.215	13,1%	14.881	-11,1%
2010*	195.584	-3,5%	180.825	-4,4%	31.719	-13,3%	42.695	4,2%	59.531	-17,2%
α' 2011	43.448	-8,0%	43.019	-8,9%	6.126	-11,3%	8.202	-2,4%	13.902	-9,8%
β' 2011	46.575	-7,3%	42.421	-8,3%	7.134	-7,3%	10.757	0,8%	13.697	-4,5%
γ' 2011	48.090	-5,0%	42.424	-4,9%	6.083	-20,7%	14.003	4,5%	14.334	-3,8%
δ' 2011	43.964	-7,5%	39.382	-7,9%	7.795	-17,5%	9.592	-6,1%	12.773	-14,2%
2011*	182.077	-6,9%	167.247	-7,5%	27.138	-14,4%	42.554	-0,3%	54.706	-8,1%
α' 2012	40.612	-6,5%	39.772	-7,5%	4.080	-33,4%	8.319	1,4%	11.599	-16,6%

* προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί, Ιούνιος 2012

Μεσοπρόθεσμες προοπτικές

Οι εκλογές μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων για την απομείωση της αξίας-ανταλλαγή των ελληνικών κρατικών ομολόγων, που είχαν προδιαγραφεί ήδη από το σχηματισμό της κυβέρνησης που έγινε στις αρχές του περασμένου Νοεμβρίου, αποτέλεσαν αναμφίβολα το σημαντικότερο γεγονός στη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2012. Η υψηλή ρευστότητα γύρω από το αποτέλεσμά τους και ακολούθως τη δυνατότητα σχηματισμού κυβέρνησης, που είχε διαφανεί στα σχετικά προγνωστικά ήδη πριν την έναρξη της προεκλογικής περιόδου, αποτέλεσε τη βάση δημιουργίας ισχυρών αβεβαιοτήτων και αμφιβολιών, εντός και εκτός Ελλάδας. Οι κυριότερες εξ' αυτών αφορούσαν εγχωρίως στην εκλογή κυβέρνησης η οποία θα συνεχίσει τη διαδικασία δημοσιονομικής προσαρμογής και πραγματοποίησης μεταρρυθμίσεων, στη συνέχιση της ροής χρηματοδότησης από την τρόικα, και, σε διεθνές επίπεδο, στην τήρηση της συμφωνίας από τη νέα ελληνική κυβέρνηση για το δεύτερο μνημόνιο, στη πρόκληση δομικών κλυδωνισμών στην Ευρωζώνη από άρνηση της Ελλάδας να υλοποιήσει τα συμφωνηθέντα, στην επέκταση ενδεχόμενης κρίσης σε άλλες χώρες με δημοσιονομικά προβλήματα. Το αποτέλεσμα των εκλογών της 6^{ης} Μαΐου και η αποτυχία των σχετικών πολιτικών διαβουλεύσεων που ακολούθησαν, οδήγησαν σε κορύφωση των προβλέψεων για επαλήθευση των χειρότερων ενδεχόμενων στα παραπάνω ζητήματα.

Το αποτέλεσμα της δεύτερης εκλογικής αναμέτρησης στις 17 Ιουνίου που επέτρεψε την άρση του κυβερνητικού αδιεξόδου, η αρκετά γρήγορη, επιτυχής ολοκλήρωση των διεργα-

σιών για το σχηματισμό κυβέρνησης, αλλά και η τελική σύνθεσή της, αποτέλεσαν σημαντικές, διαδοχικές εξελίξεις για την κάμψη της εσωτερικής αβεβαιότητας σχετικά με τον πολιτικό προσανατολισμό της χώρας και το μετριασμό της δυσπιστίας-δυσφορίας που εκφραζόταν διεθνώς επί των ζητημάτων που αναφέρθηκαν παραπάνω. Ωστόσο για τον περαιτέρω, ουσιαστικό περιορισμό τους, απαιτείται πέραν των κινήσεων που έχουν ήδη γίνει, μια σειρά από ενέργειες, εντός και εκτός Ελλάδας, οι οποίες να εντάσσονται στο πλαίσιο επιστροφής της χώρας σε διαδικασία δημοσιονομικής προσαρμογής και πραγματοποίησης των μεταρρυθμίσεων (διαρθρωτικών, δημοσιονομικών κ.α.) που είναι αναγκαίες.

Ξεκινώντας, απαιτείται η ολοκλήρωση σε σύντομο χρονικό διάστημα της στελέχωσης του κρατικού μηχανισμού με το ανθρώπινο δυναμικό που επιλέγεται από την εκάστοτε κυβέρνηση και ο ταχύρρυθμος συντονισμός του νέου προσωπικού, επιτελικού και εκτελεστικού. Σε επίπεδο πολιτικού έργου, η επιτυχής ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με την τρόικα, η κλιμάκωση της προσπάθειας επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων που έχουν τεθεί για το 2012, η οποία είχε ατονήσει κατά την προεκλογική περίοδο, η ολοκλήρωση της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών, η εκκίνηση των μεταρρυθμίσεων που έχουν προγραμματιστεί, η αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου, θα δραστηριοποιήσουν σε μεγάλο βαθμό τον κρατικό μηχανισμό, ξεπερνώντας έτσι τη σχετική αδράνεια στην οποία βρισκόταν τους τελευταίους μήνες. Η προσπάθεια και τα όποια θετικά αποτελέσματα στα παραπάνω πεδία θα ενισχύσουν την εικόνα επαναλειτουργίας και συ-

νέπειας της χώρας στο εξωτερικό, επομένως την αξιοπιστία της.

Επιπρόσθετα, η υποχώρηση της εκλογικής ρευστότητας θα λειτουργήσει τονωτικά στην οικονομική δραστηριότητα στη χώρα, καθώς τα σαφή, σταθεροποιητικά χαρακτηριστικά του μετεκλογικού περιβάλλοντος διευκολύνουν επιχειρήσεις και νοικοκυριά στον προγραμματισμό τους. Από την άλλη πλευρά, η εξασθένηση της ελληνικής οικονομίας από τις αρχές του τρέχοντος έτους μέχρι την προκήρυξη των εκλογών, στη διάρκεια του πρώτου τριμήνου, ήταν ισχυρή, όπως αποτυπώθηκε στην προηγούμενη ενότητα της παρούσας έκθεσης. Κατά την προεκλογική περίοδο το οικονομικό κλίμα στην Ελλάδα, όπως προσεγγίζεται από το σχετικό δείκτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που στην Ελλάδα εκτιμάται από το IOBE, δεν βελτιώθηκε ως συνήθως, το διεθνές περιβάλλον για τη χώρα επιδεινώθηκε, ενώ παρουσιάστηκαν προβλήματα στη λειτουργία της ελληνικής οικονομίας, κυρίως εξαιτίας αρρυθμιών του κράτους και αδυναμιών στην εξόφληση μέρους των υψηλόποσων οφειλών που έχουν συσσωρευτεί προς τους προμηθευτές του. Ήδη υπάρχουν ενδείξεις συνέχισης της συρρίκνωσης της οικονομικής δραστηριότητας στο δεύτερο τρίμηνο ή και μικρής κλιμάκωσής της σε ορισμένες περιπτώσεις.

Αναλυτικότερα, η πτώση της βιομηχανικής παραγωγής περιορίστηκε από την περιοχή του 8% στο δίμηνο Φεβρουαρίου-Μαρτίου φέτος στο 2,2% τον Απρίλιο. Ωστόσο η συγκεκριμένη εξέλιξη οφείλεται στο αρκετά χαμηλότερο προϊόν-βάση σύγκρισης του Απριλίου 2011 σε σύγκριση με τους προηγούμενους-επόμενους περυσινούς μήνες, για αυτό αναμένεται επιστροφή σε σαφώς υψηλότε-

ρους ρυθμούς μείωσης στη συνέχεια του 2012. Οι δυσμενείς προοπτικές για τον τομέα στο προσεχές χρονικό διάστημα διαγράφονται στην πορεία των παραγγελιών του, καθώς η μείωση τους διευρύνεται συνεχώς, φθάνοντας περίπου στο 15,5% τον Απρίλιο. Σημαντικές αλλαγές έχουν επέλθει και στις τάσεις των παραγγελιών ανά γεωγραφική προέλευση, με εκείνες που προέρχονται από το εξωτερικό και πέρυσι πρωτοστατούσαν στην άνοδο που κατέγραφε ο συνολικός δείκτης, να υποχωρούν τον Απρίλιο για πρώτη φορά περισσότερο από ότι οι παραγγελίες από την ελληνική αγορά (-20% έναντι -10,7%). Μετά την εκτεταμένη μείωση της δραστηριότητας στον τουριστικό τομέα στην περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου φέτος (-24% ο κύκλος εργασιών στα ξενοδοχεία-εστιατόρια), αυτή παραμένει φθίνουσα στις αρχές του δεύτερου τριμήνου, αλλά μάλλον με χαμηλότερο ρυθμό. Ένδειξη για αυτό αποτελεί το ότι αφίξεις ξένων τουριστών στα μεγαλύτερα αεροδρόμια της χώρας ήταν 4,3% λιγότερες στο δίμηνο Απριλίου-Μαΐου, έναντι διπλάσιας πτώσης που παρουσίαζαν στο αρχικό τρίμηνο του έτους (-8,7%). Επιπρόσθετα, διακυμάνσεις σε πολύ χαμηλά επίπεδα πραγματοποίησαν στο δίμηνο Απριλίου-Μαΐου οι δείκτες προσδοκιών που εκτιμά το IOBE για λογαριασμό της Επιτροπής στους τομείς κατασκευών και υπηρεσιών, χωρίς αυτοί να επωφελούνται από το προεκλογικό κλίμα, όπως στο παρελθόν.

Στην πλευρά των μεγεθών που αποτυπώνουν τις τάσεις στην εγχώρια ζήτηση, η πτώση του δείκτη όγκου στο λιανικό εμπόριο συνέχισε να διευρύνεται κατά το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, φθάνοντας το 13,1%, από 10,9% στο τελευταίο τρίμηνο του 2011.

Σε υψηλά επίπεδα παρέμεινε στο ίδιο διάστημα η υποχώρηση του κύκλου εργασιών στο χονδρικό εμπόριο, στο 17,0%, ελαφρά χαμηλότερα πάντως από ότι στα τέλη της περασμένης χρονιάς (-20,5%). Παρά τη συνεχή, σημαντική αποδυνάμωση της ζήτησης για καταναλωτικά αγαθά, η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού κατά το 2012, μέχρι και τον Μάιο, ήταν περιορισμένη. Στο τρίμηνο Μαρτίου-Μαΐου ο πληθωρισμός διακυμάνθηκε στην περιοχή του 1,4%-1,9%, ελαφρά χαμηλότερα από ότι στην αρχή του έτους (2,3% τον περασμένο Ιανουάριο), αντανakλώντας την επίδραση εξωγενών δυνάμεων στην εγχώρια ζήτηση (αύξηση τιμών ηλεκτρικού ρεύματος, υψηλές διεθνείς τιμές πετρελαίου μέχρι και τον Απρίλιο), αλλά και την ύπαρξη στρεβλώσεων στη λειτουργία των αγορών, με μεγάλη ανθεκτικότητα. Στον αντίποδα, παραμένουν ενθαρρυντικά τα μηνύματα από την προερχόμενη από το εξωτερικό ζήτηση για ελληνικά προϊόντα και υπηρεσίες, παρότι η παγκόσμια οικονομία και το διεθνές εμπόριο επιβραδύνονται το 2012. Ο περιορισμός του ελλείμματος στο ισοζύγιο εξαγωγών-εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών επιταχύνθηκε τον Απρίλιο, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, εξαιτίας της ευρύτερης πτώσης των εισαγωγών. Στο τετράμηνο Ιανουαρίου-Απριλίου φέτος το έλλειμμα είναι σχεδόν 39% μικρότερο του αντίστοιχου περυσινού, αποτέλεσμα που παρότι προέρχεται κυρίως από τις χαμηλότερες εισαγωγές (-11,7%), εντούτοις οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη διεύρυνση των εξαγωγών (+6,5%).

Περνώντας στην αγορά εργασίας, η επιδείνωση των δεδομένων σε αυτή για ακόμα ένα τρίμηνο στην περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου, δεν αντανakλάται μόνο στην νέα, εκτεταμέ-

νη άνοδο της ανεργίας, αλλά κυρίως στο γεγονός ότι αυτή προέρχεται από την καθίζηση της απασχόλησης, που διαμορφώθηκε για δεύτερο συνεχόμενο τρίμηνο στο ιστορικά υψηλό επίπεδο του 8,5%, σε σχέση με την ίδια περίοδο της προηγούμενης χρονιάς. Η κατακόρυφη πτώση της απασχόλησης σημειώνεται από τα τέλη του 2011, παρότι στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα το εργατικό δυναμικό δεν αυξανόταν, αλλά μειωνόταν με ρυθμό κοντά στο 0,8%. Επίσης, καθώς η επίδραση των ρυθμίσεων στην αγορά εργασίας που εντάχθηκαν στο πλαίσιο του δεύτερου μνημονίου θα ολοκληρωθεί και θα είναι αξιολογήσιμη μέσο-μακροπρόθεσμα, δεν είναι διακριτές αμέσως μετά τη νομοθέτησή τους κάποιες πρώτες, ευνοϊκές εξελίξεις, καθώς η ανεργία συνέχισε να ανέρχεται στο δίμηνο Φεβρουαρίου-Μαρτίου.

Τα παραπάνω στοιχεία για βασικούς δείκτες οικονομικής δραστηριότητας, συνδιαμορφώνουν ένα αρκετά αντίξοο οικονομικό περιβάλλον στην Ελλάδα λίγο πριν και κατά την προεκλογική περίοδο. Σε αυτές τις δυσμενείς συνθήκες ξεκινά τη λειτουργία του το νέο κυβερνητικό σχήμα. Όπως σε κάθε κυβερνητική αλλαγή, θα παρέλθει ορισμένο χρονικό διάστημα για την πλήρη προσαρμογή στα νέα καθήκοντα όχι μόνο των κυβερνητικών αξιωματούχων, αλλά του συνόλου του προσωπικού που ορίζεται από τη νέα κυβέρνηση. Η διαδικασία συντονισμού με τον υπόλοιπο κρατικό μηχανισμό δυσχεραίνεται από το γεγονός ότι η ανάληψη καθηκόντων από τη νέα κυβέρνηση γίνεται στο κέντρο της καλοκαιρινής περιόδου, κατά την οποία παρουσιάζονται εποχικές αρρυθμίες. Από την άλλη πλευρά, οι προσεχείς διαπραγματεύσεις με

την τρόικα καθιστούν αναγκαία την ταχεία προσαρμογή σε επιτελικό επίπεδο.

Ανεξάρτητα από την έκβαση των διαπραγματεύσεων, κατά τη διάρκεια των οποίων πιθανότατα θα εκδηλωθούν οι πρώτες κοινωνικές αντιδράσεις απέναντι στη νέα κυβέρνηση, θεωρείται βέβαιη η άμεση εφαρμογή ειλημμένων δημοσιονομικών μέτρων, που αναβλήθηκαν λόγω των εκλογών και στα οποία στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό η επιδιωκόμενη μείωση του ελλείμματος του φετινού προϋπολογισμού (πχ. είσπραξη Ε.Τ.Α.Κ., Φ.Α.Π., ειδικού τέλους ηλεκτροδοτούμενων δομημένων επιφανειών, περικοπές συντάξεων). Θα συνεχιστούν-ολοκληρωθούν επίσης διαδικασίες που είχαν ξεκινήσει πριν τις εκλογές, όπως η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών που συμμετείχαν στο πρόγραμμα PSI, ιδιωτικοποιήσεις που είχαν δρομολογηθεί (πχ. λιμανιών). Γενικότερα, η λήξη της αναστολής μέτρων και πολιτικών, αναμένεται να ενισχύσει σημαντικά την πλευρά των κρατικών εσόδων και να επιφέρει μεγαλύτερο έλεγχο των δημοσιονομικών δαπανών. Άλλωστε, **η μικρή μείωση της δημόσιας κατανάλωσης στο αρχικό τρίμηνο του 2012 και η σχετική χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής στο επόμενο τρίμηνο, επιβάλλουν σημαντική συρρίκνωση των καταναλωτικών δαπανών στη συνέχεια του τρέχοντος έτους**, προκειμένου να αποφευχθεί σημαντική απόκλιση σε αυτό το σκέλος του προϋπολογισμού από το στόχο που είχε τεθεί. **Δεδομένης ωστόσο της εκτιμώμενης περιορισμένης περιστολής των καταναλωτικών δαπανών στο πρώτο εξάμηνο φέτος, ο περιορισμός τους στο σύνολο του έτους θα είναι μικρότερος από ότι πέρυσι.**

Στην πλευρά της **ιδιωτικής κατανάλωσης**, παρά τη σημαντική συρρίκνωσή της στο πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, οι πιέσεις σε αυτή αναμένεται να κλιμακωθούν στη συνέχεια του 2012, ιδίως στο δεύτερο εξάμηνό του. Όπως είχε αναλυθεί στην προηγούμενη τριμηνιαία έκθεση, θα προέλθουν κυρίως από τη σταδιακή υιοθέτηση από την αγορά εργασίας των μέτρων για τις αμοιβές στον ιδιωτικό τομέα (μείωση κατώτατου μισθού, κατάργηση επιδομάτων, αναστολή ωριμάνσεων κ.α.), τη νέα περικοπή των συντάξεων, την ιδιαίτερα υψηλή, διευρυνόμενη ανεργία, αλλά και από πρόσθετα μέτρα για φέτος που ενδεχομένως να αποφασιστούν στις διαπραγματεύσεις με την τρόικα (πχ. περικοπή ειδικών μισθολογίων στο δημόσιο τομέα). Τυχόν θετικές επιδράσεις από τις διαισθητικές αλλαγές στην αγορά εργασίας στην απασχόληση και στην καταναλωτική ζήτηση δεν αναμένεται να γίνουν αισθητές φέτος. Στο δεύτερο τρίμηνο εκτιμάται ότι επέδρασε περιοριστικά στην καταναλωτική διάθεση και ο συγκυριακός παράγοντας της έντονης αβεβαιότητας για το αποτέλεσμα των εκλογών και την ενδεχόμενη επίπτωσή του στις σχέσεις της Ελλάδας με την ΕΕ. Στην πρώτη έκθεση για το 2012 προβλέφθηκε πως η αναιμική καταναλωτική ζήτηση θα επιβραδύνει σχετικά έντονα τον πληθωρισμό, μετριάζοντας αρκετά την εξασθένιση της αγοραστικής δύναμης των νοικοκυριών από τους παραπάνω παράγοντες. Ωστόσο, για τους λόγους που αναλύθηκαν προηγουμένως σε αυτήν ενότητα, η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού είναι ηπιότερη από ότι αναμενόταν. Παρότι εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί τουλάχιστον μέχρι τον Σεπτέμβριο, οπότε θα εξισωθεί ο ΕΦΚ στο πετρέλαιο κίνησης και θέρμανσης, η μικρότερη έκτασή της θα συγ-

κρατήσει λιγότερο την πτώση της αγοραστικής δύναμης. **Συνεκτιμώντας αυτούς τους παράγοντες, διατηρείται η πρόβλεψη για μεγαλύτερη πτώση της ιδιωτικής κατανάλωσης στο τρέχον έτος από ότι το 2011 (-7,1%).**

Σε ότι αφορά τις **επενδυτικές δαπάνες**, πέρα από τον αντίκτυπο της ιδιαίτερα εξασθενημένης εγχώριας ζήτησης, υφίστανται τις επιπτώσεις του ισχυρού πλήγματος στο επενδυτικό κλίμα στην Ελλάδα από την παρατεταμένη αβεβαιότητα αλλά και την αμφισβήτηση, που προέρχεται κυρίως από το εξωτερικό, για τη δυνατότητα συνέχισης της δημοσιονομικής εξυγίανσης και την εφαρμογή των προγραμματισμένων μεταρρυθμίσεων. Αμφότερες βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα εδώ και ένα τουλάχιστον χρόνο, από την πολυκύμαντη διαδικασία προετοιμασίας του αρχικού Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής και τις οξυμένες κοινωνικές αντιδράσεις που αυτό συνάντησε. Η αναμονή για την ευόδωση των διαπραγματεύσεων για το δεύτερο μνημόνιο και κυρίως για το PSI, καθώς και για το αποτέλεσμα των εκλογών, αποτέλεσαν τους βασικούς παράγοντες που δεν επέτρεψαν την υποχώρηση της έντονης επιφυλακτικότητας του επενδυτικού κοινού εντός και εκτός Ελλάδας στο πρώτο εξάμηνο του 2012. Πέρα από τη συσχέτισή της με τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας και τις ευρύτερες προοπτικές της, η απομείωση της αξίας των ελληνικών ομολόγων και η ανταλλαγή τους με νέα, προκάλεσε απότομη μεταβολή της κεφαλαιακής επάρκειας και της ρευστότητας των τραπεζών. Περίορισε επομένως σημαντικά τη δανειοδοτική τους ικανότητα, επίδραση που θα αντιμετωπιστεί όταν ολοκληρωθεί η δια-

δικασία ανακεφαλαιοποίησης τους. Άλλωστε, το τραπεζικό σύστημα περιορίζει, σταδιακά περισσότερο, τη χρηματοδότησή του προς τον ιδιωτικό τομέα από τον περασμένο Ιούνιο, προκειμένου να βελτιώσει την ποιότητα των δανείων που έχει χορηγήσει και τη διαθεσιμότητα κεφαλαίων. Στο ευμετάβλητο και απρόβλεπτο εγχώριο περιβάλλον που μόλις περιγράφηκε, δεν είναι δυνατή η απόδοση των μέτρων πολιτικής που ληφθεί για τη διευκόλυνση της νέας επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων (πχ. απλοποίηση αδειοδότησης επιχειρήσεων, νόμος για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος).

Από την άλλη πλευρά, με την ολοκλήρωση της δεύτερης εκλογικής διαδικασίας και τον σχηματισμό κυβέρνησης, αφενός αίρονται σε μεγάλο βαθμό οι επιφυλάξεις-αμφιβολίες που είχαν δημιουργηθεί κατά τη διάρκειά της ως προς τις επιλογές της Ελλάδας σε σχέση με την Ευρωζώνη, αφετέρου δίνεται η δυνατότητα ανάδειξης-αξιοποίησης των θετικών εξελίξεων και αλλαγών στο επιχειρηματικό και στο επενδυτικό περιβάλλον που έχουν λάβει χώρα σε πολλά επίπεδα και, όπως μόλις προαναφέρθηκε, δεν ήταν δυνατό να αποδώσουν. Σε αυτές συγκαταλέγονται: α) η διευθέτηση του ελληνικού χρέους μέσω του προγράμματος PSI, με τη βοήθεια προς το εγχώριο τραπεζικό σύστημα που τη συνοδεύει, β) η εφαρμογή των πρόσφατων νόμων-αποφάσεων για την καλύτερη στήριξη επενδυτικών πρωτοβουλιών, γ) η περάτωση εκκρεμών αδειοδοτικών διαδικασιών για μεγάλα επενδυτικά σχέδια, δ) η ολοκλήρωση αποκρατικοποιήσεων που είχαν ξεκινήσει από την προηγούμενη κυβέρνηση, ε) η πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στο δεύτερο μνημόνιο και ευνοούν

σημαντικά την πραγματοποίηση επενδύσεων (πχ. ολοκλήρωση περιφερειακών πολεοδομικών σχεδίων). Παρότι οι δυνατότητες επενδύσεων και ανάπτυξης που δημιουργούνται από τους παραπάνω παράγοντες δεν θα είναι πλήρως αξιοποιήσιμες από φέτος, η επίδρασή τους στο δεύτερο εξάμηνο του 2012 αναμένεται να μετριάσει το άσχημο επενδυτικό κλίμα της προηγούμενης περιόδου, να τονώσει την επενδυτική δραστηριότητα, περιορίζοντας τη συρρίκνωση των επενδύσεων από τις πολύ μεγάλες διαστάσεις που έλαβε στο πρώτο τρίμηνο του 2012 (-33,4%).

Σε ότι αφορά τη **χρηματοδότηση επενδύσεων από το κράτος**, με δεδομένη την εμπειρία των δύο προηγούμενων ετών, στα οποία οι τελικές δαπάνες του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) ήταν αρκετά χαμηλότερες των αρχικά προϋπολογισμένων προκειμένου να αποφευχθούν μεγάλες αποκλίσεις από τους δημοσιονομικούς στόχους που είχαν τεθεί, παραμένει η εκτίμηση ότι ο βαθμός εκτέλεσής του θα καθοριστεί και το 2012 από το κατά πόσο θα υλοποιηθούν με συνέπεια τα υπόλοιπα σκέλη του προϋπολογισμού. Σε αυτή την εξέλιξη συνηγορεί το γεγονός ότι στο πεντάμηνο Ιανουαρίου-Μαΐου φέτος, οι δαπάνες του ΠΔΕ ήταν ιδιαίτερα περιορισμένες, χαμηλότερες των περυσινών, καθώς δεν ξεπέρασαν τα € 1,3 δισεκ., επίπεδο που αντιστοιχεί στο 47,5% του στόχου που είχε τεθεί για τη συγκεκριμένη περίοδο στο συμπληρωματικό προϋπολογισμό και μόλις στο 17,8% του αναθεωρημένου ετήσιου στόχου. Η σημαντική διάσταση ανάμεσα στον τελευταίο και στην πραγματοποίηση του ΠΔΕ οδηγούν σε εκτίμηση επιτάχυνσής του στο δεύτερο εξάμηνο του 2012, επομένως σε μεγαλύτερη συμμετοχή των

δημοσίων επενδύσεων στο ΑΕΠ. Πάραυτα, δεδομένης της υποτονικής εκτέλεσης του ΠΔΕ μέχρι σχεδόν το μέσο του έτους, οι τελικές δαπάνες του στο σύνολο αυτού μάλλον θα είναι μικρότερες του σχετικού στόχου. **Οι παραπάνω τάσεις στους προσδιοριστικούς παράγοντες του επενδυτικού κλίματος και των επενδυτικών δαπανών, εκτιμάται ότι θα αμβλύνουν την έντονη πτώση που παρουσίασαν οι επενδύσεις στο αρχικό εξάμηνο του τρέχοντος έτους, ωστόσο αυτή θα κυμανθεί για ολόκληρο το 2012 υψηλότερα από την περυσινή της έκταση (-14,4%).**

Περνώντας στον **εξωτερικό τομέα** της οικονομίας, η σημαντική βελτίωση που σημειώθηκε στο ισοζύγιο του στο πρώτο τρίμηνο φέτος αναμένεται να συνεχιστεί και να ενισχυθεί στο αμέσως επόμενο, πιθανότατα θα εξασθενήσει όμως στο τρίτο τρίμηνο. Οι αυξομειώσεις στο έλλειμμα του ισοζυγίου του εξωτερικού τομέα θα προέλθουν κυρίως από την εξέλιξη των εξαγωγών φέτος σε σύγκριση με την περασμένη χρονιά και λιγότερο από την πορεία των εισαγωγών, η πτώση των οποίων αναμένεται να κυμανθεί στη συνέχεια του έτους γύρω από την έκτασή της στις αρχές του έτους, μάλλον και υψηλότερα. **Το ύψος των εξαγωγών θα καθοριστεί κατά κύριο λόγο από την πορεία των εξαγωγών υπηρεσιών, οι οποίες αναμένεται να υποχωρήσουν σημαντικά το καλοκαίρι εξαιτίας της σαφώς χαμηλότερης έλευσης ξένων τουριστών στην Ελλάδα σε σχέση με πέρυσι.** Αλλά και στην πλευρά των εξαγωγών αγαθών, εκτιμάται σταδιακή εξασθένηση της ζήτησης, εξαιτίας κυρίως της επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης στην ΕΕ, γεωγραφική ζώνη που

απορροφά πάνω από το 50% των ελληνικών εξαγωγών. Επίσης, θα επηρεαστούν από την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης και του όγκου του διεθνούς εμπορίου το 2012. Στις πρόσφατες τακτικές εκθέσεις τους, το ΔΝΤ και ο ΟΟΣΑ αναθεωρούν ελαφρά επί τα χείρω τις ήδη χαμηλότερες των αποτελεσμάτων του 2011 προβλέψεις τους για τη μεγέθυνση του όγκου του παγκόσμιου εμπορίου στο τρέχον έτος: το ΔΝΤ εκτιμά ότι δεν θα ξεπεράσει το 4,0% (από 5,8% το 2011) και ο ΟΟΣΑ το 4,1%⁷.

Στο σκέλος των **εισαγωγών**, οι παράγοντες που προαναφέρθηκαν και εκτιμάται ότι θα περιορίσουν περαιτέρω στη συνέχεια του 2012 τις καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών (μείωση μισθών ιδιωτικού τομέα, περικοπές συντάξεων, άνοδος ανεργίας κ.α.), καθώς και η αναμενόμενη μεγαλύτερη περιστολή της δημόσιας κατανάλωσης, θα ασκήσουν μεγαλύτερες πιέσεις στη ζήτηση για εισαγωγές. Σε αυτές θα προστεθεί στο τελευταίο τρίμηνο της χρονιάς η επίπτωση της εκτεταμένης αύξησης του ΕΦΚ στο πετρέλαιο θέρμανσης στις εισαγωγές πετρελαίου, που το πιθανότερο είναι ότι θα μετατοπίσει τη μικρότερη ζήτηση για θέρμανση σε άλλες πηγές της. **Συνεπώς, η μείωση των εισαγωγών κατά 16,6% στο πρώτο τρίμηνο φέτος θα διευρυνθεί κατά πάσα πιθανότητα στα επόμενα τρίμηνα, ξεπερνώντας στο σύνολο του τρέχοντος έτους την περυσινή της έκταση (-14,2%).**

Συνοψίζοντας τις εκτιμήσεις για την εξέλιξη των βασικών συνιστωσών του ΑΕΠ στο υπόλοιπο του 2012, η ιδιωτική κατανάλωση θα υποχωρήσει σε μεγαλύτερο βαθμό, λόγω της

υλοποίησης των μέτρων που αποφασίστηκαν κατά τη σύναψη του δεύτερου μνημονίου και ενδεχόμενων πρόσθετων που θα προκύψουν από τις προσεχείς διαπραγματεύσεις με την τρόικα. Μετά την περίοδο των εκλογών, η ενεργοποίηση του κρατικού μηχανισμού θα αυξηθεί και η προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής θα κλιμακωθεί, οδηγώντας σε προσεκτικότερες καταναλωτικές δαπάνες. Στο πεδίο των επενδύσεων, η εκτεταμένη πτώση του πρώτου φετινού τριμήνου θα υποχωρήσει, καθώς με την άρση της εκλογικής αβεβαιότητας θα εξασθενήσει το δυσμενές επιχειρηματικό περιβάλλον, ενώ θα εφαρμοστούν ειλημμένες αποφάσεις-ολοκληρωθούν διαδικασίες για τη στήριξη των επενδύσεων. Σε τροχιά βελτίωσης του ισοζυγίου του θα παραμείνει ο εξωτερικός τομέας, με χαμηλότερη ταχύτητα από ότι στο πρώτο μισό του έτους.

Συνισταμένη αυτών των τάσεων αποτελεί η επιδείνωση της πρόβλεψης για την ύφεση της ελληνικής οικονομίας το 2012 σε σχέση με την προηγούμενη έκθεση του IOBE, που πλέον αναμένεται να διαμορφωθεί στην περιοχή του 6,9%. Αυτή η εκτίμηση είναι δυσμενέστερη των πρόσφατων από διεθνείς φορείς και οργανισμούς, όπως του ΟΟΣΑ (-5,3%) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (-4,7%, αναλυτικά στους Πίνακες 3.2-3.3).

⁷ World Economic Outlook, IMF, April 2012 - Economic Outlook no. 91, OECD, May 2012

Πίνακας 3.2

Εγχώρια Δαπάνη και Ακαθάριστο Εγχώριο – Προϊόν – Εκτιμήσεις Ευρωπαϊκής Επιτροπής
(σε σταθερές αγοραίες τιμές έτους 2005)

	2010	2011	2012	2013
<i>Ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές</i>				
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	-3,5	-6,9	-4,7	0,0
Ιδιωτική Κατανάλωση	-3,6	-7,1	-5,7	-1,1
Δημόσια Κατανάλωση	-7,2	-9,1	-11,0	-9,5
Ακαθάριστες Επενδύσεις Παγίου Κεφαλαίου	-15,0	-20,7	-6,6	6,7
Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	4,2	-0,3	3,2	5,4
Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-7,2	-8,1	-5,1	0,0
Απασχόληση	-1,9	-6,7	-4,8	-0,2
Αποδοχές Εργαζομένων κατά Κεφαλή	-3,3	-3,2	-8,0	-1,3
Μοναδιαίο Κόστος Εργασίας	-1,6	-3,0	-8,1	-1,3
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	4,7	3,1	-0,5	-0,3
<i>Συμβολή στη μεταβολή του πραγματικού ΑΕΠ</i>				
Τελική Εγχώρια Ζήτηση	-7,0	-10,6	-7,1	-1,4
Καθαρές Εξαγωγές	3,1	1,3	2,3	1,4
Αποθέματα	0,6	0,7	0,3	-0,2
<i>Σε ποσοστό του ΑΕΠ</i>				
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	-10,3	-9,1	-7,3	-8,4
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-12,3	-11,3	-7,8	-6,3
Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	145,0	165,3	160,6	168,0
<i>Σε ποσοστό</i>				
Ανεργία (% του εργατικού δυναμικού)	12,6	17,7	19,7	19,6

Πηγή: European Economic Forecast, Spring 2012, European Commission, May 2012

Πίνακας 3.3

Σύγκριση προβλέψεων για επιλεγμένους Οικονομικούς Δείκτες για τα έτη 2011- 2013
(σε σταθερές αγοραίες τιμές 2005, ετήσιες % μεταβολές)

	ΥΠΟΙΚ			ΕΕ			ΟΟΣΑ			ΔΝΤ		
	2010	2011	2012	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
ΑΕΠ	-3,5	-5,5	-2,8	-6,9	-4,7	-0,0	-6,9	-5,3	-1,3	-6,9	-4,7	0,0
Τελική Ζήτηση	:	:	:	-7,2	-4,7	-0,2	-9,5	-8,0	-2,9	:	:	:
Ιδιωτ. Κατανάλωση	-3,6	-6,2	-4,1	-7,1	-5,7	-1,1	-7,1	-6,6	-1,9	-7,2 ²	-5,7	-1,1
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (%)	4,7	2,8	0,6	3,1	-0,5	-0,3	3,1	0,8	-0,5	3,1	-0,5	-0,3
Ακαθ. Επενδ. Παγίου Κεφαλαίου	-13,3	-12,9	-4,0	-20,7	-6,6	6,7	-20,7	-13,4	-2,0	-17,0 ²	-6,6	5,8
Ανεργία (%)	11,9	15,4	17,1	17,7	19,7	19,6	17,6	21,2	21,6	17,3	19,4	19,4
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (% ΑΕΠ)	-10,6	-9,0	-5,5 ¹	-9,1	-7,3	-8,4	-9,2	-7,4	-4,9	-9,3 ²	-7,3	-4,6
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (% ΑΕΠ)	:	:	:	-11,3	-7,8	-6,3	-9,8	-7,6	-6,5	-9,7	-7,4	-6,6
Ακαθ. Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)	144,9	161,7	145,5 ¹	165,3	160,6	168,0	165,4	163,3	168,5	165 ²	163	167

¹ Σενάριο χρέους με τη συμμετοχή ιδιωτών στο PSI

² Στοιχεία για αυτά τα μεγέθη από Greece, Request for Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, IMF, March 2012

Πηγές: Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2012, Υπουργείο Οικονομικών, Νοέμβριος 2011 – European Economic Forecast, European Commission, May 2012 - OECD Economic Outlook No. 91, May 2012 – World Economic Outlook, IMF, April 2012

Η πτώση του ΑΕΠ περίπου με τον ίδιο, υψηλό ρυθμό που σημειώθηκε στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου και στη συνέχεια του έτους, ευνόητα θα αποτελέσει το βασικό καθοριστικό παράγοντα των τάσεων στην **αγορά εργασίας** για το 2012. Όπως είχε προεξοφληθεί στην προηγούμενη τριμηνιαία έκθεση, οι επιχειρήσεις προσάρμοσαν στο πρώτο τρίμηνο της φετινής χρονιάς το ανθρώπινο δυναμικό τους στην απότομη όξυνση της ύφεσης στο τελευταίο τρίμηνο του 2011, αλλά εν μέρει και στη διαφαινόμενη συνέχισή της στις αρχές του 2012. Η μεγάλη ένταση της υποχώρησης της εγχώριας ζήτησης σε αυτή την περίοδο, ισχυρότερη από την περυσινή, θα πλήξει περαιτέρω την απασχόληση στα επόμενα τρίμηνα. Άλλωστε, οι προβλέψεις για την πορεία της απασχόλησης σε βασικούς τομείς και κλάδους στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνονται στην Έρευνα Οικονομικής Συγκυρίας που διενεργεί το IOBE για λογαριασμό της ΕΕ, παραμένουν δυσσοίωνες μέχρι τον Ιούνιο, παρότι έχει μετριάσει ελαφρά η απαισιοδοξία τους τελευταίους 4 μήνες. Σε αυτό το ιδιαίτερα δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, δεν αναμένεται κάποια σημαντική επίδραση από τις διαρθρωτικές παρεμβάσεις στην αγορά εργασίας που έγιναν με το δεύτερο μνημόνιο, των οποίων ο τελικός αντίκτυπος θα είναι αισθητός και αξιολογήσιμος μέσο-μακροπρόθεσμα. **Συνεπώς, προβλέπεται επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας στο υπόλοιπο του 2012, με το ποσοστό ανεργίας να παραμένει σε ανοδική τροχιά και να διαμορφώνεται για ολόκληρο το έτος στην περιοχή του 23,6%.**

Η φθίνουσα εγχώρια ζήτηση θα αποτρέψει και την ενίσχυση του πληθωρισμού. Από την

άλλη πλευρά, δεν σημειώθηκε η εκτεταμένη αποκλιμάκωσή του που αναμενόταν εξαιτίας της. Ο πληθωρισμός έχει εξασθενήσει σε μικρό βαθμό στο πρώτο πεντάμηνο του έτους, από 2,3% τον Ιανουάριο σε 1,4% τον Μάιο. Παρότι οι επιδράσεις παραγόντων που είναι εξωγενείς στην εγχώρια ζήτηση, όπως η αύξηση των τιμών ηλεκτρικού ρεύματος και οι υψηλές διεθνείς τιμές πετρελαίου μέχρι και τον Απρίλιο, λειτούργησαν ανασχετικά στην κάμψη του πληθωρισμού, η περιορισμένη επιβράδυνσή του θεωρείται αποτέλεσμα και των στρεβλώσεων που εξακολουθούν να υπάρχουν σε πολλές αγορές στην Ελλάδα. Από την άλλη πλευρά, η αρκετά χαμηλότερη τουριστική κίνηση τους καλοκαιρινούς μήνες θα περιορίσει την άνοδο των τιμών κατά τη διάρκειά τους. Αντίρροπα στις πιέσεις που ασκούνται στον πληθωρισμό από την αναιμική ζήτηση θα επενεργήσει από το φθινόπωρο η εξίσωση του ειδικού φόρου στο πετρέλαιο θέρμανσης για οικιακή χρήση και κίνησης. **Συνεκτιμώντας τις παραπάνω επιδράσεις, ο πληθωρισμός προβλέπεται να κινηθεί το 2012 κοντά στο 1,5%.**

Ανακεφαλαιώνοντας, η ιδιαίτερα δυσμενής θέση στην οποία βρίσκεται η ελληνική οικονομία, με όλα τα επιμέρους χαρακτηριστικά της που αναδείχτηκαν παραπάνω, καθώς και οι δυσσοίωνες προοπτικές της, αναδεικνύουν τις επιπτώσεις των σημαντικών καθυστερήσεων στο σχεδιασμό-υλοποίηση μιας ολόπλευρης αναπτυξιακής πολιτικής (επιτάχυνση ΕΣΠΑ 2007-2013, διαρθρωτικές αλλαγές σε αγορές προϊόντων-υπηρεσιών, προώθηση μεγάλων επενδύσεων, αξιοποίηση ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου κ.λπ.), παράλληλα με την προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής. Η ύψιστη αναγκαιότητά της είχε επι-

σημανθεί επανειλημμένα στις τελευταίες τριμηνιαίες εκθέσεις του IOBE. Ωστόσο στην τρέχουσα συγκυρία, η επισήμανση των προβλημάτων και των αιτίων τους δεν αρκεί για την αντιμετώπισή τους. Η μεγάλη ένταση της ύφεσης και οι επιπτώσεις της σε κοινωνικό επίπεδο, οι αποκλίσεις από τους φετινούς δημοσιονομικούς στόχους που ήδη έχουν καταγραφεί και οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στη σαφώς χαμηλότερη της αναμενόμενης στο προϋπολογισμό οικονομική δραστηριότητα, καθιστούν πρωταρχικής σημασίας τη δραστηριοποίηση της νέας κυβέρνησης στο πεδίο των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, σε συνεννόηση με την τρόικα και την task force. Σε αυτό το πλαίσιο, η επιτάχυνση του αρκετά περιορισμένου σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια ΠΔΕ το οποίο για ακόμα ένα έτος υπό-εκτελείται, η εφαρμογή πρόσφατων νόμων-αποφάσεων για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων, καθώς και η επίσπευση προγραμματισμένων στο δεύτερο μνημόνιο δράσεων και μεταρρυθμίσεων με παρόμοιο περιεχόμενο, η έγκριση υλοποίησης κατατεθειμένων σχεδίων στρατηγικών επενδύσεων, πρέπει να αποτελέσουν βασικές προτεραιότητες-δράσεις πολιτικής για την ανακοπή περαιτέρω γιγάντωσης της ύφεσης, αλλά και της διεύρυνσης των αποκλίσεων από τους δημοσιονομικούς στόχους.

3.2 Εξελίξεις και προοπτικές σε βασικούς τομείς της Οικονομίας

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι τριμηνιαίοι δείκτες δραστηριότητας που καταρτίζει η ΕΛΣΤΑΤ και οι οποίοι αποτυπώνουν την πορεία της παραγωγής στη Βιομηχανία, καθώς και του κύκλου εργασιών των επιχειρήσεων στους τομείς των Κατασκευών, του

Εμπορίου και των Υπηρεσιών. Ταυτόχρονα παρουσιάζονται αντίστοιχοι κλαδικοί δείκτες που κατασκευάζει το IOBE με βάση τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας τις οποίες διεξάγει στην Ελλάδα από το 1981 και έπειτα. Ο συνδυασμός των δεικτών αυτών και η συνεκτίμηση των τάσεων που προκύπτουν, συνεισφέρουν σε μια ευρύτερη απεικόνιση της πλευράς της προσφοράς της οικονομίας, αποτυπώνοντας την ένταση της εγχώριας ζήτησης.

Βιομηχανία

Η καθοδική πορεία της ελληνικής βιομηχανίας **επιταχύνεται σημαντικά** κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, με το δείκτη βιομηχανικής παραγωγής να περιορίζεται με ρυθμό -7,4% σε συνέχεια του -5,3% την αντίστοιχη περίοδο του 2011. Παρόμοια –αλλά σαφώς ηπιότερη - είναι η τάση στο δείκτη βιομηχανικής παραγωγής της Ευρωζώνης, ο οποίος για πρώτη φορά μετά το α' εξάμηνο 2009 συρρικνώνεται, με ήπιο ωστόσο ρυθμό που δεν ξεπερνά το -1,9% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2011. Αλλά και σε επίπεδο ΕΕ27, η βιομηχανική παραγωγή συρρικνώνεται στην πλειονότητα των κρατών ενώ φαίνεται πως το γενικότερο κλίμα πολιτικής και οικονομικής αστάθειας που επικρατεί στην ΕΕ, επηρεάζει άμεσα την ευρωπαϊκή βιομηχανία η οποία έδειχνε μέχρι πρόσφατα να έχει ανακάμψει πλήρως από την ύφεση του 2008.

Σε κλαδικό επίπεδο, στην ελληνική βιομηχανία, το α' τρίμηνο του 2012 εντείνονται οι απώλειες στη **Μεταποίηση** κατά -9,2%, σε συνέχεια μείωσης κατά -6,7% πέρυσι. Ακολουθεί ο κλάδος του **Ηλεκτρισμού** ο οποίος εξακολουθεί να περιορίζει οριακά τις απώλειές του σε σχέση με το 2011 συνεχίζοντας ωστόσο να κινείται πτωτικά (-5,3% αντί -

5,5% το αντίστοιχο τρίμηνο πέρυσι). Σε τροχιά ύφεσης περνά και ο κλάδος των Ορυχείων-Λατομείων, καθώς η παραγωγή του υποχωρεί κατά 4,6%, όταν πέρυσι είχε σημειωθεί επέκταση προϊόντος της τάξης του 5,2%. Αντίθετα ο μοναδικός κλάδος που ενισχύεται κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, έστω και οριακά, είναι αυτός της Παροχής Νερού (+0,2% έναντι απωλειών -3,8% το 2011).

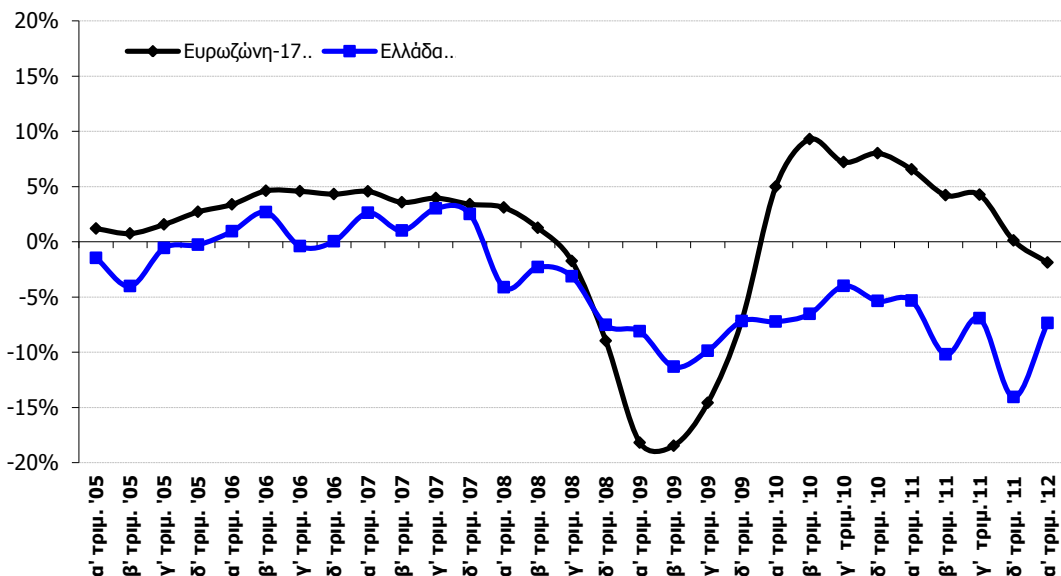
Η κάμψη της παραγωγής συνεχίζεται στην πλειονότητα των κλάδων της Μεταποίησης. Στους κλάδους με ειδική βαρύτητα για την ελληνική οικονομία, ο κλάδος των τροφίμων φαίνεται να εισέρχεται σε πτωτική τροχιά καθώς η παραγωγή του συρρικνώνεται με ρυθμό -10,2% αντί αύξησης κατά 1,9% την ίδια περίοδο πέρυσι. Ο κλάδος των φαρμάκων περιορίζεται με ρυθμό -9,1% (έναντι αύξησης κατά 1,6% το 2010), ενώ τέλος κάμψη εμφανίζεται και στον κλάδο των βα-

σικών μετάλλων (-4,5% αντί αύξησης της παραγωγής κατά 13,2% το 2011). Την ίδια στιγμή, οι απώλειες στην παραγωγή ξύλου και φελλού δείχνουν να περιορίζονται (-5,2% έναντι -9,1% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι). Αντίθετα, θετικά (αλλά εντελώς οριακά) εξακολουθεί να κινείται η παραγωγή ειδών καπνού, καθώς ο δείκτης παρουσιάζει οριακή ενίσχυση της τάξης του 0,7% (αντί αύξησης της παραγωγής κατά 8,9% την ίδια περίοδο, πέρυσι).

Στους λοιπούς κλάδους, η παραγωγή περιορίζεται με σαφώς εντονότερο ρυθμό, στα μη μεταλλικά ορυκτά (-40,0% αντί -28,7%), στα δέρματα-είδη υπόδησης (-37,9% σε σχέση με -24,5%), στην παραγωγή επίπλων (-34,0% έναντι -21,2%) και στις εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων (-30,6 αντί -20,9% πέρυσι).

Διάγραμμα 3.1

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη-17, Π.Μ. (%) ως προς το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Στη συνέχεια, διόγκωση των ήδη σημαντικών απωλειών καταγράφεται και στις Κλωστοϋφαντουργικές ύλες (-22,1% αντί -19,1%) καθώς και στα χημικά προϊόντα (-20,2% σε σχέση με αύξηση παραγωγής κατά 5,7% το 2011). Αύξηση της παραγωγής σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2011 καταγράφεται μόνο στον κλάδο των πετρελαιοπροϊόντων, με ρυθμό που διαμορφώνεται στο 18,0% (αντί απωλειών κατά 15,2% πέρυσι).

Η παραγωγή συρρικνώνεται σημαντικά στους 3 από τους 4 υποκλάδους των **Ορυχείων-Μεταλλείων**. Η μεγαλύτερη πτώση εμφανίζεται στις λοιπές εξορυκτικές και λατομικές δραστηριότητες (-26,5% αντί -15,7% το 2011) και στην εξόρυξη μεταλλούχων μεταλλευμάτων (-25,1% αντί αύξησης παραγωγής κατά 25,8% την ίδια περίοδο πέρυσι). Εξίσου μεγάλη ύφεση καταγράφεται και στην άντληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου με το δείκτη να σημειώνει διευρυμένες απώλειες που ξεπερνούν το 19,3% (αντί -14,1% το 2011). Αντίθετα, εξακολουθεί να ενισχύεται η εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη, με ρυθμό περιορισμένο κατά το ήμισυ σε σχέση με το 2011 (6,0% αντί 12,6%).

Συνεπώς η πορεία της βιομηχανικής παραγωγής, που ακόμα και για την Ελλάδα είναι σημαντικός πρόδρομος δείκτης για το ΑΕΠ, υποδηλώνει διατήρηση της έντονης υφεσιακής τροχιάς στην οικονομική δραστηριότητα και το 2012. Μάλιστα η συρρίκνωση του προϊόντος είναι πλέον διαστρωματική, αγγίζει όλους τους κλάδους της οικονομίας, ακόμα και αυτούς που σχετίζονται με καταναλωτικά αγαθά.

Κατασκευές

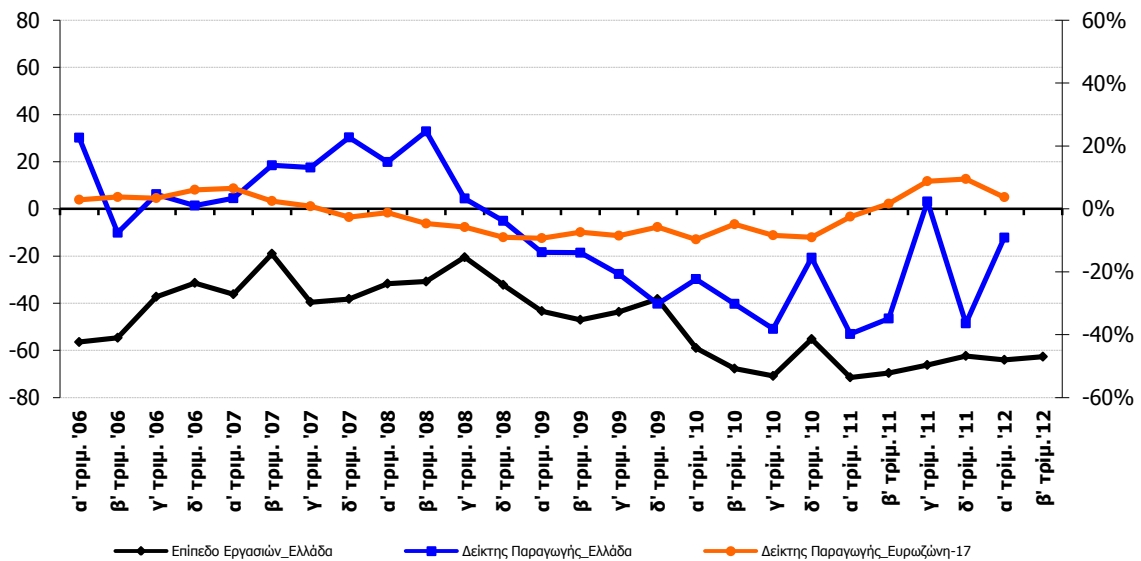
Ο κλάδος των κατασκευών εξακολουθεί να πλήττεται και κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, με ηπιότερο ωστόσο ρυθμό σε σχέση με πέρυσι. Ο γενικός δείκτης παραγωγής στις κατασκευές κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012 διαμορφώθηκε σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα τουλάχιστον εξαιτίας (37,6 μονάδες) παρά το γεγονός ότι επιβραδύνθηκε ο ρυθμός συρρίκνωσης του κλάδου (-9,2% σε σχέση με το -39,8% το 2011). Από την άλλη πλευρά σε θετικούς ρυθμούς κινείται πλέον ο κλάδος στην Ευρωζώνη, με το γενικό δείκτη να ενισχύεται κατά 3,7% σε σχέση με απώλειες κατά 2,5% πέρυσι.

Στους επιμέρους δείκτες για την Ελλάδα, περιορίζεται ο ρυθμός συρρίκνωσης του δείκτη παραγωγής δομικών έργων κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους (-31,8% αντί -53,5%). Αντίθετα, ο δείκτης παραγωγής πολιτικού μηχανικού καταγράφει οριακή αύξηση της τάξης του 0,8%, σαφώς βελτιωμένος σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2011, όπου κατέγραφε απώλειες με ρυθμό -30,9%.

Από την άλλη μεριά, αύξηση κατά 6,5% σημειώθηκε σε όρους αριθμού αδειών νεόδμητων οικημάτων. Σε όρους περιφερειών η εντονότερη αύξηση καταγράφεται στην Πελοπόννησο (49,6%), στη Δυτική Μακεδονία (35,1%) και στην Ήπειρο (32,1%). Αντίθετα, πτωτικά κινήθηκαν οι περιφέρειες του Βορείου Αιγαίου (-21,1%), της Κρήτης (-11,3%), των Ιονίων Νήσων (-10,0%), της Αν. Μακεδονίας και Θράκης (-4,3%) και τέλος της Στερεάς Ελλάδας (-0,9%).

Διάγραμμα 3.2

Δείκτης Παραγωγής στις Κατασκευές και Δείκτης Επιπέδου Εργασιών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Eurostat

Η αύξηση του δείκτη όγκου οικοδομικής δραστηριότητας κατά 5,7%, δεν πρέπει να συνδεθεί με ουσιαστική ανάκαμψη, αλλά να αποδοθεί σε μικρή ανάταση από τα πολύ χαμηλά επίπεδα στα οποία κινήθηκε ο δείκτης το α' τρίμηνο του 2011. Συνολικά άλλωστε η μείωση του όγκου σε σχέση με το 2010 ξεπερνά το 54%.

Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012 οι συναλλαγές οικιστικών ακινήτων με τη διαμεσολάβηση πιστωτικών ιδρυμάτων περιορίστηκαν εκ νέου κατά το ήμισυ (-54,1%), έχοντας ήδη μειωθεί κατά -18% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι. Ταυτόχρονα περιορίσθηκε και η αξία των συναλλαγών καταγράφοντας αντίστοιχη πτώση (-56,5%). Οριακή μείωση καταγράφεται και στα επιτόκια στεγαστικών δανείων (το επιτόκιο στεγαστικών δανείων άνω των 5 ετών υποχωρεί στο 3,52% το Μάρτιο του 2012). Το κλίμα έντονης οικονομικής και κοινωνικής αστάθειας, καθώς και η γενικότερη αβεβαιότητα σχετικά με τη φο-

ρολόγηση της ακίνητης περιουσίας, με κοινό παρανομαστή σε κάθε περίπτωση τα διάφορα σενάρια εξόδου από την Ευρωζώνη, ακύρωσε το μεγαλύτερο μέρος των πιθανών συναλλαγών στην αγορά ακινήτων. Χαρακτηριστικό είναι άλλωστε πως σύμφωνα με την τελευταία έρευνα οικονομικής συγκυρίας του IOBE (Απρίλιος 2012) το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνει ότι είναι πολύ πιθανό να αγοράσει κατοικία μέσα στο έτος είναι μόλις 0,6%.

Λιανικό Εμπόριο

Το Λιανικό εμπόριο είναι ο τομέας που παραδοσιακά αντανακλά κάθε θετική ή αρνητική εξέλιξη στην οικονομική δραστηριότητα, καθώς συνδέεται στενά με την ιδιωτική κατανάλωση. Το κλίμα οικονομικής και πολιτικής αβεβαιότητας που χαρακτήρισε το προηγούμενο διάστημα έχει επηρεάσει καθοριστικά όλους τους δείκτες του Λιανικού Εμπορίου. Έτσι ο γενικός δείκτης στο Λιανικό Εμπόριο

κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012 εξακολουθεί να υποχωρεί, με ελαφρώς επιβραδυνόμενο ρυθμό, της τάξης του -13,2% (αντί απωλειών -14,7% το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι). Αλλά και σε επιμέρους κλάδους η εικόνα παραμένει απογοητευτική, καθώς ο δείκτης όγκου εξακολουθεί να συρρικνώνεται με σημαντικό ρυθμό.

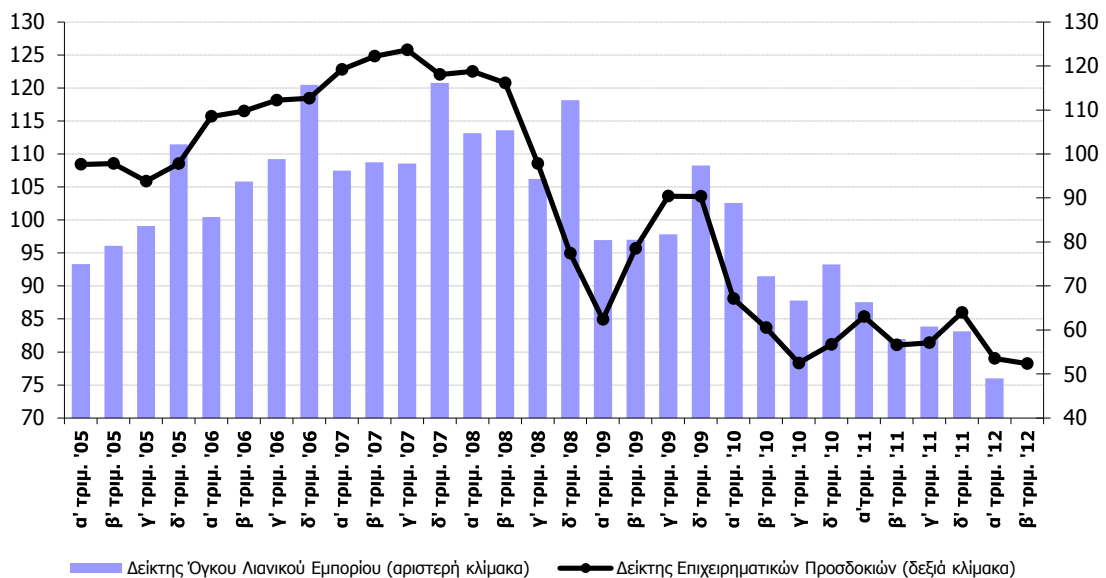
Στους κλάδους με τη μεγαλύτερη πτώση σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό τρίμηνο βρίσκονται η ένδυση-υπόδυση (-21,7% αντί -25,3% πέρυσι), τα τρόφιμα-ποτά (-19,2% αντί -15,7% το 2011) και τα καύσιμα και λιπαντικά αυτοκινήτων (-18,3% σε σχέση με απώλειες -20,0% πέρυσι). Ακολουθούν με εξίσου σημαντικές απώλειες τα πολυκατασ-

τήματα τα οποία εισέρχονται σε τροχιά ύφεσης μετά τη θετική περσινή πορεία (-16,4% αντί αύξησης 4,8% το 2011).

Η γενικότερη συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών περιορίζει σημαντικά το τζίρο στο λιανικό εμπόριο. Οι απώλειες ωστόσο είναι ηπιότερες στους κλάδους που σχετίζονται με αγαθά πρώτης ανάγκης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα καταστήματα τροφίμων αλλά και ο κλάδος των φαρμάκων-καλλυντικών τα οποία συρρικνώνονται με σαφώς ηπιότερο ρυθμό (-8,6% και -7,3% αντίστοιχα) σε σχέση με το ευρύτερο λιανεμπόριο.

Διάγραμμα 3.3

Δείκτης Όγκου Λιανικού Εμπορίου (2005=100) και Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών Λιανικού Εμπορίου (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Πίνακας 3.4

Ετήσιες Μεταβολές Δείκτη Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο, Ιανουάριος-Μάρτιος

Κατηγορίες καταστημάτων λιανικού εμπορίου	Δείκτης Όγκου (2005=100)				
	α' τριμ. 2010	α' τριμ. 2011	α' τριμ. 2012	Μεταβολή α' τριμήνου '11/'10	Μεταβολή α' τριμήνου '12/'11
Γενικός Δείκτης	102,6	87,6	76,0	-14,7%	-13,2%
Γενικός Δείκτης (εκτός καυσίμων και λιπαντικών αυτοκινήτων)	100,1	86,1	75,6	-14,0%	-12,2%
Επιμέρους κατηγορίες καταστημάτων					
Μεγάλα καταστήματα τροφίμων	105,9	97,6	89,1	-7,9%	-8,6%
Πολυκαταστήματα	93,5	98,0	81,9	4,8%	-16,4%
Καύσιμα και Λιπαντικά Αυτοκινήτων	95,0	76,1	62,1	-20,0%	-18,3%
Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός	92,6	78,1	63,1	-15,7%	-19,2%
Φαρμακευτικά-Καλλυντικά	123,4	100,0	92,7	-19,0%	-7,3%
Ένδυση-Υπόδηση	106,1	79,2	62,1	-25,3%	-21,7%
Έπιπλα-Ηλεκτρικά Είδη-Οικιακός Εξοπλισμός	94,5	71,5	60,1	-24,3%	-16,0%
Βιβλία-Χαρτικά-Λοιπά είδη δώρων	85,2	76,6	67,3	-10,1%	-12,1%

Πηγή: IOBE

Πίνακας 3.5

Κλαδικοί Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

	α' εξαμ. 2010	α' εξαμ. 2011	α' εξαμ. 2012	ΠΜ % '11/'10	Π.Μ. % '12/'11
Τρόφιμα - Ποτά - Καπνός	78,7	77,1	77,3	-2,0%	0,3%
Υφάσματα - Ένδυση - Υπόδηση	73,6	63,8	51,2	-13,3%	-19,7%
Είδη Οικιακού Εξοπλισμού	57,1	46,5	56,3	-18,6%	21,1%
Οχήματα - Ανταλλακτικά	48,3	59,6	61,3	23,4%	2,9%
Πολυκαταστήματα	100	65,2	54,2	-34,8%	-16,9%
Σύνολο Λιανικού Εμπορίου	63,8	59,8	54,9	-6,3%	-8,2%

Πηγή: IOBE

Οι πτωτικές τάσεις στο λιανικό εμπόριο αποτυπώνονται εύγλωττα στους πρόδρομους δείκτες των **Ερευνών Οικονομικής Συγκυρίας** του IOBE. Η απαισιοδοξία στο σύνολο του λιανικού εμπορίου είναι εντονότερη σε σχέση με πέρυσι, όπως μαρτυρά και ο σχετικός δείκτης για το πρώτο εξάμηνο του 2012 (-8,2% αντί -6,3% το α' εξάμηνο του 2011). Ωστόσο, παρά το γενικότερο κλίμα απαισιοδοξίας υπάρχουν ορισμένοι κλάδοι (είδη οικιακού εξοπλισμού, οχήματα-ανταλλακτικά και τρόφιμα ποτά) που αναμένουν μέσα στο έτος, βελτίωση του τζίρου

τους σε σχέση με το περσινό πρώτο εξάμηνο.

Ειδικότερα, ο δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών για τα **Αυτοκίνητα – Οχήματα** υποχωρεί το τελευταίο δίμηνο, και διαμορφώνεται στις 53,3 μονάδες τον Ιούνιο, περίπου 10 μονάδες χαμηλότερα σε σχέση με το 2011. Οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις παραμένουν σε εξαιρετικά αρνητικά επίπεδα, ενώ οι πωλήσεις για το επόμενο τρίμηνο υποχωρούν περαιτέρω, καθώς η αβεβαιότητα που δημιούργησαν οι δύο συνεχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις μεταφέρθη-

κε και στην αγορά αυτοκινήτου. Ταυτόχρονα και οι προβλέψεις για τις παραγγελίες επιδεινώνονται, ενώ στο τμήμα της απασχόλησης 4 στις 5 επιχειρήσεις εκτιμούν ότι θα επιδεινωθεί το επόμενο διάστημα. Έτσι, το πρόγραμμα της απόσυρσης εκτιμάται ότι συγκρατεί εν μέρει μόνο τις πολύ αρνητικές επιδράσεις του μειούμενου διαθέσιμου εισοδήματος και της αυξημένης αβεβαιότητας στην οικονομία.

Οι δυσμενείς εκτιμήσεις των επιχειρήσεων, αποτυπώνονται και στα επίσημα στοιχεία πωλήσεων, όπου τον Ιούνιο οι πωλήσεις επιβατικών διαμορφώθηκαν στα 5.527 οχήματα, μειωμένες κατά 43,3% σε σχέση με το 2011. Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο αφορά τη σύνθεση των πωλήσεων, όπου τα μισά πωληθέντα οχήματα για τον Ιούνιο αφορούν εταιρικά οχήματα, ενδεικτικό της υποτονικής ζήτησης από τους ιδιώτες. Συνολικά, στο πρώτο εξάμηνο, οι πωλήσεις διαμορφώθηκαν σε 32.429 οχήματα για το 2012, έναντι 55.272 το 2011. Η κατακόρυφη αυτή πτώση

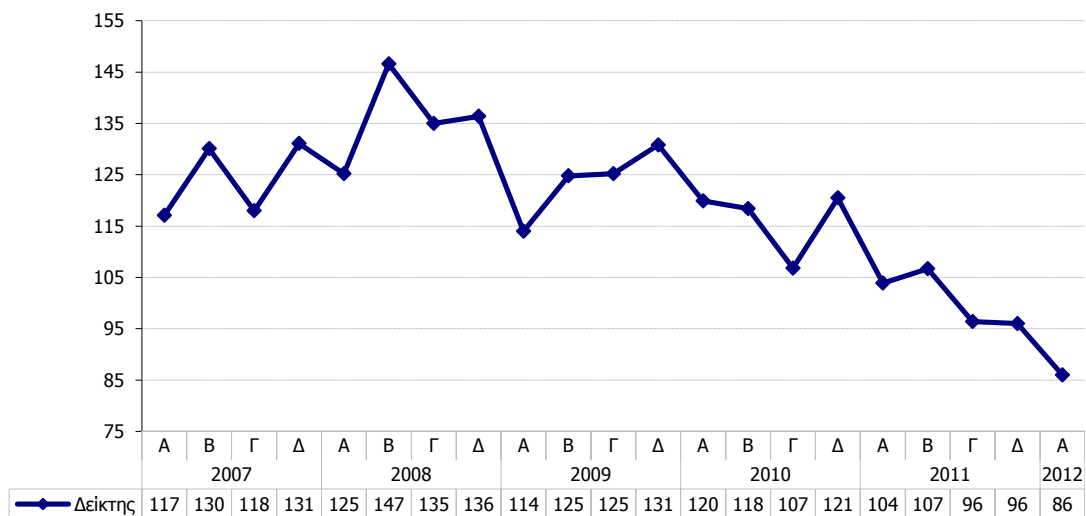
στις πωλήσεις, έχει ως αποτέλεσμα η αγορά να προσεγγίζει τα επίπεδα του 1988, όπου είχαν πωληθεί στο εξάμηνο 27 χιλ. οχήματα και στο σύνολο του έτους 57 χιλ. οχήματα. Η πτώση αυτή συνδυάζεται και με αλλαγή στη σύνθεση της ζήτησης με κατεύθυνση προς μικρού κυβισμού αυτοκίνητα, με αποτέλεσμα το δημόσιο να αντιμετωπίζει μείωση στα φορολογικά έσοδα, καθώς οι κατηγορίες υψηλότερου κυβισμού συνεισφέρουν πολλαπλάσια στα φορολογικά έσοδα μέσω υψηλότερων συντελεστών Τέλους Ταξινόμησης αλλά και υψηλότερων φόρων από ΦΠΑ.

Χονδρικό Εμπόριο

Ο δείκτης κύκλου εργασιών στο χονδρικό εμπόριο σημείωσε μείωση κατά 17% σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2011, έναντι πρότερης πτώσης της τάξης του 13,3% ως προς το 2010. Πρόκειται για το χειρότερο πρώτο τρίμηνο της τελευταίας πενταετίας, με το δείκτη να διαμορφώνεται σε πρωτόγνωρα χαμηλά για τα ελληνικά δεδομένα επίπεδα.

Διάγραμμα 3.4

Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στο Χονδρικό Εμπόριο (2005=100)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Υπηρεσίες

Από το ευρύτερο κλίμα οικονομικής και πολιτικής αστάθειας εξακολουθούν να επηρεάζονται σημαντικά όλοι οι κλάδοι των υπηρεσιών, με τις απώλειες σε αρκετούς από αυτούς να εντείνονται κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012, σε σχέση με πέρυσι.

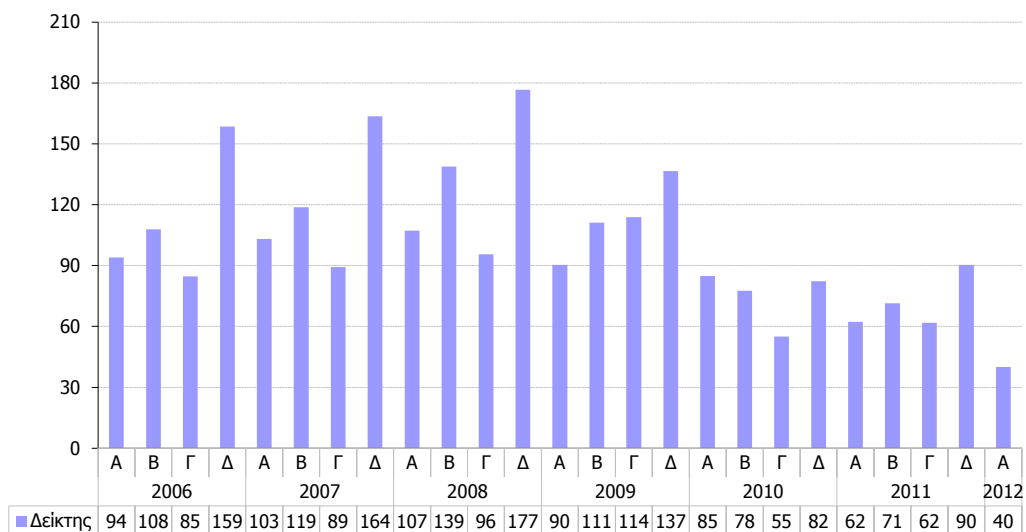
Αναλυτικότερα, η μεγαλύτερη κάμψη κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012 εμφανίζεται στον κλάδο των **υπηρεσιών επιστημονικών και τεχνικών δραστηριοτήτων** (κλάδος 74) με το σχετικό δείκτη να υποχωρεί κατά 37,7% (αντί αύξησης 12,2% πέρυσι). Ακολουθεί ο κλάδος των **υπηρεσιών πληροφορικής** (κλάδος 62) με απώλειες της τάξης του -35,6%, σημαντικά μεγαλύτερες σε σχέση με το -26,8% της αντίστοιχης περιόδου πέρυσι. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά το α' τρίμηνο του 2012, ο δείκτης κύκλου εργασιών βρίσκεται στις 40 μονάδες, γεγονός που σημαίνει ότι ο σχετικός τζίρος είναι 60% χαμηλότερος σε σχέση με το έτος βάσης (2005).

Παρόμοια πτωτική εικόνα, εμφανίζεται και στις υπηρεσίες **εκδοτικών δραστηριοτήτων** με το σχετικό δείκτη να διευρύνει περαιτέρω τις απώλειές του κατά 25,6% σε σχέση με το 2011 που η πτώση είχε ξεπεράσει ήδη το 23,8% σε σχέση με πρόπερσι. Έπεται ο κλάδος των **ταχυδρομικών και ταχυμεταφορικών δραστηριοτήτων** (κλάδος 53) ο τζίρος του οποίου περιορίζεται σημαντικά, κατά -16,3% σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2011 (-9,5%). Με υπερδιπλάσιο ρυθμό σε σχέση με πέρυσι υποχωρεί και ο δείκτης στις δραστηριότητες καθαρισμού (-15,8% αντί -6,1%).

Στους κλάδους στους οποίους ο κύκλος εργασιών εξακολουθεί να περιορίζεται, ωστόσο με σαφώς επιβραδυνόμενο ρυθμό έχουμε τις **υπηρεσίες αρχιτεκτόνων και μηχανικών** (κλάδος 71) με απώλειες κατά -8,4% (αντί -21,6% πέρυσι), γεγονός που συνδέεται απλώς με τα πολύ χαμηλά επίπεδα που κινείται ήδη ο σχετικός δείκτης.

Διάγραμμα 3.5

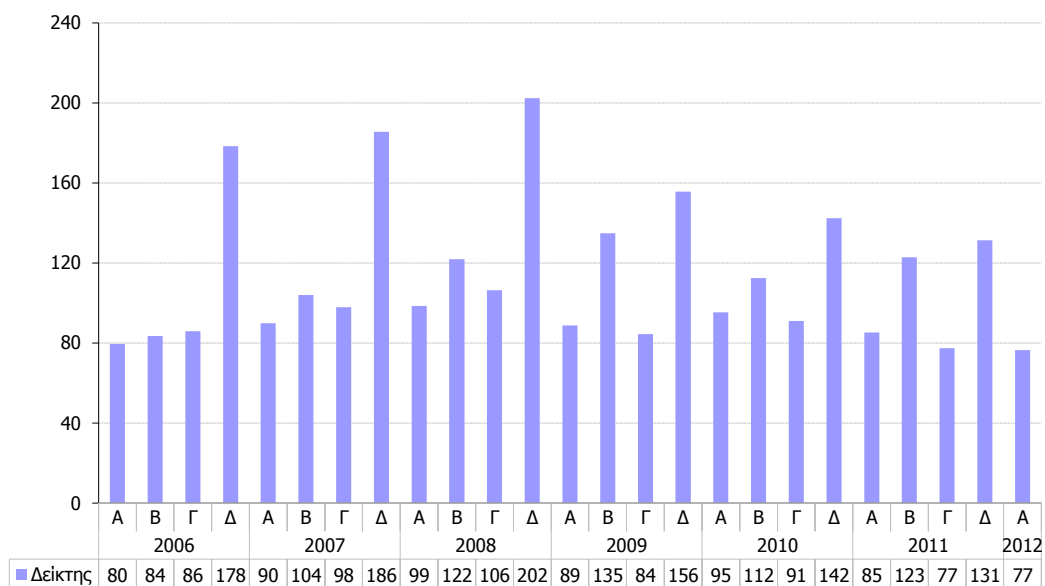
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Υπηρεσιών Πληροφορικής (κλάδος 62, 2005=100)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.6

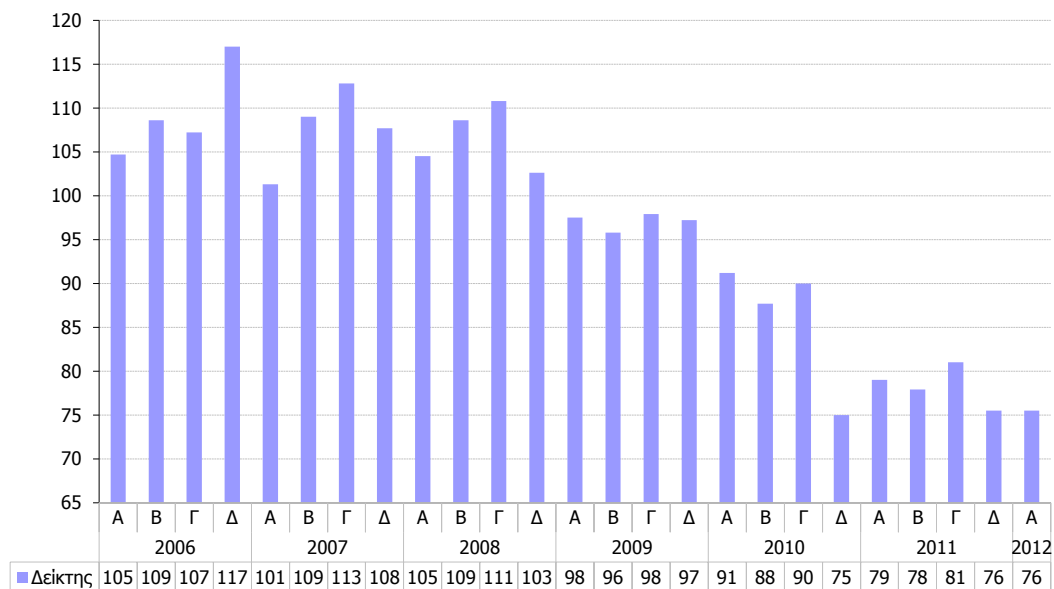
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Νομικών, Λογιστικών & παροχής συμβουλών διαχείρισης δραστηριοτήτων (κλάδοι 69+70.2)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.7

Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα Υπηρεσιών Τηλεπικοινωνιών (κλάδος 61)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Ο ρυθμός απωλειών περιορίζεται σχεδόν κατά το ήμισυ στο σωρευτικό δείκτη των **συμβουλευτικών, νομικών και λογιστικών υπηρεσιών** (κλάδοι 69+70.2) (-7,2%, αντί -13,4% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι). Παράλληλα, ο βαθμός συρρίκνωσης του κύκλου εργασιών μειώνεται σημαντικά και στις **υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών** με απώλειες 4,5% αντί -13,3% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι.

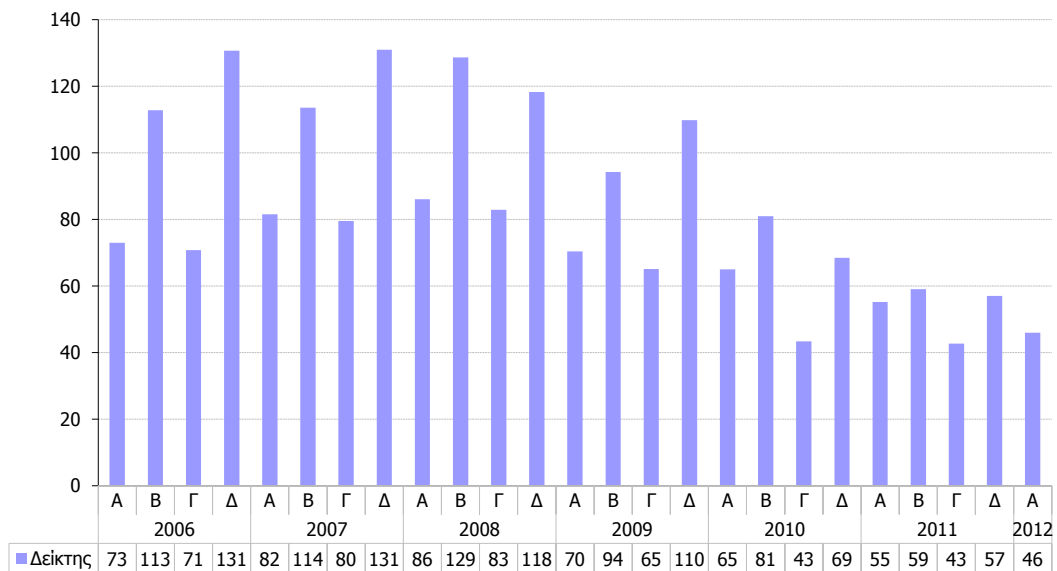
Παράλληλα περιορίζονται σημαντικά οι εκτεταμένες απώλειες του τζίρου στον κλάδο της διαφήμισης, μάλλον ως αποτέλεσμα της φάσης εξορθολογισμού στην οποία έχει περιέλθει ο κλάδος, καθώς ο σχετικός δείκτης υπο-

χωρεί μόλις κατά 4,1% έναντι απωλειών -26,3% το α' τρίμηνο του 2011.

Ο κλάδος του τουρισμού εξακολουθεί να πλήττεται σημαντικά και κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012 με εντονότερες απώλειες σε σχέση με πέρυσι. Πράγματι, ο σχετικός δείκτης στις υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης υποχωρεί κατά 24,0% σε συνέχεια πτώσης κατά 20,6% την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι. Κατά το α' τρίμηνο του 2012, ο δείκτης κύκλου εργασιών βρίσκεται στις 37 μονάδες, γεγονός που σημαίνει ότι ο σχετικός τζίρος είναι πάνω από 60% χαμηλότερος σε σχέση με το έτος βάσης (2005)

Διάγραμμα 3.8

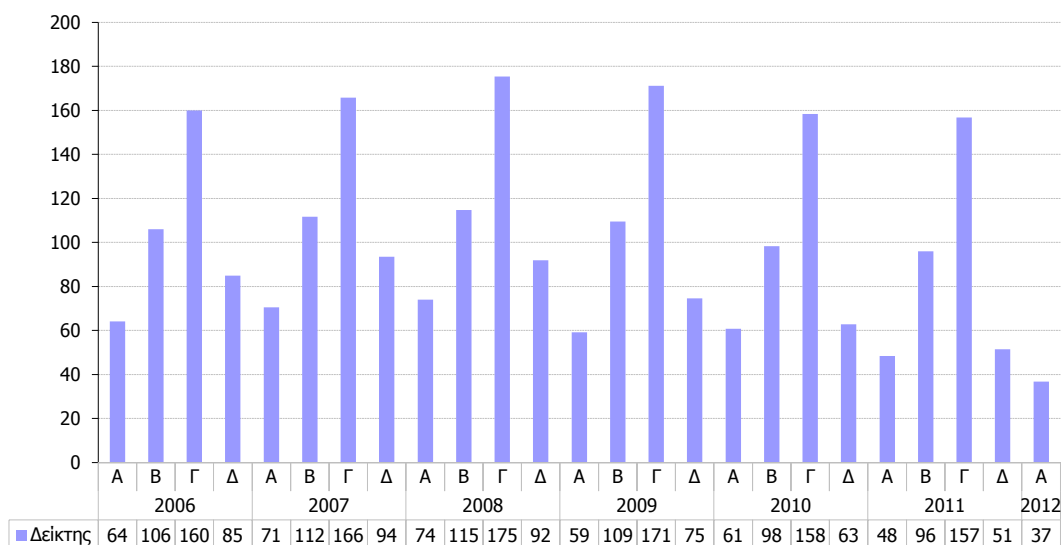
Εξέλιξη Δείκτη Κύκλου Εργασιών στον Τομέα διαφήμισης, έρευνας αγοράς και δημοσκοπήσεων κοινής γνώμης (Κλάδος 73)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Διάγραμμα 3.9

Εξέλιξη του δείκτη Κύκλου Εργασιών στον τομέα Υπηρεσιών Παροχής Καταλύματος και Εστίασης, Κλάδοι 55 & 56 (2005=100)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.6

Κλαδικόι Δείκτες Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

	2010	2011	ΠΜ% '11/'10	Ιαν. '10-Ιούν. '10	Ιαν. '11-Ιούν. '11	Ιαν. '12-Ιούν. '12	ΠΜ% '11/'10	ΠΜ% '12/'11
Ξενοδοχεία - Εστιατόρια	73,9	75,8	2,6%	74	72,3	58,3	-2,3%	-19,4%
Τουριστικά Γραφεία - Πρακτορεία	60,4	73	20,9%	66,7	69,8	62,7	4,6%	-10,2%
Διάφορες Υπηρεσίες προς Επιχειρήσεις	60,8	51,2	-15,8%	65,5	54,8	56,3	-16,3%	2,7%
Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	74,1	61,4	-17,1%	73,1	68,1	52,6	-6,8%	-22,8%
Πληροφορική	47	50	6,4%	44,4	46,9	40	5,6%	-14,7%
Σύνολο Υπηρεσιών	63,6	61,7	-3,0%	62,1	60,9	54,9	-1,9%	-9,9%

Πηγή: ΙΟΒΕ

Οι παραπάνω τάσεις έχουν αποτυπωθεί έγκαιρα από τις έρευνες οικονομικής συγκυρίας του ΙΟΒΕ. Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρατηρεί κανείς πως οι προσδοκίες συνεχίζουν να περιορίζονται με αρκετά υψηλό ρυθμό για όλο το πρώτο εξάμηνο του 2012. Η απαισιοδοξία εμφανίζεται έκδηλη στην πλειονότητα των κλάδων, ενώ ο γενικός δείκτης για το σύνολο των Υπηρεσιών διαμορφώνεται στις 54,9 μονάδες, περίπου στο ήμισυ της βάσης της μακροχρόνιας επίδοσης (1998-2006). Ειδικότερα, ιδιαίτερα απαισιοδόξος εμφανίζε-

ται ο κλάδος των χρηματοπιστωτικών οργανισμών (-22,8% αντί -6,8% το 2011), ο κλάδος του τουρισμού ευρύτερα (ξενοδοχεία, εστιατόρια, τουριστικά γραφεία) καθώς και οι υπηρεσίες πληροφορικής (-14,7 αντί 5,6% πέρσι). Αντίθετα, συγκρατημένη αισιοδοξία διαφαίνεται στο χώρο των διάφορων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις που αναμένουν τουλάχιστον σχετική άμβλυση των επιχειρηματικών ευκαιριών.

3.3 Εξαγωγικές Επιδόσεις της Ελληνικής Οικονομίας

Οι ελληνικές εξαγωγές στο πρώτο τρίμηνο του 2012 ξεπέρασαν τα € 5,5 δισ., σημειώνοντας έτσι άνοδο κατά 16,2% σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2011. Ταυτόχρονα, οι εισαγωγές κατέγραψαν πτώση της τάξης του -12,8%, με συνέπεια το εμπορικό έλλειμμα να υποχωρήσει κατά €2,3 περίπου δισ. (ή -32,6%). Η εξέλιξη αυτή έχει ως αποτέλεσμα η αξία των εξαγωγών της χώρας να καλύπτει παραπάνω από το ήμισυ της αξίας των εισαγωγών της (54%) με την αναλογία να είναι αυξημένη κατά 14 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με πέρυσι.

Η αύξηση της συνολικής αξίας των εξαγωγών κατά €773 εκατ. είναι κυρίως αποτέλεσμα της αύξησης των εξαγωγών στα καύσιμα κατά 60,8% σε σχέση με το ίδιο τρίμηνο πέρυσι, η οποία και ανέρχεται στα €1,6 δισ.. Έτσι, το 30% των συνολικών εξαγωγών καλύπτεται από τα πετρελαιοειδή, όταν την ίδια περίοδο πέρυσι το μερίδιό τους ανερχόταν στο 21,6%. Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα και κατακόρυφη άνοδο της αξίας των εξαγωγών κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012 εμφανίζουν και οι εφοδιασμοί πλοίων τρίτων χωρών (€407 εκατ. από €106 εκατ. το αντίστοιχο τρίμηνο του 2011). Αντίστοιχα, η αξία των εξαγωγών, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών την περίοδο Ιανουαρίου -Μαρτίου 2012 ανήλθε στα €3,9 δισ., σημειώνοντας άνοδο κατά 3,8% σε σχέση με πέρυσι.

Στα Βιομηχανικά προϊόντα, οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά €93 εκατ. (ή 3,9%), με το μερίδιό τους να υποχωρεί κατά 5,2 εκατοστιαίες μονάδες και να διαμορφώνεται στο 44,2%. Μεταξύ των κυριότερων κατηγοριών,

άνοδος καταγράφεται στα Μηχανήματα & Υλικό Μεταφορών Βιομηχανικά (+18,7% ή €85 εκατ.), τα οποία κατέχουν το 9,7% του συνόλου, αλλά και στα Χημικά Προϊόντα & συναφή (κατά +3% ή €16,3 εκατ.), τα οποία συνιστούν το 10,2% του συνόλου. Στα Διάφορα Βιομηχανικά είδη που κατέχουν μερίδιο της τάξης του 6,8% στις εγχώριες εξαγωγές, καταγράφεται σχεδόν μηδενική μεταβολή σε σχέση με πέρυσι, ενώ στη μεγαλύτερη υποκατηγορία των Βιομηχανικών προϊόντων, τα Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη, τα οποία αποτελούν το 17,5% των συνολικών εξαγωγών το εξεταζόμενο τρίμηνο, καταγράφεται μικρή πτώση της τάξης του -0,8%, με αποτέλεσμα η αξία τους να διαμορφώνεται στα €970,7 εκατ.

Οριακή πτώση κατά 0,1% σημειώνεται στις εξαγωγές των Αγροτικών προϊόντων με την αξία τους να φθάνει στα €969 εκατ.. Ωστόσο, το μερίδιό τους μειώνεται το πρώτο τρίμηνο του έτους σε σύγκριση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2011, στο 17,5% (από 20,3%). Στα Τρόφιμα και ζώα ζωντανά που αποτελούν την κυριότερη κατηγορία εξαγωγικών προϊόντων στα αγροτικά προϊόντα (13,4% του συνόλου), καταγράφεται πτώση της τάξης του -3,5% (ή €26,8 εκατ.) στο πρώτο τρίμηνο του 2012. Πτωτική είναι επίσης η τάση και στα Λάδια και λίπη ζωικής-φυτικής προέλευσης (κατά -22%), ενώ αντίθετα, στα Ποτά & καπνός η αξία των εξαγωγών καταγράφει αξιοσημείωτη αύξηση της τάξης του 47,7%, ήτοι κατά €48 εκατ. σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του 2011, αποτελώντας ωστόσο μόνο το 2,7% του συνόλου των εξαγωγών. Στα μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες αγαθά, η αξία των εξαγωγών έχει μειωθεί κατά 22,8% σε σχέση με πέρυσι, φθάνοντας στα €151 ε-

κατ., ενώ αντίθετα στις πρώτες ύλες, οι οποίες κατέχουν μερίδιο της τάξης του 5,7%, σημειώνεται άνοδος κατά 44,2%, στα €314 εκατ..

Σε όρους γεωγραφικής κατεύθυνσης, οι εξαγωγές προς την ΕΕ-25 κατέγραψαν πτώση κατά 9% (ή €215,7 εκατ.) το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2012. Η μείωση αυτή είναι κυρίως αποτέλεσμα της υποχώρησης των εξαγωγών προς τις χώρες της Ευρωζώνης-15 – που απορροφούν το 30% των συνολικών εξαγωγών και τα ¾ των εξαγωγών προς την ΕΕ – κατά 198 εκατ. ευρώ (-10,7%). Το μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο στην ΕΕ αποτελεί η Ιταλία (8,1% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών), όπου καταγράφεται μείωση της τάξης του 16%, ενώ και σε Γαλλία, Ρουμανία σημειώνεται πτώση των εξαγωγών άνω του 15% το εξεταζόμενο διάστημα σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό και στη Γερμανία υποχώρηση κατά 8%. Σημαντική είναι και η μείωση των εξαγωγών προς την Κύπρο (κατά -4,2% ή €14,4 εκατ.), ενώ στις χώρες εκτός Ευρωζώνης, οι εξαγωγές προς το Ηνωμένο Βασίλειο – το μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο στις χώρες εκτός Ευρωζώνης – σημειώνουν επίσης πτώση κατά -19,1%, με τη συνολική αξία τους να διαμορφώνεται στα €186 εκατ. Πάντως, την πτώση των εξαγωγών προς την ΕΕ αντισταθμίζουν και νέοι πρωταγωνιστές σε επίπεδο γεωγραφικής στόχευσης, όπως οι χώρες της Αφρικής και κυρίως της Βόρειας Αφρικής, αλλά και η Β. Αμερική, η Ινδία και η Κίνα και η Τουρκία, όπου σημειώνεται άνοδος της τάξης του 36% των εξαγωγών (στα 384,4 εκατ.), αναδεικνύοντας τη χώρα σε τρίτο σε σημαντικότητα εμπορικό εταίρο.

Παρόμοια τάση καταγράφεται στις εξαγωγές προς τις ΗΠΑ, οι οποίες κατά το α' τρίμηνο

του 2012 διαμορφώθηκαν στα €256 εκατ., αυξανόμενες κατά 44,7%, με αποτέλεσμα το μερίδιό τους να φθάσει στο 4,6% (από 3,7%). Η αξιοσημείωτη απορρόφηση ελληνικών προϊόντων από τη Σιγκαπούρη περιορίζεται ωστόσο, με την αξία των εξαγωγών που κατευθύνονται σε αυτή να μειώνεται κατά 33,7%, στα €105 εκατ..

Οι εξαγωγές εμφανίζουν άνοδο 5,5% προς τις χώρες των Βαλκανίων, με το μερίδιό τους όμως, να υποχωρεί κατά 1,5 περίπου εκατοστιαίες μονάδες, στο 14,1%, με τη συνολική αξία των εξαγωγών προς τα Βαλκάνια να διαμορφώνεται στα €783 εκατ. Σημαντική αύξηση σημειώνεται στις εξαγωγές προς την Σερβία-Μαυροβούνιο-Κόσοβο (27,7%) και προς την ΠΓΔΜ (15%), ενώ εξίσου σημαντική, δεδομένου του μεριδίου που κατέχει στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών (6%, 4^{ος} μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος), είναι η αύξησή τους προς την Βουλγαρία κατά 16,6% ή €47,5 εκατ.. Αντίθετα, στην Ρουμανία η αξία των εξαγωγών μειώνεται κατά 16,8% σε σχέση με πέρυσι (στα €126 εκατ.), ενώ πτώση καταγράφεται και προς την Κροατία (-22%) και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη (-58,5%), αν και το μερίδιό τους στις συνολικές εξαγωγές είναι πολύ μικρό.

Στις χώρες της Βόρειας Αμερικής εκτός των ΗΠΑ, ανοδικά κινούνται οι εξαγωγές προς τον Καναδά (43,8%), ενώ ταυτόχρονα σχεδόν διπλασιάζεται η αξία των εξαγωγών προς το Μεξικό (στα €23 εκατ.). Διπλασιασμός όμως της αξίας των εξαγωγών το πρώτο τρίμηνο του 2012 σε σχέση με το αντίστοιχο περσινό διάστημα καταγράφεται και στις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων προς τη Βόρεια Αφρική και τη Μέση Ανατολή, η αξία των οποίων διαμορφώνεται στα €756 εκατ.

Πίνακας 3.7

Εξαγωγές κατά μονοψήφια κατηγορία σε τρέχουσες τιμές* (εκατ. €)

Ιανουάριος-Μάρτιος 2012					
	Αξία (εκατ. €)		ΠΜ(%)	Σύνθεση (%)	
	2012	2011	'12/'11	2012	2011
Αγροτικά προϊόντα	968,9	969,9	-0,1%	17,5%	20,3%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	741,7	768,5	-3,5%	13,4%	16,1%
Ποτά & καπνός	148,6	100,6	47,7%	2,7%	2,1%
Λάδια και λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης	78,6	100,8	-22,0%	1,4%	2,1%
Πρώτες ύλες	314,2	218,0	44,2%	5,7%	4,6%
Πρώτες ύλες μη edwδιμες εκτός από καύσιμα	314,2	218,0	44,2%	5,7%	4,6%
Καύσιμα	1.663,2	1.034,0	60,8%	30,0%	21,6%
Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά, κ.λπ.	1.663,2	1.034,0	60,8%	30,0%	21,6%
Βιομηχανικά προϊόντα	2.453,4	2.360,3	3,9%	44,2%	49,4%
Χημικά προϊόντα & συναφή (μ.α.κ.)	567,2	550,9	3,0%	10,2%	11,5%
Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	970,7	979,0	-0,8%	17,5%	20,5%
Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	539,9	455,0	18,7%	9,7%	9,5%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	375,6	375,5	0,0%	6,8%	7,9%
Άλλα	151,1	195,7	-22,8%	2,7%	4,1%
Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	151,1	195,7	-22,8%	2,7%	4,1%
Συνολικές εξαγωγές	5.550,8	4.777,8	16,2%	100,0%	100,0%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΠΣΕ-ΚΕΕΜ-ΕΛΣΤΑΤ

Πίνακας 3.8

Εξαγωγές ανά προορισμό την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2012 και 2011 (σε εκατ. €)

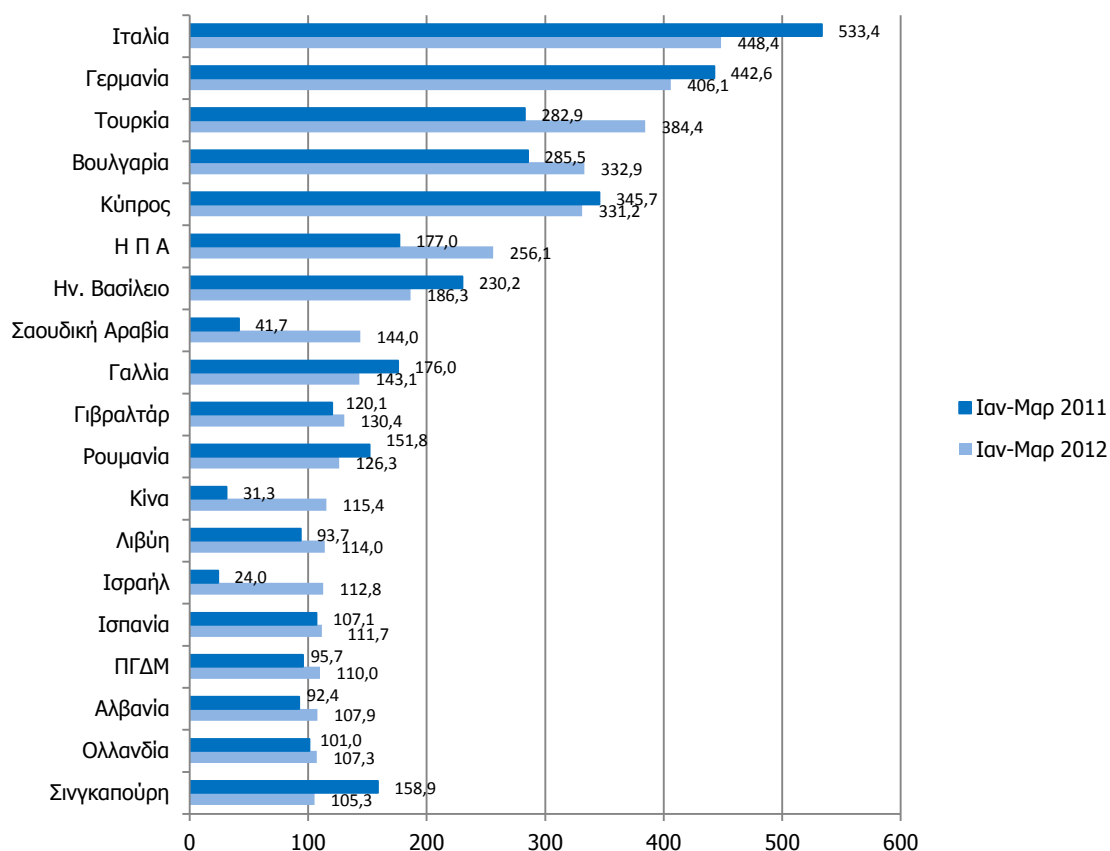
	Αξία (εκατ. €)		Π.Μ. (%)	Σύνθεση	
	2012*	2011*		'12/'11	2012
ΟΟΣΑ (29 χώρες)	2.574,5	2.606,5	-1,2%	46,4%	54,6%
ΕΕ-25	2.191,0	2.406,7	-9,0%	39,5%	50,4%
Ευρωζώνη-15	1.659,3	1.857,1	-10,7%	29,9%	38,9%
Β. Αμερική	298,5	202,0	47,8%	5,4%	4,2%
Άλλες ανεπτυγμένες χώρες	43,0	25,9	66,0%	0,8%	0,5%
Υπόλοιπες ΟΟΣΑ (εκτός Ν.Κορέας)	433,1	316,7	36,8%	7,8%	6,6%
Βαλκάνια	782,8	741,7	5,5%	14,1%	15,5%
Κοινοπολ. Ανεξάρτ. Κρατών (ΚΑΚ)	106,4	116,0	-8,3%	1,9%	2,4%
Β. Αφρική & Μ. Ανατολή	756,3	382,0	98,0%	13,6%	8,0%
Χώρες Αφρικής (εκτός Β. Αφρικής)	31,6	17,4	81,6%	0,6%	0,4%
Ν.Α. Ασία	187,1	234,2	-20,1%	3,4%	4,9%
Λατ. Αμερική	9,9	22,7	-56,4%	0,2%	0,5%
Λοιπές Χώρες	711,2	312,6	127,5%	12,8%	6,5%
Σύνολο	5.550,8	4.777,8	16,2%	100,0%	100,0%

* Προσωρινά στοιχεία

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ-ΚΕΕΜ

Διάγραμμα 3.9

Χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο εξαγωγών ελληνικών προϊόντων (σε εκατ. €), κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2012 και 2011

Πηγή: ΠΣΕ **Επεξεργασία:** ΙΟΒΕ

Στα Ην. Αραβικά Εμιράτα, η αξία των εξαγωγών αυξάνεται το εξεταζόμενο διάστημα κατά 64,4%, ενώ και οι εξαγωγές προς την Αλγερία σχεδόν διπλασιάζονται στα €94,2 εκατ. Από την άλλη πλευρά, πτωτική είναι η τάση που καταγράφεται στην Αίγυπτο, χώρα που αποτελεί διαχρονικά σημαντικό εμπορικό εταίρο της Ελλάδας, με την αξία των εξαγωγών να μειώνεται κατά 14%, στα €54,7 εκατ.

Όσον αφορά στις εξαγωγές προς τις χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών, η πτώση τους κατά €9,6 εκατ. (-8,3%) ερμηνεύεται από την μείωση των εξαγωγών προς την Γεωργία (-67%) και άλλες χώρες, αφού στη Ρωσία οι εξαγωγές αυξάνονται οριακά

(0,6%, στα €73 εκατ.) και στην Ουκρανία καταγράφεται άνοδος κατά 51,7%. Οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων προς την Κίνα το πρώτο τρίμηνο του νέου έτους υπερτριπλασιάζονται, ως αποτέλεσμα της ενίσχυσης των εμπορικών σχέσεων που καταγράφονται τα τελευταία χρόνια μεταξύ των δύο χωρών, με την αξία τους να φθάνει τα €115,4 εκατ. και το μερίδιό τους στις συνολικές εξαγωγές να φθάνει στο 2,1% (από 0,7%). Αισθητή είναι και η άνοδος των ελληνικών εξαγωγών στην Ινδία κατά 82%, με την αξία τους να διαμορφώνεται στα €15,4 εκατ., παραμένοντας όμως χαμηλή ως προς τη διείσδυση των ελληνικών αγαθών στη χώρα.

Συνοψίζοντας, η δυναμική απορρόφησης των ελληνικών εξαγωγών το πρώτο τρίμηνο του 2012 υπογραμμίζει τη δυνατότητα ενίσχυσης της παρουσίας των ελληνικών αγαθών σε χώρες της Αφρικής και της Βόρειας Αφρικής, της Β. Αμερικής, της Ινδίας και της Κίνας, αντισταθμίζοντας τη μείωση των εξαγωγών από τις χώρες της ΕΕ και τονώνοντας τις προοπτικές για επενδύσεις και περαιτέρω εμπορικές σχέσεις. Η δυναμική που έχει αποκτηθεί, παρά τη μικρή εξασθένιση η οποία οφείλεται και στην οικονομική κρίση της Ευρωζώνης, πρέπει να ενισχυθεί μέσα από τη διευκόλυνση των εμπορικών συναλλαγών, την πύκνωση των εμπορικών αποστολών, τη συνεννόηση με τις ανά χώρα ελληνικές διπλωματικές αντιπροσωπίες, σε ένα πλαίσιο τόνωσης της ρευστότητας των εξαγωγικών επιχειρήσεων, σταθερότητας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, προκειμένου το εξαγωγικό εμπόριο της χώρας να αποτελέσει έναν από τους βασικούς πυλώνες μετάβασης της ελληνικής οικονομίας σε ένα νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα και ενίσχυσης της απασχόλησης.

3.4 Απασχόληση - Ανεργία

Οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας παραμένουν έντονα αρνητικές καθώς η ελληνική οικονομία παραμένει σε βαθιά ύφεση. Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ το α' τρίμηνο του 2012 το ποσοστό ανεργίας ανήλθε στο 22,6%, σημειώνοντας άνοδο κατά 6,7 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το α' τρίμηνο του 2011 και κατά 1,9 εκατοστιαίες μονάδες ως προς το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο (δ' τρίμηνο 2011). Έτσι **ο αριθμός των ανέργων διαμορφώθηκε στους 1.120,1 χιλ.**, αυξημένος κατά 327,5 χιλ. (ή **41,3%**) σε σχέση με

πέρυσι και κατά 94,2 χιλ. (ή **9,2%**) ως προς το δ' τρίμηνο του 2011.

Η αύξηση που καταγράφεται στην Ελλάδα (στις αρχές του 2012) είναι η μεγαλύτερη στην Ευρωζώνη-17 (Μ.Ο.: 11,4%), αν και το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας σημειώνεται στην Ισπανία (24,5%). Στις χώρες που επίσης έχουν ενταχθεί στον ευρωπαϊκό μηχανισμό στήριξης, στην Πορτογαλία καταγράφεται άνοδος του ποσοστού ανεργίας κατά 2,6 εκατοστιαίες μονάδες (στο 15,2% ο δείκτης) σε αντίθεση με την Ιρλανδία όπου έχει διατηρηθεί σε παρόμοιο επίπεδο με πέρυσι (14,5%). Αντίθετα, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας εντοπίζονται στην Γερμανία (5,9%), στην Ολλανδία (5,3%) και στην Αυστρία (4,3%), διχοτομώντας έτσι την Ευρωζώνη και ως προς αυτή τη διάσταση, πέρα από τη διαφορά δημοσιονομικών ελλειμμάτων και πλεονασμάτων.

Στην **απασχόληση** καταγράφεται πτώση - 8,5% (ή 356,5 χιλ.) σε σχέση με πέρυσι με αποτέλεσμα να έχει διαμορφωθεί στις 3.838 χιλ. Μεταξύ των απασχολούμενων, μεγαλύτερη είναι η κάμψη στα άτομα ξένης υπηκοότητας (-18%), ενώ στους Έλληνες υπηκόους περιορίζεται στο -8% (3.536 χιλ. απασχολούμενοι). Σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες-μέλη της Ευρωζώνης, όπου η απασχόληση μειώθηκε οριακά κατά -0,5% στις αρχές του 2012, πτωτική τάση (αν και ηπιότερη συγκριτικά με της Ελλάδας) παρατηρείται στην Πορτογαλία (-4,2%) και στην Ισπανία (-3,7%).

Με βάση το **είδος της απασχόλησης** σχεδόν 9 στους 10 εργάζονται ως απασχολούμενοι πλήρους απασχόλησης στην Ελλάδα, με τη μερική απασχόληση να μην εμφανίζει

σημαντική μεταβολή παρά τη μεγάλη υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι το ποσοστό της διαμορφώνεται στο 7,2% (από 6,8% πέρυσι), επίδοση που είναι η δεύτερη χαμηλότερη έπειτα από της Σλοβακίας (4,2%) στην ευρωζώνη (Μ.Ο.: 21,6%).

Στα επιμέρους χαρακτηριστικά του εργατικού δυναμικού, **η ανεργία των γυναικών** αυξήθηκε κατά 7 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με πέρυσι και διαμορφώνεται στο 26,5%, ενώ σχεδόν παρόμοια είναι η άνοδος στο ποσοστό ανεργίας των ανδρών, το οποίο ανήλθε στο 19,7%, με την κατανομή των ανέργων μεταξύ των δύο φύλων να μην εμφανίζει διαφορά σε απόλυτους όρους (561 χιλ. άνδρες έναντι 559 χιλ. γυναικών).

Ως προς **τα ηλικιακά χαρακτηριστικά**, το α' τρίμηνο του 2012 το ποσοστό ανεργίας στους νέους 15-24 ετών ανέρχεται στο 53%, ενώ στην ηλικιακή ομάδα 25 έως 29 ετών το αντίστοιχο ποσοστό διαμορφώνεται στο 36%. Στην πιο παραγωγική ηλικιακή ομάδα, μεταξύ 30 και 44 ετών, ο αριθμός των ανέργων προσεγγίζει τις 471 χιλ. σχεδόν το ήμισυ δηλαδή του συνόλου των ατόμων χωρίς εργασία στη χώρα, έχοντας σημειώσει άνοδο κατά 44% σε σχέση με πέρυσι. Αντίστοιχα, στα άτομα 45 έως 64 ετών, το ποσοστό ανεργίας συνεχίζει να είναι μικρότερο συγκριτικά με τις υπόλοιπες κατηγορίες (15%) με τον αριθμό των ανέργων να κυμαίνεται στις 269 χιλ., (άνοδος πάντως +52% σε σχέση με πέρυσι). Συνεπώς, η άνοδος της ανεργίας είναι συντριπτική σε όλες τις ηλικιακές ομάδες.

Ο αριθμός εκείνων που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας αλλά δεν

βρίσκουν δουλειά – **νέοι άνεργοι** – αυξήθηκε κατά 86 χιλ. και διαμορφώθηκε στους 266 χιλ. (το ¼ σχεδόν του συνολικού αριθμού ανέργων) με την πλειοψηφία τους (2 στους 3 περίπου) να ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 20 έως 29 ετών. Αρνητική εξέλιξη, αποτελεί η σημαντική άνοδος κατά 71% (ή 263 χιλ.) των ατόμων που έχουν χάσει την εργασία τους και παραμένουν άνεργοι για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του έτους. Αυτό έχει ως συνέπεια ο ένας στους δύο να είναι μακροχρόνια άνεργος, με το ποσοστό (της μακροχρόνιας) ανεργίας να διαμορφώνεται στο 12,7%⁸ περίπου, επίπεδο διπλάσιο από το μέσο όρο της ευρωζώνης (περίπου 5%⁹). Οι μακροχρόνια άνεργοι, στην πλειοψηφία τους δηλώνουν ότι υπήρξαν εργαζόμενοι στη Μεταποίηση, στις Κατασκευές, στο εμπόριο και στις υπηρεσίες εστίασης-καταλύματος, γεγονός που υποδεικνύει την αδυναμία εύρεσης εργασίας στα επαγγέλματα όπου έχουν αποκτήσει προϋπηρεσία, καθώς πλήττονται έντονα από την οικονομική ύφεση.

Στα άτομα με ξένη υπηκοότητα, το ποσοστό ανεργίας διαμορφώθηκε στο 30,6% έναντι 19,8% πέρυσι, ενώ στους Έλληνες ανήλθε στο 21,9% αυξημένο κατά 6,4 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με πέρυσι.

Σε μεγαλύτερο βαθμό πλήττονται από την ανεργία **τα άτομα με μεσαίο και χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης**. Το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας καταγράφεται σε εκείνους που δεν πήγαν καθόλου σχολείο ή έχουν ολοκληρώσει ορισμένες μόνο τάξεις του

⁸ Μακροχρόνια άνεργοι ως ποσοστό του εργατικού δυναμικού.

⁹ Η εκτίμηση αφορά στο δ' τρίμηνο του 2011, καθώς δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφορία για το α' τρίμηνο του 2012.

δημοτικού, καθώς 1 στους 3 βρέθηκε χωρίς εργασία το α' τρίμηνο του 2012. Στους αποφοίτους ανώτερης τεχνικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, όπως και στα άτομα με απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης ή Γυμνασίου, τα χαρακτηριστικά της ανεργίας είναι παρόμοια, με το ποσοστό να κυμαίνεται στο 25% περίπου, σημειώνοντας αύξηση κατά 7 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα πέρυσι. Μικρότερο του μέσου όρου είναι το ποσοστό ανεργίας στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αν και καταγράφεται σημαντική άνοδος κατά 5,1 εκατοστιαίες μονάδες (15,7%), ενώ στα άτομα με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών το ποσοστό ανεργίας κυμαίνεται στο 12% (από 9,8% πέρυσι).

Σε επίπεδο περιφερειών, οι μεγαλύτερες δυσκολίες παρατηρούνται διαχρονικά στην Δυτική Μακεδονία, με αρνητικές συνέπειες για το επίπεδο ευημερίας και κοινωνικής συνοχής για την περιοχή, καθώς το ποσοστό ανεργίας έχει διπλασιαστεί μέσα σε μια τριετία (28,5%). Στην Κεντρική Μακεδονία, ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε κατά 41% ή 59,7 χιλ. με το ποσοστό ανεργίας να διαμορφώνεται στο 24,7% (έναντι 17,5% πέρυσι), όσο δηλαδή και στην Στερεά Ελλάδα. Αντίστοιχα, στην Κρήτη διαμορφώνεται στο 23,4% με την άνοδο να προσεγγίζει τις 8 περίπου εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με πέρυσι, τάση που είναι παρόμοια στην Δυτική Ελλάδα (23,1% ο δείκτης), στην Αττική (22,9%) και στην Ανατολική Μακεδονία-Θράκη (22,7%). Στην Ήπειρο, την Θεσσαλία και το Βόρειο Αιγαίο, το ποσοστό ανεργίας κυμαίνεται στο 20%, ενώ αντίθετα μείωση της ανεργίας καταγράφεται στα Ιόνια Νησιά (15,9%) και το Νότιο Αιγαίο (13,9%) με τον

αριθμό των απασχολούμενων να έχει αυξηθεί κατά 3,5 και 11,4 εκατοστιαίες μονάδες αντίστοιχα.

Σε κλαδικούς όρους, κάμψη της απασχόλησης καταγράφεται και **στους τρεις τομείς οικονομικής δραστηριότητας**, με σημαντικότερη εκείνη στη Μεταποίηση όπου για πέμπτο συνεχόμενο τρίμηνο καταγράφεται κάμψη της τάξης του -15%. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο αριθμός των απασχολούμενων να έχει υποχωρήσει στις 655 χιλ., κάτι που σημαίνει ότι έχουν χαθεί περισσότερες από 364 χιλ. θέσεις εργασίας την τελευταία τετραετία. Σε επίπεδο κλάδων, μεγαλύτερη είναι η μείωση που καταγράφεται στη Μεταποίηση με τον αριθμό των απασχολούμενων να βρίσκεται στις 219 χιλ. (-15% ή 65 χιλ.), ενώ σημαντική –αν και ηπιότερη σε σχέση με τη Βιομηχανία– είναι και η κάμψη της απασχόλησης στις Κατασκευές (-18% ή 48 χιλ.) με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται στις 219 χιλ.

Στον τριτογενή τομέα χάθηκαν 210 χιλ. θέσεις απασχόλησης (πτώση -7%) μέσα σε ένα έτος με συνέπεια οι απασχολούμενοι να διαμορφωθούν στους 2,7 χιλ.. Η κάμψη αυτή ερμηνεύεται από τη μεγάλη υποχώρηση της απασχόλησης στο Εμπόριο (-11% ή 88 χιλ.), όπως και στις υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης-Άμυνας και της Υποχρεωτικής Ασφάλισης (-9% ή 34 χιλ.), γεγονός όμως που πιθανότατα αντανακλά την αποχώρηση εργαζομένων που θεμελίωσαν συνταξιοδοτικό δικαίωμα. Σε άλλους κλάδους με σημαντικό ποσοστό απασχόλησης, ηπιότερη είναι η κάμψη στην εστίαση-καταλύματα (-5%), όπως και στις μεταφορές-αποθήκευση (-7%). Αντίθετα, ανοδική πορεία –έστω και μικρή– της απασχόλησης σημειώνεται στις Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (4%) και στις Επαγ-

γελματικές / επιστημονικές δραστηριότητες (1,3%).

Στον πρωτογενή τομέα τέλος η απασχόληση υποχώρησε το α' τρίμηνο του 2012 σε νέο χαμηλό επίπεδο (489 χιλ.) σημειώνοντας μείωση κατά 5,8% ή 30 χιλ. σε σχέση με πέρυσι. Έτσι το α' τρίμηνο του 2012 το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα διαμορφώνεται στο 12,7% (από 12,4% πέρυσι), στον δευτερογενή τομέα στο 17,1% (από 18,4%) και στον τριτογενή στο 70,2% (από 69,2%).

Με βάση τα στοιχεία του ΟΑΕΔ, ο αριθμός των ανέργων το α' τρίμηνο του 2012 διαμορφώθηκε στις 957,1 χιλ. (772,4 χιλ. άνεργοι αναζητούντες εργασία και 167 χιλ. που είναι άνεργοι αλλά δεν αναζητούν εργασία), σημειώνοντας άνοδο κατά 13,6% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρυσι (842,5 εγγεγραμμένοι). Αντίστοιχα, το α' πεντάμηνο του έτους ο αριθμός των εγγεγραμμένων ανέργων διαμορφώθηκε στις 941,4 χιλ. (έναντι 822,6 πέρυσι), ενώ στις ροές απασχόλησης οι αναγγελίες προσλήψεων σημειώνουν πτώση σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι κατά 10,8% (304,7 χιλ.), τάση όμως που καταγράφεται και στις καταγγελίες συμβάσεων-οικιοθελείς αποχωρήσεις οι οποίες μειώθηκαν κατά 7,1% (295,6 χιλ.).

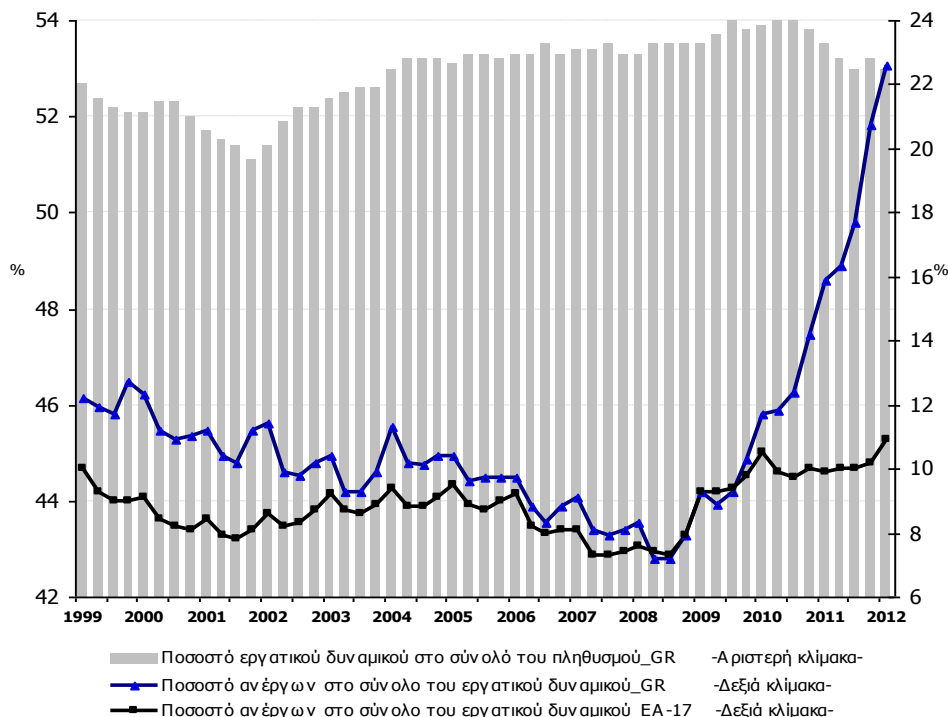
Συμπερασματικά, σε ένα ιδιαίτερα αρνητικό οικονομικό περιβάλλον το οποίο χαρακτηρίζεται από μεγάλη μείωση του κύκλου εργασιών στις επιχειρήσεις, την έλλειψη ρευστό-

τητας και κεφαλαίων κίνησης, αλλά και την υποχώρηση της επενδυτικής δραστηριότητας, η αγορά εργασίας δέχεται τις πιο ισχυρές πιέσεις που έχουν καταγραφεί στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες. Οι εκτιμήσεις για την πορεία της απασχόλησης και της ανεργίας παραμένουν αρνητικές, τουλάχιστον για το α' εξάμηνο του 2012, δεδομένης και της αβεβαιότητας που προκάλεσε η προεκλογική περίοδος το δίμηνο Μαΐου-Ιουνίου. Έτσι, η πρόβλεψη για το σύνολο του 2012 διαμορφώνεται στο 23,6%, καθώς και η εποχική απασχόληση στον τουρισμό αναμένεται να είναι περιορισμένη σε σχέση με πέρυσι.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί η ενίσχυση του φαινομένου της αδήλωτης εργασίας, ως συνέπεια της μεγάλης υποχώρησης της οικονομικής δραστηριότητας. Σύμφωνα, με την έκθεση πεπραγμένων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας από τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας ένας στους τρεις σχεδόν εργαζόμενους ήταν ανασφάλιστος και μη καταχωρημένος στα ειδικά βιβλία νεοπροσλαμβανόμενου προσωπικού. Η εξέλιξη αυτή πέρα από τις αρνητικές συνέπειες για τα ίδια τα άτομα που ωθούνται στην ανασφάλιστη εργασία με συνέπεια να στερούνται βασικών εργασιακών δικαιωμάτων (πχ ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, προστασία από τον κίνδυνο εργατικού ατυχήματος, αδυναμία θεμελίωσης συνταξιοδότησης λόγω έλλειψης ενσήμων), συνεπάγεται σημαντικές απώλειες για τους ασφαλιστικούς οργανισμούς της χώρας.

Διάγραμμα 3.10

Εξέλιξη του Ποσοστού του Εργατικού Δυναμικού στο Σύνολο του Πληθυσμού και του Ποσοστού των Ανέργων στο σύνολο του Εργατικού Δυναμικού

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ-Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Eurostat

Αντίστοιχα, δυσσίωνα είναι και τα στοιχεία που προκύπτουν για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της απασχόλησης από τις Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας του IOBE. Πιο συγκεκριμένα:

Το δεύτερο τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου του 2012, οι βραχυπρόθεσμες προβλέψεις για την απασχόληση σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του έτους εξομαλύνονται ελαφρά σε Βιομηχανία, Κατασκευές και Λιανικό Εμπόριο, αλλά γαίνονται δυσμενέστερες στις Υπηρεσίες, πλησίον του ιστορικά χαμηλού τους ρεκόρ στο τελευταίο τρίμηνο του 2011. Σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, σημειώνεται μικρή επιδείνωση στις σχετικές προβλέψεις στο Λιανικό Εμπόριο και στη Βιομηχανία, αλλά περισσότερο αισθητή στις Υπηρεσίες, ενώ στον τομέα των

Κατασκευών, παρόλο που ο σχετικός δείκτης παραμένει σε πολύ χαμηλά επίπεδα, καταγράφει βελτίωση σε σχέση με την ίδια περσινή περίοδο. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, το αρνητικό ισοζύγιο των σχετικών προβλέψεων για την απασχόληση στο διάστημα Απριλίου – Ιουνίου κερδίζει 9 μονάδες συγκριτικά με το πρώτο τρίμηνο του έτους και διαμορφώνεται στις -17 μονάδες. Η επίδοση αυτή είναι ελαφρώς δυσμενέστερη σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή (-14 μονάδες). Το 6% των μεταποιητικών επιχειρήσεων (από 1% το περασμένο τρίμηνο) προβλέπει άνοδο της απασχόλησης το επόμενο διάστημα, ενώ αντίθετα το 23% (από 28%) αναμένει βραχυπρόθεσμα μείωση στον αριθμό των θέσεων εργασίας του τομέα.

Πίνακας 3.9

Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης (σε χιλ.)

Περίοδος αναφοράς	Γενικό Σύνολο	Εργατικό Δυναμικό					
		Σύνολο	% του πληθυσμού	Απασχολούμενοι	% εργατικού δυναμικού	Άνεργοι	% εργατικού δυναμικού
1998	8.680,4	4.525,8	52,1	4.017,9	88,8	507,9	11,2
1999	8.764,5	4.586,1	52,3	4.031,4	87,9	554,7	12,1
2000	8.839,8	4.611,9	52,2	4.088,5	88,6	523,5	11,4
2001	8.906,4	4.580,3	51,4	4.086,3	89,2	493,9	10,8
2002	8.964,3	4.656,0	51,9	4.175,8	89,7	480,2	10,3
2003	9.014,9	4.734,4	52,5	4.274,5	90,3	460,0	9,7
2004	9.063,5	4.818,8	53,2	4.313,2	89,5	505,7	10,5
2005	9.108,1	4.846,5	53,2	4.369,0	90,1	477,5	9,9
2006	9.157,4	4.886,4	53,4	4.452,3	91,1	434,5	8,9
2007	9.207,4	4.916,8	53,4	4.509,9	91,7	406,9	8,3
2008	9.234,1	4.937,3	53,5	4.559,4	92,4	377,9	7,6
2009	9.267,5	4.979,8	53,8	4.508,7	90,6	471,1	9,5
α' τρίμ. 2010	9.292,2	5.012,4	53,9	4.425,6	88,3	586,8	11,7
β' τρίμ. 2010	9.301,5	5.021,0	54,0	4.427,0	88,2	594,0	11,8
γ' τρίμ. 2010	9.311,5	5.024,9	54,0	4.402,9	87,6	621,9	12,4
δ' τρίμ. 2010	9.320,6	5.011,1	53,8	4.299,0	85,8	712,1	14,2
2010	9.306,3	5.017,4	53,9	4.388,6	87,5	628,7	12,5
α' τρίμ. 2011	9.329,4	4.987,0	53,5	4.194,4	84,1	792,6	15,9
β' τρίμ. 2011	9.337,6	4.967,2	53,2	4.156,3	83,7	810,8	16,3
γ' τρίμ. 2011	9.346,0	4.957,6	53,0	4.079,3	82,3	878,3	17,7
δ' τρίμ. 2011	9.354,5	4.958,7	53,0	3.932,8	79,3	1.025,9	20,7
2011	9.341,9	4.967,6	53,2	4.090,7	82,4	876,9	17,7
α' τρίμ. 2012	9.362,	4.958,0	53,0	3.837,9	77,4	1.120,	22,6

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Στις Υπηρεσίες, οι προβλέψεις για την απασχόληση το δεύτερο τρίμηνο του 2012 χάνουν έδαφος σε σχέση με το μέσο όρο του πρώτου τριμήνου και παραμένουν έντονα απαισιόδοξες, κοντά στα ιστορικά χαμηλά των τελευταίων μηνών του 2011. Έτσι, το σχετικό ισοζύγιο διαμορφώνεται στις -31 μονάδες, από -25 μονάδες το πρώτο τρίμηνο και -19 μονάδες το αντίστοιχο τρίμηνο του 2011. Από τις επιχειρήσεις του τομέα, το 36% αναμένει περαιτέρω πτώση της απασχόλησης το επόμενο διάστημα, με το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν άνοδο, να κινείται ακόμη χαμηλότερα, στο 4% (από 7% το προηγούμενο τρί-

μηνο). Σε επιμέρους κλάδους, οι σχετικές προβλέψεις το συγκεκριμένο διάστημα εμφανίζονται όπως είναι λογικό λόγω της θερινής περιόδου λιγότερο δυσμενείς στα Ξενοδοχεία - Εστιατόρια και τα Τουριστικά Πρακτορεία, ενώ επιδεινώνονται στην Πληροφορική, τις Διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες και, ιδιαίτερα, στους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς.

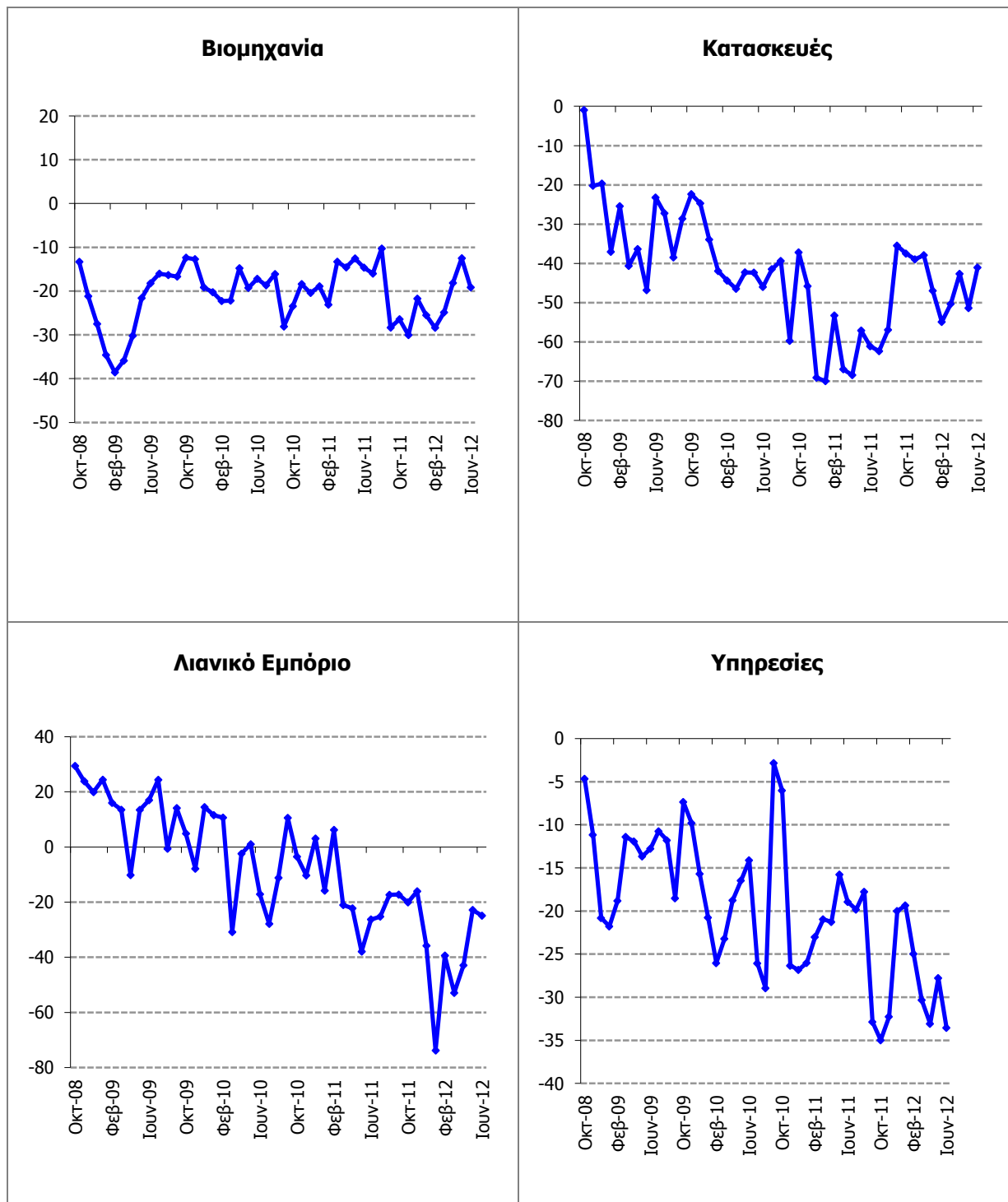
Βελτιωμένες, αλλά από πολύ χαμηλά επίπεδα, είναι οι προσδοκίες για την απασχόληση σε σχέση με το αμέσως προηγούμενο στο Λιανικό Εμπόριο. Ο σχετικός αρνητικός δείκτης κερδίζει 25 μονάδες σε

σχέση με το ιστορικά χαμηλό επίπεδο του στις αρχές του έτους και διαμορφώνεται κατά μέσο όρο στις -30 μονάδες, σε παραπλήσια επίδοση σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή. Τα 3/10 των επιχειρήσεων του τομέα (από 56% το προηγούμενο τρίμηνο) αναμένουν μείωση των θέσεων εργασίας, ενώ ήδη από τις αρχές του έτους, καμία επιχείρηση δεν προσδοκά άνοδο βραχυπρόθεσμα.

Από τους επιμέρους τομείς που εξετάζονται, σημειώνεται σε όλους βελτίωση, αν και οι δείκτες είναι παντού αρνητικοί: κατακόρυφη άνοδος καταγράφεται στα Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός (στις -5 από -48 μονάδες ο σχετικός δείκτης), όπως και στα Υφάσματα - Ένδυση-Υπόδηση (στις -46 από -79 μονάδες) και τα Είδη οικιακού εξοπλισμού. Στα Οχήματα & Ανταλλακτικά, η άνοδος του πολύ χαμηλού ισοζυγίου είναι οριακή, ενώ ήπια είναι και η άμβλυνση των αρνητικών προσδοκιών στα Πολυκαταστήματα (στις -12 από -17 μονάδες).

Διάγραμμα 3.11

Προβλέψεις για την απασχόληση (διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: ΙΟΒΕ

3.5 Τιμές Καταναλωτή

Οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου ο πληθωρισμός υποχώρησε στα χαμηλότερα επίπεδα που έχουν καταγραφεί από τον Οκτώβριο του 2009, καθώς η ένταση της οικονομικής ύφεσης και η μείωση της καταναλωτικής δαπάνης περιόρισαν σε σημαντικό βαθμό την αυξητική τάση του ΓΔΤΚ. Η τάση αυτή υπήρξε ισχυρή κατά τη διετία 2010-2011 παρά την εκτεταμένη μείωση του ΑΕΠ, κυρίως λόγω των αυξήσεων που έλαβαν χώρα στην έμμεση φορολογία, φαίνεται όμως να αντιστρέφεται πλέον ως αποτέλεσμα του βάρους και της διάρκειας της ύφεσης στην πραγματική οικονομία. Τον Μάιο του 2012 ο πληθωρισμός διαμορφώθηκε, σε ετήσια βάση, σε 1,4%, παρουσιάζοντας μείωση 0,5 ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με τον φετινό Απρίλιο και 1,9 ποσοστιαίων μονάδων σε σχέση με τον Μάιο του 2011. Όσον αφορά στο πρώτο πεντάμηνο του τρέχοντος έτους, ο μέσος πληθωρισμός ανήλθε σε 1,9% έναντι 4,3% κατά την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους.

Εμφανή μείωση των πληθωριστικών πιέσεων παρουσιάζουν οι δείκτες τιμών αγαθών και υπηρεσιών. Ο πρώτος αυξάνεται κατά μέσο όρο κατά 2,4% στο πρώτο πεντάμηνο του έτους έναντι αύξησης 5,1% κατά την ίδια περίοδο πέρυσι, ενώ ο δεύτερος επιβραδύνεται σε 1,2% από 2,8%.

Η επιβράδυνση του πληθωρισμού κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών αντανακλάται και σε όλους τους ειδικούς επιμέρους δείκτες, ιδίως δε στους δείκτες τιμών καυσίμων, ενέργειας και οπωροκηπευτικών. Σύμφωνα με τους πρώτους δύο, ο πληθωρισμός στους τομείς των καυσίμων και της ενέργειας ανήλθε τον

Μάιο σε 8,1% και 9,1% αντίστοιχα, έναντι ποσοστών 16,3% και 14,1% τον Μάιο του 2011, σημειώνοντας μονοψήφιο επίπεδο για πρώτη φορά μετά τον Νοέμβριο του 2009. Χαρακτηριστικό είναι ότι η από κοινού επίπτωση των καυσίμων (βενζίνη) και του πετρελαίου θέρμανσης στο συνολικό επίπεδο του πληθωρισμού μειώθηκε από 1,34 σε 0,75 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ του περυσινού και του φετινού Μαΐου. Όσον αφορά στο πρώτο πεντάμηνο του 2012, ο μέσος πληθωρισμός ανέρχεται σε 11,6% στα καύσιμα και σε 12% στην ενέργεια, ενώ κατά την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 25,4% και 22,2%.

Ακόμα εντονότερη είναι η επιβράδυνση στις τιμές των οπωροκηπευτικών, με τον σχετικό δείκτη να αυξάνεται κατά μόλις 0,6% τον Μάιο, σε ετήσια βάση, έναντι αύξησης της τάξεως του 10,6% πέρυσι.

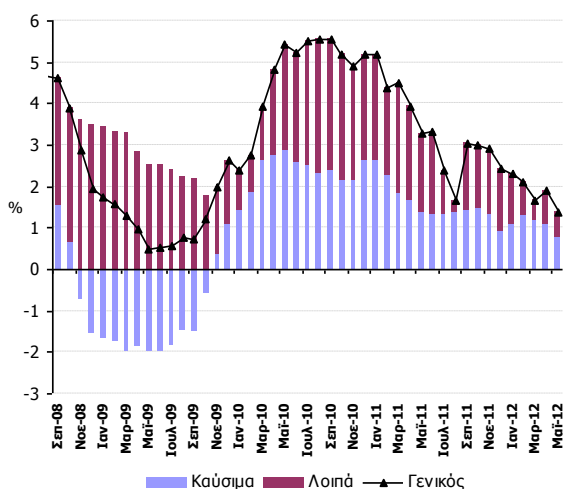
Οι αντίστοιχες μέσες μεταβολές για την περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου ανέρχονται σε 1,3% για το 2012 από 5,5% για το 2011.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, πτωτική είναι η τάση και του δομικού πληθωρισμού, ο οποίος διαμορφώνεται σε μόλις 0,7% τον Μάιο και σε 0,9% κατά μέσο όρο την περίοδο Ιανουαρίου – Μαΐου, από 1,9% και 2,4% αντίστοιχως κατά το προηγούμενο έτος.

Όσον αφορά σε συγκεκριμένες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, ο υψηλότερος μέσος πληθωρισμός καταγράφεται το πρώτο πεντάμηνο στον τομέα της Στέγασης με 7,1%, έναντι 9,4% πέρυσι, ενώ ακολουθούν οι Μεταφορές και ο κλάδος της εστίασης (Ξενοδοχεία - Καφέ - Εστιατόρια) με 3,2% και 2,6% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 3.12

Συμβολή των Καυσίμων στη διαμόρφωση του ΓΔΤΚ
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία: IOBE

Ο κλάδος των Μεταφορών παρουσιάζει και τη δεύτερη μεγαλύτερη μείωση του πληθωρισμού, καθώς αυτός ανερχόταν κατά μέσο όρο σε 9,9% κατά το πρώτο πεντάμηνο του 2011, ήτοι πτώση κατά 6,7 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ η κατά πολύ μεγαλύτερη μείωση εμφανίζεται στον κλάδο Καπνού και Αλκοολούχων Ποτών, όπου ο μέσος πληθωρισμός μειώθηκε μεταξύ των δύο περιόδων από 14,3% σε μόλις 1,9%.

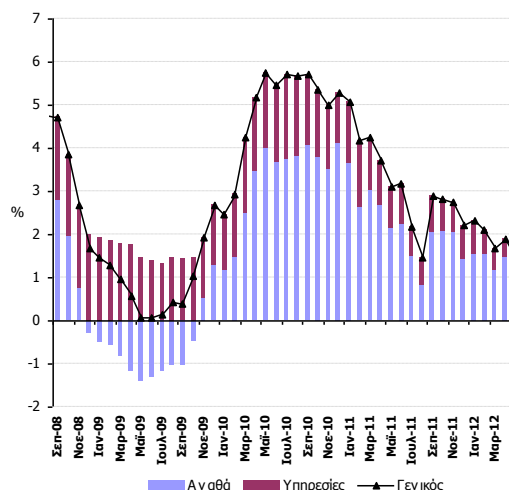
Μετριασμένες πληθωριστικές πιέσεις καταγράφονται και στον κλάδο Διατροφής και μη Αλκοολούχων Ποτών, όπου ο μέσος ρυθμός αύξησης των τιμών ισούται με 2,2% από 2,7% πέρυσι, ενώ χαρακτηριστικό των υπολοίπων κλάδων είναι η ύπαρξη σαφέστατων αποπληθωριστικών τάσεων.

Αυτό ισχύει λιγότερο για τον κλάδο Ένδυσης και Υπόδησης όπου το επίπεδο τιμών παραμένει κατά μέσο όρο αμετάβλητο το πρώτο πεντάμηνο του έτους, αν και με σημαντικές διαφοροποιήσεις σε μηνιαία βάση, ισχύει όμως απολύτως για τους κλάδους Διαρκών Αγαθών, Ειδών Νοικοκυριού και Υπηρεσιών (-1,3%),

Υγείας (-1,1%), Επικοινωνιών (-1%), Αναψυχής και Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων (-1%) και Εκπαίδευσης (-1%).

Διάγραμμα 3.13

Εξέλιξη ΓΔΤΚ και επιπτώσεις από επιμέρους δείκτες
(ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία: IOBE

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι με την εξαίρεση της Υγείας, κανένας από τους παραπάνω κλάδους δεν εμφάνιζε αποπληθωριστικές τάσεις κατά το πρώτο πεντάμηνο του 2011.

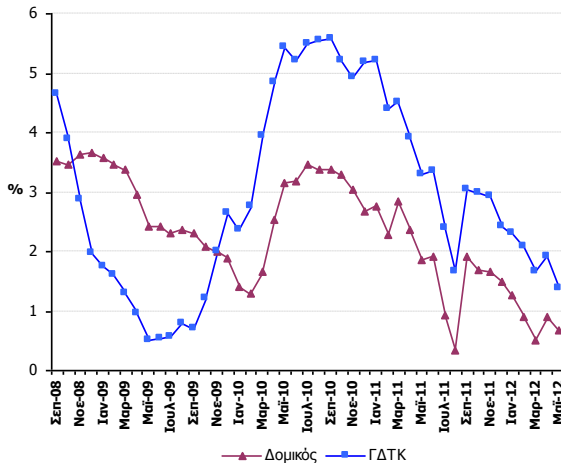
Ο εναρμονισμένος πληθωρισμός διαμορφώθηκε τον Μάιο στο 0,9%, από 1,5% τον Απρίλιο και από 3,1% τον Μάιο του 2011 σημειώνοντας το χαμηλότερο ποσοστό στην Ευρωπαϊκή Ένωση μαζί με αυτό της Σουηδίας. Κατά το πρώτο πεντάμηνο του έτους, ανέρχεται σε 1,5%, έναντι 4% πέρυσι και 3,8% το 2010, καταλαμβάνοντας την προτελευταία θέση – η τελευταία καταλαμβάνεται από τη Σουηδία με 0,9% - τη στιγμή που κατά το αντίστοιχο περσινό διάστημα ήταν από τους υψηλότερους και υπερέβαινε σαφώς τους μέσους όρους της Ε.Ε. όσο και της Ευρωζώνης.

Αυτοί οι μέσοι όροι διαμορφώνονται πλέον σε 2,8% και 2,6% αντίστοιχα, σε επίπεδα παρόμοια με αυτά του προηγούμενου έτους. Ο υψηλότερος πληθωρισμός στην Ε.Ε. καταγρά-

φεται στην Ουγγαρία με 5,6%, ενώ ο υψηλότερος στη ζώνη του ευρώ καταγράφεται στην Εσθονία με 4,4%.

Διάγραμμα 3.14

Εξέλιξη δομικού πληθωρισμού και ΓΔΤΚ (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ **Επεξεργασία:** IOBE

Παρά τη γενικότερη επιβράδυνση του πληθωρισμού, οι πιέσεις που ασκούνται στις τιμές αγαθών και υπηρεσιών από το αυξανόμενο κόστος παραγωγής παραμένουν ισχυρές κατά τους πρώτους μήνες του 2012. Συγκεκριμένα, στο πρώτο τετράμηνο του έτους ο γενικός δείκτης τιμών παραγωγού της εγχώριας βιομηχανίας αυξήθηκε σε ετήσια βάση κατά 6,6%, σημειώνοντας τη δεύτερη μεγαλύτερη αύξηση στην Ευρωζώνη μετά τον αντίστοιχο δείκτη της Κύπρου (8,7%). Ο ρυθμός αύξησης αυτός είναι σχεδόν διπλάσιος του μέσου όρου της ζώνης του ευρώ (3,4%), ενώ παρουσιάζει μικρή μόνο μείωση σε σχέση με τους αντίστοιχους ρυθμούς μεταβολής που σημειώθηκαν το 2011 (7,7%) και το 2010 (7,1%). Όσον αφορά στην εξέλιξη συγκεκριμένων κλάδων, οι εντονότερες αυξητικές πιέσεις εμφανίζονται στους κλάδους Αργού Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου (21%), Προϊόντων Οπτάνθρακα και Διύλισης (17,3%), Ενεργειακών Αγαθών εκτός της Ηλεκτρικής Ενέργειας (15,6%), Ενεργεια-

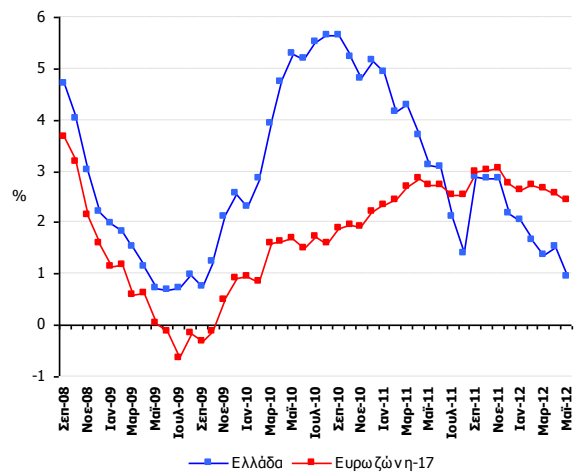
κών Αγαθών (14,9%) και Ηλεκτρικού Ρεύματος (14,9%).

Ασθενέστερες, αλλά σημαντικές είναι οι αυξήσεις των τιμών παραγωγού στα Προϊόντα Καπνού (7,4%), στα Ορυχεία, Λατομεία και Μεταποίηση (5,3%), στα Χημικά Προϊόντα (4,9%) και στον Λοιπό Εξοπλισμό Μεταφορών (4,8), ενώ στους υπόλοιπους κλάδους οι αυξητικές τάσεις του κόστους παραγωγής είναι πρακτικά αμελητέες.

Σε κάποιους μάλιστα, ο σχετικός δείκτης παρουσιάζει το πρώτο τετράμηνο του έτους σημαντικές μειώσεις, οι οποίες φτάνουν στο 1,6% για τον κλάδο Μηχανημάτων και Εξοπλισμού και στο 5,8% για τον κλάδο Ηλεκτρικού Εξοπλισμού. Ισχυρές παραμένουν και οι πληθωριστικές πιέσεις ως αποτέλεσμα των αυξανόμενων τιμών των εισαγόμενων πρώτων υλών.

Διάγραμμα 3.15

Εξέλιξη ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και στην Ευρωζώνη-17 (ετήσιες ποσοστιαίες μεταβολές)

Πηγή: Eurostat, **Επεξεργασία:** IOBE

Ο γενικός δείκτης τιμών εισαγωγών στη βιομηχανία αυξήθηκε στο διάστημα Ιανουάριο – Απρίλιο 2012 κατά 7,1%, από 7,6% κατά το ίδιο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους. Η αύξηση αυτή είναι η μεγαλύτερη μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης για τις οποίες υ-

πάρχουν στοιχεία και ανέρχεται σχεδόν στο διπλάσιο του μέσου όρου (3,7%), ενώ οφείλεται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην κατά 12,4% αύξηση των τιμών εισαγωγών από χώρες εκτός της Ευρωζώνης. Αντιθέτως, ο αντίστοιχος δείκτης για τις εισαγωγές από το εσωτερικό της Ευρωζώνης αυξήθηκε κατά το ίδιο χρονικό διάστημα μόλις κατά 0,7%.

Όσον αφορά στις τιμές των εξαγωγών, οι πληθωριστικές πιέσεις είναι και εδώ παρούσες, παρά το γεγονός ότι έχουν αρχίσει να αμβλύνονται κατά το τελευταίο δίμηνο. Συγκεκριμένα, ο δείκτης τιμών εξαγωγών της βιομηχανίας μειώθηκε σε μηνιαία βάση κατά 0,2% τον Απρίλιο και κατά 1,4% τον Μάιο. Εν τούτοις, σε ετήσια βάση ο εν λόγω δείκτης αυξάνεται κατά 4,9% και 4,6% αντίστοιχα, ενώ η μέση αύξησή του κατά το πρώτο πεντάμηνο του 2012 ανέρχεται σε 5,6%. Ο ρυθμός αύξησης αυτός, αν και σαφώς μικρότερος του αντίστοιχου κατά το πρώτο πεντάμηνο του 2011 (9,5%), παραμένει εν τούτοις ιδιαίτερος υψηλός, δυσχεραίνοντας την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και την ουσιαστική βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Αποτελεί μάλιστα τον μεγαλύτερο ρυθμό αύξησης των τιμών των εξαγωγών στην ευρωζώνη και τον τέταρτο μεγαλύτερο στην Ε.Ε. (μετά από Ρουμανία, Ουγγαρία και Λιθουανία), ενώ τροφοδοτείται κυρίως από τις τιμές των εκτός ευρωζώνης εξαγωγών, οι οποίες αυξάνονται κατά 7,8%, έναντι 2,2% για τις εξαγωγές της Ελλάδος σε χώρες της ζώνης του ευρώ.

Μεσοπρόθεσμες εκτιμήσεις

Στη διάρκεια των επόμενων μηνών οι σημαντικότερες οικονομικές τάσεις φαίνεται να οδηγούν σε μία περαιτέρω αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και σε ενίσχυση των αποπληθωριστικών τάσεων στους περισσότερους ίσως κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Η εκτίμηση αυτή οφείλεται αφ' ενός στη συνεχιζόμενη μείωση της ζήτησης και της καταναλωτικής δαπάνης ως αποτέλεσμα της εντονότερης του αναμενομένου οικονομικής ύφεσης και αφ' ετέρου στην αρνητική επίδραση μίας πλειάδας φορολογικών μέτρων, όπως η μείωση του αφορολόγητου ορίου, η κατάργηση ή ο περιορισμός σημαντικών φοροαπαλλαγών, η καταβολή της διπλής για το τρέχον έτος εισφοράς αλληλεγγύης και η καταβολή ενός μεγάλου αριθμού φόρων στην ακίνητη περιουσία, τα οποία θα συρρικνώσουν ακόμη περισσότερο το διαθέσιμο προς κατανάλωση εισόδημα των νοικοκυριών. Επίσης, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο αρνητικής επίπτωσης στην καταναλωτική δαπάνη λόγω νέων μειώσεων σε μισθούς και συντάξεις τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα, καθώς και λόγω πιθανών απολύσεων δημοσίων υπαλλήλων, στην περίπτωση που η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων αποδειχθεί δύσκολη.

Από την άλλη πλευρά, οι παραπάνω τάσεις δύσκολα θα οδηγήσουν σε φαινόμενα γενικευμένου αποπληθωρισμού, καθώς άλλοι παράγοντες θα τείνουν να συγκρατήσουν το γενικό επίπεδο των τιμών και να διατηρήσουν τον πληθωρισμό σε θετικό πρόσημο. Οι παράγοντες αυτοί είναι η πιθανότητα νέων αυξήσεων ειδικών φόρων κατανάλωσης προς ενίσχυση των κρατικών εσόδων, η εξίσωση από το φθινόπωρο της φορολογίας στο πετρέλαιο θέρμανσης και κίνησης, οι στρεβλώσεις της εγχώ-

ριας αγοράς οι οποίες συγκρατούν τις τιμές σε επίπεδο υψηλότερο απ' ό,τι θα δικαιολογούσαν οι μεταβολές της ζήτησης, καθώς και η διατήρηση των έντονων πληθωριστικών πιέσεων στις τιμές των εισαγόμενων πρώτων υλών. Ιδιαίτερος σημαντικό, ως προς το τελευταίο ζήτημα, είναι το ενδεχόμενο αυξήσεων στην τιμή του πετρελαίου λόγω της πολιτικής αστάθειας στη Μ. Ανατολή και στις χώρες του Περσικού Κόλπου, καθώς το ενδεχόμενο εμφάνισης προβλημάτων εφοδιασμού της ελληνικής αγοράς λόγω του ευρωπαϊκού εμπάργκο στις ιρανικές εξαγωγές πετρελαίου.

Δεδομένων των παραπάνω, ο πληθωρισμός αναμένεται μεν να αποκλιμακωθεί περαιτέρω στη διάρκεια των επόμενων μηνών, θα διατηρήσει όμως το θετικό του πρόσημο και θα κυμανθεί στο επίπεδο του 1,5%, αν και δεν πρέπει να αποκλειστεί η εμφάνιση ισχυρών αποπληθωριστικών τάσεων σε κλάδους καταναλωτικών αγαθών με μικρή εξάρτηση από εισαγόμενες πρώτες ύλες.

Στη δε Ευρωζώνη, ο πληθωρισμός αναμένεται επίσης να αποκλιμακωθεί κατά τους επόμενους μήνες – ανήλθε κατά μέσο όρο σε 2,6% κατά το πρώτο πεντάμηνο του έτους – και να κυμανθεί σε επίπεδα λίγο υψηλότερα του 2%. Το κόστος των πρώτων υλών και ιδίως του πετρελαίου επενεργεί και εδώ πληθωριστικά, όπως και η πιθανή μελλοντική αύξηση της έμμεσης φορολογίας στις χώρες που ακολουθούν προγράμματα οικονομικής σταθεροποίησης. Προς την αντίθετη κατεύθυνση λειτουργεί και στην περίπτωση αυτή η ύφεση η οποία είναι ήδη ορατή σε αρκετές χώρες στα στοιχεία του πρώτου τριμήνου και αναμένεται να ενταθεί στους επόμενους μήνες.

Σημαντική πληροφόρηση για την εξέλιξη των τιμών στο επόμενο διάστημα παρέχουν και τα αποτελέσματα των μηνιαίων ερευνών οικονομικής συγκυρίας του IOBE, τα οποία συνιστούν πρόδρομες ενδείξεις για την εξέλιξή τους από την πλευρά της προσφοράς. Συγκεκριμένα:

Οι προβλέψεις μείωσης των τιμών κατά το δεύτερο τρίμηνο (Απριλίου – Ιουνίου 2012) διευρύνονται ελαφρά σε σχέση με το τρίμηνο Ιανουαρίου – Μαρτίου 2012 στη Βιομηχανία και περισσότερο στις Ιδιωτικές Κατασκευές, τις Υπηρεσίες και το Λιανικό Εμπόριο, όπου οι σχετικοί δείκτες αγγίζουν ιστορικά χαμηλά επίπεδα. Έτσι, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή περίοδο, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες έχουν ενταθεί σε όλους τους τομείς, αλλά περισσότερο στις Υπηρεσίες και λιγότερο στη Βιομηχανία και τις Ιδιωτικές Κατασκευές. Αναλυτικότερα:

Στη Βιομηχανία, οι αποπληθωριστικές προβλέψεις διευρύνονται ήπια το δεύτερο τρίμηνο του 2012 έναντι του προηγούμενου τριμήνου, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -6 μονάδες (από -4 μονάδες το προηγούμενο τρίμηνο). Η επίδοση αυτή βρίσκεται ελαφρώς χαμηλότερα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά, οριακά αρνητικά επίπεδα. Μόνο 14% των επιχειρήσεων του τομέα το εξεταζόμενο τρίμηνο προβλέπει άνοδο τιμών, ενώ το 8% αναμένει μείωσή τους, με τα υπόλοιπα 4/5 των επιχειρήσεων να αναμένουν εκ νέου σταθερότητα το προσεχές διάστημα.

Στο Λιανικό Εμπόριο, οι προβλέψεις υποχώρησης του επιπέδου των τιμών εντείνονται, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -31 μονάδες (από -23 μο-

νάδες) και τον Ιούνιο να καταγράφει ιστορικά χαμηλές επιδόσεις. Σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά επίπεδα, ο αρνητικός δείκτης έχει διευρυνθεί κατά 9 μονάδες, ενώ από τα επιμέρους στοιχεία, το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένουν πτώση των τιμών το επόμενο διάστημα διαμορφώνεται στο 38% (από 30% κατά μέσο όρο το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο), ενώ μόνο ένα 7% αναμένει άνοδο τους. Σε επιμέρους κλάδους του λιανεμπορίου, ισχυρές προβλέψεις μείωσης τιμών εμφανίζονται στους περισσότερους, με εντονότερη εκείνη στα Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση και τα Πολυκαταστήματα. Στα Οχήματα – Ανταλλακτικά, ο σχετικός δείκτης αμβλύνεται ελαφρώς το εξεταζόμενο τρίμηνο, παραμένοντας αρνητικός, ενώ και στα Τρόφιμα- Ποτά – Καπνός, το σχετικό ελλειμματικό ισοζύγιο κατέγραψε μικρή πτώση σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο. Ο μόνος κλάδος στον οποίο ο δείκτης πρόβλεψης των τιμών ήταν ο λιγότερο αρνητικός, τα Είδη οικιακού εξοπλισμού, το εξεταζόμενο τρίμηνο καταγράφει «βουτιά» 16 μονάδων και διαμορφώνεται στις -21 μονάδες.

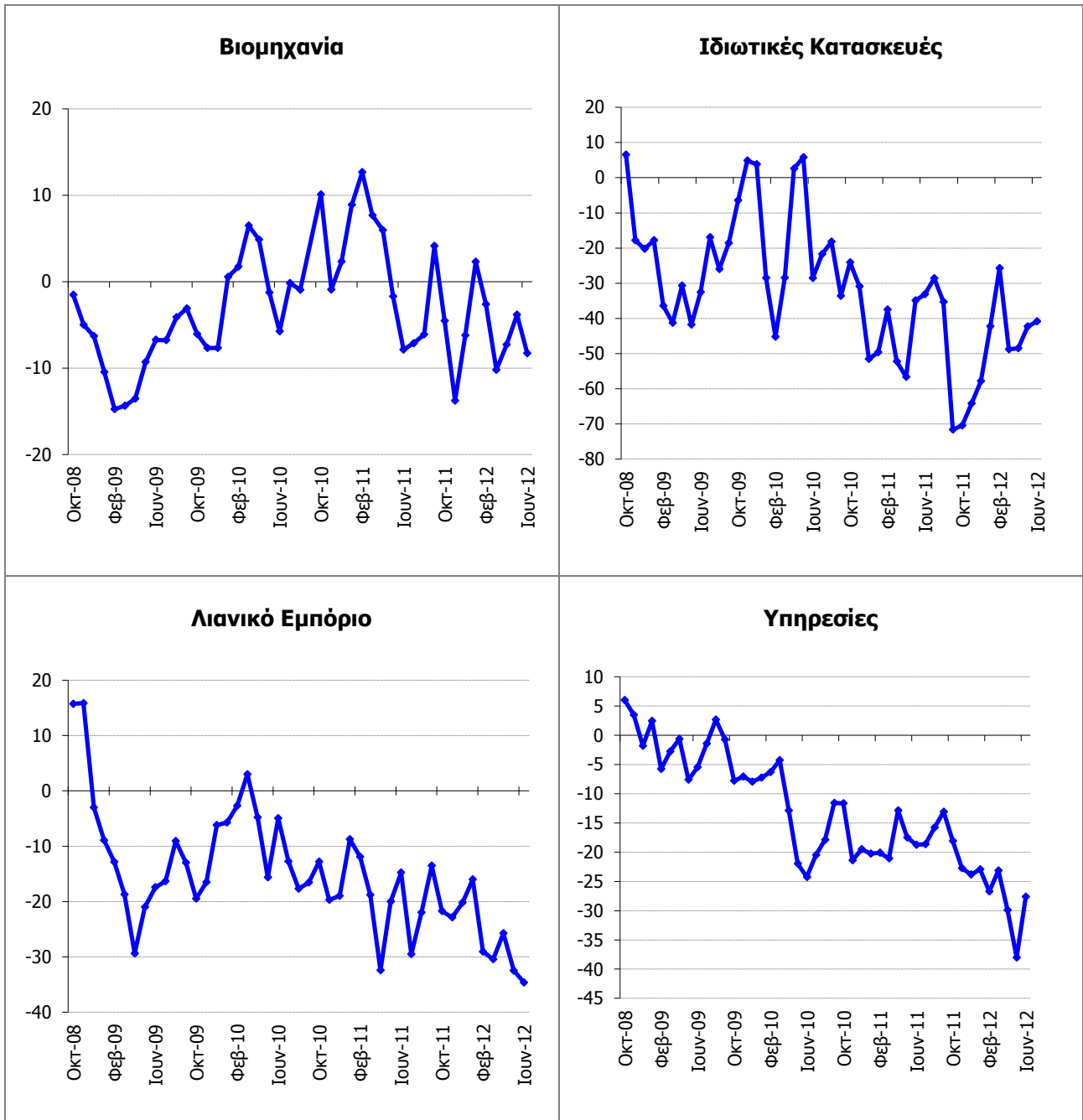
Οι αρνητικές προβλέψεις των τιμών στις Υπηρεσίες εντείνονται το υπό εξέταση τρίμηνο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται επίσης σε ιστορικά χαμηλά

επίπεδα. Έτσι, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο το εξεταζόμενο τρίμηνο διαμορφώνεται στις -32 μονάδες (από -24), διπλασιαζόμενο σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή αρνητική του επίδοση. Το 35% των επιχειρήσεων του κλάδου (από 27%) αναμένει μείωση τιμών το επόμενο τρίμηνο και μόλις 3% προβλέπει άνοδο. Από τους επιμέρους κλάδους, ο σχετικός δείκτης δείχνει κατακόρυφη πτώση των τιμών το επόμενο τρίμηνο στα Τουριστικά Πρακτορεία, τις Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες και τις Υπηρεσίες Πληροφορικής, με τους Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς και τα Ξενοδοχεία – Εστιατόρια να καταγράφουν μικρότερη υποχώρηση.

Τέλος, στον τομέα των Ιδιωτικών Κατασκευών, το ισοζύγιο των τιμών κινείται πτωτικά το τρίμηνο Απριλίου – Ιουνίου σε σχέση με τους πρώτους μήνες του 2012 και κατά μέσο όρο διαμορφώνεται στις -44 μονάδες (από -39 μονάδες), επίδοση παραπλήσια έναντι της αντίστοιχης περσινής (-42 μονάδες). Το υπό εξέταση διάστημα, το 47% των επιχειρήσεων του τομέα αναμένει υποχώρηση των τιμών βραχυπρόθεσμα, το 4% προβλέπει άνοδο και οι μισές επιχειρήσεις προβλέπουν σταθερές τιμές το επόμενο διάστημα.

Διάγραμμα 3.16

Προβλέψεις για εξέλιξη τιμών στο επόμενο τρίμηνο (διαφορά θετικών – αρνητικών απαντήσεων)

Πηγή: ΙΟΒΕ

3.6 Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών περιορίστηκε κατά 40,3% (σχεδόν 3,8 δισεκ. ευρώ) στο πρώτο τετράμηνο του 2012, κυρίως λόγω της βελτίωσης του εμπορικού ισοζυγίου αλλά και του ισοζυγίου υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών διαμορφώθηκε στα 5,6 δισεκ. ευρώ στο διάστημα Ιανουαρίου-Απριλίου, έναντι 9,4 δισεκ. ευρώ το 2011, ενώ βρίσκεται κάτω του ήμισυ των επιπέδων του 2008. Εκτός από τη συρρίκνωση του εμπορικού ελλείμματος κατά 2,5 δισεκ. ευρώ και την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 662 εκ. ευρώ, σημειώθηκε παράλληλα περιορισμός στο έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων (-512,5 εκ. ευρώ), ενώ το πλεόνασμα στις τρέχουσες μεταβιβάσεις ενισχύθηκε κατά 86 εκ. ευρώ, με αποτέλεσμα σε όλα τα επιμέρους στοιχεία του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών να κινούνται προς την κατεύθυνση της αποσυμπίεσης του ελλείμματος του.

Το έλλειμμα του **εμπορικού ισοζυγίου** συρρικνώθηκε κατά 25,8% (2,5 δισεκ. ευρώ)¹⁰ στο πρώτο τετράμηνο του 2012, έπειτα από την μείωση του 2011 κατά 8,2%, με αποτέλεσμα το ισοζύγιο να διαμορφωθεί στο 50% των επιπέδων του 2008. Στο αμιγώς εμπορικό τμήμα του ισοζυγίου, δηλαδή στο **εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα και πλοία**, το έλλειμμα μειώθηκε ακόμα περισσότερο, κατά

28,9% (1,2 δισεκ. ευρώ), καθώς οι εξαγωγές (λοιπών αγαθών) ενισχύθηκαν κατά 5,8% (233,6 εκ. ευρώ), έναντι όμως αύξησης 21,8% το 2011. Οι εισαγωγές αγαθών μειώθηκαν κατά 12,1% (1 δισεκ. ευρώ), τροφοδοτούμενες από τη σημαντική κάμψη των εισοδημάτων και τη μείωση της κατανάλωσης. Το έλλειμμα στο ισοζύγιο καυσίμων αποσυμπιέστηκε, έπειτα από τρία έτη ανόδου (Ιαν-Απρ), καθώς καταγράφηκε μείωση 12,7% (-554 εκ. ευρώ), η οποία προέρχεται αποκλειστικά από τη βελτίωση των εξαγωγών καυσίμων κατά 30,4% (506 εκ. ευρώ). Αποτέλεσμα αυτού ήταν η αναλογία εξαγωγών-εισαγωγών καυσίμων από 1/4 που ίσχυσε διαχρονικά, να αυξηθεί στο 1/3 το 2012.

Το πλεόνασμα του **ισοζυγίου υπηρεσιών**, ενισχύθηκε στο πρώτο τετράμηνο του έτους κατά 41,5% (661,8 εκ. ευρώ), έπειτα από τη μικρή πτώση του 2011. Βασική αιτία ανόδου του πλεονάσματος ήταν η μείωση των πληρωμών κατά 13,3% (-640 εκ. ευρώ), καθώς οι εισπράξεις δεν επηρεάστηκαν σημαντικά, +0,3% (51,6 εκ. ευρώ). Στα επιμέρους στοιχεία εισπράξεων, τα τουριστικά έσοδα κατέγραψαν κάμψη κατά 12,2% (-100,1 εκ. ευρώ), πτώση όμως η οποία αντισταθμίστηκε από την αύξηση των εισπράξεων από τις λοιπές υπηρεσίες κατά 11,1% (123,9 εκ. ευρώ). Στον τομέα των μεταφορών (κυρίως εμπορικής ναυτιλίας) οι εισπράξεις σταθεροποιήθηκαν κοντά στα 4,5 δισεκ. ευρώ. Στο τμήμα των πληρωμών, οι ταξιδιωτικές πληρωμές περιορίστηκαν κατά -24,1% (-174,9 δισεκ. ευρώ), ενώ και στις μεταφορές σημειώνεται πτώση 13,7% (-340,1 εκ. ευρώ) και στις λοιπές υπηρεσίες κατά 7,8% (-124,9 εκ. ευρώ).

¹⁰ Τα ποσά σε παρένθεση εκφράζουν την απόλυτη μεταβολή σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2010, εκτός αν αναφέρεται διαφορετικά.

Σημαντική υποχώρηση καταγράφεται στο έλλειμμα του **ισοζυγίου εισοδημάτων**, καθώς περιορίστηκε κατά -21,7% (512,5 εκ. ευρώ) και διαμορφώθηκε στα 1,8 εκ. ευρώ. Βασική αιτία της συρρίκνωσης ήταν ο περιορισμός των πληρωμών για αμοιβές, μισθούς, τόκους, μερίσματα και κέρδη, όπου κατεγράφη πτώση 14% (-475,3 εκ. ευρώ), ενώ αντίθετα οι εισπράξεις παρέμειναν περίπου στα ίδια επίπεδα, με αύξηση 3,6% (+37,1 εκ. ευρώ).

Το πλεόνασμα του **ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων** βελτιώνεται εκ νέου στο πρώτο τετράμηνο του 2012, έπειτα από το αρνητικό πρόσημο του 2010, καθώς διαμορφώθηκε στα 1,3 δισεκ. ευρώ, με ταυτόχρονη αύξηση των εισπράξεων κατά 1,4% (38 εκ. ευρώ) και περιορισμό των πληρωμών κατά -3,1% (-47,9 εκ. ευρώ). Οι εισπράξεις Γενικής Κυβέρνησης αυξήθηκαν, στα 2,4 δισεκ. ευρώ, ενώ αντίθετα τα μεταναστευτικά εμβάσματα μειώθηκαν κατά -14 εκ. ευρώ.

Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων

Το πλεόνασμα του **ισοζυγίου κεφαλαιακών μεταβιβάσεων** υπερτριπλασιάστηκε στο πρώτο τετράμηνο του έτους, καθώς διαμορφώθηκε στα 1,1 δισεκ. ευρώ. Οι εισπράξεις¹¹ τριπλασιάστηκαν, στα 1,2 δισεκ. ευρώ, ενώ οι πληρωμές αυξήθηκαν κατά 75,8 εκ. ευρώ.

Τέλος, το έλλειμμα του **Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών και Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων, που αντανάκλα ως ένα βαθμό** τις δανειακές ανάγκες της οικονομίας από το εξωτερικό, μειώθηκε

στο ήμισυ των επιπέδων του 2011, καθώς διαμορφώθηκε στα 4,6 δισεκ. ευρώ από 9,1 δισεκ. ευρώ στο πρώτο τετράμηνο του 2011, ενώ βρίσκεται κάτω από τα επίπεδα του 2005.

Ισοζύγιο Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών

Το **ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών** μειώθηκε δραστικά στο πρώτο τετράμηνο του έτους, καθώς σημειώνει πτώση κατά 42,6% και διαμορφώνεται στα 5,1 δισεκ. ευρώ, από 8,9 δισεκ. ευρώ το 2011.

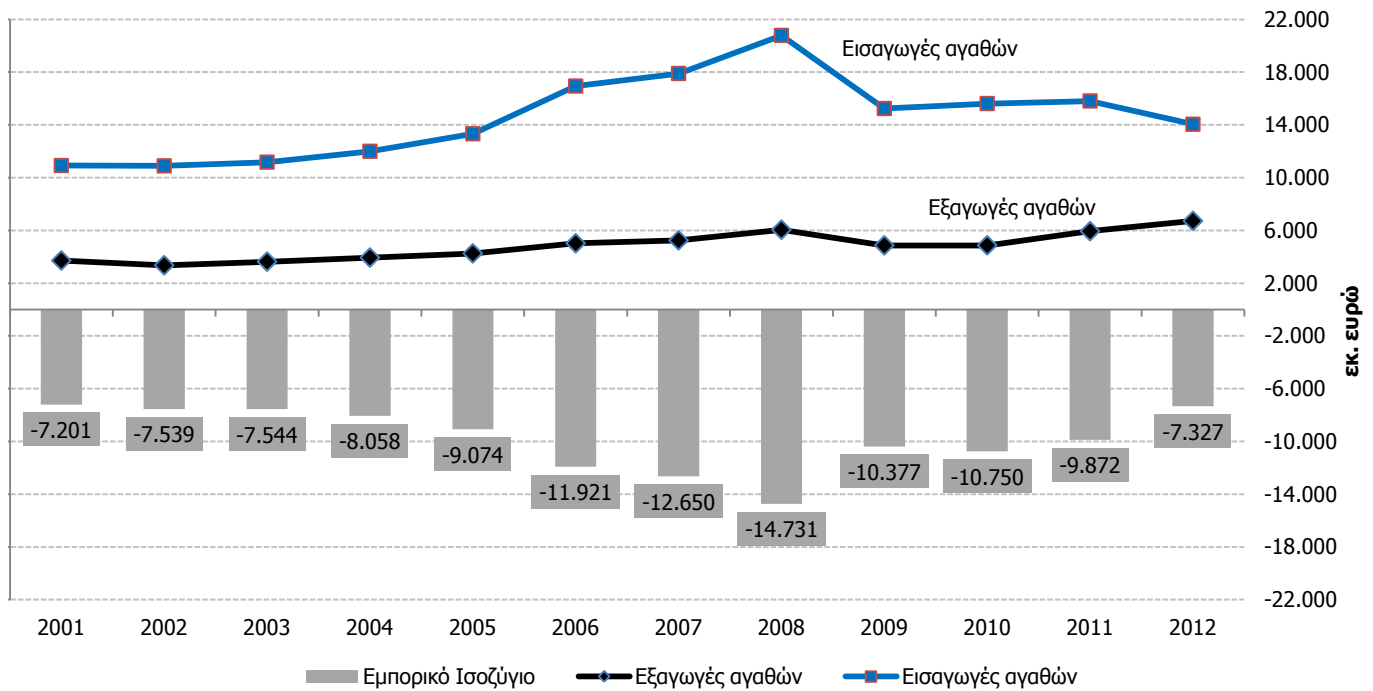
Στους επιμέρους λογαριασμούς, οι **άμεσες επενδύσεις** έπειτα από τη διαμόρφωση σε αρνητικό πρόσημο (εκροή), επανέρχεται σε καθαρή εισροή 76,6 εκ. ευρώ, καθώς οι επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα άμβλυναν την αρνητική τους τιμή, στα 262,7 εκ. ευρώ, από -412,5 το 2011. Ταυτόχρονα, οι επενδύσεις κατοίκων στο εξωτερικό διαμορφώθηκαν 339,3 εκ. ευρώ από -290,7 εκ. ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος οι σημαντικότερες συναλλαγές τον Απρίλιο αφορούν στην εισροή:

- α) 114 εκατ. ευρώ για τη συμμετοχή στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Siemens SA Ilectrotechnikon από το Γερμανό κύριο μέτοχο και
- β) 43 εκατ. ευρώ για τη συμμετοχή στην αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Siemens Healthcare Diagnostics ABEE από τον Ολλανδό κύριο μέτοχο.
- γ) 460 εκατ. ευρώ λόγω της πώλησης της θυγατρικής της Eurobank στην Πολωνία " (αποεπένδυση).

¹¹ Οι εισπράξεις κεφαλαιακών μεταβιβάσεων αφορούν καταβολές από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής

Διάγραμμα 3.17

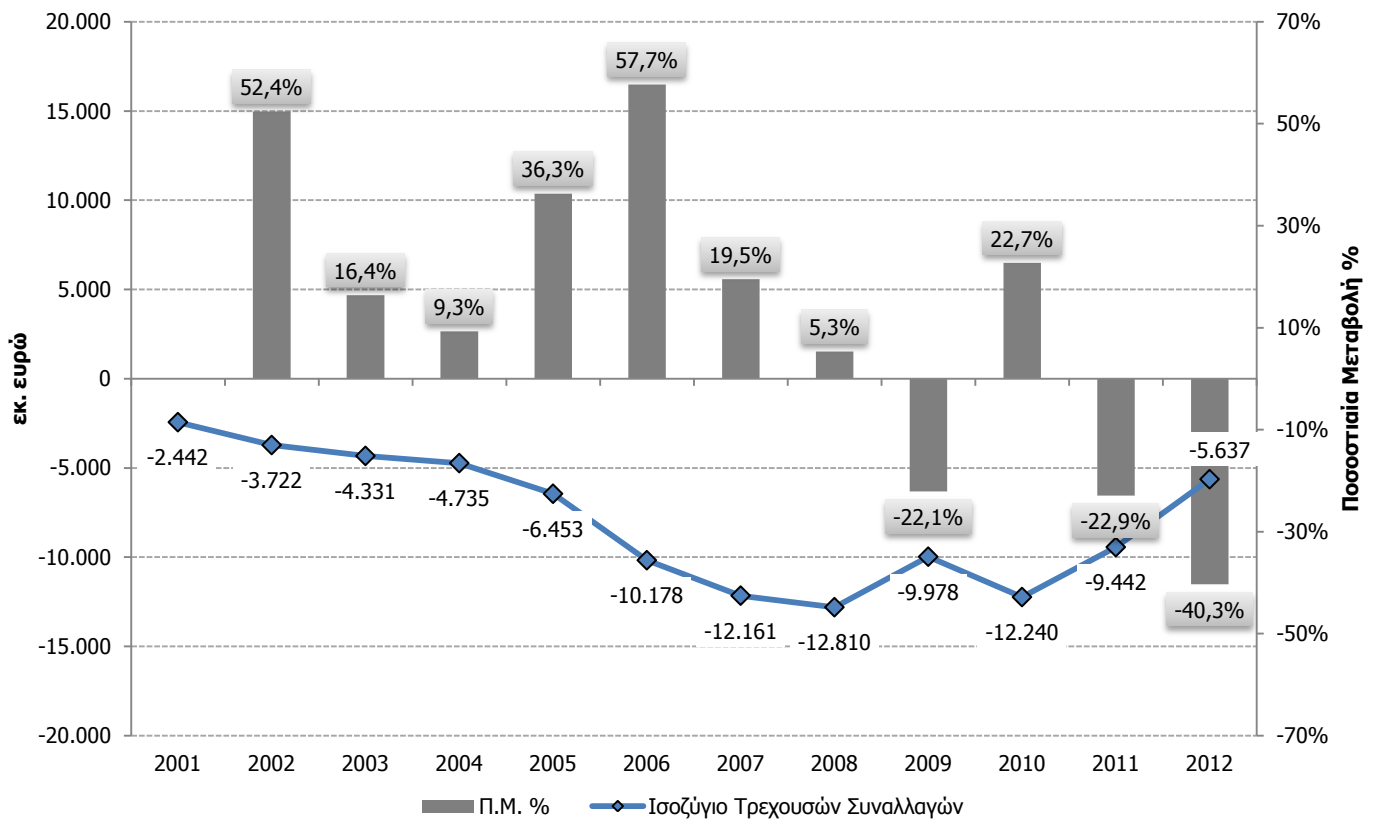
Εισαγωγές-Εξαγωγές 2001-2012 (Ιανουάριος-Απρίλιος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Διάγραμμα 3.18

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών 2001-2012 (Ιανουάριος- Απρίλιος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος-Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Οι **επενδύσεις** χαρτοφυλακίου σημειώνουν εκρηκτική επιδείνωση, ως καθαρή εκροή, αναμενόμενη όμως εξέλιξη εξαιτίας της αλλαγής στη σύνθεση του χαρτοφυλακίου των ελληνικών ομολόγων, εξαιτίας του προγράμματος PSI, όπου η αναδιάρθρωση του χρέους οδήγησε το μεγαλύτερο μέρος του ελληνικού χρέους να διακρατείται από διεθνείς οργανισμούς και όχι από ιδιώτες. Συγκεκριμένα, οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου εμφανίζουν καθαρή εκροή ύψους 64,8 δισεκ. ευρώ, έναντι εκροής 5,4 δισεκ. ευρώ το 2011. Οι απαιτήσεις διαμορφώθηκαν στα -37,3 δισεκ. ευρώ, καθώς αυξήθηκαν οι τοποθετήσεις των εγχώριων θεσμικών επενδυτών σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του εξωτερικού κατά 37,2 δισεκ. ευρώ, ενώ οι τοποθετήσεις σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια από μη κατοίκους μειώθηκαν κατά 27,5 δισεκ. ευρώ. Ταυτόχρονα, αυξήθηκαν οι τοποθετήσεις κατοίκων σε χρηματοοικονομικά παράγωγα του εξωτερικού κατά 528 εκ. ευρώ, ενώ αυξήθηκαν και οι επενδύσεις σε μετοχές στο εξωτερικό κατά 426 εκ. ευρώ.

Στην κατηγορία των "**λοιπών**" επενδύσεων, στο πρώτο τετράμηνο του έτους, σημειώθηκε σημαντική αύξηση στην καθαρή εισροή, στα 69,8 δισεκ. ευρώ, έναντι καθαρής εισροής 15 δισεκ. ευρώ. Τα δάνεια της Γενικής Κυβέρνησης έφτασαν τα 70,3 δισεκ. ευρώ στο πρώτο τετράμηνο του έτους και φορούν το δανεισμό από το EFSF και το ΔΝΤ. Τέλος, τα **συναλλαγματικά διαθέσιμα** της χώρας διαμορφώθηκαν στο πρώτο τετράμηνο του 2012 στα 5,4 δισεκ. ευρώ από 4,6 δισεκ. ευρώ το 2011.

Αποτίμηση

Η σχετική άνοδος των εξαγωγών αγαθών που καταγράφηκε, με αυξομειώσεις, μέσα στο 2011, διακόπηκε μετά τον δεύτερο μήνα του 2012. Οι κλυδωνισμοί που δημιουργούν στο διεθνές εμπόριο η κρίση χρέους στην ευρωζώνη, έχουν προκαλέσει σημαντική υποχώρηση των συναλλαγών διεθνώς. Σύμφωνα με το IMF ο όγκος του διεθνούς εμπορίου επεκτάθηκε το 2011 με πολύ χαμηλότερο ρυθμό έναντι του 2010, ενώ και το 2012, εκτιμάται ότι θα επιβραδυνθεί περαιτέρω η αύξηση του όγκου συναλλαγών. Βασική αιτία υποχώρησης, εκτιμάται ότι αποτελεί η κρίση χρέους στις ισχυρές πλέον οικονομίες της ευρωζώνης (Ισπανία και Ιταλία), αλλά και η διαταραχή που προκάλεσε η ανταλλαγή ομολόγων, χαμηλότερης ονομαστικής αξίας (πρόγραμμα PSI), του ελληνικού δημόσιου χρέους. Μέσα σε αυτό το κλίμα η επέκταση των εξαγωγών ελληνικών προϊόντων που καταγράφηκε το 2011 συγκρατείται, ιδιαίτερα μετά τον Φεβρουάριο. Στο άλλο τμήμα του εμπορικού ισοζυγίου, στις εισαγωγές, παρατηρείται συνεχής υποχώρηση η οποία και επιτρέπει την αποσυμπίεση του υψηλού ελλείμματος το οποίο είχε διαμορφωθεί μέχρι και το 2008. Συγκεκριμένα, όπως αποτυπώνεται και στο παρακάτω διάγραμμα οι εισαγωγές αγαθών μειώνονται συνεχώς μετά τον Νοέμβριο του 2008, με εξαίρεση μερικούς μήνες μέχρι σήμερα. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά τη σημαντική κάμψη του διαθέσιμου εισοδήματος, που οδήγησε σε δραστικό περιορισμό της κατανάλωσης. Τμήμα της μειούμενης κατανάλωσης από το εξωτερικό αναπληρώνεται από την εγχώρια παραγωγή, χωρίς ωστόσο να θεωρείται ικανό μέγεθος για να

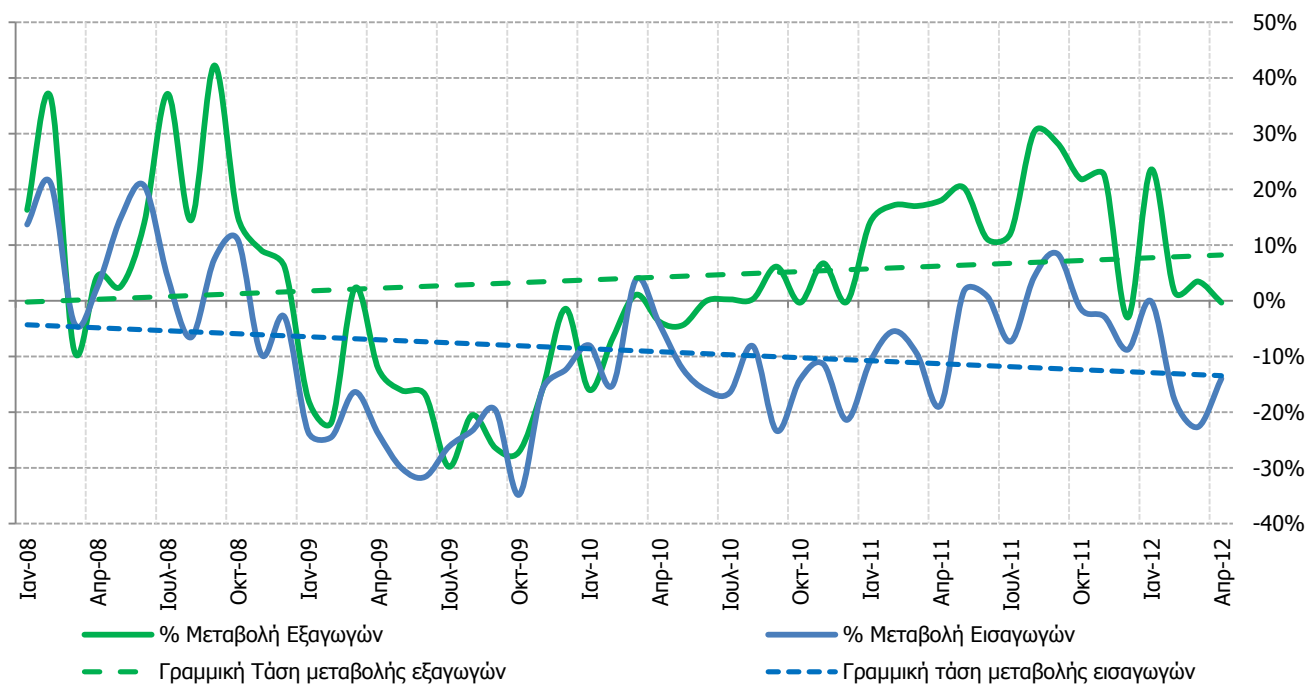
στηρίξει την εγχώρια βιομηχανία. Έτσι, η ενδυνάμωση της εγχώριας οικονομίας μέσω ενίσχυσης της εγχώριας ζήτησης αλλά και της ταυτόχρονης επέκτασης του εξαγωγικού τμήματος των επιχειρήσεων, εκτιμάται ότι μπορεί να επιτευχθεί και να λάβει μόνιμο χαρακτήρα, εφόσον συντρέξουν ορισμένες προϋποθέσεις, στο ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον της ελληνικής οικονομίας. Ανάμεσα σε άλλα εκτιμάται, ότι η διαμόρφωση ευνοϊκού περιβάλλοντος στους παρακάτω τομείς θα ενεργοποιήσει τους μηχανισμούς που θα επιτρέψουν την ανάπτυξη της οικονομίας και της επιχειρηματικότητας.

- Αξιοποίηση της δημόσιας περιουσίας και προσέλκυση εγχωρίων και ξένων επενδυτών.
- Δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων για την απελευθέρωση πόρων που θα διατεθούν για αναπτυξιακά έργα.
- Αξιοποίηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ για υποδομές και ιδιωτικές επενδύσεις με ενεργοποίηση των αντίστοιχων προγραμμάτων και απορρόφηση των πόρων.
- Το άνοιγμα της πλέον κλειστής οικονομίας του ΟΟΣΑ στις δυνάμεις του ανταγωνισμού και η κατάργηση των εμποδίων-αντικινήτρων στην επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις.

Διάγραμμα 3.19

Ποσοστιαία μεταβολή (%) εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών
(χωρίς καύσιμα και πλοία)

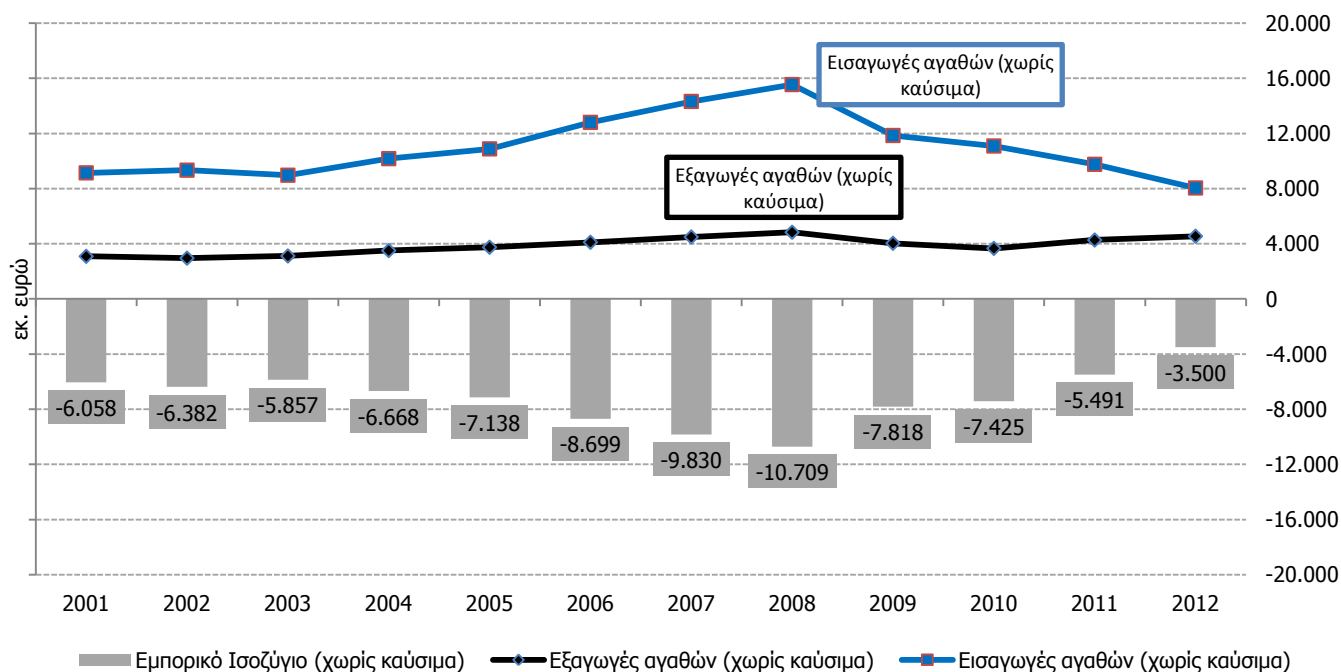
% μεταβολή εξαγωγών - εισαγωγών γ-ο-γ

Πηγή: Eurostat **Επεξεργασία στοιχείων:** IOBE

Διάγραμμα 3.20

Εισαγωγές-Εξαγωγές (χωρίς καύσιμα) 2001-2012 (Ιανουάριος- Απρίλιος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος - Επεξεργασία στοιχείων IOBE

Πίνακας 3.11

Προσωρινό Ισοζύγιο Εξωτερικών Συναλλαγών (Ιανουάριος- Απρίλιος) σε εκ. ευρώ

		Ιανουάριος – Απρίλιος			Απρίλιος		
		2010	2011	2012	2010	2011	2012
I	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (I.A + I.B + I.Γ + I.Δ)	-12.240,1	-9.441,9	-5.637,2	-2.807,7	-2.224,9	-912,2
I.A	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (I.A.1 - I.A.2)	-10.749,5	-9.871,6	-7.326,9	-2.527,9	-2.262,1	-1.454,7
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ καυσίμων	-3.324,3	-4.380,8	-3.826,6	-627,3	-1.049,3	-683,7
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα	-7.425,2	-5.490,8	-3.500,3	-1.900,6	-1.212,8	-771,0
	ΙΣΟΖΥΓΙΟ πλοίων	-1.175,9	-1.154,8	-417,4	-294,6	-225,8	-60,6
	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ χωρίς καύσιμα και πλοία	-6.249,3	-4.336,0	-3.083,0	-1.606,0	-987,0	-710,4
I.A.1	Εξαγωγές αγαθών	4.865,0	5.936,1	6.716,2	1.298,8	1.606,8	1.785,2
	Καύσιμα	1.199,6	1.662,9	2.169,1	375,3	528,2	698,4
	Πλοία (εισπράξεις)	331,2	211,8	252,1	62,3	62,6	74,1
	Λοιπά αγαθά	3.334,2	4.061,4	4.295,0	861,2	1.016,0	1.012,8
I.A.2	Εισαγωγές αγαθών	15.614,5	15.807,7	14.043,1	3.826,7	3.869,0	3.240,0
	Καύσιμα	4.523,9	6.043,7	5.995,7	1.002,6	1.577,5	1.382,0
	Πλοία (πληρωμές)	1.507,1	1.366,6	669,5	356,9	288,4	134,7
	Λοιπά αγαθά	9.583,5	8.397,4	7.377,9	2.467,2	2.003,1	1.723,2
I.B	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.B.1 - I.B.2)	1.643,2	1.594,7	2.256,5	483,2	598,5	762,2
I.B.1	Εισπράξεις	6.744,6	6.391,8	6.413,4	1.829,6	1.756,5	1.711,9
	Ταξιδιωτικό	804,3	819,5	719,3	327,8	352,8	323,1
	Μεταφορές	4.945,3	4.461,0	4.458,9	1.269,9	1.120,1	1.091,2
	Λοιπές υπηρεσίες	995,0	1.111,3	1.235,2	231,9	283,6	297,7
I.B.2	Πληρωμές	5.101,4	4.797,0	4.156,9	1.346,4	1.158,0	949,7
	Ταξιδιωτικό	693,6	724,4	549,5	180,4	193,9	124,7
	Μεταφορές	2.824,9	2.477,5	2.137,4	744,3	616,6	497,6
	Λοιπές υπηρεσίες	1.582,9	1.595,0	1.470,1	421,8	347,5	327,4
I.Γ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Γ.1 - I.Γ.2)	-2.214,1	-2.360,2	-1.847,7	-580,5	-544,7	-103,1
I.Γ.1	Εισπράξεις	1.226,0	1.042,7	1.079,8	277,7	250,8	248,9
	Αμοιβές, μισθοί	67,5	60,7	64,1	15,4	15,7	15,1
	Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	1.158,4	982,1	1.015,7	262,3	235,2	233,8
I.Γ.2	Πληρωμές	3.440,1	3.402,9	2.927,6	858,2	795,6	352,0
	Αμοιβές, μισθοί	126,0	140,0	156,8	31,2	37,6	37,1
	Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	3.314,1	3.262,8	2.770,8	827,0	758,0	314,9
I.Δ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I.Δ.1 - I.Δ.2)	-919,6	1.195,1	1.281,0	-182,4	-16,6	-116,6
I.Δ.1	Εισπράξεις	759,7	2.744,5	2.782,5	161,2	235,8	151,3
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις από ΕΕ)	232,2	2.360,2	2.412,2	53,4	137,4	55,8
	Λοιποί τομείς (μεταναστευτικά εμβάσματα, κλπ)	527,5	384,3	370,3	107,8	98,5	95,5
I.Δ.2	Πληρωμές	1.679,3	1.549,4	1.501,5	343,6	252,4	267,9
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	1.165,5	1.032,0	1.127,1	201,0	122,8	200,4
	Λοιποί τομείς	513,8	517,4	374,4	142,7	129,6	67,5
II	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (II.1 - II.2)	159,1	305,2	1.078,9	10,7	-6,9	25,5
II.1	Εισπράξεις	255,3	379,0	1.154,7	28,7	8,3	36,1
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις από ΕΕ)	205,3	352,5	1.130,1	12,4	0,7	28,6
	Λοιποί τομείς	50,0	26,5	24,7	16,4	7,6	7,5
II.2	Πληρωμές	96,2	73,8	75,8	18,0	15,2	10,6
	Γενική Κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	8,0	3,5	2,6	1,6	1,0	0,6
	Λοιποί τομείς	88,3	70,3	73,3	16,4	14,1	10,0
III	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I + II)	12.081,0	-9.136,7	-4.558,2	-2.796,9	-2.231,8	-886,7
IV	ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜ/ΚΩΝ ΣΥΝ/ΓΩΝ (IV.A + IV.B + IV.Γ + IV.Δ)	12.164,1	8.875,1	5.095,7	3.232,0	2.369,0	291,8
IV.A	ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	238,0	-703,2	76,6	-192,4	-121,0	477,0
	Κατοίκων στο εξωτερικό	-171,6	-290,7	339,3	-67,4	-28,0	450,3
	Μη κατοίκων στην Ελλάδα	409,7	-412,5	-262,7	-125,0	-92,9	26,7
IV.B	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ*	-2.859,5	-5.422,8	64.835,5	-7.773,7	632,5	27.801,8
	Απαιτήσεις	5.361,7	2.559,9	-37.320,0	1.800,7	1.439,2	-25.512,6
	Υποχρεώσεις	-8.221,2	-7.982,7	-27.515,4	-9.574,4	-806,7	-2.289,2
IV.Γ	ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ*	14.768,6	15.010,1	69.852,6	11.157,1	1.909,5	27.594,6
	Απαιτήσεις	-12.286,8	3.850,3	11.475,6	-4.244,9	-1.028,8	1.332,4
	Υποχρεώσεις	27.055,5	11.159,9	58.376,9	15.402,0	2.938,3	26.262,2
	(Δόναση Γενικής Κυβέρνησης)	-604,6	21.136,8	70.325,4	-83,3	-0,1	31.594,3
IV.Δ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ **	17,0	-9,0	2,0	41,0	-52,0	22,0
V	ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ (I + II + IV + V = 0)	-83,1	261,6	-537,4	-435,0	-137,2	594,9
	ΥΦΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ***				4.042,0	4.609,0	5.422,0

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

* (+) καθαρή εισροή (-) καθαρή εκροή, ** (+) μείωση (-) αύξηση

***Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

4. ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ¹²

Εισαγωγή

Η Ελλάδα σήμερα βρίσκεται στον πέμπτο χρόνο μιας βαθιάς και παρατεταμένης ύφεσης. Η σωρευτική μείωση του ΑΕΠ στην περίοδο 2008-2012 αναμένεται να προσεγγίσει το 20% ενώ η επίσημη ανεργία βρίσκεται σε ανεπίτρεπτα υψηλά επίπεδα και προβλέπεται να καταγράψει και νέα άνοδο το 2012 και να υπερβεί το 22%. Το ακολουθούμενο μείγμα οικονομικής πολιτικής με στόχο αφενός μεν την αναγκαία δημοσιονομική προσαρμογή αλλά και παράλληλα τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει αναγκαστικά περιοριστικές επιδράσεις στην οικονομική δραστηριότητα. Η εγχώρια ζήτηση συρρικνώνεται έντονα, που με τη σειρά της επιτείνει την ύφεση και αυξάνει την ανεργία. Η ανάκαμψη της οικονομίας μετατίθεται για αργότερα, αλλά και η δημοσιονομική προσαρμογή παρά τη σημαντική πρόοδο που ομολογουμένως έχει επιτευχθεί τα τελευταία τρία χρόνια, υπολείπεται των τεθέντων στόχων.

Είναι γεγονός ότι η εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική μέσα στο πλαίσιο του δευτέρου μνημονίου και των επιταγών των εφαρμοστικών νόμων οφείλει να επιτύχει ένα ευρύ φάσμα ενδιάμεσων στόχων, η επίτευξη των οποίων είναι προϋπόθεση για την επαναφορά της οικονομίας σε ισορροπία και ακολούθως σε τροχιά διατηρήσιμης ανάπτυξης. Το όλο εγχείρημα καθίσταται δυσχερές, για τον πρόσθετο λόγο ότι η συμμετοχή της χώρας στη νομισματική ένωση την αποστερεί ορισμένων βασικών μέσων οικονομικής πολιτικής τα οποία στην τρέχουσα συγκυρία θα βοηθούσαν στην εξισορρόπηση και συμβιβασμό κάποιων στόχων που, στη βραχυχρόνια διαδρομή της οικονομίας προς την ισορροπία εμφανίζονται αντιφατικοί ή ακόμη και αλληλοσυγκρουόμενοι. Για παράδειγμα, ο περιορισμός της ζήτησης που απαιτείται για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών δεν συνάδει με την άνοδο της δραστηριότητας που επιβάλλει η ενίσχυση των φορολογικών εσόδων.

Τα παραπάνω ενισχύουν την άποψη ότι το μείγμα της οικονομικής πολιτικής απαιτεί βελτίωση και κυρίως εμπλουτισμό με νέα μέσα προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικότερο. Τα μέσα πολιτικής στο οπλοστάσιο αυτών που διαμορφώνουν και ασκούν πολιτική πρέπει να αυξηθούν έτσι ώστε να διαθέτουν ένα επαρκή αριθμό μέσων ανάλογο του αριθμού των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν. Ουσιαστικά, οι διαμορφωτές της οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα διαθέτουν ένα μόνο μέσο πολιτικής τον ονομαστικό μισθό και καλούνται με τον μισθό να εξισορροπήσουν όλες τις ανισορροπίες της ελληνικής οικονομίας. Η βασική αρχή της οικονομικής πολιτικής σύμφωνα με την οποία ο αριθμός των μέσων πολιτικής πρέπει να είναι ίσος με τον αριθμό των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν παραβιάζεται το αποτέλεσμα είναι η πολιτική να μην είναι επαρκώς αποτελεσματική.

¹² Το κείμενο αυτό συνοψίζει τα αποτελέσματα μελέτης που εκπόνησε ο επιστημονικός συνεργάτης του IOBE κ. Νίκος Ζόνζηλος για λογαριασμό του ΤΑΙΠΕΔ και αφορά την αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου.

Το πρόγραμμα αξιοποίησης της Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (Ι.Π.Δ.) μπορεί και πρέπει να αποτελέσει μια βασική ενισχυτική συνιστώσα της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής. Ο στόχος του προγράμματος είναι διττός: Δημοσιονομικός αλλά και κυρίως αναπτυξιακός. Πρώτον, αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ελάφρυνση της φορολογικής επιβάρυνσης ή της αντίστοιχης περικοπής δαπανών σε όλη την περίοδο εφαρμογής του προγράμματος για τον περιορισμό του ελλείμματος και του χρέους. Υπολογίζεται ότι στην περίοδο 2012-2020 θα εισπραχθούν περίπου 45 δις. Ευρώ, ειδικότερα δε στην περίοδο 2012-15, 19 δις. Ευρώ. Κατά μέσο όρο τα ποσά αυτά αντιστοιχούν περίπου στο 2% του ΑΕΠ ετησίως. Αυτό αποτελεί μια σημαντική ταμειακή δημοσιονομική ενίσχυση και παράλληλα ουσιαστική συμβολή στη διατηρησιμότητα του δημοσίου χρέους. Τα ποσά που αναφέρθηκαν και αναμένεται να προκύψουν από τις αποκρατικοποιήσεις, την αξιοποίηση της γης και των υποδομών, έχουν ενσωματωθεί στις αναλύσεις και προβολές της δυναμικής του χρέους της περιόδου 2012-20 που περιλαμβάνονται στο δεύτερο μνημόνιο. Η σύγκλιση του δημοσίου χρέους σε διατηρήσιμα επίπεδα το 2020, προϋποθέτει την επιτυχία του προγράμματος και την είσπραξη των προβλεπομένων κονδυλίων.

Δεύτερο, και αυτό είναι το σημαντικότερο, το πρόγραμμα αξιοποίησης της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου δεν έχει μόνο ταμειακό χαρακτήρα, αλλά μαζί με τις άλλες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις αναμένεται να ενισχύσει άμεσα το ρυθμό ανόδου της οικονομίας. Θα πρέπει να τονιστεί ότι, ενώ το σύνολο των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στο μνημόνιο στοχεύουν κυρίως στην ενίσχυση του μεσοπρόθεσμου δυναμικού ρυθμού ανόδου της οικονομίας, το πρόγραμμα αξιοποίησης της περιουσίας του δημοσίου μπορεί να έχει έναν άμεσο και διατηρήσιμο αναπτυξιακό αποτέλεσμα. Είναι δε εξαιρετικά δυσάρεστο αλλά και περίεργο, ότι το όλο πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων δεν έχει προωθηθεί επαρκώς και συναντά εμπόδια. Η ταχύτερη και αποτελεσματική εφαρμογή του, θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό αντίβαρο, μετριάζοντας καθοριστικά τις υφεσιακές επιπτώσεις της ακολουθούμενης σταθεροποιητικής πολιτικής.

Η εργασία οργανώνεται ως εξής: Στο επόμενο τμήμα εκτίθεται η μεθοδολογία των εναλλακτικών προσομοιώσεων που ακολουθήσαμε για την αποτίμηση. Στο τρίτο τμήμα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ισοδυνάμων με την αξιοποίηση της Ι.Π.Δ δημοσιονομικών προσομοιώσεων και παράλληλα δίδονται ορισμένα τεχνικά χαρακτηριστικά του πολυεθνικού υποδείγματος γενικής ισορροπίας GIMF που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της εμπειρικής ανάλυσης. Στο τέταρτο τμήμα, καταρτίζεται ένα σενάριο αξιοποίησης της περιουσίας του δημοσίου και ακολουθώντας αποτιμάται η μεγάλη αναπτυξιακή του συμβολή. Στο πέμπτο μέρος γίνεται ένας γενικότερος σχολιασμός των αποτελεσμάτων.

Μεθοδολογία

Η μελέτη έχει οργανωθεί σε δυο βασικούς άξονες.

1. Ο πρώτος άξονας εστιάζει στην αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την άμεση μείωση του δημοσίου χρέους (αγορά χρέους) που θα προέλθει από την πώληση τμημάτων της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου.
2. Ο δεύτερος άξονας αφορά την αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την γενικότερη επενδυτική δραστηριότητα και συνέργειες που θα προκύψουν από την πώληση και πολύπλευρη αξιοποίηση των περιοχών που θα εκχωρηθούν/ πωληθούν. Οι δραστηριότητες αυτές κατά κύριο λόγο ενισχύουν την οικοδομική δραστηριότητα αλλά συμβάλουν και στην άνοδο της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά αυτόνομο και μόνιμο τρόπο, ενώ επιπλέον τονώνουν και τον τομέα των υπηρεσιών. Παράλληλα δε, θα πρέπει να σημειωθεί αυτές οι παράλληλες δραστηριότητες θα έχουν και μια θετική επίδραση στο ισοζύγιο πληρωμών, από την ανάλογη εισροή ιδιωτικών κεφαλαίων. Επιπλέον, η αξιοπιστία και αναπτυξιακή προοπτική της χώρας θα ενισχυθεί συμβάλλοντας στη μείωση του premium δανεισμού της χώρας διευκολύνοντας περαιτέρω τη βιωσιμότητα του χρέους και τη μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη.

Μεθοδολογικά το πρώτο ζήτημα αντιμετωπίζεται ως εξής:

Η εφάπαξ απομείωση του χρέους επηρεάζει τη δυναμική του χρέους αλλά και τη μακροχρόνια τιμή ισορροπίας του (steady state) εκπεφρασμένη ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αν υποθέσουμε αρχικά ότι, δεν γίνεται αξιοποίηση της περιουσίας δεν εισρέουν οι πόροι και βέβαια δεν γίνεται η αγορά του χρέους. Τότε θα πρέπει να ληφθούν δημοσιονομικά μέτρα περιστολής δαπανών ή και αύξησης εσόδων με ισοδύναμο δημοσιονομικό αποτέλεσμα με αυτό που θα προέκυπτε από την αξιοποίηση πώληση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου. Τα δημοσιονομικά μέτρα περιορισμού του ελλείμματος και χρέους που θα έπρεπε να ληφθούν θα έχουν μακροχρόνιο όφελος, ωστόσο βραχυχρόνια θα επιβαρύνουν τη δραστηριότητα και την ευημερία των πολιτών. Αποτιμώντας το βραχυχρόνιο κόστος των μέτρων δημοσιονομικής προσαρμογής που θα απαιτηθούν, για ένα ισοδύναμο αποτέλεσμα στο χρέος με αυτό της εκχώρησης και αξιοποίησης της περιουσίας, θα διαφανούν και ποσοτικοποιηθούν οι ωφέλειες σε όρους ΑΕΠ, στοιχείων της ζήτησης, απασχόλησης, τιμών κλπ. σε σχέση με την άμεσο αγορά χρέους που δεν επιβαρύνει τη δραστηριότητα.

Είναι γνωστό όμως ότι, οι στόχοι της δημοσιονομικής πολιτικής μπορούν να επιτευχθούν με διάφορα μέσα τόσο από την πλευρά των δαπανών όσο και από την πλευρά των εσόδων. Κατά συνέπεια θα πρέπει να διατυπωθούν διάφορα σενάρια ισοδυνάμου δημοσιονομικού αποτελέσματος τα οποία όμως θα έχουν διαφορετικές μακροοικονομικές επιπτώσεις και θα διαφοροποιούνται από την επιλογή του μέσου πολιτικής, φόρου ή δαπάνης. Η επιλογή του μέσου πολιτικής έχει σημασία διότι οι διάφορες κατηγορίες φόρων έχουν διαφορετικές επιδράσεις αναλόγως των επιδράσεων που ασκούν στην οικονομική συμπεριφορά. Αλλά και οι δημόσιες δαπάνες διαφοροποιούνται αναλόγως των επιδράσεων που έχουν στη συμπεριφορά και του

τρόπου αντίδραση του ιδιωτικού τομέα καθώς και στο δυνητικό επίπεδο παραγωγής της οικονομίας.

Τα ζητήματα αυτά συγκεκριμενοποιούνται στην εμπειρική εργασία με τη διατύπωση εναλλακτικών σεναρίων δημοσιονομικής προσαρμογής που καλύπτουν έναν μακρύ χρονικό ορίζοντα. Η διατύπωση των σεναρίων διενεργείται με τη βοήθεια του πολυεθνικού και πολυκλαδικού υποδείγματος γενικής ισορροπίας GIMF (Global Integrated Monetary and Fiscal Model) που σχετικά πρόσφατα καταρτίστηκε στο ΔΝΤ (M. Kumhof et al. 2010)¹³. Το GIMF¹⁴ είναι ένα νεοκλασικό δυναμικό στοχαστικό υπόδειγμα γενικής ισορροπίας (DSGE) αρκετά λεπτομερές ώστε να μπορεί να τεθεί μεγάλο εύρος ερωτημάτων αποτίμησης πολιτικής και να δοθούν οι αντίστοιχες απαντήσεις μέσω εναλλακτικών σεναρίων. Η νέα εκδοχή του υποδείγματος που χρησιμοποιήθηκε σε αυτή την εργασία είναι μια εκδοχή τριών περιοχών (Ελλάδα, ζώνη ευρώ και λοιπός κόσμος) που διασυνδέονται μέσω του εξωτερικού εμπορίου. Το υπόδειγμα διαμετρήθηκε (calibrated) στο IOBE με βάση τα ελληνικά εθνικολογιστικά στοιχεία αλλά και τα αποτελέσματα ποικίλων εμπειρικών ερευνών για την ελληνική οικονομία. Για την οικονομία της Ευρωζώνης χρησιμοποιήθηκαν τιμές των παραμέτρων από το δυναμικό υπόδειγμα γενικής ισορροπίας της ΕΚΤ [Coenen et. al. (2007) και Christoffel et al. (2008), ECB WP]. Για το υπόδειγμα που περιγράφει τον υπόλοιπο κόσμο χρησιμοποιήθηκαν οι τιμές που δίνει το ΔΝΤ στις εργασίες που διενεργεί με το GIMF.

Έχοντας επιτύχει μια διαμέτρηση που παριστά τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας σε κατάσταση ισορροπίας (steady state)¹⁵, διατυπώνεται στη συνέχεια η προσομοίωση ισορροπίας που καλύπτει ένα ορίζοντα τριακοσίων περιόδων που κρίνεται επαρκής για τον τύπο των προσομοιώσεων που θα διενεργηθούν. Η προσομοίωση αυτή είναι η προσομοίωση αναφοράς με την οποία θα συγκριθούν όλα τα άλλα σενάρια που θα διατυπωθούν. Ακολουθώντας, γίνονται εξωγενείς παρεμβάσεις στα διαφορά δημοσιονομικά μέσα (φορολογικά έσοδα και δαπάνες) και το υπόδειγμα προσομοιώνεται εκ νέου με τα νέα δεδομένα. Τα αριθμητικά αποτελέσματα των νέων προσομοιώσεων συγκρίνονται με αυτά της προσομοίωσης αναφοράς, συνήθως εκφρασμένα ως ποσοστιαίες αποκλίσεις επιπέδων σ ένα ορίζοντα δεκαπέντε ετών. Σημειώνεται ότι, το GIMF διαθέτει κατά κύριο λόγο επτά μέσα δημοσιονομικής πολιτικής: Από την πλευρά των δαπανών τις δημόσιες επενδύσεις, τη δημόσια κατανάλωση και τις μεταβιβαστικές πληρωμές προς τα νοικοκυριά. Και, από την πλευρά των εσόδων τέσσερις κατηγορίες φόρων, στην κατανάλωση, στο εισόδημα από εργασία, στις προσόδους των επιχειρήσεων και αυτόνομους φόρους.

¹³ Το υπόδειγμα GIMF ανήκει στην τελευταία γενιά DSGE υποδειγμάτων, με προσανατολισμό στην ανάλυση πολιτικής και αποτελεί προϊόν εξελικτικής διαδικασίας που άρχισε στο ΔΝΤ προ εικοσαετίας με τη σειρά των υποδειγμάτων Multimod. Το 2004 παρουσιάστηκε το πρώτο πολυεθνικό DSGE, το γνωστό ως GEM. Το GIMF είναι η μετεξέλιξη του GEM.

¹⁴ Kumhof, M., Muir, D., Mursula, S. and Laxton, D. (2010), The Global Integrated Monetary and Fiscal Model (GIMF) - Theoretical structure, IMF Working Paper 10/34, International Monetary Fund.

¹⁵ Η διαμέτρηση των εθνικολογιστικών μεγεθών έγινε στους μέσους όρους της περιόδου 2000-2007, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις έγιναν και αξιολογικές προσαρμογές.

Τα αποτελέσματα των προσομοιώσεων

Ακολουθώντας τη μεθοδολογία που εκθέσαμε όλα τα δημοσιονομικά μέσα, τόσο από την πλευρά των φόρων όσο και των δαπανών, μεταβλήθηκαν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να επιφέρουν στο ετήσιο έλλειμμα εκπεφρασμένο ως ποσοστό του ΑΕΠ, μείωση όση προβλέπεται να προέλθει από τις εισπράξεις από την πώληση-αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας του δημοσίου. Οι σχετικές εκτιμήσεις των εισπράξεων περιέχονται στην Ανάλυση Διατηρησιμότητας του ελληνικού δημοσίου χρέους (κεντρικό σενάριο) που διενήργησε το ΔΝΤ το Μάρτιο του 2012¹⁶. Στον Πίνακα 4.1 περιλαμβάνονται τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις εκπεφρασμένα ως ποσοστό του ΑΕΠ τα οποία χρησιμοποιήσαμε στις προσομοιώσεις αυτής της εργασίας.

Σημασία όμως, για το μέγεθος των επιδράσεων στα μακρο-μεγέθη, έχει εκτός βέβαια από το μέγεθος της μεταβολής και η διάρκεια της δημοσιονομικής μεταβολής αλλά και το πώς αυτή εκλαμβάνεται από το κοινό από την άποψη της αξιοπιστίας.

Πίνακας 4.1

Έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις, ως % του ΑΕΠ

Περίοδοι	1 ^η	2 ^η	3 ^η – 4 ^η	5 ^η -7 ^η	8 ^η -12 ^η
	0,5	1,6	2,1	2,6	2,1

Πηγή: IMF

Σημειώνεται, ότι εκτός κάποιων εξαιρέσεων η διάρκεια της εξωγενούς παρέμβασης είναι δεκαετής ή δωδεκαετής, επιπλέον δε το κοινό πιστεύει ότι η πολιτική είναι αξιόπιστη από τον πρώτο χρόνο εφαρμογής και κατά συνέπεια ότι αυτή δεν θα αντιστραφεί εις το μέλλον. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία διότι ενσωματώνεται στις προσδοκίες των οικονομικών μονάδων για την εξέλιξη της δημοσιονομικής πολιτικής στην περίοδο προσομοίωσης.

Στη συνέχεια γίνεται μια γενική επισκόπηση των αποτελεσμάτων ώστε να υπάρχει μια συγκριτική αίσθηση της τάξης μεγέθους των επιδράσεων και πως αυτά διαφοροποιούνται μεταξύ τους. Στον Πίνακα 4.2 παρουσιάζονται οι επιπτώσεις στο ΑΕΠ των διαφόρων δημοσιονομικών παρεμβάσεων. Στον Πίνακα 4.3 είναι οι αντίστοιχες επιπτώσεις στην απασχόληση (σε ποσοστιαίες αποκλίσεις επιπέδων από την προσομοίωση αναφοράς). Στα Διαγράμματα 4.1 και 4.2 εμφανίζονται τα αποτελέσματα γραφικά. Στην πράξη βέβαια τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής δεν εφαρμόζονται μεμονωμένα αλλά μάλλον ταυτόχρονα και σε συνδυασμό. Για το λόγο αυτό, δίδεται και ένας απλός μέσος όρος των επιδράσεων ανά περίοδο. Ωστόσο, η ένταση και ο χρονισμός εφαρμογής των μέτρων ποικίλει πράγμα που σημαίνει ότι ο μέσος όρος δεν είναι ένα ιδιαίτερα αξιόπιστο μέτρο των επιδράσεων ανά περίοδο.

¹⁶ Debt Sustainability Analysis, 11 March 2012. IMF

Πίνακας 4.2

Επιδράσεις στο ΑΕΠ από τη μη εφαρμογή του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων
(Ποσοστιαίες αποκλίσεις επιπέδων)

Έτη	1	2	3	4	5	12
Δημόσια Κατανάλωση	-0,9	-1,8	-1,7	-1,1	-0,9	-0,2
Δημόσιες Επενδύσεις	-2,6	-3,1	-2,7	-2,7	-2,4	-6,2
Άμεσοι Φόροι(φυσικά προσ.)	-0,8	-1,2	-1,3	-1,2	-1,2	-1,1
Φόροι Κατανάλωσης	-0,9	-1,2	-1,1	-0,8	-0,6	-0,4
Φόροι στις επιχειρήσεις	-1,6	-2,0	-1,8	-1,5	-1,2	-2,0
Μ.Ο	-1,4	-1,9	-1,7	-1,5	-1,3	-2,0

Πίνακας 4.3

Επιδράσεις στην απασχόληση από τη μη εφαρμογή του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων
(Ποσοστιαίες αποκλίσεις επιπέδων)

Έτη	1	2	3	4	5	12
Δημόσια Κατανάλωση	-0,7	-1,6	-1,9	-1,3	-0,9	-0,5
Δημόσιες Επενδύσεις	-3,1	-3,5	-2,9	-2,5	-2,6	-4,6
Άμεσοι Φόροι(φυσικά προσ.)	-0,9	-1,4	-1,4	-1,3	-1,2	-1,1
Φόροι Κατανάλωσης	-0,8	-0,9	-1,0	-0,8	-0,6	-0,4
Φόροι στις επιχειρήσεις	-1,4	-1,8	-1,4	-1,1	-0,9	-1,9
Μ.Ο	-1,4	-1,8	-1,7	-1,4	-1,2	-1,7

Οι προσομοιώσεις που παρουσιάζονται έχουν διενεργηθεί με την υπόθεση ότι το κοινό τις εκλαμβάνει ως πλήρως αξιόπιστες. Η δημοσιονομική προσαρμογή όταν θεωρείται αξιόπιστη στην εφαρμογή της έχει χαμηλότερο βραχυχρόνιο κόστος, επειδή το κοινό προεξοφλεί ταχύτερα τις ωφέλειες από τους μελλοντικά χαμηλότερους φόρους¹⁷. Επειδή, στην τρέχουσα περίοδο, το κοινό μάλλον δεν εκλαμβάνει την πολιτική σαν πλήρως αξιόπιστη, πιστεύεται ότι οι εκτιμήσεις που παρουσιάζονται μάλλον υποεκτιμούν τις πραγματικές απώλειες της ακολουθούμενης δημοσιονομικής πολιτικής. Αυτό είναι ένα ακόμη στοιχείο που ενισχύει την άποψη για περεταίρω προώθηση του προγράμματος αξιοποίησης της Ι.Π.Δ.

Από τη συγκριτική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων φαίνεται ότι η περικοπή των δημοσίων επενδύσεων έχει την ισχυρότερη αρνητική επίπτωση στην οικονομική δραστηριότητα και την

¹⁷ Σημειώνεται ότι όλες οι προσομοιώσεις που διενεργούνται είναι εμπροσθωβαρείς (forward-looking) με την έννοια ότι οι προσδοκίες των οικονομικών μονάδων επηρεάζουν την τρέχουσα συμπεριφορά τους. Επιπλέον στο GIMF η δημοσιονομική πολιτική είναι δραστική και η λεγόμενη Ρικαρδιανή ισοδυναμία παραβιάζεται.

απασχόληση συγκρινόμενη με όλα τα άλλα δημοσιονομικά μέσα. Επιπλέον, η αρνητική επίπτωση είναι μόνιμη και η δραστηριότητα δεν ανακάμπτει στην περίοδο προσομοίωσης. Ο βασικός λόγος είναι ότι οι δημόσιες επενδύσεις περιορίζουν το παραγωγικό κεφάλαιο της οικονομίας πράγμα που ισοδυναμεί με μείωση της παραγωγικότητας. Η απασχόληση περιορίζεται άμεσα με την περικοπή των δημοσίων επενδύσεων. Ακολούθως η απασχόληση υποχωρεί σταδιακά και στο τέλος της περιόδου προσομοίωσης η απασχόληση βρίσκεται κατά 4,6% κάτω από τη βάση που ισοδυναμεί με απώλεια 220 χιλ. θέσεις εργασίας.

Όταν η δημοσιονομική προσαρμογή γίνει με περικοπή της δημόσιας κατανάλωσης οι επιδράσεις είναι πάλι ισχυρές αν και λιγότερο από αυτές των δημοσίων επενδύσεων. Ένα τμήμα της δημόσιας κατανάλωσης θεωρείται διαρκές καταναλωτικό αγαθό με βραδεία απόσβεση που επηρεάζει την παραγωγικότητα της οικονομίας. Ο περιορισμός της δημόσιας κατανάλωσης έχει άμεση αρνητική επίπτωση στα στοιχεία της τελικής ζήτησης που συμπαρασύρει τη γενικότερη οικονομική δραστηριότητα. Ο περιεκτικότερος δείκτης δραστηριότητας το ΑΕΠ υποχωρεί από την αρχή της δημοσιονομικής μεταβολής και βρίσκεται στο χαμηλότερο σημείο τη δεύτερη και τρίτη περίοδο κατά 1,7%. Ακολούθως, ανακάμπτει σταδιακά και στον έβδομο χρόνο φθάνει στο επίπεδο της βάσης το οποίο υπερβαίνει οριακά μέχρι το τέλος της περιόδου προσομοίωσης. Η απασχόληση ακολουθεί την πορεία του ΑΕΠ με κάποια καθυστέρηση και τον τρίτο χρόνο βρίσκεται σχεδόν 2% κάτω από τη βάση. Αυτό αντιστοιχεί περίπου σε απώλεια 100 χιλιάδων θέσεων εργασίας.

Οι μεταβιβαστικές πληρωμές του δημοσίου έχουν ασθενή επίδραση στην οικονομική δραστηριότητα. Γενικά δεν επηρεάζουν την προσφορά των παραγωγικών συντελεστών και η επίδρασή τους είναι βραχυπρόθεσμη μέσω των μεταβολών της ζήτησης που προκαλούν.

Από την πλευρά των φόρων οι φόροι στα εισοδήματα από εργασία καθώς και η φορολογία στις επιχειρήσεις μειώνουν τη προσφορά των παραγωγικών συντελεστών κεφαλαίου και εργασίας και συρρικνώνουν τη συνολική προσφορά της οικονομίας. Βεβαίως υπάρχουν και οι αντίστοιχες μειωτικές επιδράσεις στη ζήτηση. Οι δύο αυτοί φόροι επηρεάζουν και διαστρεβλώνουν αρκετά έντονα την παραγωγική δραστηριότητα. Αντίθετα, οι φόροι στην κατανάλωση έχουν πολύ λιγότερες επιδράσεις καθώς δεν επηρεάζουν άμεσα τους παραγωγικούς συντελεστές.

Η αρχική επίδραση της ανόδου των αμέσων φόρων στη δραστηριότητα είναι σχετικά περιορισμένη συγκρινόμενη με τις επιδράσεις των άλλων μέσων. Ωστόσο, η αρνητική επίδραση διαρκεί και το ΑΕΠ βρίσκεται κάτω από τη βάση περίπου κατά 1,3% σε όλη τη περίοδο προσομοίωσης. Παραμένει δε στην αρνητική περιοχή και μετά το τέλος της δημοσιονομικής διαταραχής. Η απασχόληση και αυτή παραμένει κάτω από τη βάση σε όλη την περίοδο προσομοίωσης. Υπολογίζεται ότι χάνονται περίπου 70 χιλ. θέσεις εργασίας. Οι άμεσοι φόροι, κατά κύριο λόγο φόροι στα εισοδήματα από εργασία, περιορίζουν τα εισοδήματα των νοικοκυριών και επιπλέον έχουν έντονο διαστρεβλωτικό χαρακτήρα που επηρεάζει τη συμπεριφορά των νοικοκυριών, ιδιαίτερα την επιλογή μεταξύ εργασίας και ανάπαυσης. Η προσαρμογή του συν-

τελεστή παραγωγής εργασία στη νέα φορολογία γίνεται με βραδύτητα στη δημοσιονομική μεταβολή και αυτός είναι και ο λόγος που το προϊόν παραμένει για μεγάλο διάστημα κάτω από τη βάση. Η συνολική κατανάλωση συρρικνώνεται σημαντικά, ιδιαίτερα δε αυτή των νοικοκυριών με περιορισμούς ρευστότητας.

Η φορολόγηση των επιχειρήσεων έχει περίπου τις ίδιες επιπτώσεις στην οικονομία με αυτή της περικοπής των δημοσίων επενδύσεων. Ουσιαστικά και οι δύο παρεμβάσεις έχουν σαν αποτέλεσμα τη μείωση των επενδύσεων και την απαξίωση του φυσικού κεφαλαίου της οικονομίας. Η άνοδος της φορολόγησης οδηγεί το προϊόν και την απασχόληση μονίμως και αισθητά κάτω από τη την προσομοίωση αναφοράς. Η φορολόγηση των επιχειρήσεων διαστρεβλώνει την προσφορά του συντελεστή κεφάλαιο και όπως και στην περίπτωση της φορολόγησης της εργασίας η επαναφορά της οικονομίας στη βάση αργεί, διότι αργεί και η προσαρμογή του συντελεστή κεφάλαιο στη νέα ισορροπία που υπαγορεύει η νέα φορολόγηση. Η υποχώρηση των επενδύσεων είναι της τάξεως του 10% σε σχέση με τη βάση. Το ΑΕΠ υποχωρεί κατά περίπου 1,8% κάτω από τη βάση σε όλη την περίοδο προσομοίωσης με περαιτέρω καθοδικές τάσεις. Υπολογίζεται, ότι χάνονται περίπου 100 χιλιάδες θέσεις εργασίας με τάσεις ακόμη μεγαλύτερων απωλειών που θα εκδηλωθούν και μετά το πέρας της δημοσιονομικής διαταραχής.

Οι φόροι στην κατανάλωση έχουν τη λιγότερο διαστρεβλωτική επίδραση στην παραγωγική διαδικασία αφού δεν επηρεάζουν άμεσα την προσφορά των παραγωγικών συντελεστών. Επηρεάζουν όμως, την οικονομική δραστηριότητα και κυρίως την ιδιωτική κατανάλωση μέσω της μείωσης της οριακής ροπής προς κατανάλωση που επιφέρουν. Ωστόσο, η επίδρασή τους είναι γενικά λιγότερο έντονη σε σχέση με τα άλλα φορολογικά μέσα, τόσο ως προς το μέγεθος όσο και ως προς τη διάρκεια. Το ΑΕΠ προσεγγίζει τη βάση από την έκτη περίοδο. Η επίδραση στην απασχόληση είναι μάλλον ασθενής.

Συνοπτικά, η εμπειρική ανάλυση που περιέχεται σε αυτό το τμήμα της εργασίας έδειξε ότι, αν η προβλεπόμενη συνεισφορά στη διατηρησιμότητα του δημοσίου χρέους γίνει με δημοσιονομικά μέσα και όχι με τα έσοδα από ιδιωτικοποιήσεις, όπως προβλέπεται στο πρόγραμμα, τότε κατά μέσο όρο οι απώλειες σε θέσεις εργασίας μπορεί να φθάσουν τις 85 χιλιάδες βραχυπρόθεσμα και τις 90 μεσοπρόθεσμα. Το δε ΑΕΠ πάλι κατά μέσο όρο θα είναι 1,7 % χαμηλότερο βραχυχρόνια και κατά 2% μακροπρόθεσμα.

Η αξιοποίηση της περιουσίας του δημοσίου και ο ρόλος των παραλλήλων επενδύσεων και της αυτόνομης κατανάλωσης.

Στο τμήμα αυτό της εργασίας επιχειρείται να αποτιμηθεί η επίπτωση που μπορεί να έχει στα μακρο-μεγέθη της ελληνικής οικονομίας η ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας στα εκχωρηθέντα / πωληθέντα τμήματα της Ι.Π.Δ. Η επενδυτική δραστηριότητα κυρίως αφορά οδικούς άξονες και ακίνητα καθώς και τις παράλληλες δραστηριότητες και συνέργειες που αναμένεται να αναπτυχθούν στο πλαίσιο της γενικότερης αξιοποίησης των περιοχών. Μεταξύ των

εκτάσεων περιλαμβάνονται η έκταση του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού, ο Αστέρας Βουλιαγμένης, η Κασσιώπη της Κέρκυρας κ.α. Χρονικά οι επενδυτικές και καταναλωτικές δραστηριότητες που προσομοιώνονται λαμβάνουν χώρα σε ορίζοντα δεκαεννέα ετών και συγκεκριμένα στο διάστημα 2012 έως 2030.

Τα ποσά των επενδύσεων σε υποδομές και ακίνητα που αναμένονται να πραγματοποιηθούν τουλάχιστον στην περίοδο 2012-2017 είναι σημαντικά και εκτιμάται ότι είναι κοντά ή υπερβαίνουν τη μια ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ. Ειδικότερα το 2016 το ύψος τους φθάνει το 1,5% του ΑΕΠ. Ακολούθως υποχωρούν και το 2025 είναι περίπου στο 0,5 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Η αποτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων από την αξιοποίηση της Ι.Π.Δ, γίνεται με την κατάρτιση ενός μακροοικονομικού σεναρίου που χαρακτηρίζεται από τη συντονισμένη άνοδο της ιδιωτικής επένδυσης και κατανάλωσης με εισροή πόρων από το εξωτερικό. Το σενάριο συνδυάζει τις εκτιμήσεις για τις παράλληλες επενδύσεις που αναμένεται να προέλθουν, με μια σχετικά «συντηρητική» υπόθεση εξωγενούς ενίσχυσης της ιδιωτικής κατανάλωσης που απορρέει και αυτή εμμέσως από την αξιοποίηση της περιουσίας του δημοσίου. Αρχικά προσομοιώνεται μια ενίσχυση της προσφοράς επενδυτικών αγαθών που θεωρούνται αποτέλεσμα των επενδυτικών δραστηριοτήτων που συνδέονται κυρίως με τις εκχωρήσεις των οδικών αξόνων. Οι επενδύσεις αυτές καλύπτουν το διάστημα 2013-2016. Όμως από το 2015, και ενώ συνεχίζονται οι επενδύσεις στους αυτοκινητόδρομους, μπαίνουν σε ισχύ οι επενδύσεις που συνδέονται με την ακίνητη περιουσία του δημοσίου και ειδικότερα το 2016 αυτές που αφορούν την αξιοποίηση του Ελληνικού. Ακολούθως η προσφορά επενδυτικών αγαθών αρχίζει να υποχωρεί σταδιακά ωστόσο παραμένει σε επίπεδο που υπερβαίνει τη βάση κατά 3%. Παράλληλα όμως, με την ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας αρχίζει από το 2017 να ενισχύεται εξωγενώς και η ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη έτσι ώστε η ιδιωτική αποταμίευση ως ποσοστό του ΑΕΠ μετά από ένα χρονικό διάστημα να υποχωρήσει μόνιμα κατά μια μονάδα του ΑΕΠ σε σχέση με την προσομοίωση αναφοράς.

Με το τέλος του επενδυτικού προγράμματος (ουσιαστικά το 2026) το ΑΕΠ υποχωρεί περίπου στο 2% πάνω από τη βάση, στηριζόμενο σχεδόν αποκλειστικά από την αυξημένη ιδιωτική κατανάλωση και την ενδογενή επένδυση.

Ανάλογη ανοδική πορεία ακολουθεί και η απασχόληση. Έχουμε μια σταθερή προσθήκη νέων θέσεων εργασίας σε όλη την περίοδο εφαρμογής του προγράμματος ιδιωτικοποιήσεων ιδιαίτερα δε στην αρχική φάση με τα έργα που συνδέονται με τους οδικούς άξονες.

Συνοπτικά το σενάριο αξιοποίησης που καταρτίστηκε, έδειξε ότι η άνοδος του ΑΕΠ και η ενίσχυση της απασχόλησης μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντική. Το ΑΕΠ στη νέα προσομοίωση είναι κατά μέσο όρο περίπου 2,0% υψηλότερο σε σχέση με την προσομοίωση αναφοράς ενώ για μια σχετικά μεγάλη περίοδο ξεπερνά και το 3%. Αλλά και η επίδραση στην απασχόληση είναι ιδιαίτερα σημαντική. Στις περιόδους όπου η δραστηριότητα επιταχύνεται κάτω από

τη συνδυασμένη επίδραση της κατανάλωσης και επένδυσης, δημιουργούνται ακόμη και 140 χιλιάδες πρόσθετες θέσεις εργασίας. Με το τέλος του προγράμματος η απασχόληση σταθεροποιείται σ' ένα επίπεδο περίπου 2% πάνω από τη βάση που ισοδυναμεί με ενίσχυση της απασχόλησης κατά περίπου 90 χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας.

Τα αποτελέσματα αυτών των προσομοιώσεων παρουσιάζονται γραφικά στα διαγράμματα 4.3 και 4.4.

Τελικά σχόλια

Το συμπέρασμα αυτής της εργασίας είναι ότι, η αξιοποίηση της Ι.Π.Δ είναι πράγματι μια άριστη εναλλακτική πολιτική που μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά, ώστε να περιοριστούν τα υψηλά βραχυχρόνια κόστη σε όρους απασχόλησης και προϊόντος που συνεπάγεται η εφαρμογή της τρέχουσας δημοσιονομικής πολιτικής.

Η εργασία αναδεικνύει επίσης, ότι η μακροχρόνια μείωση του δημοσίου χρέους ισορροπίας που προκύπτει από την πώληση, εκχώρηση και αξιοποίηση της περιουσίας του δημοσίου, συνεπάγεται σημαντικά μεσοπρόθεσμα οφέλη που προέρχονται από τη μείωση του κόστους εξυπηρέτησής του τρέχοντος επιπέδου του χρέους κάθε περιόδου. Θα πρέπει να σημειωθεί και τονιστεί ότι η υπεροχή της προσέγγισης της μείωσης του χρέους με αξιοποίηση της Ι.Π.Δ., συγκρινόμενη με αυτή που προκύπτει με δημοσιονομικά μέσα, είναι ιδίως διακριτή σε περιπτώσεις όπου ακόμη και σχετικά σύντομης διάρκειας δημοσιονομικές παρεμβάσεις έχουν δυσμενείς μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις στη δραστηριότητα. Αναφέρομαι συγκεκριμένα στις δημόσιες επενδύσεις αλλά και σε φόρους με έντονη διαστρεβλωτική επίδραση στην προσφορά των συντελεστών παραγωγής. Ωστόσο, θα πρέπει να καταστεί απόλυτα σαφές ότι, ο προηγούμενος ισχυρισμός σε καμία περίπτωση δεν αναιρεί την αναγκαιότητα της συνέχισης της δημοσιονομικής προσαρμογής με δημοσιονομικά μέσα.

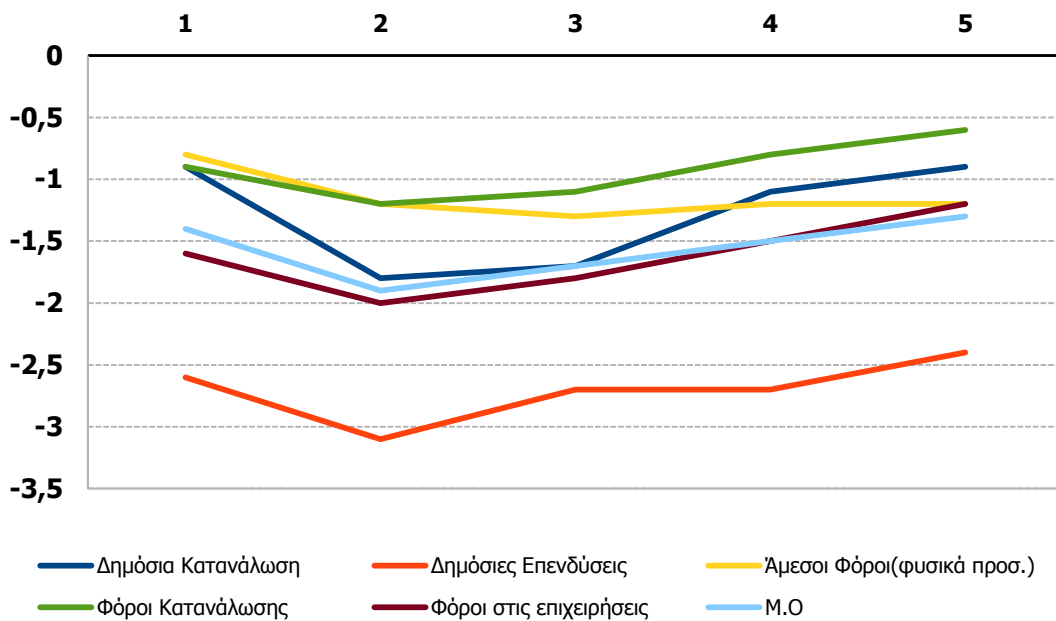
Σημασία έχει όμως, ότι η αναπτυξιακή συνιστώσα της συγκεκριμένης παρέμβασης έχει άμεσο αποτέλεσμα στη δραστηριότητα κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό στην τρέχουσα συγκυρία. Αυτός είναι και ο λόγος που οι ιδιωτικοποιήσεις και οι παράλληλες και παρελκόμενες παρεμβάσεις πρέπει να προωθηθούν το ταχύτερο. Η αξιοποίηση της Ι.Π.Δ. είναι μέσο πολιτικής άμεσης αναπτυξιακής απόδοσης αλλά και μεσοπρόθεσμης ενίσχυσης της δυνητικής παραγωγικής ικανότητας της οικονομίας με ευεργετικές επιπτώσεις σε όλη την οικονομία.

Εν κατακλείδι, και λαμβάνοντας υπόψη ότι το μείζον ζήτημα της τρέχουσας οικονομικής πολιτικής είναι η έλλειψη επαρκών μέσων για την αντιμετώπιση των πολλαπλών και πολλές φορές ασύμβατων ενδιαμέσων στόχων, η αξιοποίηση της Ι.Π.Δ μπορεί να αποτελέσει ένα εξαιρετικό εργαλείο ορθολογικού συμβιβασμού, μέσων και στόχων, για την επαναφορά της οικονομίας σε ισορροπία. Τα επώδυνα βραχυχρόνια κόστη της αναγκαίας δημοσιονομικής προσαρμογής θα μετριασθούν σημαντικά. Επιπλέον, με τις συνέργειες που δημιουργούνται, η αξιοποίηση μπορεί να αποτελέσει, ίσως το μόνο σήμερα, ισχυρό εργαλείο άμεσης τόνωσης

της δραστηριότητας και περιστολής της ανεργίας. Η προώθηση και συνεπής εφαρμογή του προγράμματος αξιοποίησης της Ι.Π.Δ. είναι απαραίτητη όχι μόνον για να μην χαθούν θέσεις εργασίας αλλά και κυρίως για να δημιουργηθούν νέες.

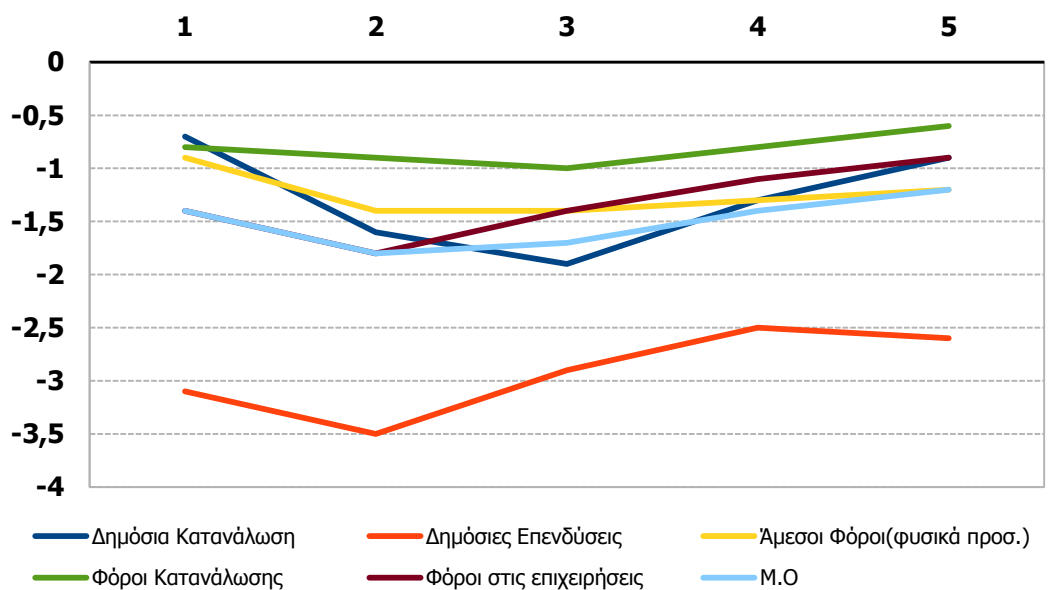
Διάγραμμα 4.1

Συγκριτική αξιολόγηση των επιδράσεων των διαφόρων δημοσιονομικών μέσων στο ΑΕΠ
(ποσοστιαίες αποκλίσεις από την προσομοίωση αναφοράς)

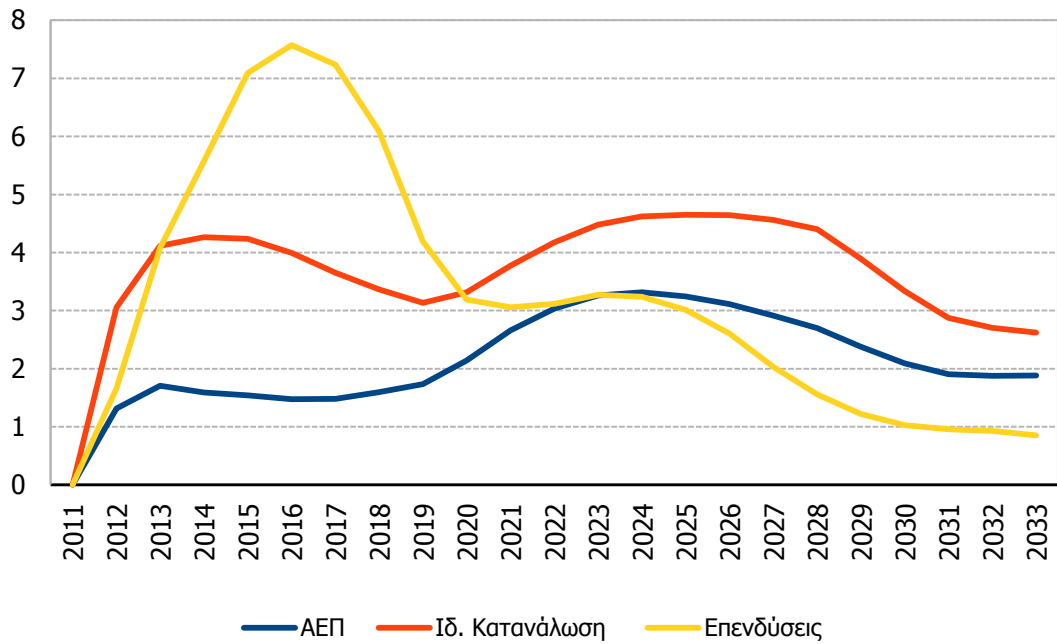
Διάγραμμα 4.2

Συγκριτική αξιολόγηση των επιδράσεων των διαφόρων δημοσιονομικών μέσων στην απασχόληση
(ποσοστιαίες αποκλίσεις από την προσομοίωση αναφοράς)

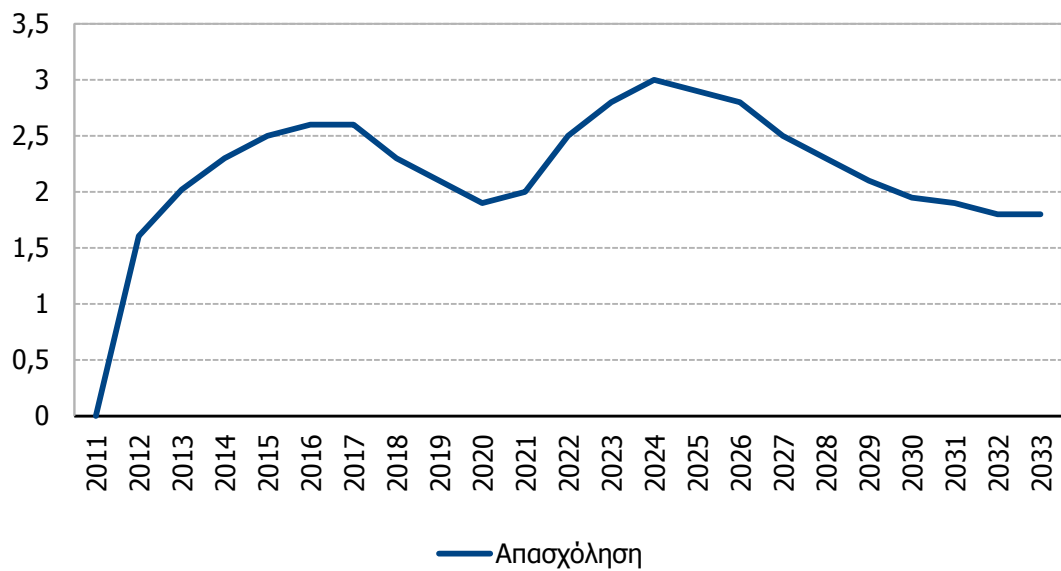
Διάγραμμα 4.3

ΑΕΠ, Ιδιωτική Κατανάλωση και Επενδύσεις

Διάγραμμα 4.4

Απασχόληση (ποσοστιαίες αποκλίσεις επιπέδων από την προσομοίωση αναφοράς)

5. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

Το παράρτημα που ακολουθεί, χωρίζεται σε δύο μέρη, έτσι ώστε στην παρούσα έκθεση του ΙΟΒΕ να ενσωματωθεί το μοντέλο που ακολουθείται πλέον στο πλαίσιο παρακολούθησης της στρατηγικής της Λισσαβόνας:

Α) Το α' μέρος του παραρτήματος περιλαμβάνει τις επιδόσεις των χωρών – μελών της Ε.Ε. των 25 στους 14 διαρθρωτικούς δείκτες που συνθέτουν τη συνοπτική λίστα (short list) δεικτών που χρησιμοποιούνται πλέον από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για την παρακολούθηση της υλοποίησης των στόχων της Λισσαβόνας από κάθε χώρα-μέλος και την πορεία των διαρθρωτικών αλλαγών των αντίστοιχων οικονομιών.

Β) Το β' μέρος περιλαμβάνει μία επιλογή από τους υπόλοιπους δείκτες που υιοθετήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2000 σε μια προσπάθεια να τροφοδοτηθούν οι εθνικές κυβερνήσεις με ένα σύνολο από σαφείς διακριτούς και εύκολα μετρήσιμους δείκτες που αποτυπώνουν το βαθμό διαρθρωτικής προσαρμογής κάθε χώρας - μέλους. Οι δείκτες αυτοί αποτελούν έτσι (μαζί προφανώς με τους 14 παραπάνω δείκτες), την ευρεία λίστα (long list) των δεικτών που η Eurostat παρακολουθεί και εναρμονίζει σε συστηματική βάση για την Ε.Ε των 27.

Βασικός στόχος του συνόλου των διαρθρωτικών δεικτών είναι να καταγραφεί η πρόοδος, που έχει σημειωθεί σε πέντε κρίσιμους τομείς πολιτικής, οι οποίοι αφορούν στην **απασχόληση**, στην **καινοτομία και έρευνα**, στις **αλλαγές στη διάρθρωση της οικονομίας**, στην **κοινωνική συνοχή** και στο **περιβάλλον**. Παράλληλα παρακολουθούνται επιπλέον κάποιοι **βασικοί οικονομικοί δείκτες**, που αποδίδουν το ευρύτερο οικονομικό περιβάλλον, εντός του οποίου λαμβάνουν χώρα οι διαρθρωτικές αλλαγές που εφαρμόζονται σε κάθε χώρα - μέλος.

Κάθε ένας από τους δείκτες που παρουσιάζονται στη συνέχεια, αποδίδεται γραφικά για το σύνολο των 27 χωρών (όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία), ενώ σε πινακοποιημένη μορφή δίνεται η επίδοση της Ελλάδας σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε. των 27, της Ε.Ε. των 25, της Ε.Ε. των 15 και της Ευρωζώνης (τελευταία αναθεώρηση Eurostat, Αύγουστος 2007).

Ονοματολογία

EU27	Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών μελών
EU25	Ευρωπαϊκή Ένωση των 25 κρατών μελών
EA17	Βέλγιο, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ολλανδία, Αυστρία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Σλοβακία, Φινλανδία
BE	Βέλγιο
CZ	Τσεχία
DK	Δανία
DE	Γερμανία
EE	Εσθονία
EL	Ελλάδα
ES	Ισπανία
FR	Γαλλία
IE	Ιρλανδία
IT	Ιταλία
CY	Κύπρος
LV	Λετονία
LT	Λιθουανία
LU	Λουξεμβούργο
HU	Ουγγαρία
MT	Μάλτα
NL	Ολλανδία
AT	Αυστρία
PL	Πολωνία
PT	Πορτογαλία
SI	Σλοβενία
SK	Σλοβακία
FI	Φινλανδία
SE	Σουηδία
UK	Μ. Βρετανία

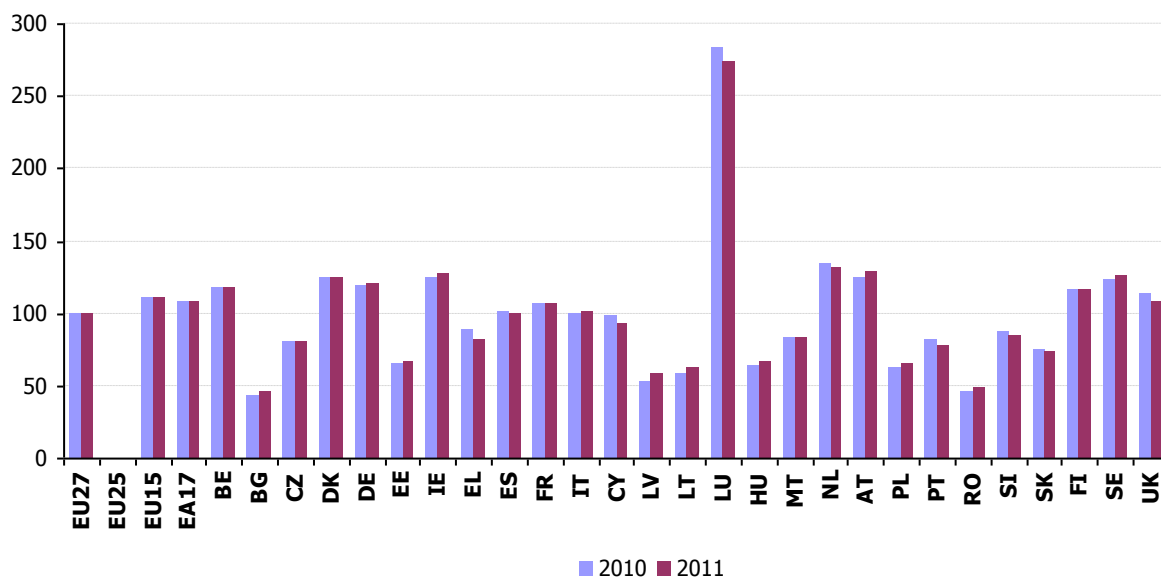
ΜΕΡΟΣ Α
(ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΦΘΡΩΤΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ)

I-A. ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

I-1α. Κατά Κεφαλήν ΑΕΠ

(μονάδες αγοραστικής δύναμης, PPS, ΕΕ-27=100)

Οι μονάδες αγοραστικής δύναμης (Purchasing Power Standards, PPS) είναι δείκτες της μέσης αναλογίας των τιμών μεταξύ διαφορετικών χωρών. Η χρήση τους κάνει εφικτή την σύγκρισή του όγκου του κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των χωρών.

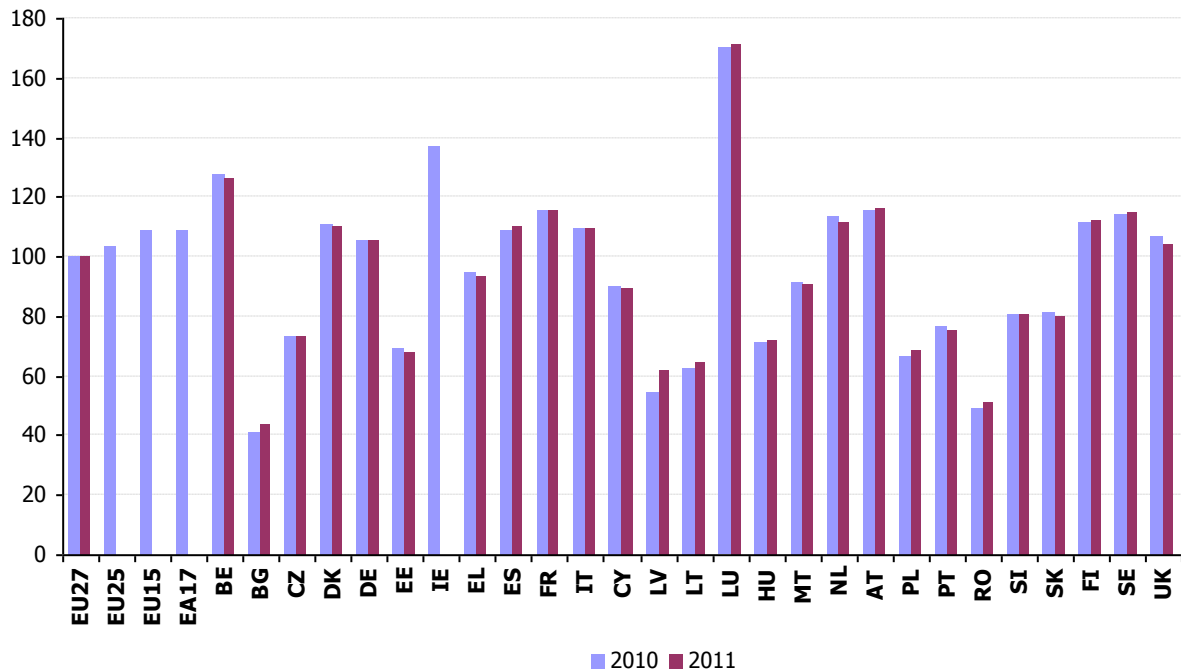
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	100	100	100	100	100	100	100	100	100
EU15	114	113	113	112	111	111	110	110	110
EA17	110	109	109	109	109	109	109	108	108
EL	93	94	91	92	90	92	94	90	82

Πηγή: Eurostat

I-2α. Παραγωγικότητα Εργασίας ανά Απασχολούμενο Άτομο

(ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης,(ΕΕ-27=100) PPS,/ αριθμό εργαζομένων)

Ο αριθμός των εργαζομένων περιλαμβάνει τους απασχολούμενους και τους αυτό-απασχολούμενους. Περιλαμβάνονται οι μισθωτοί, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι στρατιωτικοί και οι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων. Οι εποχικά απασχολούμενοι και αυτοί που απουσιάζουν από την εργασία τους λόγω ασθένειας, διακοπών, απεργίας και παρακολούθησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων κατά τη διάρκεια της έρευνας περιλαμβάνονται στους απασχολούμενους. Ο καθορισμός αυτός είναι σύμφωνος με το Διεθνή Οργανισμό Εργασίας (International Labor Organization, ILO)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
EU25	104,3	104,1	104	103,8	103,6	103,3	103,3	103,2	:
EU15	111,4	110,9	110,6	110,5	110,1	109,7	109,4	109,1	:
EA17	109,9	108,9	109	108,9	109	109,2	109,2	108,6	:
EL	101,8	101,1	95,8	97,3	95,1	97,8	98,3	94,7	93,3

(p): προσωρινά στοιχεία

Πηγή: Eurostat

II-A. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

II-1α. Ποσοστό Απασχόλησης (% απασχολούμενων ατόμων ηλικίας 20-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού)

Τα εργατικό δυναμικό αποτελείται από άτομα τα οποία κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας εργάζονταν κάνοντας οποιαδήποτε εργασία επί πληρωμή για τουλάχιστον μια ώρα ή έχουν εργασία αλλά απουσίαζαν από αυτή κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Η έρευνα αναφέρεται σε άτομα άνω των 15 ετών. Άτομα τα οποία κατοικούν σε συλλογικές κατοικίες (εστίες, θεραπευτήρια, εκκλησιαστικά ιδρύματα, εργατικές εστίες, ξενώνες κ.τ.λ) καθώς και άτομα που εκπληρώνουν υποχρεωτική στρατιωτική θητεία δεν περιλαμβάνονται στην έρευνα.

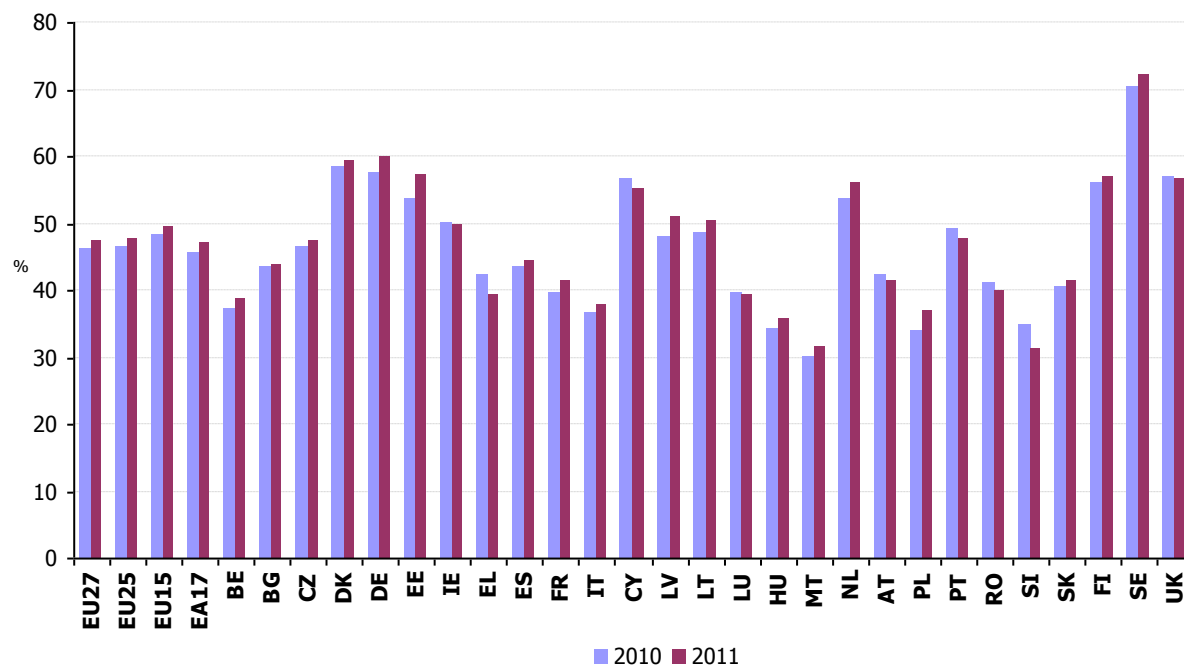

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	67,4	68,0	69,0	69,9	70,3	69,0	68,6	68,6
EU25	67,7	68,3	69,2	70,2	70,6	69,3	68,9	69,0
EU15	68,9	69,4	70,2	71,0	71,3	69,9	69,6	69,7
EA17	67,3	67,9	68,9	69,8	70,2	68,8	68,4	68,5
EL	64,0	64,6	65,7	66,0	66,5	65,8	64,0	59,9
Άντρες								
EU27	75,6	76	76,9	77,8	77,9	75,8	75,1	75,0
EU25	76,0	76,5	77,3	78,1	78,3	76,1	75,4	75,4
EU15	77,5	77,7	78,4	79,0	78,9	76,7	76,1	76,0
EA17	76,4	76,7	77,5	78,3	78,2	75,9	75,2	75,0
EL	79,5	79,8	80,3	80,4	80,4	78,8	76,2	71,1
Γυναίκες								
EU27	59,4	60	61,1	62,1	62,8	62,3	62,1	62,3
EU25	59,5	60,2	61,3	62,3	63	62,5	62,4	62,6
EU16	60,3	61,1	62,1	63	63,7	63,3	63,1	63,4
EA17	58,3	59,1	60,3	61,4	62,2	61,8	61,7	61,9
EL	48,8	49,6	51,2	51,6	52,5	52,7	51,7	48,6

Πηγή: Eurostat

II-2α. Ποσοστό Απασχόλησης Ατόμων Ηλικίας 55-64 ετών

(% απασχολούμενων ατόμων ηλικίας 55-64 ετών στο σύνολο του αντίστοιχου πληθυσμού)

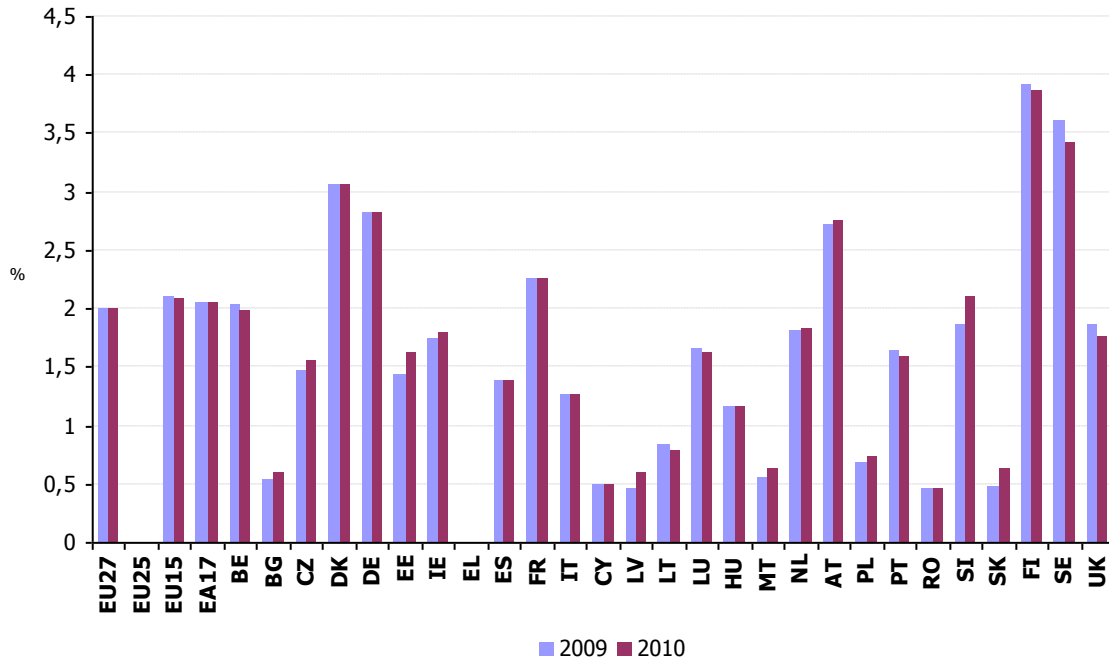

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	40,0	40,7	42,3	43,5	44,6	45,6	46	46,3	47,4
EU25	40,3	41	42,6	43,6	44,8	45,7	46,2	46,6	47,8
EU15	41,7	42,6	44,2	45,3	46,5	47,4	47,9	48,4	49,5
EA17	37,7	38,6	40,4	41,6	43,2	44,3	45,1	45,8	47,1
EL	41,3	39,4	41,6	42,3	42,4	42,8	42,2	42,3	39,4
Άντρες									
EU27	49,9	50,4	51,6	52,6	53,9	55	54,8	54,6	55,2
EU25	50,3	50,8	51,9	52,8	54,1	55	54,9	54,8	55,5
EU15	51,6	52,2	53,3	54,1	55,2	56,2	56,2	56,2	56,8
EA17	48,0	48,7	49,9	50,8	52,3	53,3	53,5	53,8	54,6
EL	58,7	56,4	58,8	59,2	59,1	59,1	57,7	56,5	52,3
Γυναίκες									
EU27	30,7	31,6	33,6	34,8	35,9	36,8	37,8	38,6	40,2
EU25	30,8	31,8	33,8	34,9	36,0	36,9	38,0	38,9	40,6
EU15	32,2	33,2	35,5	36,8	38,0	39,0	40,1	40,9	42,5
EA17	27,8	28,9	31,4	32,9	34,5	35,7	37,1	38,1	40,0
EL	25,5	24,0	25,8	26,6	26,9	27,5	27,7	28,9	27,3

Πηγή: Eurostat

III-A, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΈΡΕΥΝΑ

III-1α, Ακαθάριστη Εγχώρια Δαπάνη σε Έρευνα και Ανάπτυξη (R&D)
(% του ΑΕΠ)

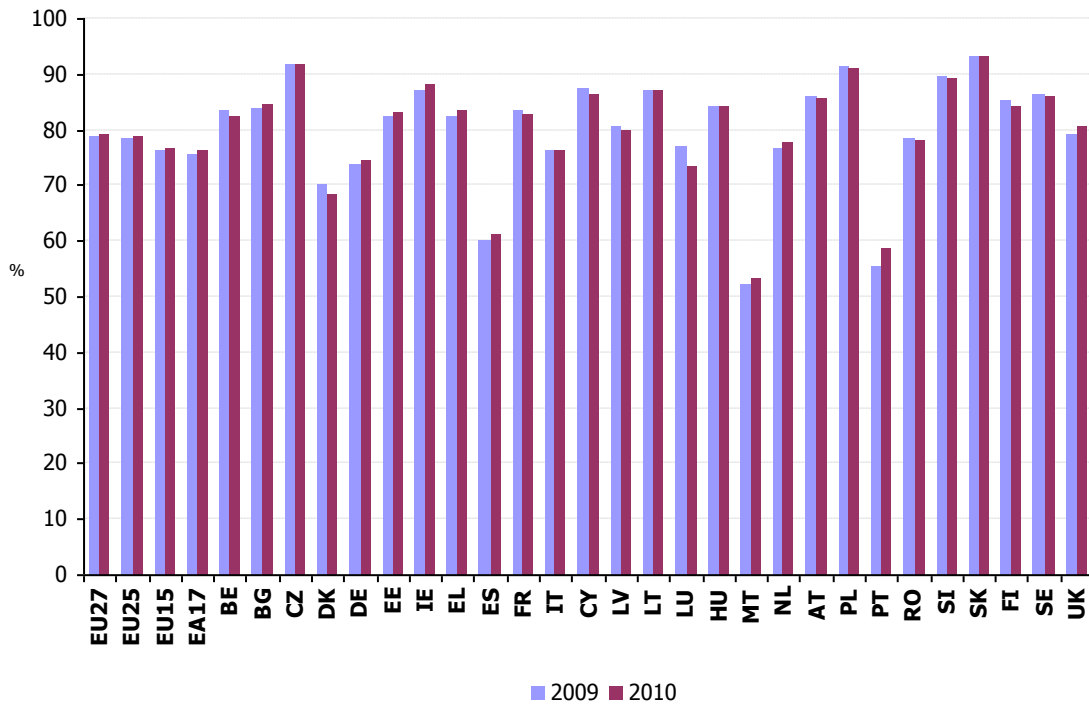
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	1,88	1,87	1,83	1,83	1,85	1,85	1,92	2,01	2,00
EU15	1,94	1,93	1,89	1,89	1,92	1,93	2,01	2,1	2,09
EA17	1,88	1,87	1,85	1,84	1,87	1,88	1,96	2,06	2,06
EL	:	0,57	0,55	0,6	0,59	0,60	:	:	:

(s): εκτίμηση Eurostat

Πηγή: Eurostat

III-2α, Επίπεδο Μόρφωσης Ατόμων Ηλικίας 20-24 ετών

(% πληθυσμού 20-24 ετών που έχει ολοκληρώσει τουλάχιστον την δευτεροβάθμια εκπαίδευση)

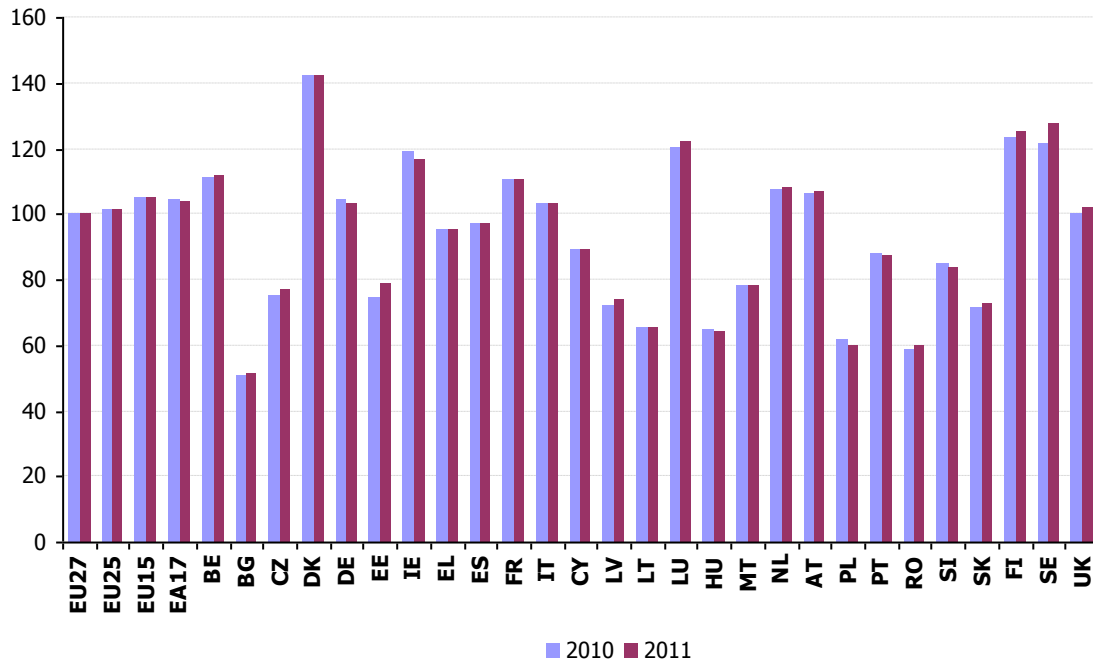
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	76,7	76,9	77,1	77,5	77,9	78,1	78,4	78,6	79,0
EU25	76,7	77	77,3	77,6	77,9	78	78,3	78,5	78,9
EU15	73,7	74,1	74,4	74,7	75,0	75,2	75,7	76,1	76,6
EA17	73,4	73,5	74,1	74,3	74,5	74,9	75,5	75,7	76,1
EL	81,1	81,7	83,0	84,1	81,0	82,1	82,1	82,2	83,4
Άντρες									
EU27	74,0	74,4	74,4	74,8	75,0	75,4	75,6	75,9	76,2
EU25	74,0	74,4	74,3	74,8	74,9	75,2	75,3	75,6	76,0
EU15	70,9	71,3	71,2	71,8	71,7	72,2	72,5	72,9	73,5
EA17	70,2	70,2	70,5	70,8	70,9	71,5	72,1	72,3	72,7
EL	76,1	76,6	79,2	79,7	75,5	77,5	78,0	77,8	79,5
Γυναίκες									
EU27	79,3	79,4	80,0	80,2	80,8	80,8	81,3	81,4	81,8
EU25	79,4	79,7	80,2	80,4	81,0	80,9	81,4	81,5	81,9
EU15	76,6	76,9	77,5	77,8	78,4	78,3	79,0	79,3	79,7
EA17	76,7	76,8	77,7	77,7	78,2	78,4	79,0	79,1	79,5
EL	86,0	86,8	86,8	88,5	86,6	87,0	86,6	86,9	87,2

Πηγή: Eurostat

IV-A, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

IV-1α, Συγκριτικά Επίπεδα Τιμών

(ιδιωτική τελική κατανάλωση, συμπεριλαμβάνονται οι έμμεσοι φόροι ΕΕ-27=100)

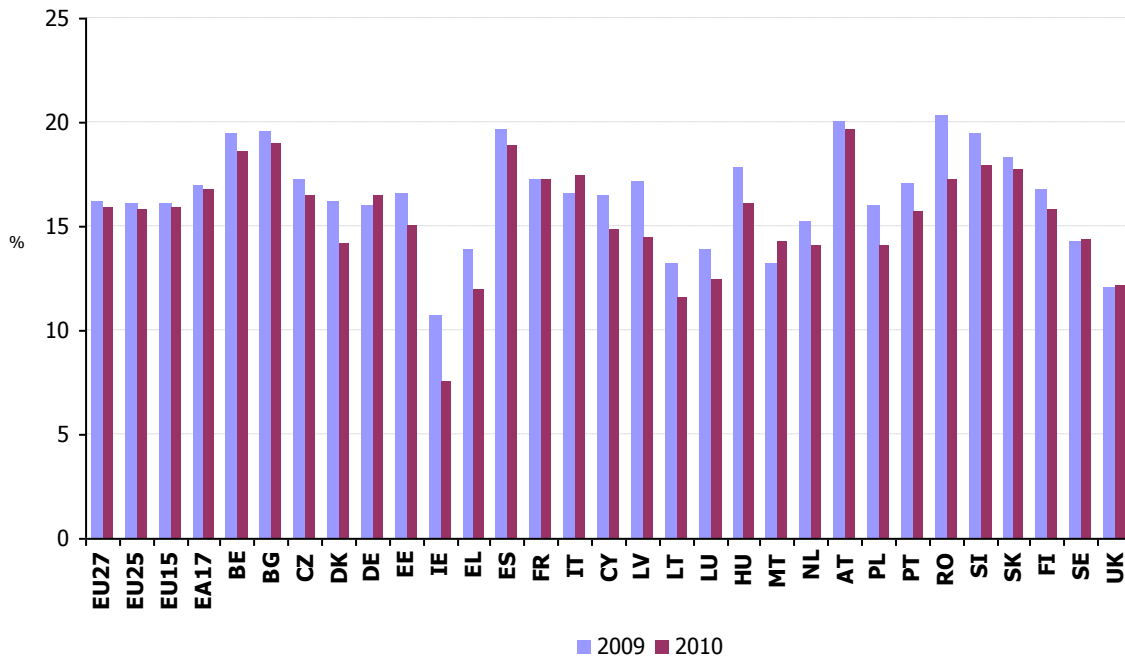
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
EU25	101,1	101,2	101,1	101,1	101,1	101,1	101,1	101,1	101,1
EU15	105,3	105,4	104,9	104,8	104,9	104,3	105,1	104,9	105,1
EA16*	102,9	103,1	102,1	101,9	101,3	103,2	105,6	104,2	104,0
EL	85,9	87,7	88,3	89,1	89,8	91,7	95	95,1	95,1

*Δεν υπάρχει διαθέσιμη πληροφορία για την ευρωζώνη-17

Πηγή: Eurostat

IV-2α, Επιχειρηματικές Επενδύσεις

(ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου ιδιωτικών επιχειρήσεων ως % του ΑΕΠ)

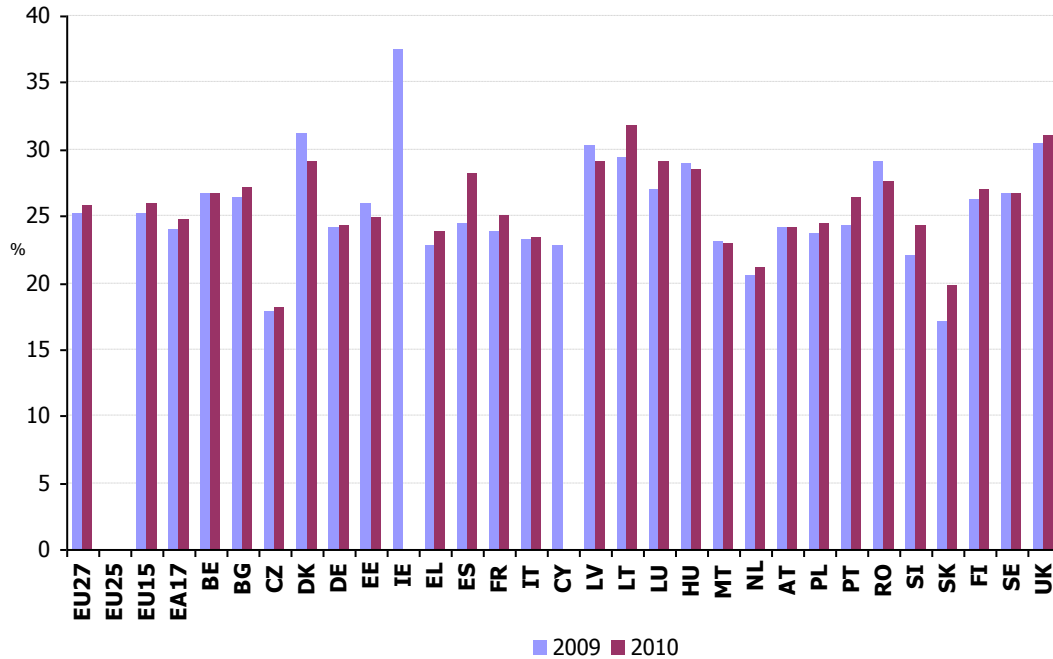
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	17,3	17,1	17,2	17,8	18,2	18,7	18,4	16,2	15,9
EU25	17,3	17,1	17,2	17,7	18,2	18,6	18,2	16,1	15,8
EU15	17,3	17	17,2	17,7	18,1	18,5	18,2	16,1	15,9
EA17	17,9	17,7	17,9	18,2	18,9	19,3	19,0	16,9	16,7
EL	19,1	19,8	18,5	17,1	17,5	17,6	15,5	14,1	11,9

Πηγή: Eurostat

V-A, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

V-1α, Ποσοστό Πληθυσμού στο Όριο της Φτώχειας

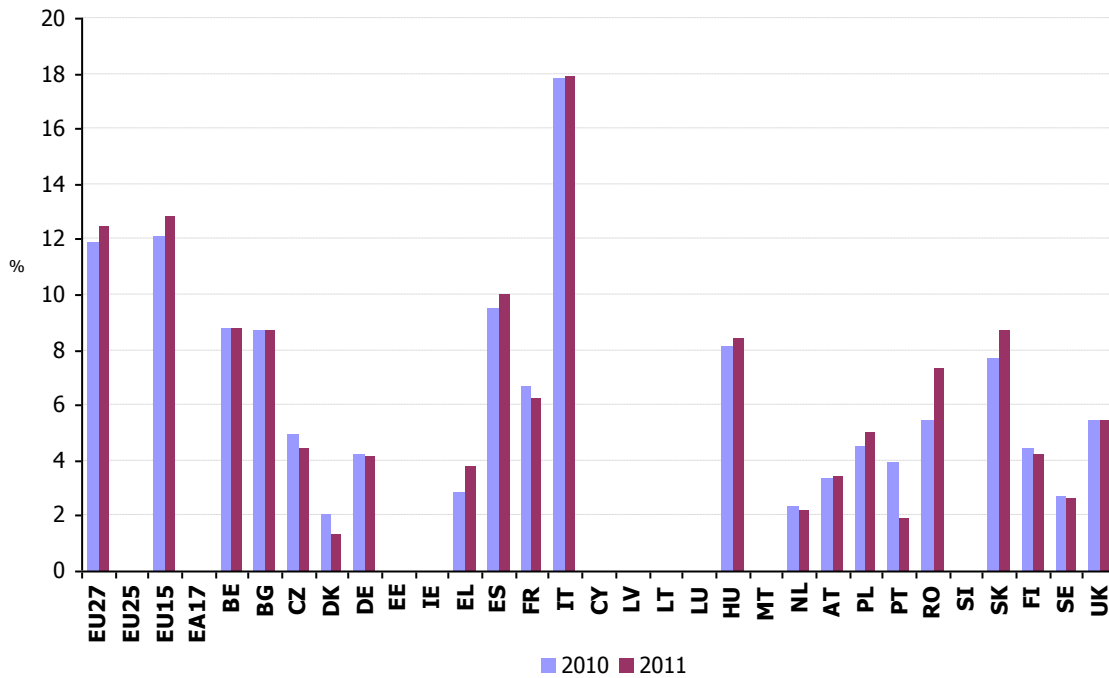
(% ατόμων με διαθέσιμο εισόδημα κάτω του 60% του εθνικού διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	:	:	:	26	26,2	25,8	25,1	25,1	25,7
EU25									
EU15	:	25	26	25,5	25,8	25,7	24,8	25,2	25,9
EA17	:	:	:	24,3	24,8	24,7	23,7	23,9	24,7
EL	:	23,7	22,5	22,6	23,4	23,7	23,3	22,7	23,8
Άντρες									
EU27	:	:	:	25,0	25,1	24,8	24,0	24,1	24,9
EU25	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	:	23,0	24,0	24,2	24,5	24,4	23,5	24,0	24,9
EA17	:	:	:	23,1	23,6	23,6	22,6	22,9	23,9
EL	:	22,9	21,2	21,1	22,1	22,7	22,3	21,6	22,7
Γυναίκες									
EU27	:	:	:	26,9	27,0 ^s	26,9	26,1	26,1	26,5
EU25	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	:	26,0	27,0	26,6	26,9	26,9	26,0	26,2	26,9
EA17	:	:	:	25,3	25,7	25,8	24,8	24,8	25,5
EL	:	24,5	23,8	24,1	24,7	24,7	24,3	23,7	24,9

Πηγή: Eurostat

V-2α Διασπορά Ποσοτών Συνολικής Απασχόλησης ανά Περιφέρεια
(Συντελεστής διασποράς ποσοτών απασχόλησης μεταξύ περιφερειών της κάθε χώρας, NUTS 2)

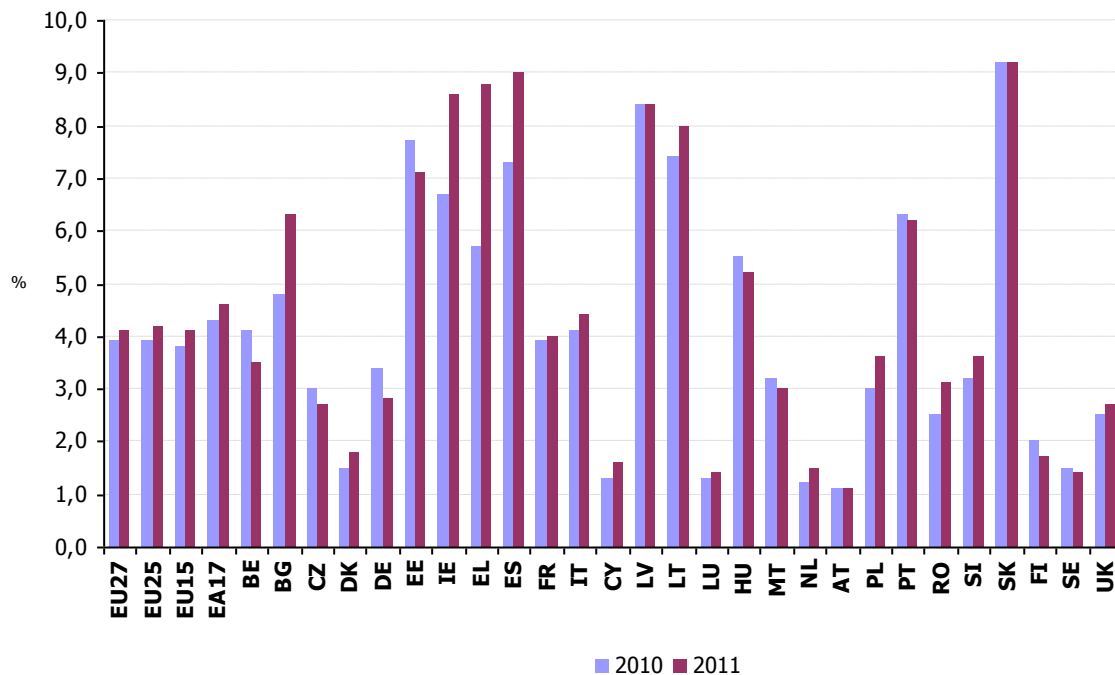

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	12,8	12,1	11,9	11,4	11,1	11,3	11,8	11,9	12,5
EU25	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	11,8	11	10,8	10,5	10,6	11,1	11,9	12,1	12,8
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	3,2	4,1	4,3	3,7	3,5	3,6	3,4	2,8	3,8

Πηγή: Eurostat

V-3α Ποσοστό Μακροχρόνιας Ανεργίας (% των ανέργων άνω των 12 μηνών στο σύνολο του οικονομικά ενεργού πληθυσμού)

Ως άνεργους θεωρούμε τα άτομα τουλάχιστον 15 ετών τα οποία δεν μένουν σε συλλογικές κατοικίες και δεν θα εργαστούν ή θα ξεκινήσουν να εργάζονται τις επόμενες δυο εβδομάδες καθώς ψάχνουν για εργασία, Η διάρκεια ανεργίας ορίζεται ως το χρονικό διάστημα: που ψάχνουν για εργασία (μεγαλύτερο των 12 μηνών)

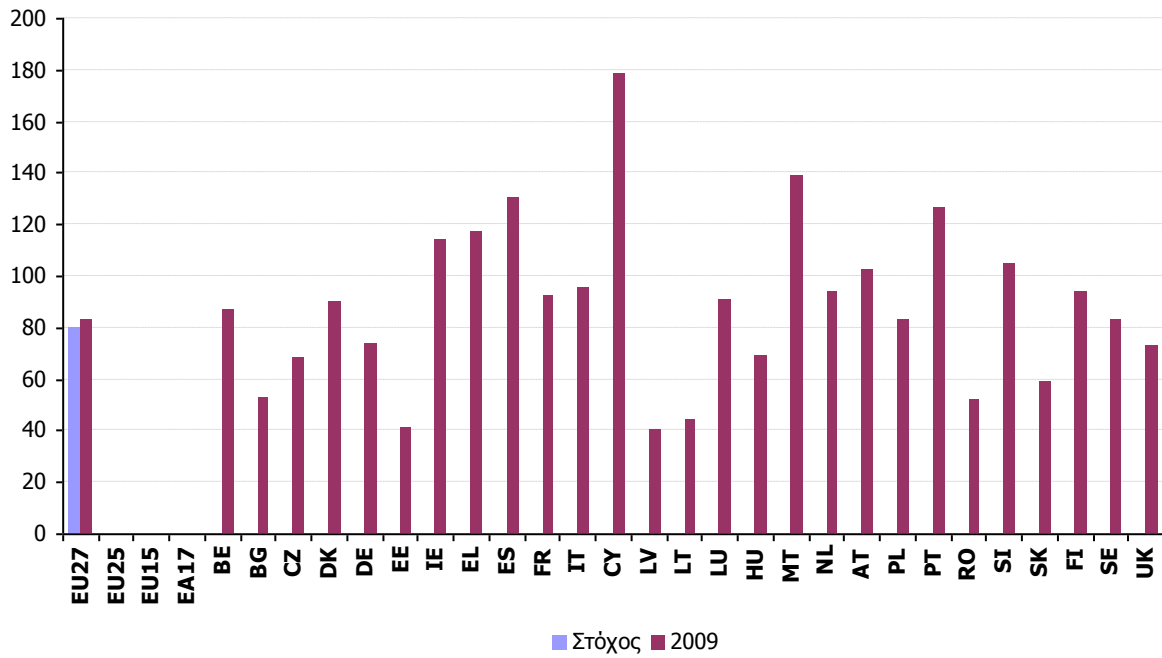
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ΕΥ27	4,2	4,3	4,1	3,7	3,1	2,6	3	3,9	4,1
ΕΥ25	4,1	4,2	4,1	3,7	3,1	2,6	3	3,9	4,2
ΕΥ15	3,4	3,5	3,4	3,3	2,9	2,6	3	3,8	4,1
ΕΑ17	4,1	4,3	4,2	3,9	3,4	3	3,4	4,3	4,6
ΕΛ	5,3	5,6	5,1	4,8	4,2	3,6	3,9	5,7	8,8
Άντρες									
ΕΥ27	3,8	3,9	3,8	3,5	2,9	2,4	2,9	3,9	4,2
ΕΥ25	3,7	3,8	3,7	3,4	2,8	2,4	2,9	4,0	4,2
ΕΥ15	3,0	3,2	3,1	3,0	2,6	2,4	2,9	3,9	4,1
ΕΑ17	3,5	3,8	3,7	3,5	3,0	2,7	3,2	4,2	4,5
ΕΛ	3,0	3,0	2,6	2,6	2,2	2,1	2,4	3,9	6,7
Γυναίκες									
ΕΥ27	4,6	4,7	4,5	4,1	3,4	2,8	3,1	3,8	4,1
ΕΥ25	4,6	4,7	4,6	4,1	3,4	2,9	3,2	3,8	4,2
ΕΥ15	3,8	4,0	3,8	3,6	3,2	2,8	3,2	3,8	4,1
ΕΑ17	4,8	5,0	4,7	4,4	3,8	3,4	3,7	4,4	4,7
ΕΛ	8,9	9,4	8,9	8,1	7,0	6,0	6,0	8,2	11,5

Πηγή: Eurostat

VI-A, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

VI-1α, Εκπομπές Αερίων που σχετίζονται με το Φαινόμενο του Θερμοκηπίου

(ποσοστιαία μεταβολή από το έτος βάσης ως προς τους στόχους του Κιότο, σε ισοδύναμα CO₂)

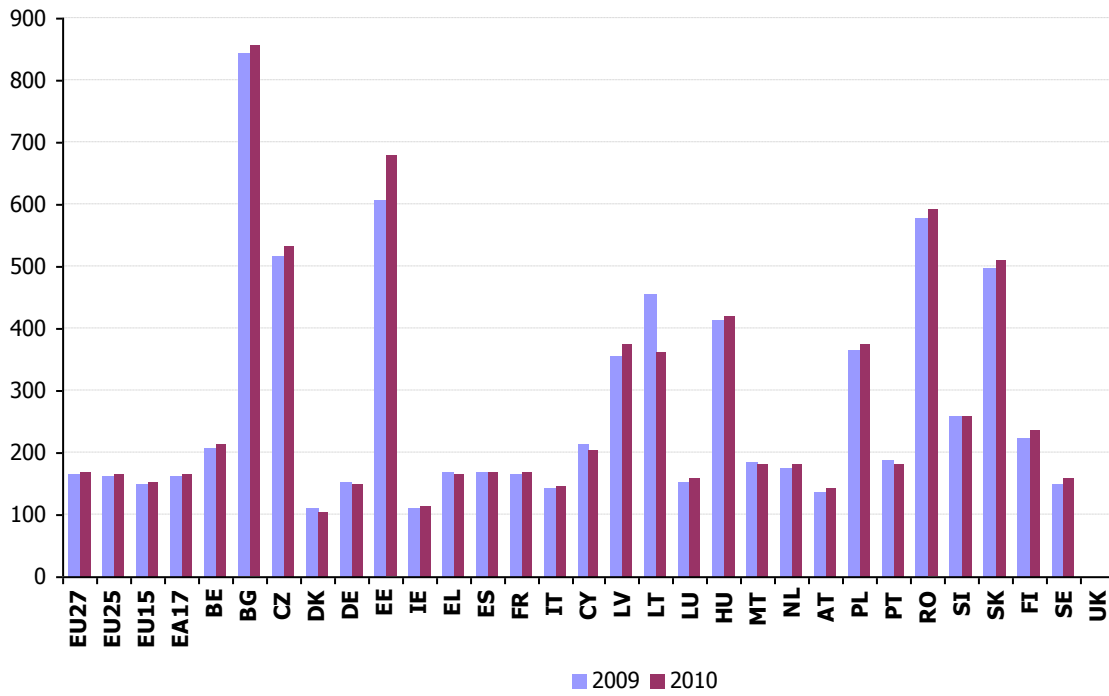

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Στόχος
EU27	91	93	93	92	92	91	89	83	80
EU25									
EU15									
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	122	125	126	129	125	128	123	117	:

Πηγή: Eurostat

VI-2α, Ενεργειακή Ένταση της Οικονομίας

(ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας ως προς ΑΕΠ (σταθερές τιμές 1995), kilogram ισοδύναμου πετρελαίου (kgoe) ανά 1000 €)

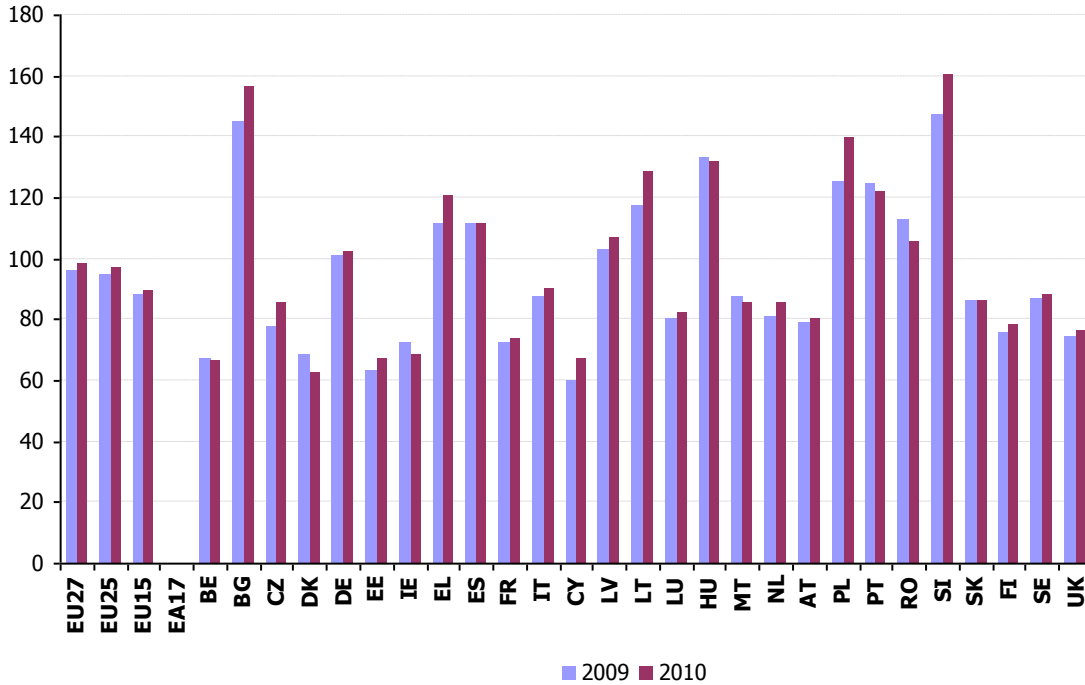

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	185,0	186,8	184,4	181,3	175,7	169,1	167,6	165,7	168,0
EU25	180,0	181,8	179,7	176,6	171,1	164,7	163,3	161,8	164,2
EU15	165,4	167,1	165,5	162,7	157,2	151,5	150,2	149,0	150,9
EA17	176,3	179,3	178,0	175,3	169,6	164,0	162,9	161,2	163,3
EL	198,8	192,6	187,4	186,7	178,5	171,4	171,0	168,2	165,5

Πηγή: Eurostat

VI-3α, Όγκος Μεταφερόμενων Εμπορευμάτων

(ως προς του ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές 2000, σε τόνους ανά χλμ, Δείκτης 2000=100)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	100,2	99,3	105,2	105,1	105,7	105,6	103,5	95,8	98,6
EU25	99,7	98,6	104	103,2	103,8	103,7	101,7	94,5	97,5
EU15	99,6	97,7	103	101,3	100,9	99,4	96,4	88,1	89,5
EA17	·	·	·	·	·	·	·	·	·
EL	·	·	·	·	·	105,8	109,7	111,4	120,6

Πηγή: Eurostat

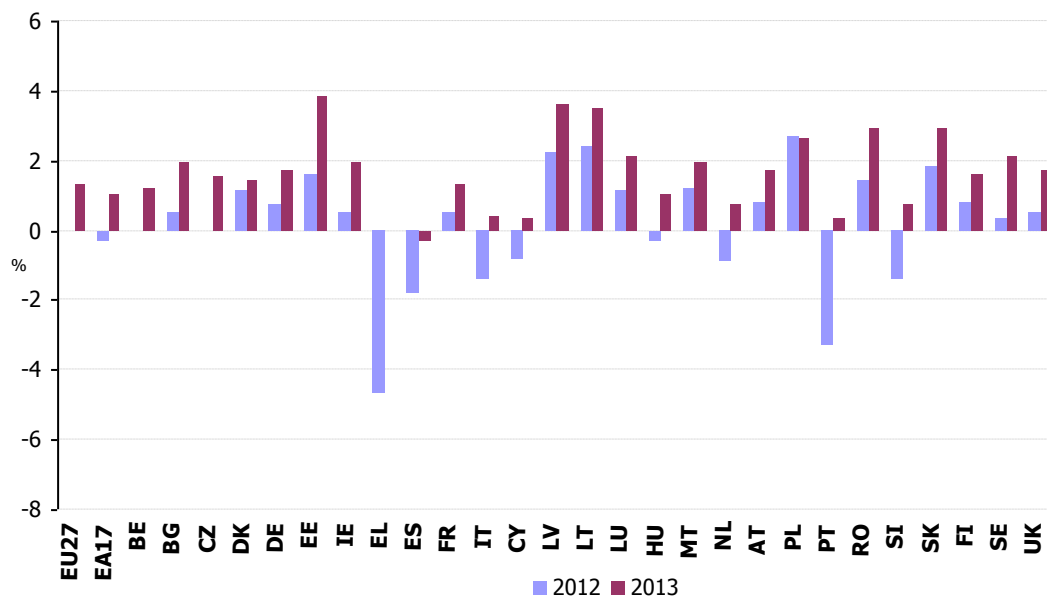
ΜΕΡΟΣ Β
(ΑΛΛΟΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ)

I-B, ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

I-1β, Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ (σε σταθερές τιμές 2000)

(% μεταβολής σε σχέση με το προηγούμενο έτος)

Η μέτρηση της μεταβολής του όγκου ΑΕΠ γίνεται μέσω του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, Η επίπτωση από τις μεταβολές του επιπέδου των τιμών (πληθωρισμός) απαλείφονται,

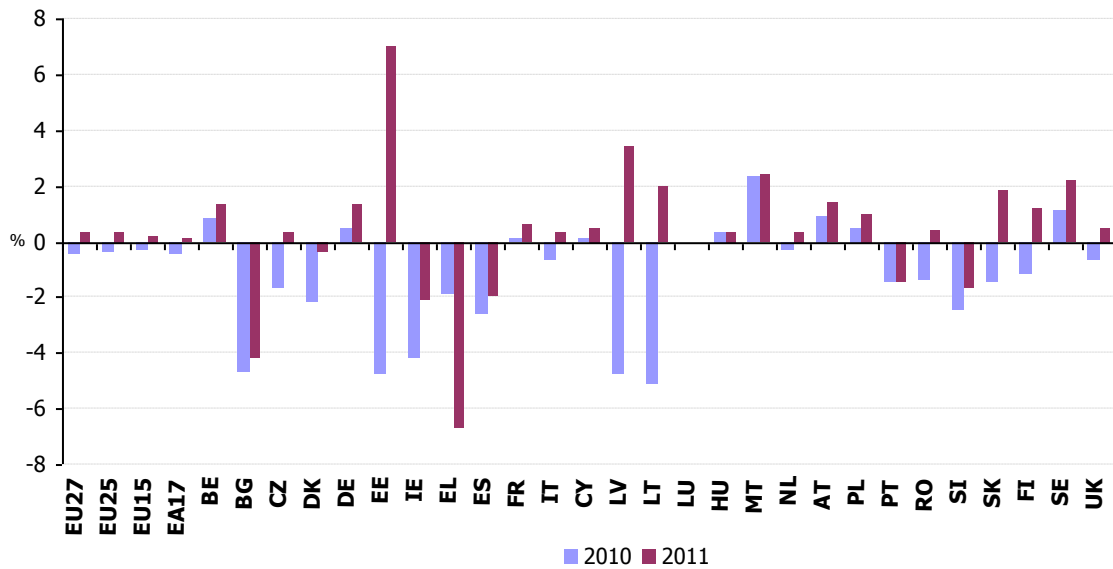

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU27	2,1	3,3	3,2	0,3	-4,3	2	1,5	0,0 ^(f)	1,3 ^(f)
EU25	2,1	3,3	3,2	0,2	-4,3	2,1	1,5	0,0 ^(f)	1,2 ^(f)
EU15	1,9	3,1	3	0	-4,4	2	1,4	-0,2 ^(f)	1,2 ^(f)
EA17	1,7	3,3	3	0,4	-4,4	2	1,5	-0,3 ^(f)	1,0 ^(f)
EL	2,3	5,5	3	-0,2	-3,3	-3,5	-6,9	-4,7 ^(f)	0,0 ^(f)

(f): πρόβλεψη

Πηγή: Eurostat

I-2β, Μεταβολή της Απασχόλησης
(ετήσια μεταβολή -%- της συνολικής απασχόλησης)

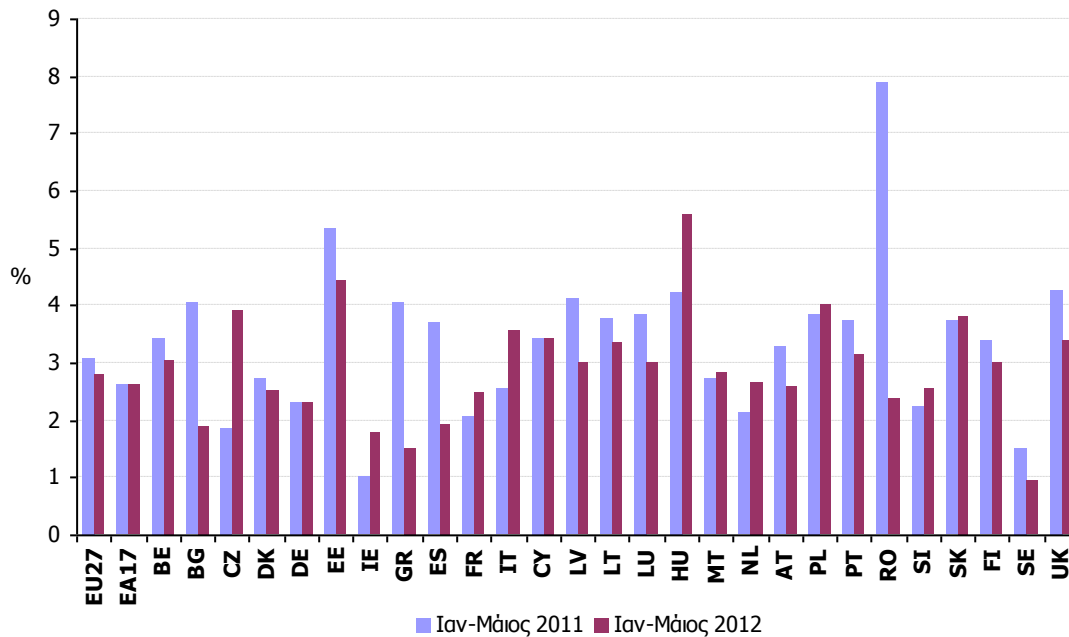
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	0,4	0,6	1,0	1,6	1,8	1,0	-1,8	-0,5	0,3
EU25	0,4	0,7	1,1	1,6	1,8	1,0	-1,7	-0,4	0,3
EU15	0,5	0,8	1,0	1,5	1,6	0,8	-1,8	-0,3	0,2
EA17	0,5	0,8	1,0	1,6	1,8	0,8	-1,8	-0,5	0,1
EL	1,2	2,4	3,0	1,8	1,6	0,8	-0,2	-1,9	-6,7
Άντρες									
EU27	0,1	0,2	0,9	1,3	1,6	0,6	-2,7	-0,8	0,1
EU25	0,0	0,3	0,9	1,4	1,6	0,5	-2,7	-0,7	0,2
EU15	0,0	0,2	0,7	1,2	1,3	0,2	-2,8	-0,6	-0,1
EA17	-0,1	0,2	0,6	1,3	1,4	0,2	-2,8	-0,9	-0,2
EL	0,7	1,8	2,7	1,1	1,5	0,2	-1,2	-2,6	-7,0
Γυναίκες									
EU27	0,8	1,2	1,2	2	2,1	1,5	-0,7	-0,2	0,5
EU25	0,9	1,3	1,4	2	2,2	1,6	-0,6	-0,1	0,5
EU15	1,1	1,5	1,5	1,9	2	1,4	-0,5	0,0	0,5
EA17	1,3	1,6	1,6	2,1	2,3	1,5	-0,5	0,0	0,5
EL	2,0	3,5	3,5	3,1	1,7	1,6	1,3	-0,8	-6,3

Πηγή: Eurostat

Ι-3β, Πληθωρισμός (ετήσιος ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ)

Οι εναρμονισμένοι Δείκτες Τιμών Καταναλωτή καταρτίστηκαν με στόχο την διεθνή σύγκριση των μεταβολών στις τιμές των καταναλωτών (πληθωρισμού),

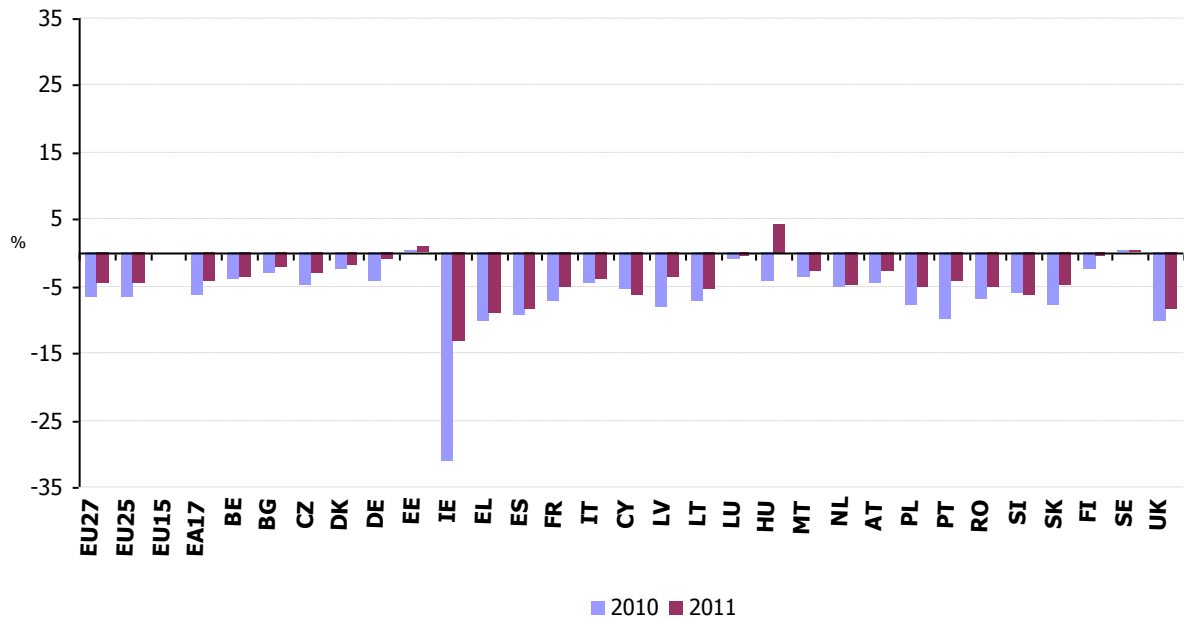
Οι Εν.Δ.Τ.Κ χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με σκοπό την παρακολούθηση του πληθωρισμού στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) καθώς και την εκτίμηση του πληθωρισμού σύγκλισης,

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011 Ιαν-Μάιος	2012 Ιαν-Μάιος
EU27	2,3	2,3	2,3	2,4	3,7	1,0	2,1	3,1	3,1	2,8
EU25	2,1	2,2	2,2	2,3	3,5	0,9	2,0	2,7	3,0	2,8
EU15	2,0	2,1	2,2	:	:	:	:	:	:	:
EA17	2,2	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7	2,6	2,6
EL	3,0	3,5	3,3	3,0	4,2	1,3	4,7	3,1	4,0	1,5

Πηγή: Eurostat

Ι-4β, Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)

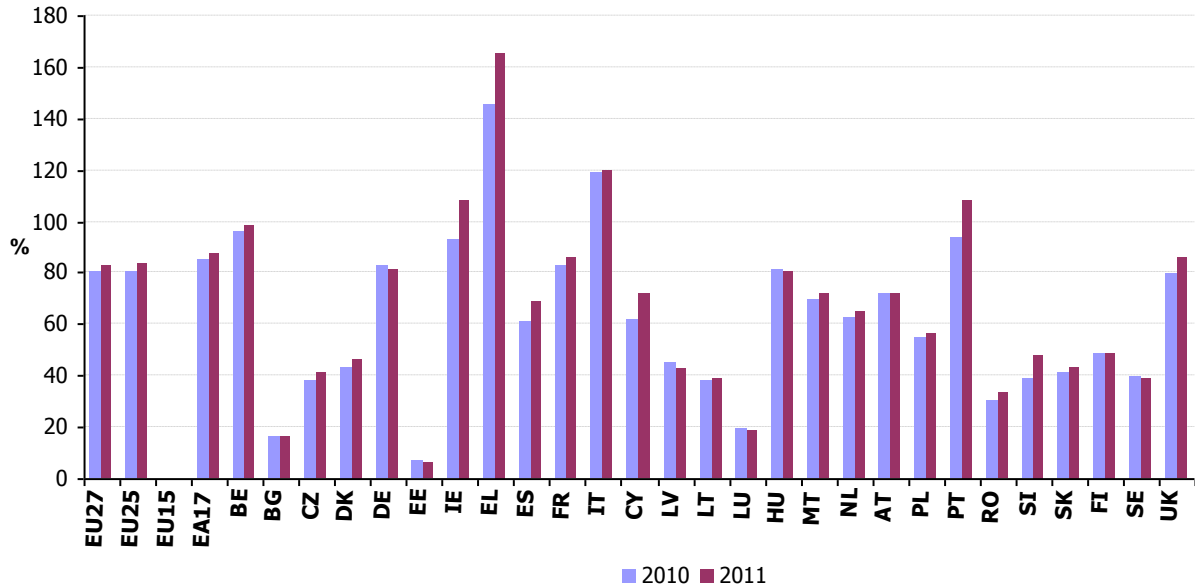

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	-3,2	-2,9	-2,5	-1,5	-0,9	-2,4	-6,9	-6,5	-4,5
EU25	-3,2	-2,9	-2,5	-1,5	-0,9	-2,4	-6,9	-6,6	-4,5
EU15	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EA17	-3,1	-2,9	-2,5	-1,3	-0,7	-2,1	-6,4	-6,2	-4,1
EL	-5,6	-7,5	-5,2	-5,7	-6,5	-9,8	-15,6	-10,3	-9,1

Πηγή: Eurostat

Ι-5β, Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (ως % του ΑΕΠ)

Το χρέος Γενικής Κυβέρνησης καθορίζεται ως το απόθεμα του ακαθάριστου χρέους στο τέλος του έτους σε ονομαστικές τιμές,

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU27	61,9	62,3	62,9	61,6	59	62,5	74,8	80	82,5
EU25	62,2	62,6	63,3	62,1	59,6	63,2	75,5	80,7	83,2
EU15	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EA17	69,2	69,6	70,2	68,6	66,3	70,1	79,9	85,3	87,2
EL	97,4	98,6	100	106,1	107,4	113	129,4	145	165,3

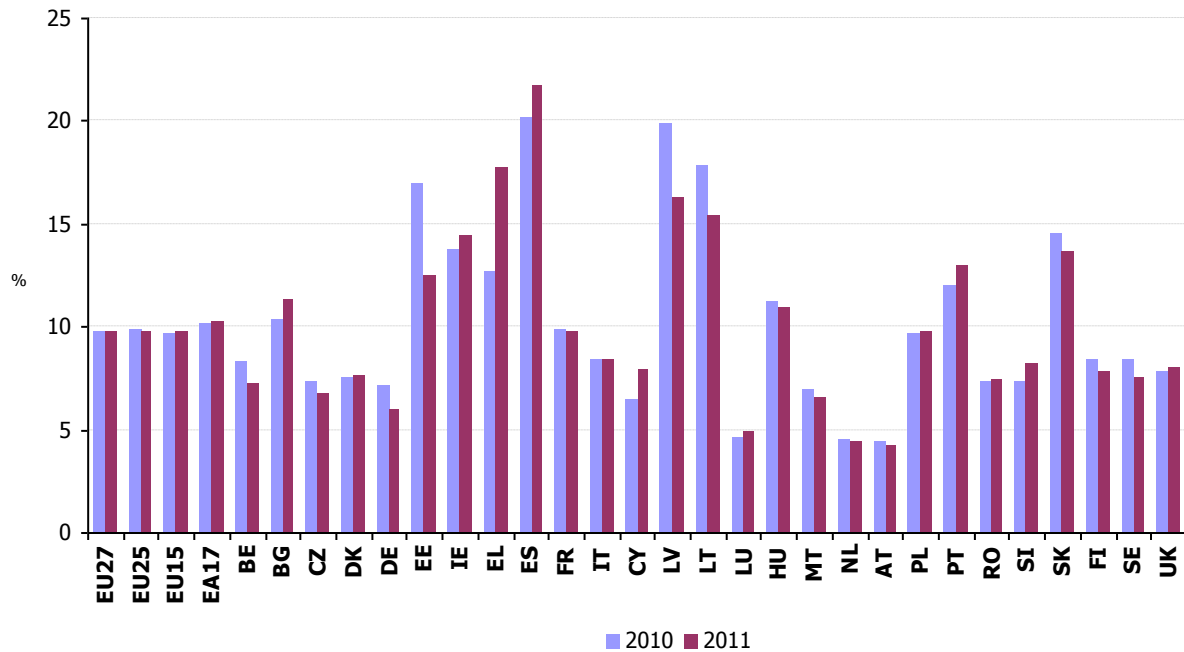
Πηγή: Eurostat

II-B, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

II-1β, Ποσοστό Ανεργίας

(άνεργοι ως μερίδιο του εργατικού δυναμικού)

Ως άνεργους θεωρούμε τα άτομα τουλάχιστον 15 ετών τα οποία δεν μένουν σε συλλογικές κατοικίες και δεν θα εργαστούν ή θα ξεκινήσουν να εργάζονται τις επόμενες δυο εβδομάδες καθώς ψάχνουν για εργασία,

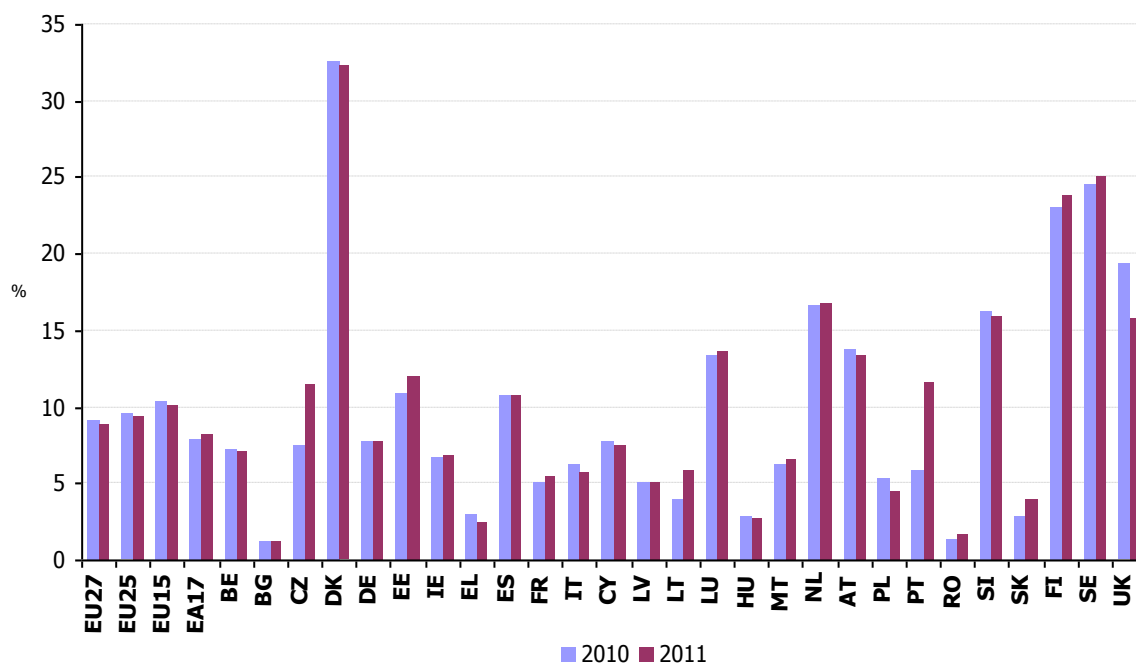
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Σύνολο									
EU27	9,0	9,1	8,9	8,2	7,2	7,0	8,9	9,6	9,7
EU25	9,0	9,1	9,0	8,2	7,2	7,1	9,0	9,7	9,7
EU15	8,0	8,1	8,2	7,7	7,0	7,1	9,0	9,5	9,7
EA17	8,8	9,0	9,0	8,4	7,5	7,5	9,5	10,0	10,2
EL	9,7	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5	12,5	17,7
Άνδρες									
EU27	8,4	8,5	8,3	7,6	6,6	6,6	9,0	9,6	9,6
EU25	8,4	8,4	8,3	7,5	6,6	6,6	9,1	9,7	9,6
EU15	7,3	7,5	7,6	7,1	6,4	6,7	9,1	9,6	9,6
EA17	7,9	8,1	8,2	7,5	6,7	6,9	9,3	9,9	9,9
EL	6,2	6,6	6,1	5,6	5,2	5,1	6,9	9,9	15,0
Γυναίκες									
EU27	9,7	9,8	9,6	8,9	7,8	7,5	8,8	9,5	9,8
EU25	9,8	9,9	9,8	9,0	8,0	7,6	9,0	9,6	9,8
EU15	8,8	8,9	8,9	8,5	7,8	7,7	9,0	9,4	9,9
EA17	10,0	10,1	10,1	9,5	8,5	8,3	9,6	10,1	10,5
EL	15,0	16,2	15,3	13,6	12,8	11,4	13,2	16,2	21,4

Πηγή: Eurostat

II-2β, Δια Βίου Εκπαίδευση

(% πληθυσμού 25-64 ετών που συμμετέχουν σε προγράμματα εκπαίδευσης ή κατάρτισης)

Η αναφερόμενη περίοδος είναι οι τελευταίες τέσσερις εβδομάδες διεξαγωγής της έρευνας (εξαιρούνται η Γαλλία, η Ολλανδία και η Πορτογαλία για τις οποίες τα στοιχεία αναφέρονται σε εκπαίδευση ή μόρφωση που λαμβάνεται την στιγμή που γίνεται η έρευνα), Στη μόρφωση περιλαμβάνεται η βασική, ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση καθώς επίσης η εκπαίδευση μέσα από την εργασία, σεμινάρια, εξ' αποστάσεως, άνευ διδασκάλου εκπαίδευση κ,τ,λ, Επίσης περιλαμβάνονται ειδικά τμήματα π,χ ξένων γλωσσών, καλών τεχνών όπως επίσης και για διοίκηση επιχειρήσεων, επεξεργασία στοιχείων κ,α, Μέχρι το 1998 ως εκπαίδευση θεωρούνταν η γενική και επαγγελματική εκπαίδευση η οποία σχετίζεται με την τρέχουσα ή μελλοντική εργασία του ερωτηθέντα,

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	8,5	9,2	9,6	9,5	9,3	9,4	9,3	9,1	8,9
EU25	8,9	9,7	10,1	10	9,8	9,9	9,8	9,6	9,4
EU15	9,8	10,5	11,1	11	10,7	10,8	10,7	10,4	10,1
EA17	6,4	7,1	7,9	7,9	8,1	8,1	8	7,9	8,2
EL	2,6	1,8	1,9	1,9	2,1	2,9	3,3	3	2,4

Πηγή: Eurostat

III-B, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΈΡΕΥΝΑ

III-1β, Δημόσιες Δαπάνες για Εκπαίδευση
(% του ΑΕΠ)

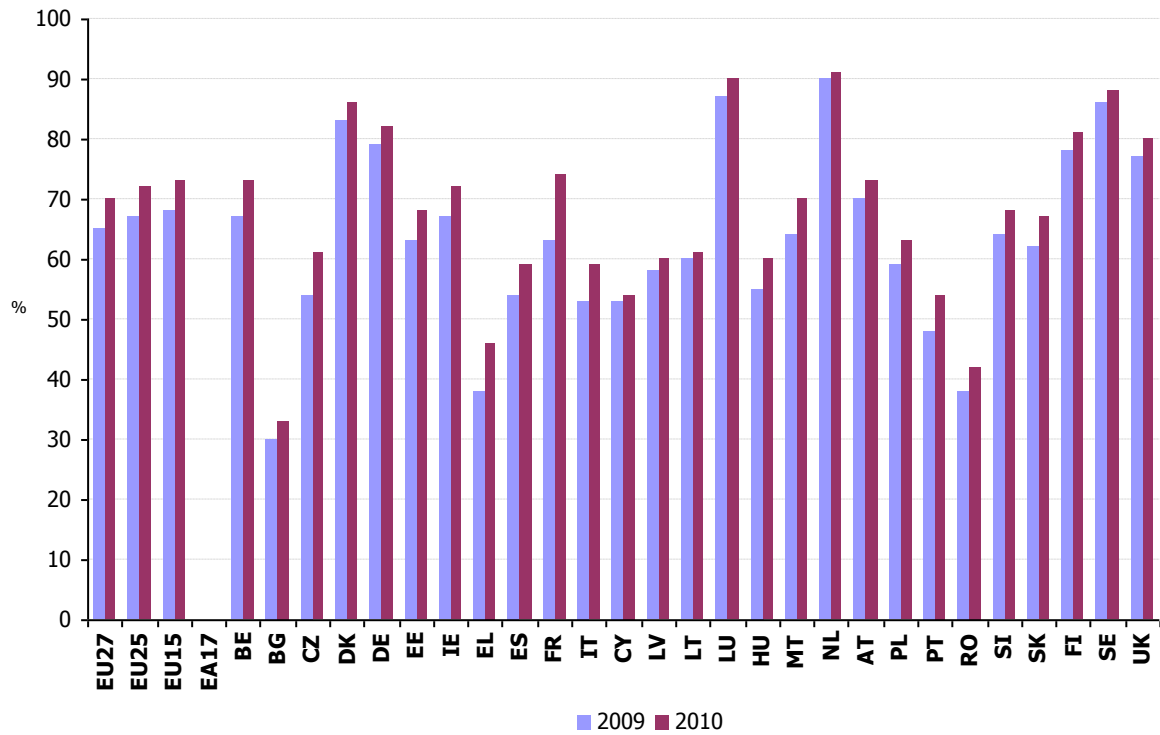
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EU27	4,9	5,0	5,1	5,1	5,1	5,0	5,0	5,0	5,1
EU25	:	:	:	:	:	:	5,1	5,0	5,1
EU15	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	3,4	3,5	3,6	3,6	3,8	4,0	:	:	:

*Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την ευρωζώνη των 16 αλλά και 17

Πηγή: Eurostat

III-2β, Πρόσβαση στο Διαδίκτυο (Νοικοκυριά)

(% των νοικοκυριών που έχουν την δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο)

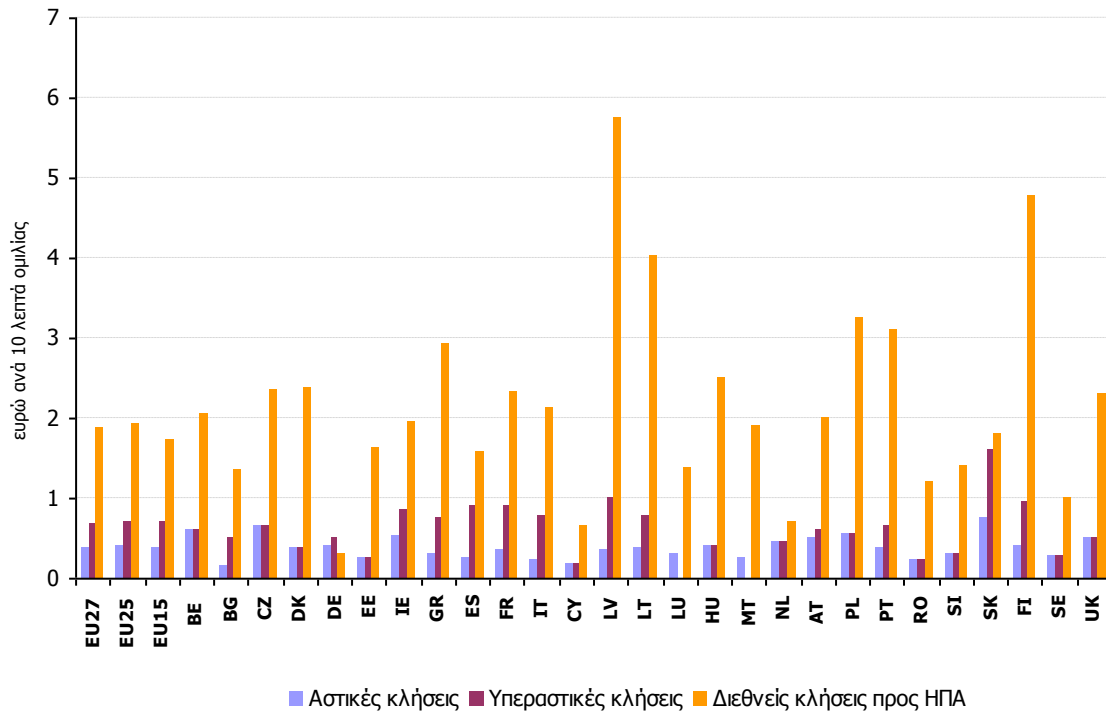

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	:	:	41	48	49	54	60	65	70
EU25	:	:	43	48	51	56	62	67	72
EU15	39	43	46	53	54	59	64	68	73
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	12	16	17	22	23	25	31	38	46

Πηγή: Eurostat

IV-B, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

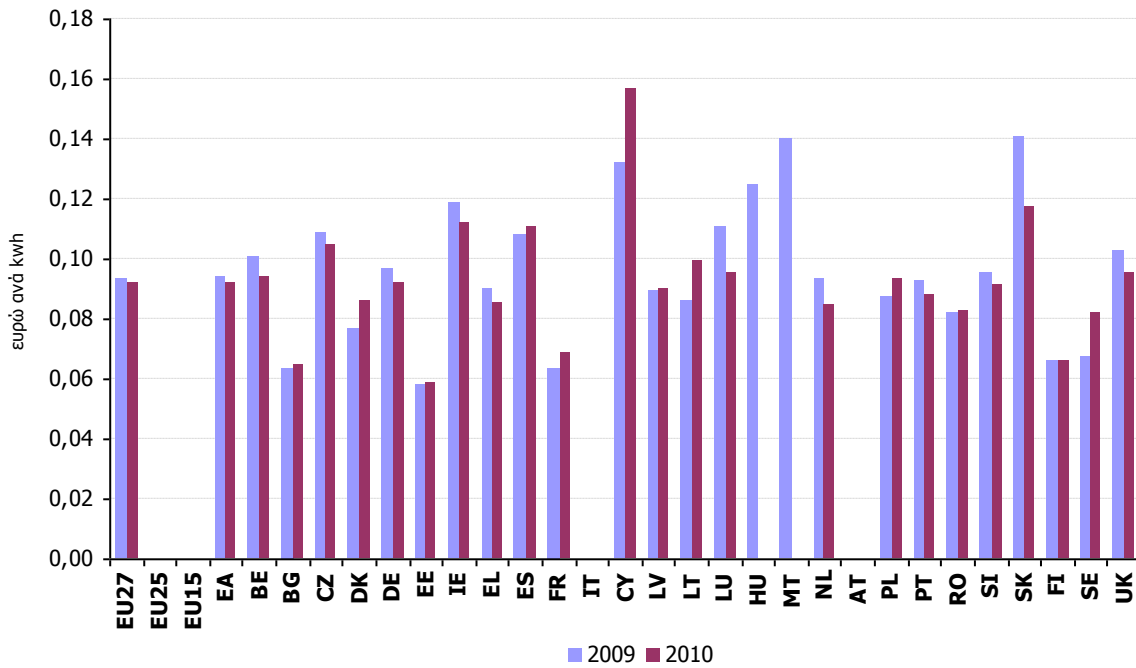
IV-1β, Τιμές Τηλεπικοινωνιών, 2008 (ευρώ/10 λεπτά συνομιλίας)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Αστικές κλήσεις									
EU27	:	:	:	0,38	0,37	0,35	0,35	0,36	0,38
EU25	0,39	0,39	0,39	0,39	0,37	0,35	0,35	0,36	0,39
EU15	0,4	0,4	0,39	0,39	0,37	0,35	0,33	0,35	0,37
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	0,31	0,36	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31	0,31
Υπεραστικές κλήσεις									
EU27	1,33	1,18	1,08	1,06	0,92	0,77	0,76	0,76	0,67
EU25	1,33	1,17	1,07	1,05	0,92	0,76	0,77	0,77	0,70
EU15	1,33	1,14	1,03	1,01	0,87	0,69	0,70	0,70	0,71
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	1,4	0,98	0,77	0,77	0,73	0,74	0,74	0,74	0,74
Διεθνείς κλήσεις προς ΗΠΑ									
EU27	:	:	:	3,16	2,21	2,14	2,13	2,07	1,88
EU25	:	:	3,08	2,98	2,13	2,11	2,11	2,12	1,92
EU15	3,03	2,57	2,16	2,07	1,83	1,84	1,86	1,89	1,73
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	3,26	2,91	2,95	2,95	2,91	2,93	2,93	2,93	2,93

Πηγή: Eurostat

IV-2β, Τιμές Ηλεκτρικού Ρεύματος (Βιομηχανική χρήση)
(σε ευρώ ανά kWh)

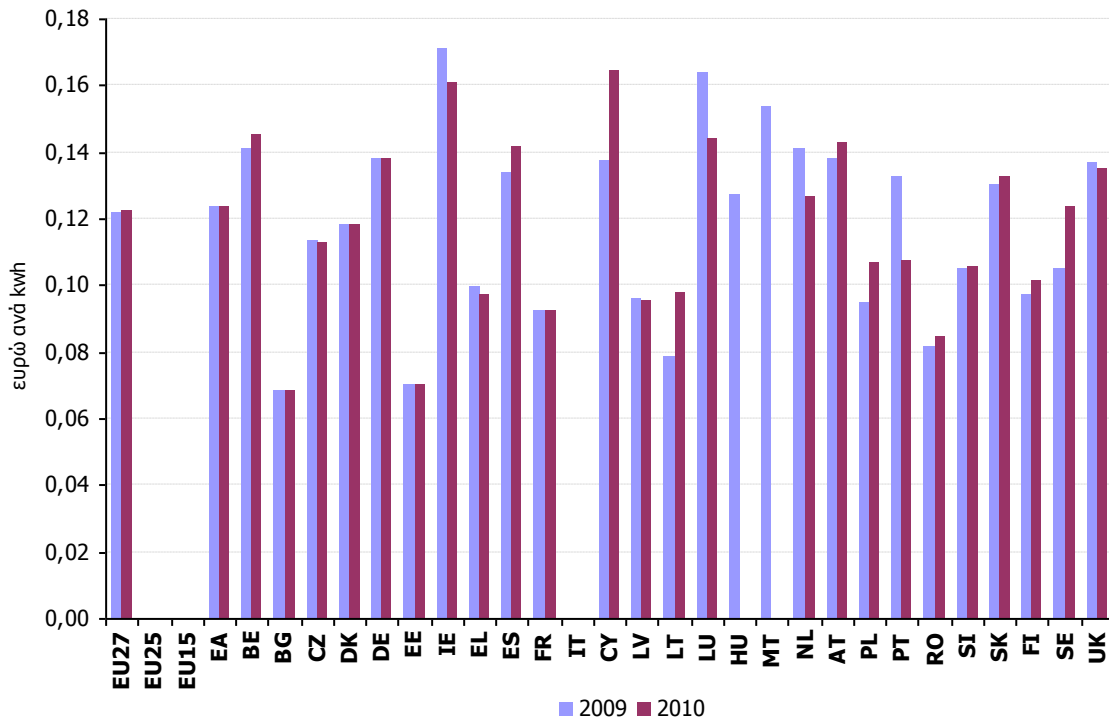

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	:	:	:	0,0672	0,0752	0,0845	0,0901	0,0932	0,0918
EU25	:	:	0,0623	0,0672	0,0755	:	:	:	:
EU15	0,062	0,0648	0,0634	0,0682	0,0766	:	:	:	:
Ευρωζώνη*	:	:	0,0667	0,0713	0,0774	0,0828	0,0896	0,0943	0,0920
EL	0,059	0,0614	0,063	0,0645	0,0668	0,0789	0,0891	0,0901	0,0855

*(EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15-2008, EA16, EA17)

Πηγή: Eurostat

IV-3β, Τιμές Ηλεκτρικού Ρεύματος (Νοικοκυριά) (σε ευρώ ανά kWh)

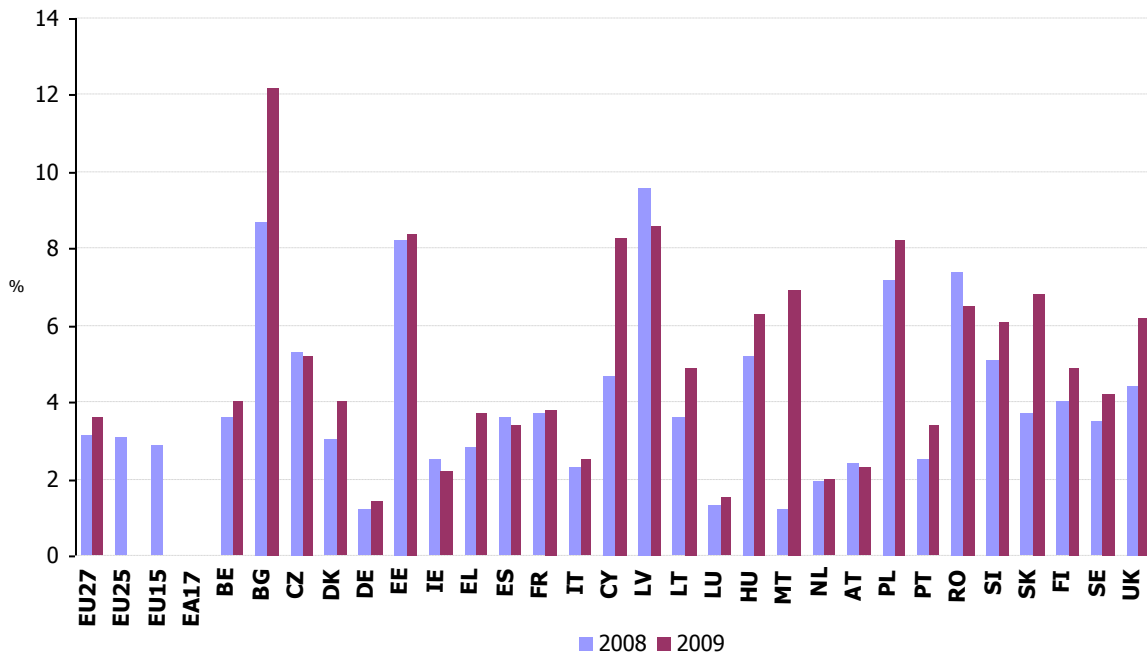

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	:	:	:	0,1013	0,1068	0,1173	0,1175	0,1227	0,1223
EU25	:	:	0,1002	0,1023	0,1077	0,1183	:	:	:
EU15	0,1032	0,1036	0,1027	0,1042	0,1094	0,1205	:	:	:
Ευρωζώνη*	:	:	0,108	0,1103	0,1137	0,1203	0,1167	0,1246	0,1234
EL	0,058	0,0606	0,0621	0,0637	0,0643	0,0661	0,0957	0,1055	0,0975

*(EA11-2000, EA12-2006, EA13-2007, EA15-2008, EA16, EA17)

Πηγή: Eurostat

IV-4β, Αξία Κρατικών Προμηθειών, για τις οποίες έχει γίνει δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε
(% του ΑΕΠ)

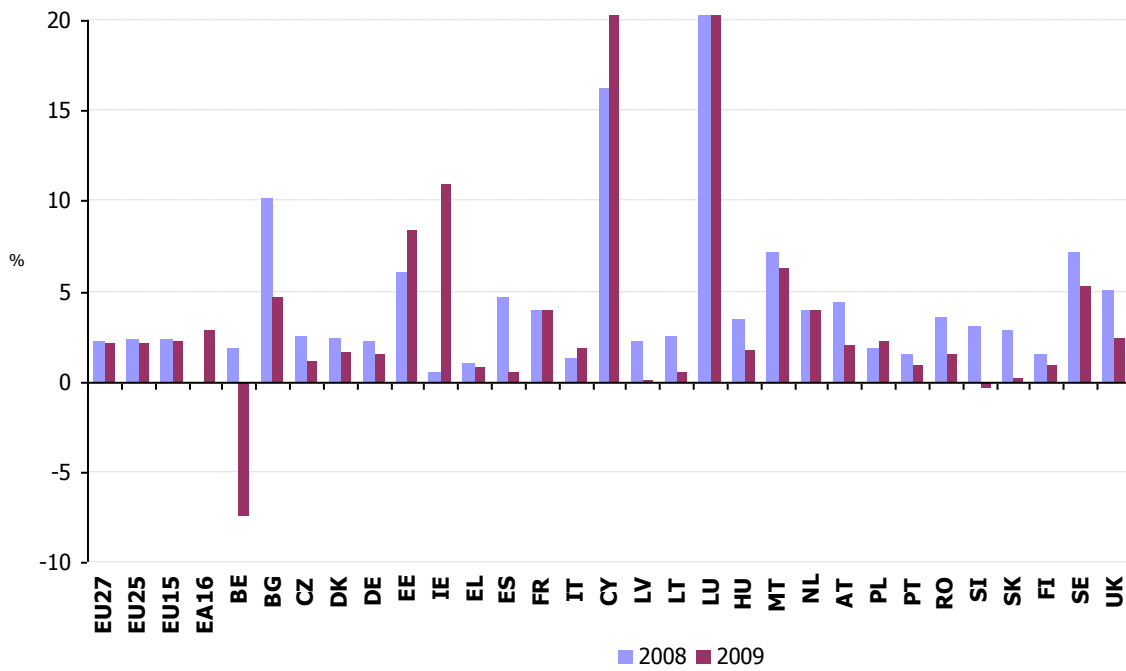

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU27	:	:	:	:	2,9	3,2	3,0	3,1	3,6
EU25	:	:	:	2,7	2,9	3,3	3,0	3,1	:
EU15	2,4	2,6	3,5	2,7	2,8	3,1	2,8	2,9	:
EA17	:	:	:	:	:	:	:	:	:
EL	4,1	5,21	4,41	3,72	4,9	5,6	3,5	2,8	3,7

Πηγή: Eurostat

IV-5β, Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

(μέση αξία εισροών και εκροών άμεσων ξένων επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ επί 100)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU27	:	:	:	0,9	1,7	2,3	3,9	2,2	2,1
EU25	2,4	1,3	1,3	1	1,7	2,4	4,0	2,3	2,1
EU15	2,6	1,4	1,4	1,1	2,0	:	4,2	2,3	2,2
EA16*	:	:	:	:	:	:	:	:	2,8
EL	0,8	:	:	0,7	0,4	1,8	1,2	1,0	0,7

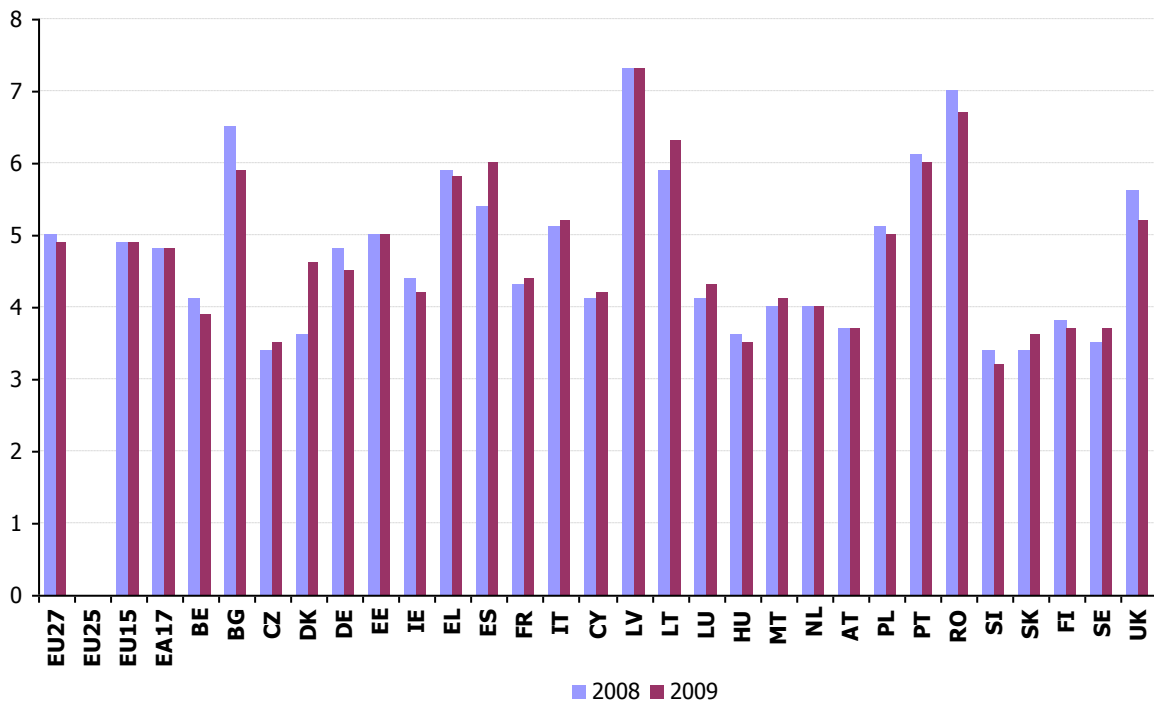
*Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την ευρωζώνη των 17

Πηγή: Eurostat

V-B, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ

V-1β, Κατανομή Εισοδήματος

(Δείκτης του συνολικού εισοδήματος του 20% του πληθυσμού που αμείβεται με υψηλά εισοδήματα ως προς το 20% του πληθυσμού που αμείβεται με χαμηλά εισοδήματα)

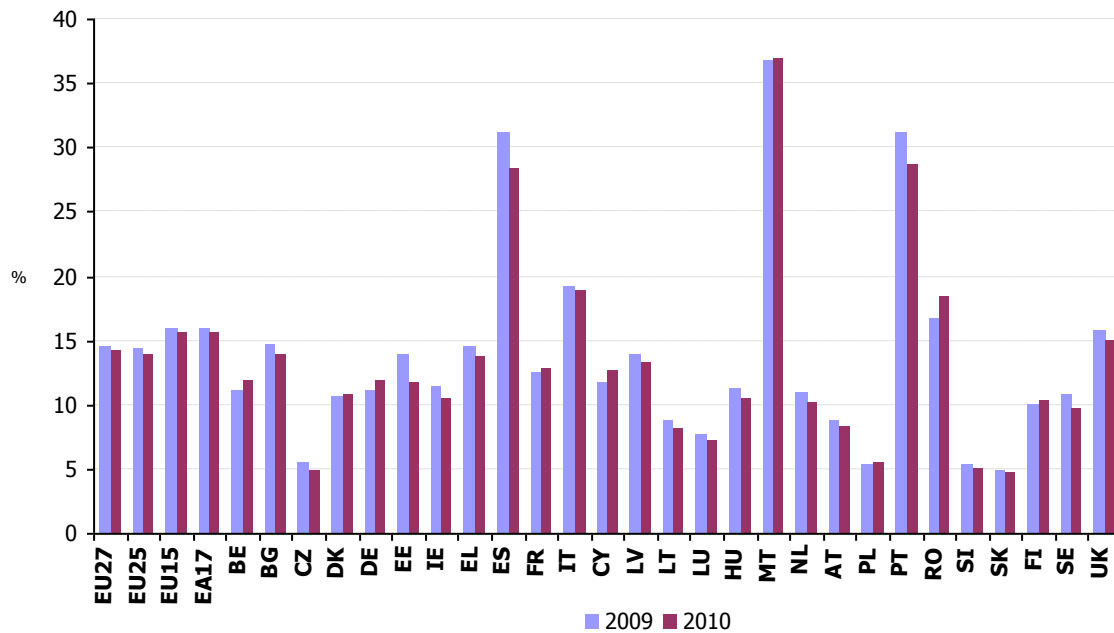

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
EU27	:	:	:	:	5,2	5,1	5,0	5,1	5,1
EU25	4,5	:	:	:	:	:	:	:	:
EU15	4,5	:	4,6	4,8	4,8	4,8	5,0	5,0	5,0
EA17	:	:	:	:	:	:	4,9	4,9	4,9
EL	5,7	:	6,4	5,9	5,8	6,4	6,3	6,2	6,2

Πηγή: Eurostat

V-2β, Άτομα με Επίπεδο Μόρφωσης μέχρι και Γυμνάσιο (δευτεροβάθμια) χωρίς περαιτέρω Εκπαίδευση ή Κατάρτιση

(ως % πληθυσμού ηλικίας 18-24 ετών με χαμηλή δευτεροβάθμια και δεν είναι σε πρόγραμμα εκπαίδευσης ή κατάρτισης)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
EU27	17,0	16,6	16,1	15,8	15,5	15,1	14,9	14,4	14,1
EU25	16,6	16,1	15,7	15,5	15,4	15,0	14,9	14,3	13,9
EU15	18,6	18,2	17,7	17,5	17,3	16,9	16,7	15,9	15,5
EA17	18,9	18,5	17,9	17,6	17,4	16,8	16,6	15,9	15,6
EL	16,5	16,0	14,7	13,6	15,5	14,6	14,8	14,5	13,7
Άντρες									
EU27	19,1	18,7	18,4	17,8	17,6	17,1	16,9	16,3	16,0
EU25	18,8	18,3	18,1	17,6	17,6	17,2	17,0	16,3	15,9
EU15	21,0	20,6	20,3	19,8	19,8	19,3	19,1	18,2	17,7
EA17	21,6	21,2	20,9	20,3	20,2	19,5	19,2	18,4	18,0
EL	20,6	20,0	18,1	17,6	20,2	18,6	18,5	18,3	16,5
Γυναίκες									
EU27	14,9	14,5	13,8	13,7	13,4	13,0	12,9	12,5	12,2
EU25	14,4	13,9	13,3	13,3	13,1	12,7	12,7	12,2	11,8
EU15	16,3	15,8	15,1	15,2	14,9	14,5	14,3	13,7	13,2
EA17	16,2	15,8	14,9	15,0	14,6	14,1	13,9	13,4	13,1
EL	12,5	11,9	11,3	9,7	10,8	10,6	10,9	10,6	10,8

Πηγή: Eurostat